

JOUNI MYKKÄNEN – HANNELE TOROPAINEN

Rohkeasti tulevaisuuteen

**Uusi vuosituhat ja
Kansallinen senioriliitto ry
1997–2021**

ROHKEASTI TULEVAISUUTEEN

© Kansallinen senioriliitto ry

Kannen kuva Mikko Mäntyniemi.

Teoksessa esiintyvät valokuvat ovat Kansallisen senioriliiton ja Patina-lehden arkistoista sekä Porvarilisen työn arkistosta. Vuosien 2003–2013 kuvat ovat pääosin Hannele Vuoren ja 2016–21 kuvat ovat pääosin Mikko Mäntyniemen, Matti Niirasen ja Petri Rytkösen ottamia.

Taitto Vitale Ay

Painopaikka Otava Kirjapaino Oy, Keuruu 2021

JOUNI MYKKÄNEN – HANNELE TOROPAINEN

Rohkeasti tulevaisuuteen

**Uusi vuosituhat ja
Kansallinen senioriliitto ry
1997–2021**

Kansallinen senioriliitto ry

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Yhteenvedo Murroksen vuodet 1971–1996 -historiikista	12
3	Kansallisen senioriliiton ensimmäinen vuosi	15
4	Liiton edunvalvonnan yhteistyökumppanit	20
	Valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta, VENK 1975–2006.....	22
	Vanhus- ja eläkeasioiden neuvottelukunta, VANK 1997–	28
	Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry. – PIO rf. 2006–	31
	Senioriliiton ensimmäinen EETU-puheenjohtajuusvuosi 2009	32
	EETU:n asema asiantuntijana vakiintuu	34
	EETU tekee vain yksimielisiä kannanottoja	36
	Senioriliiton toinen puheenjohtajuusvuosi EETU:ssa vuonna 2014.....	36
	EETU:n yhteiset teesit vuoden 2017 kuntavaaleihin	38
	Kansallinen senioriliitto kolmatta kertaa EETU:n puheenjohtajana vuonna 2019.....	39
	EETU nimesi yhteisiä edustajiaan moniin toimielimiin.....	42
	Koronapandemia vaikutti kaikkiin eläkeläisliittoihin	43
5	Puolueeseen vaikuttava läheisjärjestö	47
	Senioriliiton yhteiskuntapoliittiset tavoitteet	48
	Senioriliiton vaikuttamistyön muotoja ja sisältöjä.....	52
	Kokoomusyhteistyö 2000-luvun alkupuolella	54
	Epäpoliittista yhteistyötä ja sitoutumatonta avunantoa	57
	Sote-sotkussa perustuslakivaliokunnasta viimeinen lukko.....	61
	Senioriliitto 2020-luvun vaikuttajana.....	63
	Eläkepolitiikan vaikuttajia puhumassa senioriliiton tapahtumissa	64
6	Eläkeläispolitiikka ja vaikuttamistyö	66
	Liiton edunvalvonta tehostuu	67
	1990-luvun lamasta selviäminen jatkui ja jatkui	68
	Eläkkeiden laskentatavan muutoksia ja loputon taistelu taitetusta indeksistä	71
	Huomio käännettiin kuntoutuksen merkitykseen	73
	Eläkeuudistuksen toinen vaihe	76
	Edunvalvontaa uhkaavia vaikeuksia vastaan	78

	Senioriliitto nettiajan vaikuttajana	81
	Politiikan tekemisen uusi aikaikkuna avautui	85
	Senioriliiton edunvalvonta korona-aikana	88
	Kaiken kaaoksen keskellä sote-uudistuksen sanottiin valmistuneen	91
	Korona lisäsi etätoimintaa ja nettivaikuttamista. Liittokokous 2020	93
7	Senioriliiton järjestöllisen toiminnan suuntaviivoja	99
	Edunvalvontakoulutusta ja muutoksiin sopeutumista	99
	Vuonna 2008 painopiste kentän vahvistamiseen	101
	Liitto saa STEA:lta lisärahoitusta ja lähtee sosiaaliseen mediaan	104
8	Koko Suomen Senioriliitto	110
	Jäsenistö on liiton tärkein voimavara	110
	Piiriverkoston perustaminen	112
	Piirien toimintaa vahvistetaan	114
9	Kansallisen senioriliiton piirit ja yhdistykset	120
	Kansallisen senioriliiton iloisen kirjava jäsenistö	120
	Yleistä piireistä ja yhdistyksistä	124
	Etelä-Karjalan kansallinen senioripiiri	130
	Etelä-Savon kansallinen senioripiiri	131
	Helsingin kansallinen senioripiiri	133
	Hämeen kansallinen senioripiiri	135
	Keski-Suomen kansallinen senioripiiri	138
	Kymenlaakson kansallinen senioripiiri	140
	Lapin kansallinen senioripiiri	142
	Oulun kansallinen senioripiiri	144
	Pirkanmaan kansallinen senioripiiri	146
	Pohjanmaan kansallinen senioripiiri	148
	Satakunnan kansallinen senioripiiri	151
	Savo-Karjalan kansallinen senioripiiri	152
	Uudenmaan kansallinen senioripiiri	154
	Varsinais-Suomen kansallinen senioripiiri	159
10	Patina – senioreiden äänenkannattaja ja sisäinen viestintä	166
	Järjestölehti tiedon välittäjäksi ja yhteishenkeä luomaan	166
	Patinasta tärkeä osa liiton sähköistä viestintää	172

11	Kurssi- ja lomakeskus Keikkula	178
	Aurinkoinen alkutaival	178
	Keikkula alkaa tuottaa ongelmia	179
	Liiton talouden tervehdyttämishjelma	181
	Yhä vähemmän vaihtoehtoja.....	182
	Hyvää oloa ja virkistystä	184
	Toimintojen kirjon muistelua	186
	Kulttuuri yhtenä vetonaulana	187
12	Kansainvälinen toiminta – eurooppalaista yhteistyötä.....	189
	Euroopan senioriliiton alkuvuosikymmenet	190
	Euroopan senioriliitto vuosina 2017–2021	192
13	Vuosien 1997 ja 2021 toimintasuunnitelmien vertailu	196
	Yleistä asiaa vertailusta.....	196
	Myllerrystä toimintaympäristössä	197
	Eurooppa tuo osallisuuteen muutosta	198
	Edunvalvonta ja kumppanuudet.....	199
	Jäsenistö ja järjestö	201
	Piirien ja yhdistysten palvelut lisääntyneet.....	204
	Viestintä ja talous.....	206
14	Puheenjohtaja Anneli Tainan puheenvuoro	208
	Rohkeasti tulevaisuuteen	208
15	LIITTEET	
	Kunniapuheenjohtajat.....	212
	Kunniajäsenet	212
	Puheenjohtajat.....	212
	Varapuheenjohtajat	212
	Valtuuston puheenjohtajat.....	212
	Liittokokoukset	216
	Vuosittaisia teemoja	217
	Henkilökunta 1997–2021	218
	Kansallinen senioriliitto ry • Organisaatio 1.1.2018	220
	Kansallisen senioriliiton avustukset RAY ja STEA 2004–2020.....	221
	Kansallisen senioriliiton jäsenmäärän kehitys 1994–2020	221
	HENKILÖHAKEMISTO	222

Johdanto

Motto: Ikä ihmisen rakentaa

(Suomalainen sananlasku)

Kansallinen senioriliitto perustettiin nimellä Kansallinen Eläkeläisliitto Tuusulan kunnallisopistolla 10.10.1971. Liiton ensimmäisestä 25-vuotistaipaleesta valmistui helmikuussa 1996 Pentti Poukan ja Anna-Maija Urkolan kokoama historiikki ”Murroksen vuodet”. Se käsittelee vuosia 1971–1996.

Kansallinen senioriliitto täyttää 50 vuotta 10.10.2021. Juhlan kunniaksi julkaistaan ”Rohkeasti tulevaisuuteen” historiikki, jonka tarkastelujaksona on liiton toinen 25-vuotiskausi, vuodet 1997–2021. Teosta valmistelemaan asetettiin jo vuonna 2014 toimikunta, jonka puheenjohtajaksi nimitettiin Tapani Mörttinen sekä jäseniksi Hannu Orpo ja Aira Saarenmaa. Historiikin kirjoittajaksi kutsuttiin kulttuurineuvos Jouni Mykkänen. Toimikunnan tehtäviksi tuli työn etenemisen valvonta ja kirjoittajan avustaminen. Toimikunnan sihteerinä toimi eläkkeelle siirtymiseensä 30.4.2016 asti toiminnanjohtaja Marjo Palomäki ja hänen jälkeensä uusi toiminnanjohtaja Matti Niiranen. Syksyllä 2019 toiseksi kirjoittajaksi nimitettiin YTM Hannele Toropainen. Vuonna 2020 toimikunta kohtasi menetyksiä: Hannu Orpo vetäytyi keväällä terveydellisistä syistä ja Aira Saarenmaa menehtyi joulukuussa.

Ikäihmiset ovat tärkeä osa aikamme poliittista keskustelua ja päätöksentekoa. Väestön ikärakenne on muuttunut merkittävästi, sillä ihmiset elävät pidempään ja lapsia syntyy vähemmän. Tämän seurauksena ikäihmisten määrä on kasvanut sekä omana ryhmänään, että suhteessa nuorempaan väestöön. Senioriliiton valtakunnallisen tason toiminta-alueista on entistä enemmän korostunut edunvalvonta- ja vaikuttamistyö. Niinpä tutkimuksen kohteina ovat olleet liiton oma edunvalvontatyö, yhteistyökumppaneiden toiminta sekä valtakunnan eläkepolitiikassa ja lainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Tarkastelujaksoon kuuluvat mm. vanhusneuvostojen perustaminen, vanhus-

palvelulaki, suurten eläketulojen niin sanottu raippavero, voimakas digitalisointuminen sekä pitkään työn alla ollut sote- ja maakuntaudistus. Myös liiton kansainvälinen yhteistyö oli alkanut vakiintua vuonna 1995 perustetun Euroopan senioriliiton myötä. Kaiken kaikkiaan kulunut 25 vuoden aika on tuonut suuria mullistuksia niin yhteiskuntaamme kuin järjestötoimintaan.

Senioriliitto on sääntöjensä mukaan puolueisiin kuulumaton järjestö, jonka on tarkoitus edistää ikääntyvien sekä eläkeläisten sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia että valvoa heidän oikeuksiaan liiton arvoja noudattaen. Jäsenistön yhdessäolon ja -tekemisen mahdollistaminen, yksinäisyyden ehkäiseminen ja sosiaalisen kanssakäymisen edistäminen ovat liiton tärkeimpiä tehtäviä. Liiton roolina on tukea senioripiirejä ja -yhdistyksiä, jotka paikallisella tasolla käytännössä vastaavat järjestettävistä tilaisuuksista ja toiminnasta. Tässä teoksessa käydään läpi myös liiton piirijärjestöjen ja niiden alueella toimineiden yhdistysten vaiheita vuosina 1997–2021. Senioriyhdistykset tarjoavat eri puolilla Suomea monipuolista toimintaa: erilaisia harrastusmahdollisuuksia, mielenkiintoisia jäseniltoja, kerhoja, opintopiirejä, kokouksia, jäsentapaamisia sekä matkoja että retkiä.

Vuosien 1997–2021 aikana tapahtui myös tietotekninen vallankumous, jolloin internetin ja sähköisten palvelujen käyttö sekä tarjonta lisääntyivät räjähdysmäisesti. Kevästä 2020 alkaen, muun maailman kanssa jaetun korona-koettelemuksen seurauksena myös liitto ja yhdistykset olivat pakotettuja sopeutumaan tiukkoihin rajoituksiin. Poikkeusolojen voimassaolo ja ns. normaaliin aikaan palaamisen aikataulu on edelleen tätä kirjoitettaessa täysin auki. Maaliskuussa 2020 Suomessa otettiin pandemian takia käyttöön kovia otteita. Riskiryhmäksi nimetyille ikääntyneille ihmisille suositeltiin eristäytymistä ja kotiloissa pysymistä. Monin paikoin kokoukset ja jäsentapaamiset jäivät heti tauolle, mutta poikkeusaika pakotti keksimään jotain ja ottamaan yhä isomman loikan internetiin.

Kansallinen senioriliitto on kulkenut eläkeläisliittojen etujoukoissa uuden tekniikan käyttöön ottamisessa niin omassa toiminnassaan kuin kentällään. Ilolla saatiin huomata, että liiton vuosia sitten aloittama digipalvelujen sisäänajotyö kantoi nyt hedelmää. Alkujärkytyksen jälkeen tulivat etäosallistuminen ja -tilaisuudet tutuiksi meille kaikille. Pitkään kestänyt poikkeusaika sai piirit ja yhdistykset keksimään monenlaisia uusia toimintamuotoja, eli ei niin huonoa, ettei jotain hyvääkin. Marraskuussa 2020 järjestettiin jopa liittokokous ensimmäisen kerran historiassa päivän mittaisena etäkokouksena, ja se onnistui ihan hyvin. 50-vuotisjuhlavuoden ohjelma on valmiiksi suunniteltu, mutta tilanne elää koko ajan, eikä varmuutta mistään vielä ole. Mikään ei kuitenkaan estä olemasta kiitollinen järjestön eri toimintatasoilla vuosikymmenten mitaan tehdystä arvokkaasta työstä, jonka seurauksena liiton asema toimijana on vakiintunut ja laajalti arvostettu.

Historiikissa ovat tutkimuksen kohteena ja keskeisinä lähteinä olleet Kansallisen senioriliiton omat asiakirja-arkistot, Patina-lehdet sekä liiton, piirien ja yhdistysten kotisivut. Lisäksi on käyty läpi asiakirjojen sekä kotisivujen antia vuosilta 1997–2020 niin Kansallisen Kokoomuksen kuin valtakunnallisten eläkeläisjärjestö EETU:n osalta. Sujuva yhteistyö Porvarillisen Työn arkiston ja sen johtaja Riku Keski-Rauskan kanssa on ollut suureksi avuksi kirjoitustyön eri vaiheissa. Lopulta järjestötyössä mukana olleiden monet kertomukset ja muistelut ovat elävöittäneet paperiaineistoja tuoden kokonaisuuteen arvokkaan lisänsä.

Historiikkitoimikunta ja kirjoittajat kiittävät senioriliiton hallituksen työvaliokuntaa sen panoksesta lopullisen käsikirjoituksen valmistumiseen ja toivottavat lukijoille antoisaa matkaa Kansallisen senioriliiton lähimenneisyyteen.

Helsinki, keväällä 2021

Jouni Mykkänen ja Hannele Toropainen

Tapani Mörttinen, historiikkitoimikunnan puheenjohtaja

Suomen lippu ja Kansallisen senioriliiton liput saapuvat Kansallisen senioriliiton liittokokoukseen Rovaniemellä kesäkuussa 2017.

Yhteen veto Murroksen vuodet 1971–1996 -historiikista

Kansallinen Eläkeläisliitto (vuodesta 1997 alkaen Kansallisen senioriliitto) julkaisi 25-vuotisen toimintansa kunniaksi vuonna 1996 ”Murroksen vuodet” -historiikin, jonka nimen sanottiin kuvaavan järjestön ensimmäisen neljännesvuosisadan olemusta. Sillä haluttiin tuoda esiin sekä eläkeläisten kasvava lukumäärä, että eläkepolitiikan nousu julkisen keskustelun kärki-paikoille. Molemmat asiakokonaisuudet olivat 1970-luvun aikana sananmukaisesti murrosvaiheessa.

Historiikin tekijät korostivat, että vaikuttamaan tähtäävien valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen syntyvaiheet liittyivät tuolloin Suomessa meneillään olleeseen yhteiskunnalliseen muutokseen. Kehitys, joka johti poliittisten ideologioiden kentän kattavaksi sosiaalisen toiminnan verkostoksi, on ollut omaperäinen ja kansainvälisestäkin näkökulmasta ainutlaatuinen ilmiö. Niin oli myös vuonna 1962 Suomessa voimaan tullut työeläkejärjestelmä, jonka kaltaista lainsäädäntöä ei ollut muualla maailmasta. Se oli tärkeä virstanpylväs koko suomalaisen eläkejärjestelmän kehittämisessä. Monimutkaisen ja pitkäksi venyneen poliittisen kädenväännön lopputuloksena se muodosti yhdessä jo vuosikymmeniä voimassa olleen kansaneläkelain kanssa suomalaisten eläketurvan perustan. Poliittisella kentällä on vuosikymmenien ajan käyty keskustelua eri järjestelmien painotuksista ja oikeellisuudesta. Osittain on ollut kyse keskenään kilpailevista järjestelmistä, mutta osin myös eri väestö- ja ammattiryhmien luontaisista eturistiriidoista. Lopulta aina valtion talouden tila kehystää järjestöjen toimintaympäristöä asettaen sille tilanteen mukaiset raamit.

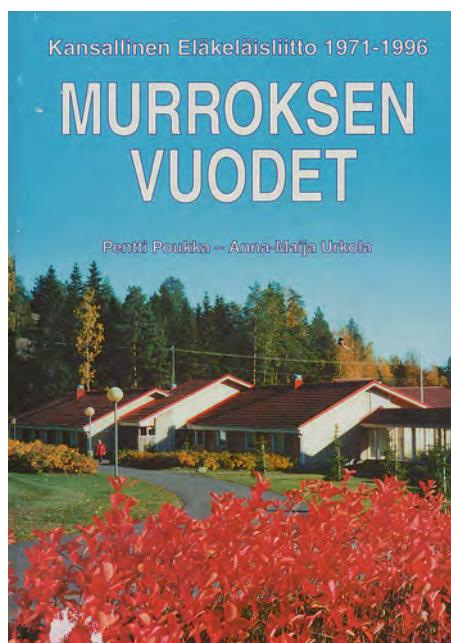
Pentti Poukka kirjoitti Murroksen vuodet -historiikkiin liiton perustamisesta, itsenäiseen asemaan johtaneista muutosvaiheista ja edunvalvonnan kanavien löytämisestä. Toinen kirjoittaja, Anna-Maija Urkola keskittyi osuudessaan lähinnä jäsenseuroihin ja harrastustoimintaan. Kansallisen Eläkeläisliiton perustamisessa keskeinen aloitteen tekijä oli ollut Kansallinen Kokoomus. Molemmat vasemmistopuolueet ja keskustapuolue olivat jo aiemmin perustaneet

omat valtakunnalliset eläkeläisjärjestönsä. Vasemmisto kymmenkunta vuotta aikaisemmin ja keskustapuoluetta lähellä oleva eläkeläisjärjestö aloitti toimintansa runsas vuosi ennen Kansallisen Eläkeläisliiton perustamista. Eläkeikäisten lukumäärä oli noihin aikoihin nousut jo lähes puoleen miljoonaan, ja se alkoi olla yhä merkittävämpi osa äänestajakuntaa. Suurin osa eläkeläisistä oli lisäksi innokkaita äänestäjiä, joten puolueiden mielenkiinto tätä kasvavaa joukkoa kohtaan oli ihan ymmärrettävää.

Suhde kokoomukseen oli Kansallisessa Eläkeläisliitossa esillä alkuvaiheessa kaiken aikaa. Liiton perustava kokous pidettiin kokoomuksen eläkeläisseminaarin yhteydessä kunnallisopistolla Tuusulassa. Sen koolle kutumisessa oli keskeinen asema puolueen virkailijoilla ja puoluejohto antoi taustalta tukensa tapahtumille. Virallinen keskustelu ja varsinainen puolueyhteyteen kuulumisen muodollinen käsittely käytiin kuitenkin vasta 21.4.1972 ensimmäisessä varsinaisessa liittokokouksessa, Finlandia-talolla Helsingissä. Talon suurin sali oli tuolloin täpötäynnä liiton jäsenseurojen edustajia kaikkialta maasta. Puheenvuorot liiton ja kokoomuksen väleistä sekä muista keskeisistä asioista veivät kuitenkin siinä määrin aikaa, että tarvittiin lisäksi vielä erillinen jatkokokous. Se pidettiin Helsingissä muutaman viikon kuluttua, toukokuussa ja silloin hyväksyttiin lähes yksimielisesti hallituksen esitys liittyä Kansallisen Kokoomuksen jäseneksi.

Puolueen jäsenyys ei kuitenkaan osoittautunut hyväksi ratkaisuksi. Niinpä runsaan viiden jäsenyysvuoden jälkeen 18.12.1977, Helsingissä pidetyssä ylimääräisessä liittokokouksessa erottiin Kansallisen Kokoomuksen jäsenyydestä. Kokous pidettiin kohtalonomaisesti samassa Ostrobothnian juhlasalissa, jossa viisi ja puoli vuotta aikaisemmin oli yksimielisesti päätetty liittyä jäseneksi. Tuosta ajankohdasta lähtien kokoomus miellettiin jäsenistön piirissä kuitenkin edelleen omaksi läheispuolueeksi, ja vastaavasti puolueväki piti liittoa yhtenä läheisjärjestönään.

Yksi Kansallisen Eläkeläisliiton ensimmäisistä tärkeänä pidetyistä tavoitteista oli saada oma kurssi- ja virkistyskeskus. Niinpä yksi kirjan luvuista on

Pentti Poukan ja Anna-Maija Urkolan kirjoittaman Murroksen vuodet -historiikin kansikuva. Teos kertoo liiton ensimmäisestä neljännesvuosisadasta 1971-1996.

otsikoitu ”Rakentamisen vuodet” ja kirjan kansikuvaksi valittiin valmistunut kurssikeskus ”Keikkula”. Kurssikeskuksen nimi oli vaatinut monenmoista pohdintaa ja ponnistusta. Keskuksen työnimenä oli aluksi sen virkistäytymisluonteen mukaisesti ”Virkkula”. Nimi oli kuitenkin jo toisen yhteisön rekisteröimä, eikä voinut jäädä pysyväksi. Sitten alueen historiataustaan liittyvän paikan mukaan lopulta Keikkulaksi nimetyn kurssikeskuksen juhlalliset vihkiäiset pidettiin 15.8.1983.

Keikkula sijaitsee Turussa Kaksikerran saarella, historiallisen Harjattulan kartanon mailla, meren rannalla. Samassa aluekokonaisuudessa on myös kokoomuksen Paasikivi-Opisto. Keskuksen rakentamisen kaikissa vaiheissa oli mukana myös paljon liiton jäsenistöä osallistuen mm. tarpeelliseen varainkeräykseen ja nimikkohuoneiden huonekalujen hankkimiseen. Keikkula edusti tuohon aikaan monelle eläkeläiselle hyvin käyttökelpoista ja mukavaa loma- ja virkistyskohdetta. Liitolle se oli hyvä kokoontumispaikka erityisesti valtakunnallisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin. Samoin mitä erilaisimmat jäsenistön harrastuspiirit saivat siellä tilaa toimintoihinsa.

Omaa eläkepolitiikkaansa laatiessaan liitto päätti noudattaa linjaa, jonka mukaan suomalaisen kokonaiseläkejärjestelmän perustana tuli olla ansioeläke. Luotua työeläkejärjestelmää pidettiin periaatteessa onnistuneena, mutta sen yksityiskohtia tuli jatkuvasti hioa. Sitä tarvittaessa täydentävää kansaneläkettä tulisi korottaa, jos ansioeläke ei taannut riittävää turvaa. Aivan ensimmäisessä omassa julkilausumassaan Kansallinen Eläkeläisliitto nosti esille perhe-eläketurvan. Sitä oli liiton mukaan kehitettävä niin, että perheenjäsenten turvallisuus olisi taattu kaikissa tapauksissa. Lausumassa korostettiin ajankohtana harvinaisella tavalla sukupuolten tasa-arvoa esittämällä myös miesleskille oikeutta perhe-eläkkeeseen. Sen toteutumiseen meni kuitenkin aikaa.

Toimintansa ensimmäisten 25 vuoden aikana Kansallisesta Eläkeläisliitosta oli kasvanut suuri valtakunnallinen järjestö, jolla oli jo lähes 23 000 henkilöjäsentä ja paikallisyhdistyksiä kaikkialla maassa. Osa niistä suhtautui aluksi epäillen liiton ilmaisemaan tarpeeseen perustaa alueellisia piirejä toiminnan vahvistamiseksi, mutta monipolvisten vaiheiden jälkeen perustetut 15 piiri-järjestöä kattoivat jo vuonna 1985 koko Suomen ja osoittivat pian merkityksensä.

Murroksen vuodet-teoksen loppusivuilla on luettelot Kansallisen Eläkeläisliiton johtohenkilöistä. Nimien perusteella on pääteltävissä, että luottamushenkilöt niin valtakunnallisesti kuin piireittäin ja jopa paikallisesti oli valittu suurelta osin kokoomustaustaisista henkilöistä. Liiton puheenjohtajana oli vuoteen 1996 mennessä toiminut yhdeksän henkilöä, jotka olivat kaikki miehiä. Heistä kokoomuksen kansanedustajina oli toiminut uransa aikana neljä – kaikki vielä sen jälkeen, kun liitto oli eronnut puolueesta. ”Rohkeasti tulevaisuuteen”-historiikki jatkaa seuraavan neljännesvuosisadan käsittelyä vuodesta 1997 eteenpäin, jolloin nimi oli vaihtunut Kansalliseksi Senioriliitoksi.

Kansallisen senioriliiton ensimmäinen vuosi

Kansallisen Eläkeläisliiton toimintaa vuosina 1971–1996 esitellään teoksessa ”Murroksen vuodet, jonka tekstit päivitettiin valmistuneiksi helmikuussa 1996. Saman vuoden kesäkuussa pidetty liittokokous hyväksyi selvin äänestysnumeroin hallituksen tekemän esityksen ja otti liiton uudeksi nimeksi ”Kansallinen Senioriliitto ry”. Monivaiheisen keskustelun jälkeen liitto päätyi muuttamaan vain nimensä jälkimmäisen sanan. Vaihtoehtoina asian eri käsittelyvaiheissa olivat niminä olleet Senioriliitto tai Suomen senioriliitto. Samaisen nimenmuutoksen tehneen kokouksen yhteydessä liitto juhli hieman etujassa myös omaa 25-vuotista taivaltaan.

Kansallisen eläkeläisliiton perustavan kokouksen osallistujia Tuusulan kunnallisopistolla 10.10.1971. Liiton nimi muutettiin vuonna 1996 Kansalliseksi senioriliitoksi.

Saman vuoden syyskokouksessaan 31.10.1996 liiton valtuusto päätti, että uusi nimi otetaan välittömästi käyttöön, ja hyväksyi Kansallisen Senioriliiton toimintasuunnitelman vuodelle 1997. Myös liittohallitus kokoontui marraskuun puolivälissä ensimmäisen kerran uuden nimikkeen alla, eikä soraääniä liiton nimestä enää tuon jälkeen pahemmin kuultu. Liiton tekemän nimenmuutoksen takia haluttiin myös piirijärjestöjen ja paikallisosastojen ottavan seniori-nimikkeen käyttöön omassa nimessään, ja näin enimmäkseen tapahtuikin. Alussa oli joitain yksittäisiä jäseniä, jotka olisivat halunneet olla mieluummin eläkeläisiä kuin senioreita, mutta heitä oli vähän. Kerrottiin kuitenkin jonkun jopa eronneen liiton jäsenyydestä tämän vuoksi. Nimenmuutoksella haluttiin saavuttaa liitolle mm. laajempi jäsenpohja.

Vuoden 1997 toimintasuunnitelma on otettu tähän esimerkiksi kuvaamaan liiton vuotuisen toimintakalenterin rakennetta ajanjakson lähtötilanteessa, ja sitä verrataan teoksen viimeisessä tekstiluvussa vastaavaan, vuoden 2021 toimintasuunnitelmaan. Vuoden 1997 versio kertoo tiivistetysti, minkälaisia toiminnallisia tavoitteita liitto tuolloin asetti, millaisia haasteita se katsoi olleen ilmassa ja millaisia rutiineja liitolle jo oli vakiintunut. Vertaamalla sitä lopuksi vuoden 2021 toimintasuunnitelmaan halutaan tuoda esiin, miten liiton toimintaympäristö, tavoitteet ja haasteet ovat neljännesvuosisadan aikana muuttuneet. Vuosien myötä tapahtunut muutos avautuu monelta osin vielä yksityiskohtaisemmin tämän historiikin muiden otsikkoaiheiden kuvailussa.

Toimintasuunnitelmassa olivat Yleistä-osan jälkeen pääotsikkoina eroteltu Yhteiskuntapolitiikka, Järjestötoiminta, Harrastus-, virkistys- ja lomatoiminta, Suhteet ulospäin, Kansainvälinen toiminta, Tiedottaminen sekä aina haasteellinen luku Talous. Näiden otsikoiden antamassa järjestyksessä tarkastellaan seuraavassa vuodelle 1997 suunniteltuja toimintoja.

Vuosittaisen toimintasuunnitelman yleiset painopisteet pohjautuivat kahden vuoden välein kokoontuneen liittokokouksen määrittämiin periaatteellisiin kannanottoihin. Vuonna 1997 liiton uuden nimen sisäänajon oli tarkoitus sävyttää koko vuoden toimintaa. Vuoden kantavaksi teemaksi oli valittu ”Eväitä jaksamiseen”. Nimenmuutoksesta haluttiin ottaa kaikki mahdollinen hyöty irti niin toiminnan tunnetuksi tekemisessä kuin jäsenmäärän kasvattamisessakin. Arvioitiin, että uuden nimen avulla voidaan liiton toimintaa kohdentaa myös eläkkeelle siirtymässä oleviin ja hiljattain siirtyneisiin. Erityisesti ”seuratoimintaa” eli paikallisyhdistysten toimintaa tuli kehittää niin, että mahdollisimman moni löytäisi sieltä jotain itseään kiinnostavaa.

Yhteiskuntapolitiikan osalta sanottiin liiton asettamiin tavoitteisiin pyrittävän yhdessä muiden eläkeläisjärjestöjen kanssa niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Suomalaisista puolueista mainittiin nimeltä ainoastaan Kansallinen Kokoomus, mutta mainittiin myös Euroopan unioniin liittyminen ja perustettu Euroopan senioriliitto. Liiton yhteiskunnalliset tavoitteet

Kansallisen senioriliiton juhlararssi läpi Suomen pohjoisimmasta Lapista Helsinkiin sai paljon huomiota. Eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen otti vastaan viestin, jonka luovutti liiton puheenjohtaja, nykyinen kunniapuheenjohtaja Elsi Hetemäki-Olander. Liitto täytti tuona päivänä, 10.10.2001, tasan 30 vuotta.

täsmennettiin eläkeläisten toimeentuloon ja palveluihin liittyviin kysymyksiin. Valtakunnallisten asioiden ohella muistutettiin myös kunnissa tehtävistä ikäihmisiä koskevista päätöksistä. Tulossa oli kuntavaalit, joissa tehtiin yhteistyötä kokoomuksen kanssa.

Järjestötoiminta katsottiin liiton kaiken toiminnan perustaksi. Eläkeläisten määrän kasvun lisäksi tiedossa oli, että eläkkeelle jäätiin myös entistä paremmassa kunnossa. Siksi erityisenä haasteena koettiin uusien muotojen ja sisältöjen kehittäminen sellaiseksi, että se vastaisi myös uusien jäsenten odotuksia. Suunnitteluvuonna päätettiin alkaa kokeilla piirien välistä alueellista yhteistoimintaa, jonka toivottiin kehittyvän pysyväksi. Lisäksi suunnitelmissa oli koulutus- ja opintopäiviä keräilijöille, monenlaisia pelipäiviä sekä kokoontumisia erilaisiin luonto- ja ympäristötapahtumiin. Oli toimihenkilöpäiviä ja tiedotajakursseja sekä runsaasti yksittäisiä tapahtumia, joista osa haluttiin siirtää piirien järjestettäväksi. Oli päätetty myös järjestää syyskuussa 1997 Rovaniemellä pohjoismainen senioritapahtuma, jonka aiheina olivat turvallisuus ja Lappi.

Harrastus-, virkistys- ja lomatoimintateemoja olivat terveys, liikunta, elinikäinen oppiminen, tietotekniikan taitojen opetus ja kielten opiskelu. Kulttuurin osa-alueista tuotiin esille luontoa ja eri aiheiden ympärille rakennettuja virkistyslomia. Myös Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlavuosi sai kunnioittavaa

Pääsihteeri Matti Skyttä jätti tehtävänsä vuonna 1997.

huomiota. Sen toivottiin saavan kaikkialla arvokkaan paikkansa ja kannustavan myös aikalaisia muistelemaan. Virkistys- ja koulutuskeskus Keikkulassa haluttiin tarjota koulutus-, harrastus- ja lomatoimintaa, joka parantaisi elämänlaatua. Kunnon parantamiseen ja ylläpitämiseen kuului tuolloin monenlaisia fysikaalisia ja kosmetologisia hoitopalveluita. Tähän kokonaisuuteen liittyivät myös parturi- ja kampaamopalvelut. Senioriliitto omisti lisäksi Keikkulan lähellä toimivasta Harjattula Golf -osakeyhtiöstä yritysosakkeen, jota haluttiin hyödyntää järjestämällä siellä eritasoisia golf-kursseja sekä tarjoamalla edullisia golf-paketteja.

Liiton kurssitoiminnasta informoitiin omilla tiedotteilla, jäsenlehti Patinaan laitettavilla ilmoituksilla sekä tehostamalla muuta markkinointia mm. esitteillä. Alueellisen aktivoinnin kohteina olivat Satakunta, Etelä-Häme, Helsinki ja Varsinais-Suomi. Raha-automaattiyhdistyksen tuella järjestettyjä liiton projekteja olivat: Terveen taipaleella (jatko), Eväitä jaksamiseen, Oma koti kullan kallis -neuvontaprojekti, Tietäjä-projekti ja Tieto tutuksi.

Senioriliitto hoiti suhteitaan ulospäin olemalla kotimaassa jäsenenä seuraavissa yhteisöissä: Vanhustyön keskusliitto, Valtakunnallisten Eläkeläisjärjestöjen Valtuuskunta ja Neuvottelukunta, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys, Raha-automaattiyhdistys, Kansallinen Sivistysliitto, Harjattulan Huolto Oy, Harjattula Golf Oy, Veronmaksajan Keskusliitto, Palvelukoti ry ja Helsingin Palvelutaloyhdistys. Ulkomaisia yhteisöjä olivat: Nordiska Seniorer ja vuonna 1995 perustettu Euroopan senioriliitto, jonka perustajajäseniin liitto kuului. Oma paikkansa suhdeverkossa oli myös puolueyhteisöllä. Yhteiskuntapoliittisten tavoitteittensa saavuttamiseksi senioriliitto tukeutui Kansalliseen Kokoomukseen. Liiton puheenjohtaja osallistui kokoomuksen puoluehallituksen ja valtuuston kokouksiin, toiminnanjohtaja puoluevaltuuston kokouksiin. Puolue oli myöntänyt heille läsnäolo- ja puheoikeuden. Lisäksi haluttiin vahvistaa liiton edustusta puolueen toimikunnissa.

Kansainvälisen toiminnan yhteydessä korostettiin Euroopan senioriliiton merkitystä. Jäsenyyden tuolloin vielä nuoressa eurooppalaisessa järjestössä uskottiin varmistavan liitolle pääsyn mukaan EU:n vanhuuspoliittisen toimintaohjelman valmisteluun. Suunnitelmassa painotettiin erikseen yhteydenpitoa Euroopan parlamentin suomalaisiin jäseniin. Kansainväliseen toimintaan luettiin myös liiton järjestämä jäsenistön matkailuohjelma. Suunnitteilla oli myös kaksi ulkomaan matkaa jäsenistölle tarjottavaksi, toinen Wieniin ja toinen Krakovaan.

Matkoja pyrittiin kehittämään yhteiskunnalliseen suuntaan luomalla kontakteja paikallisiin eläkeläisjärjestöihin ja laajentamalla näin omia kansainvälisiä suhteita.

Tiedottaminen keskittyi haasteelliseen nimenmuutokseen. Ykkösvälineenä oli jäsenet parhaiten tavoitettava Patina-lehti. Sen lisäksi päätettiin julkaista erillinen ”Senioripatina”, jossa oli tarkoitus esitellä erityisesti paikallisyhdistysten ja piirien tarjontaa uusille jäsenille. Nimenmuutoksen tuomaa uutta imagoa oli tarkoitus käyttää erityistehostimena jäsenmäärän kasvattamisessa. Ulkoisessa tiedottamisessa haluttiin tuoda esiin liiton merkitys eläkeläisten etujärjestönä. Lisäksi muistutettiin, että piiri-, paikallisyhdistys-(seura) ja henkilötason kirjoittajien tulisi tarjota aktiivisesti kirjoituksiaan ja tapahtumatietoja päivälehtien lisäksi myös kaupunki- ja paikallislehtien palstoille sekä paikallisille radio- ja televisioyhtiöille.

Liiton talous nojasi käytännössä täysin Raha-automaattiyhdistykseen niin yleisen toiminta-avustuksen kuin projektirahoituksenkin osalta. Työn alla oli uusia projekteja ja ajatus tutkia myös mahdollisten EU-avustusten olemassaoloa. Senioriliiton itse perimää jäsenmaksua nähtiin aiheelliseksi korottaa yleisten kustannusten nousun takia, koska sitä ei ollut korotettu viiteen vuoteen. Lisäksi monien korjaus- ja täydennyshankkeiden ja laskeneen käytön takia tappiolla toimivasta Keikkulasta kertynyttä toiminnallista alijäämää piti supistaa, ja sen tulisi muuttua positiiviseksi. Keikkulan aikaansaaman huomattavan alijäämän takia oli tavoiteltava sen kirjaamista itsenäiseksi tulostavaksi yksiköksi.

KANSALLISEN SENIORILIITON PUHEENJOHTAJA 1994–2000

Seppo Vuorio

Ilmavoimien yleisesikunta everstiluutnantti, evp.

- 1990–1994 liiton varapuheenjohtaja
- 2000 liiton kunniajäsen
- 1985–2000 Hämeenlinnan kaupunginvaltuusto
- 2001 sosiaalineuvos

*Everstiluutnantti evp.
Seppo Vuorio toimi
Kansallisen senioriliiton
puheenjohtajana 1994–2000.*

Liiton edunvalvonnan yhteistyökumppanit

Suomeen oli syntynyt 1970-luvulla poliittisin tunnuksin värittyä valtakunnallinen eläkeläisjärjestöjen verkko, jollaista ei ole muualla. Järjestöjen tarkoituksena oli pyrkiä vaikuttamaan poliitikkoihin ja julkisen hallinnon päätöksentekoon omalla tiedotus- ja suhdetoiminnallaan tavalla, jota nykyisin kutsutaan lobbaamiseksi. Senioriliitossakin oli ymmärretty, että yksittäisen järjestön edunvalvonnan tuloksellisuutta heikensi eläkeläisliittojen hajanaisuudesta johtuva voimattomuus. Voi kuitenkin aikansa löytää sellainen osallistujien kokoonpano ja yhteistoimintatapa, jossa kaikki tunsivat saavansa antamallaan panoksella jotain, tahraamatta kuitenkaan omaa kilpeään. Saman-

Vuoden 1998 liittokokouksen osallistujia.

kaltainen rationaalinen yhteistoimintakuvio on ollut myöhemminkin lähtökohtana Senioriliiton kumppanuuksilla.

Kansallinen Senioriliitto (ent. Kansallinen Eläkeläisliitto, KEL) piti alusta asti tärkeänä yhteistyön tavoittelemista ”kaikkien samoihin tavoitteisiin pyrkivien toimijoiden kanssa”. Ensimmäiseksi oli liitytty Vanhainsuojelun Keskusliittoon (sittemmin Vanhustyön Keskusliitto), jonka kautta tarjoutui mm. mielenkiintoisia konferenssiyhteyksiä muihin Pohjoismaihin. Jäsenyys kesti ensin vuodet 1975–2006, ja pienen tuumaustauon jälkeen jäseneksi liitettiin uudeleen vuonna 2015. Senioriliiton liikkeelle lähtöä hidastivat aluksi hieman oman toiminnan alkukankeus, pysyvän toimipaikan puute ja vaihtuva henkilökunta. Melko pian oli hallituksen käsiteltävänä kuitenkin eläkejärjestöjen yhteisten elinten, asetettujen uusien neuvottelukuntien tai työryhmien piirissä tapahtuvaa edunvalvontaa ja yhteistyötä koskevia asioita. Kumppanuuksien luonteessa ja tuloksellisuudessa alkoi vähitellen ilmetä myös eroja, jotka vaikuttivat suhteen laatuun ja kestoontkin.

Liiton keskeisistä yhteistyökumppaneista esitellään ensin vanhin, Valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta, VENK. Vuonna 1997 saatiin uudeksi yhteistyön alustaksi sosiaali- ja terveysministeriöön perustettu ja valtioneuvoston asettama Vanhus- ja eläkeasioiden neuvottelukunta (VANK). Vuodesta 2006 alkaen otti tärkeimmän yhteistyöforumin paikan Eläkeläisliittojen etujärjestö ry (EETU). Vaikka liitto totesi vuonna 2019 julkaisevansa pääosan kannanotoistaan EETU:n kautta, ei yksikään mainituista vaikuttamis-

Seppo Vuorio (oik.) valittiin kolmannelle kaudelleen vuoden 1998 liittokokouksessa.

Hyvinkäällä vuoden 2000 liittokokouksessa puheenjohtajaksi valittiin Elsi Hetemäki-Olander ja varapuheenjohtajiksi Tapio Holvitie (vas.) sekä Helga Lappalainen. Matti Kinnunen (oik.) valittiin valtuuston puheenjohtajaksi.

kanavista ole kuitenkaan missään vaiheessa täysin ohittanut liiton ajamaa ja jäsenistön erityisesti arvostamaa omaa edunvalvontatyötä. Sen ylläpitämistä ja jatkuvaa kehittämistä puoltaa myös kumppaneiden kanssa tehtävän yhteistyön muodon ja kokoonpanojen tuomat luontaiset, aatteelliset rajoitukset. On hyvä pitää mielessä, että järjestöjen aatteelliset taustat ja sidokset eivät ole ajassa mihinkään hävinneet, vaikka niitä ei aktiivisesti esiin tuodakaan. Myös järjestön jäsenmäärällä eli koolla on monessa edunvalvontatilanteessa merkitystä, ja siksi kasvu on jatkuva tavoite. Liiton muut sidosryhmät muodostavat oman kokonaisuutensa, mutta niitä sivutaan vain ohuesti.

Valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta, VENK 1975–2006

Senioriliiton sääntöjen kehoitus ”pitää yhteyttä sekä eläkeläisjärjestöihin että sosiaalialan järjestöihin ja jakaa yhteiskunnan sosiaaliturvapolitiikkaa koskevaa tietoutta”, sisälsi selvän kepin ja porkkanan. Jotta uusi liitto voi jakaa tietoa tavoitteistaan, tuli sen ensin määritellä kantansa keinovalikoimineen ja kerätä vastaavat tiedot muista. Saatuaan tavoitteensa määriteltyä liitto oli valmis liittymään 1970-luvun puolivälissä käynnistettyyn, valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen yhteistyötä tiivistämään tarkoitettuun Valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen neuvottelukuntaan, VENK:iin. Liiton asiakirjojen mukaan toiminta lähtikin hyvin käyntiin. Eläkeläisjärjestöt olivat saaneet jo konkreettisen

Liittokokousväkeä Hyvinkäällä vuonna 2000.

tunnustuksen, eli valtiolta ja monilta kunnilta määrärahoja toiminnan tukemiseen.

VENK:n luonnetta ja olemusta määritelleet ”kaikille avoin, epäpoliittinen ja epävirallinen” osoittautuivat kuitenkin vähitellen ansoiksi, jotka söivät sitä sisältä ja yksi kerrallaan laukesivat. Melko pian VENK:ssä mukana olleet järjestöt nimittäin huomasivat, että varsinkin hankkeen epävirallisuus tuotti vain ongelmia. Tavoiteltavien asioiden määrän, laadun ja edistämisen kannalta olisi neuvottelukunnalle pitänyt saada virallisen lausunnonantajajan rooli, koska ilman sitä tuli helposti ohitetuksi. Virallistaminen olisi kuitenkin edellyttänyt järjestäytymistä ja rekisteröitymistä, mihin ei kukaan tuntunut olevan valmis. Jonkinlaista muodollista asemaa lausunnonantajana oli pyydetty viranomaisilta jo vuonna 1987, mutta ei saatu. Keskusteluja katto-organisaation perustamisesta ja rekisteröitymisestä käytiin vielä 1990 luvulla, mutta aina se siirtyi.

Senioriliiton vuoden 1996 liittokokouksessa puheenjohtaja Seppo Vuorio kertoi liiton olleen puoltamassa virallisen aseman saamista neuvottelukunnalle, ja hän toivoi asian etenevän. Vaikka näin ei ollut tapahtunut, ei toiminnan neuvottelukunnassa katsottu suinkaan menneen hukkaan. Siellä oli verkostoitettu, voitu vertailla kokemuksia muiden toimijoiden kanssa ja esitetty useita hyviä kehittämishankkeita. Kaikki mukana olleet järjestöt olivat yhtä mieltä mm. siitä, että byrokraattien piirissä oli eläkeläisiin liittyvissä asioissa nähtävissä yllättävän suurta muutosvastarintaa. VENK olisi mielestään ja mielellään voinut toimia laajemminkin mallina tehokkaasta eläkeläistoiminnasta,

ja esitettiin myös ajatus muuttaa neuvottelukunta jonkinlaiseksi eläkeläis-neuvostoksi.

1990-luvun alun lama oli osunut voimalla eläkeläisten asemaan heikentäen monia etuisuuksia. Se vaikutti kipeästi myös eläkeläisjärjestöihin saaden aikaan henkilöstöleikkauksia ja rajoittaen aktiivista toimintaa vuosien ajan. Eläkeläisten määrän noustua vähitellen jo lähelle miljoonaa, oli epäkohdista kuitenkin alettu myös järjestöissä puhua avoimemmin ja äänekkäämmin. Enää ei pelkää toivottu, vaan alettiin vaatia konkreettisia toimenpiteitä. Vuonna 1998 edunvalvonnan tehostamista tärkeimpänä tavoitteenaan korostanut liittokokous ei ollut enää tyytyväinen neuvottelukunnan työn tuloksiin. Ne eivät vastanneet odotuksia. Lisäksi toimintasuunnitelmassa arvioitiin myös liiton tehtävien ja toimintaympäristönkin muuttuneen. Tehtyjen eläkeheikennysten poistamiseksi haluttiin korostaa oman edunvalvonnan merkitystä. Liittohallitus käsiteli 5.11.1998 eläkeläisjärjestöjen yhteistoimintaa ja murehti asioiden toivottoman hidasta etenemistä. Liiton toimintakertomuksen mukaan vuonna 1998 oli VENK:n toiminnassa nähtävissä selvästi vaalien läheisyys.

Vuonna 1999 VENK esitti ensimmäisen kerran järjestöjen yhteisenä vaatimuksena, että kaikkiin kuntiin tulisi perustaa vanhusneuvosto, jotta niiden iäkäämpi väestönosa saisi sille kuuluvan paikan myös alueellisten päätösten valmistelussa. Kuntaliiton kartoitettua asiaa ensin, jätettiin kuuden eläkeläisjärjestön esitys 6.7.1999 sosiaali- ja terveysministeri Maija Perholle toimenpiteitä varten. Viestin tiedettiin menneen perille, mutta asia eteni tuskastuttavan hitaasti. Siksi ei olekaan ihme, että vuoden 2000 liittokokouksen Yhteiskuntapoliittisessa asiakirjassa peräänkuulutettiin tehtyyn esitykseen viitaten tulevien eduskuntavaalien teemaksi eläkeläisten arvostamista ja seniorien osuuden nostamista näiden ”väestöllistä osuutta vastaavalle tasolle, myös yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä”.

VENK:n päivittäisestä toiminnasta, yhteydenpidosta ja tiedottamisesta vastasivat neljä suurinta jäsenjärjestöä vuorovuosin. Vuonna 2000 liitolla oli VENK:n puheenjohtajavuoro, jota ensin hoiti Seppo Vuorio ja liittokokouksen jälkeen liiton uusi puheenjohtaja Elsi Hetemäki-Olander. Toimintakertomuksen mukaan ”kun muissakin suurissa liitoissa oli puheenjohtajana entinen kansanedustaja, oli tilanne eduskuntavaikuttamisen osalta parantunut”. VENK järjesti liiton johdolla mm. eläkepoliittisen seminaarin ja isännöi neljää kokousta. Lisäksi neljän suurimman eläkeläisjärjestön edustajat tapasivat epävirallisesti kaksi kertaa.

Vaikka Senioriliitto kertoi käyttävänsä vaikuttamisessaan useita kanavia, se joutui myöntämään, että vaikuttaminen onnistui edelleen parhaiten VENK:n kautta. Ajanjaksolla 2002–2004 oli yhdessä annettu useita kannanottoja ja lausuntoja eduskunnan eri toimijoille, järjestetty teemaseminaareja ja neuvottelutilaisuuksia monien sidosryhmien kanssa. Tähän ei olisi yksin pystytty.

Vuoden 2002 liittokokous totesikin kannanotossaan, että joitain muutaman muun eläkeläisjärjestön kanssa 1990-luvulla asetettuja tavoitteita oli myös toteutunut. Erityismaininnan sai kahtena peräkkäisenä vuotena järjestetty Eläkeläisparlamentti, joka oli tuonut yhteistyölle myönteistä julkisuutta. Mm. 24.9.2002 Helsingin Sanomat kirjoitti: ”Eläkeläisparlamentti keskittyi budjettipuheissaan tänä vuonna terveyskysymyksiin. Eduskuntatalon naapurissa Kansallismuseossa eilen pidetyssä seminaarissa moitittiin lääkkeitten omavastuiden nostoa ja kiiteltiin eläkeläisten sairausvakuutusmaksujen korotuksista luopumista”.

Lehdistö antoi paljon palstatilaa myös eläkeläisjärjestöjen nostaessa puheaiheeksi pankkien perimät kohtuuttomat toimitusmaksut, jotka olivat tärkeitä omalle jäsenistölle. Lisäksi oli tiedossa, että VENK:n aloitteesta selvitettyjä ja yhdessä eteenpäin ajettuja vanhusneuvostoja oli jo perustettu 275 kuntaan, tosin vasta vapaaehtoisesti. Varsinaisen lain säätäminen oli jäänyt vielä vaiheeseen. Eläkeläis- ja vanhusjärjestöt lähettivät vanhusneuvostoista useita kirjelmiä eduskunnan puhemiehille ja eduskuntaryhmien johdoille sekä tilasivat ensimmäisen, neljän suurimman järjestön maksaman Huomisen kynnyksellä -kyselytutkimuksen 55–74-vuotiaiden tulevaisuuden näkymistä. VENK:llä oli neljän suurimman järjestön kesken kiertävä puheenjohtajuusvuoro, ja senioriliiton vuoro oli jälleen vuonna 2004. Silloin 12-jäsenisen neuvottelukunnan rutiineja hoidettiin liiton toimistolta, ja tähän kuului myös tiedotustehtävistä huolehtiminen.

VENKn seminaarin osallistujia senioriliitosta 12.5.2005. Kuvassa mm. puheenjohtaja Ritva Laurila, toiminnanjohtaja Erkki Sipilä, Hannu Orpo ja järjestösihteeri Marjo Palomäki.

VENK tapaamassa vuonna 2005 valtiosihteeri Raimo Sailasta. Keskellä vasemmalla senioriliiton puheenjohtaja Ritva Laurila.

Pikkuhiljaa alkoivat maininnat yhteistyöstä asiakirjoissa kuitenkin harven-
tua. Vuonna 2004 todettiin vain, että ”nimenomaan konsensukseen perustuva
päättötapa on tuonut sille virallisesti tunnustetun aseman”. Toisaalta, juuri tä-
män yksimielisyysvaatimuksen katsottiin olleen keskeinen peruste sille, miksi
suurimmat eläkeläisjärjestöt eivät kannattaneet yhteistyön rekisteröimistä ja
itsenäiseksi alkamista. Poliittisesti eri aatteellisiin taustoihin tukeutuvien jär-
jestöjen yksimielisyyden esteeksi on helppo kuvitella nousevan samankaltaisia
kompastuskiviä kuin puolueilla on niiden laittaessa yhteisiksi ajateltuja asioita
tärkeysjärjestykseen.

Turhauttavaksi koettiin myös viranomaisten päätöksenteon taustalla vallin-
nut välinpitämättömyyksi nähty asenneilmapiiri. Sitä avaamaan sopii kesällä
2005 maassa julkistettu Suomen Kansallinen eläkeläisstrategia-raportti, jonka
valmisteluun eivät eläkeläisjärjestöt olleet saaneet mitenkään osallistua. Ne
saivat kyllä kutsun raportin julkistamisseminaariin ja pystyivät hyödyntämään
raportin aineistoja jossain määrin toimintaansa. Liitto painatti siitä piirien käyt-
töön tiivistelmän, mutta siinä kaikki. Raportin yhteenvedon lopputulemassa
todettiin, että ”eläkeläisten olot eivät oleellisesti poikkea muusta väestöstä”,
mistä järjestöissä oltiin vahvasti eri mieltä.

Vuoden 2006 liittokokouspuheissa kuultiin toiminnanjohtaja Erkki Sipilän
ja liiton valtuuston puheenjohtaja Aira Saarenmaan kuvaamana, kuinka edun-
valvonta puhutti jäsenkenttää jatkuvasti. Kokoukselle oli jälleen tehty aloite
erillisen edunvalvontayksikön perustamisesta liitolle, mutta se ei nytkään men-
nyt läpi. Sipilä korosti yksimielisen yhteistyön voimaa parhaana vaikutuskeinona

ja piti paljon suurempana ongelmana eläkeläisasioiden yleistä vähättelyä. Hän kuvasi yhteistyön tärkeyttä sanoen: ”liiton eläkeläispolitiikka ei voi olla vain huoltoa ja viihdytystä, eikä liioin monipuolisen harrastustoiminnan ylläpitämistä, vaan se on ennen kaikkea mukana olemista siinä puolue-, yhteiskunta ja talouspoliittisessa kentässä, jossa taistelu on kovaa ja armotonta”. Saarenmaa puolestaan vakuutti, että ”ainut keino vaikuttaa niihin, jotka päättävät, on toimia yhdessä muiden kanssa”. Kokouksessa painokkaan puheenvuoron käyttänyt Kälviän Kansallisten Senioreiden jäsen näki sen sijaan liiton edunvalvontatyössä paljonkin parannettavaa. Hänestä ”VENK ainoana vaikutuskanavana päättäjien suuntaan ei riitä”, ja hänestä ”kansanedustajien kautta vaikuttaminen oli tähän asti ollut lähes tuloksetonta. Asioille tuli vaatia ministeritason puuttuminen, ja myös jäsenistön tiedonsaantia piti parantaa”. Hän halusi erityisesti korostaa, ”ettei vaikuttaminen vaadi barrikadeille nousemista, vaan ennen kaikkea omien järjestöresurssien kasvattamista”.

Alkuperäinen, vuosikymmenten takainen yhteistyöpohja oli alkanut rakoilla ja lisäksi edetä liiton kannalta ei-toivottavaan suuntaan. Kyse oli niistä kahdesta peruselementistä, jotka toivat ongelmia eli, että neuvottelukunta oli ”kai-kille avoin ja epäpoliittinen”. Vuonna 2002 oli VENK:n ohjesääntöä nimittäin muutettu ja jäsenpohjaa laajennettu merkittävästi ei aatteelliseen vaan ammatti-ala- ja työnantajapohjaiseen suuntaan. Lisäksi tiedossa oli joidenkin mukaan tulleiden uusien järjestöjen esiin tuoma halu pyrkiä pääsemään yhdeksi osa-

EETU esittämässä kantojaan eduskunnassa. Takana Petteri Orpo, puheenjohtaja Ritva Laurila ja EKL:n toiminnanjohtaja Timo Kokko.

puoleksi työmarkkinaneuvotteluihin, mikä vierastutti monia. Siitä ei tultais löytämään yksimielisyyttä ja konsensusta. Sen nähtiin olevan vääranlaista vaikuttamista ja sellaista politikointia, joka ei koskisi enää kaikkia yhteisesti, vaan vain pienemmän joukon erilliskysymyksiä.

Senioriliitto kannatti edelleen asioiden ajamista lähinnä eduskunnan päätäjien suuntaan. Asia oli useampaan kertaan esillä työvaliokunnassa ja hallituksessa ikävänä huolenaiheena. Huolestuttavan kehityssuunnan jatkumisen seurauksena oli kuitenkin jo kaikessa hiljaisuudessa alettu valmistella uutta yhteistyöelintä, johon liittyminen edellytti eroamista VENK:sta. Kun aika olisi kypsä lähdössä oli myös Senioriliitto. Lähtijöitä olisi kaikkiaan kuusi.

Vanhus- ja eläkeasioiden neuvottelukunta, VANK 1997–

Eläkeläisjärjestöt olivat olleet aloitteellisina ja myös keskeisessä asemassa valmistelutoimissa, kun sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen oli perustettu eläke- ja palveluryhmiin jakautunut Vanhus- ja eläkeasioiden neuvottelukunta, VANK. Valtioneuvosto asettaa sen jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vuonna 1997 ministeriö nimesi neuvottelukunnan ensimmäiselle kaudelle mukaan myös VENK:n keskuudestaan valitsemista edustajista jäsenet.

Neuvottelukunnan ei ollut alun perinkään ajatus korvata liiton vanhaa VENK-kumppanuutta ja yhteistyötä, mutta se pakotti hyvin pian muut yhteistyötavat uudelleen arvioitavaksi. Uusi neuvottelukunta oli kyllä nyt se kauan toivottu virallinen toimija. Se oli ministeriön työryhmä, lakisääteinen neuvottelukunta, jolla oli tarkat säännöt ja jonka kokoonpanoon kuului kattava edustus viranomaisten, kirkon ja järjestöjen puolelta. Sen tehtäväkenttä oli laaja: ”toimia yhdyssiteenä ja keskustelufoorumina vanhus- ja eläkeasioihin vaikuttavien tahojen välillä sekä aloitteentekijänä mm. vanhus- ja eläkeläisväestön toimeentuloturvaan ja elinoloja koskevissa kysymyksissä”. Muiden ministeriön työryhmien tapaan se sai tehdä aloitteita ja antaa pyydettäessä lausuntoja tehtäviinsä kuuluvista asioista. Neuvottelukunta seuraa ajan hengen mukaisesti myös Euroopan unionissa tehtävää eläkestrategiatyötä sekä perustuslaillisen sopimuksen valmistelutyötä varsinkin sosiaaliturvan osalta.

Kuitenkin jo vuoden 2000 liittokokouksessa annettiin selvin sanoin ymmärtää, ettei neuvottelukunnan toimintaan oltu lainkaan tyytyväisiä. Oli suuri pettymys, että se oli siihen mennessä pystynyt tuottamaan vain yhden selvityksen, ja tietävästi sen vakinaistaminenkin oli kangerrellut lähinnä virkamiesten jarrutuksen takia. Neuvottelukunnasta oli odotettu todellista vaikutuskanavaa valtiovallan suuntaan, mutta toisin näytti käyneen. Tämä pettymys kuitenkin vahvisti jonkin aikaa toisen käytössä olleen kanavan, VENK:n merkitystä ja vaikuttamistoimien tuloksellisuuden pohdintaa.

Kun neuvottelukunta oli vakinaistettu vuonna 2000, asetti valtioneuvosto uuden neuvottelukunnan toimikaudeksi 1.1.2001–31.12.2003 Puheenjohtajana toimi kokoomuslainen, Kymen läänin entinen maaherra Matti Jaatinen, mukana oli myös sosiaali- ja terveydenhuollon ja kirkon viranomaisia, ympäristöministeriö, valtakunnallisia eläkeläisjärjestöjä, vanhustyön ja omaishoitotyön osaajia sekä kunnallisia päättäjiä. Luovuttaessaan kautensa päättyessä 29.1.2004 toimintakertomuksensa, neuvottelukunta totesi järjestöjä tyydyttävästi huomanneensa mm. ”vanhuksia ja eläkeläisiä koskevien asioiden valmistelussa on ollut eläkeläisjärjestöjen edustajia mukana vain harvoin”, ja esitti että ”eläkeläisjärjestöjen edustajan tulisi olla mukana kaikissa keskeisissä vanhuksia ja eläkeläisiä koskevien asioiden valmistelussa, niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla”. Sisällöstä oltiin samaa mieltä, mutta se ei kuitenkaan ollut mikään toimeenpanoon tuleva päätös, pelkkää sanahelinää, eikä velvoittanut ketään mihinkään, mitä pahoiteltiin. Neuvottelukunnan asiakirjoja on valtioneuvoston sivuilta Hankkeet-otsikon alta löydettävissä, mutta ei toimintakertomuksia tms.

Neuvottelukunnan kokoonpanoksi vakiintui edustus, jossa puheenjohtajien lisäksi on kaksitoista jäsentä edellä mainituilta tahoilta. Vuonna 2006 neuvottelukunta julkaisi Vanhuseläkeläiset yhteiskunnan voimavarana -selvityksen. Senioriliiton hallituksen ja työvaliokunnan aineistoissa on tältä toimikaudelta vain yksi maininta:” puheenjohtaja kertoi terveisiä neuvottelukunnan kokouksesta”. Tuskin mitään mullistavaa, koska ei paperille pantu. Vuonna 2012

KANSALLISEN SENIORILIITON PUHEENJOHTAJA 2000–2004

Elsi Hetemäki (-Olander)

syntynyt 26.9.1927

filosofian kandidaatti, ruotsin kielen lehtori

- 2012 liiton kunniajäsen
- 2014 liiton kunniapuheenjohtaja
- 1968–1983 Espoon kaupunginvaltuusto
- 1970–1991 kansanedustaja (Kansallinen Kokoomus)
- 1987–1991 ensimmäinen varapuhemies
- 1990 valtiopäiväneuvos

*Elsi Hetemäki-Olander
vuoden 2004
liittokokouksessa.*

edustusta neuvottelukunnassa ei mainita toimintasuunnitelmassa. Vuodelta 2013 löytyy neuvottelukunnan arkistosta tieto, että se oli antanut lausunnon oikeusministeriön yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamista koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Siinä kaikki.

Neuvottelukunnan rooliksi vaikuttaa jääneen keskustelufoorumina toimiminen, ja jonkinlainen rooli sillä lieenee liiton verkostoitumisen kannalta, sillä samojen asioiden parissa puurtavien on hyvä tietää toisena, saada kokemuksia eri toimijoiden asenteista ja oppia toisten menettelytapoja. Alkuperäinen haavekuva konkreettisesta vaikuttamisesta oli kuitenkin pahasti haalistunut. Tähän oli syynä lähinnä vain se, että omat odotukset olivat olleet liian suuret, epärealistiset.

Valtiotieteen maisteri Ismo Suksi työskenteli liiton toiminnanjohtaja vuodet 1997–2001.

KANSALLISEN SENIORILIITON NIMEÄMÄT EDUSTAJAT VANHUS- JA ELÄKEASIAIN NEUVOTTELUKUNNASSA

1.4.1997–31.3.2000	jäsen Ismo Suksi, VENK:n valitsema
1.1.2001–31.12.2003	jäsen Matti Kinnunen, varajäsen Helga Lappalainen
15.3.2004–14.3.2007	jäsen Marketta Helenius, varajäsen Unto Siirilä
12.4.2007–11.4.2010	jäsen Jouni Mykkänen, varajäsen Pirkko Koskinen
10.6.2010–21.12.2011	jäsen Jouni Mykkänen, varajäsen Marjatta Mänty
21.12.2011–18.6.2013	jäsen Marjatta Mänty, varajäsen Marjo Palomäki
19.6.2013–18.6.2016	jäsen, puheenjohtaja Jouni Mykkänen, varajäsen Marjo Palomäki
6.10.2016–5.10.2019	jäsen Leena Jääskeläinen, varajäsen Matti Niiranen
1.1.2020–31.12.2022	jäsen Leena Jääskeläinen, varajäsen Matti Niiranen

Jouni Mykkänen oli vuodet 2013–2016 jäsenenä myös eduskunnan oikeusasiamiehen nimittämässä Ihmisoikeusvaltuuskunnassa ja sen valitseman työvaliokunnan jäsen. Valiokunnan tehtävänä oli käsitellä laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä perus- ja ihmisoikeusasioita, hyväksyä vuosittain keskuksen toimintasuunnitelma ja -kertomus sekä toimia perus- ja ihmisoikeusalan toimijoiden kansallisena yhteistyöelimenä.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry. – PIO rf. 2006–

Konkreettisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi oli oman rekisteröidyn yhteistyöelimen aikaansaaminen ollut eläkeläisjärjestöjen toiveena kauan. Suunta, jonka VENK oli valinnut, sai viimein kuuden seniorijärjestön kärsivällisyyden loppumaan ja mitan täyttymään. Eläkeliitto ry, Eläkeläiset ry, Eläkkeensaajien Keskusliitto, EKL ry, Kansallinen Senioriliitto ry, Kristillinen Eläkeliitto ry ja Svenska pensionärsförbundet rf. erosivat VENKistä kesäkuussa 2006, vähän Senioriliiton liittokokouksen jälkeen. Perustetun uuden yhdistyksen nimeksi rekisteröitiin Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf., EETU–PIO, mutta käytämme tässä käyttöön vakiintunutta sujuvampaa EETU-lyhennettä.

Etujärjestö EETU kertoo kotisivullaan (www.eetury.fi) ”toimivansa eläkeläisten ja ikäihmisten taloudellisten ja sosiaalisten etuuksien ja oikeuksien parantamiseksi”, ja katsoo ”kykenevänsä yhteistyöorganisaationa osallistumaan tehokkaasti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja ajamaan eläkeläisten asiaa”. EETU on edunvalvontaan keskittyvä organisaatio, jolla ei ole omaa toimitilaa, eikä omaa henkilökuntaa, vaan vastuu sen hallinnosta ja johtamisesta kiertää vuosittain vuorossa olevan järjestön puheenjohtajalle ja toiminnanjohtajalle.

Senioriliiton varapuheenjohtaja Jouni Mykkänen, toiminnanjohtaja Erkki Sipilä ja puheenjohtaja Ritva Laurila EETU:n vuosikokouksessa vuonna 2007.

EETU:n hallituksen muodostavat kuuden jäsenjärjestön puheenjohtajat ja toiminnanjohtajat, työvaliokuntaan kuuluvat järjestöjen toiminnanjohtajat. EETU antaa lausuntoja, julkaisee kannanottoja, järjestää tapahtumia ja pitää säännöllisesti yhteyttä keskeisiin päättäjä- ja vaikuttajatahoihin, kuten Kelaan, eduskuntaan ja ministeriöihin, Eläketurvakeskukseen, Kuntaliittoon ja Työeläkevakuuttajat TELA:n. EETU:lla on edustus monissa eläkkeensaajien asioihin vaikuttavissa elimissä kuten: Vanhus- ja eläkeläisasioiden neuvottelukunta (STM), Kelan neuvottelukunta, Kelan eläkeasiain neuvottelukunta, Kelan eläkeasioiden asiakasraati, TELA:n eläkkeensaajien yhteistyöryhmä ja Selkokeskus.

Vaikka senioriliitto oli liittynyt EETU:n jo vuonna 2006, halusi liittovaltuuston puheenjohtaja Aira Saarenmaa vuoden 2008 liittokokouksessa vielä palata VENK-asiaan. Hän oli itse korostanut edellisessä liittokokouksesta VENK:n olevan nimenomaan se taho, jonka kautta liiton edunvalvontaa pyrittiin tavoitteellisesti hoitamaan ja saamaan aikaan parannuksia. Hän myönsi nyt tilanteen olleen silloin jo kehittymässä ulospäin, mutta koska asia oli kesken, ei sitä haluttu silloin vielä julkistaa. Saarenmaan mukaan uudessa yhteistyökuviossa ja kokoonpanossa oli erona entiseen verrattuna se, että ”vapaamatkustajat” jäivät kokonaan pois. Useiden viime vuosien ajan oli monia hankkeita rahoitettu vain neljän järjestön toimesta. Hän korosti myös toista liiton edunvalvonnan kannalta tärkeää asiaa, nimittäin valtakunnassa istuvan hallituksen sen hetkistä kokoonpanoa. Kokoomus oli taas, yhden vaalikauden tauon jälkeen hallituksessa, ja liiton oli sitä helppo lähestyä. Saarenmaa muistutti kokousväelle, että ”liiton on huomattavasti hankalampaa tulla ymmärretyksi ja vaikuttaminen on vaikeampaa, kun oma läheispuolue on oppositiossa”.

Senioriliiton ensimmäinen EETU-puheenjohtajuusvuosi 2009

Senioriliitto oli EETU:n puheenjohtajavuorossa ensimmäisen kerran vuonna 2009. Silloin liiton puheenjohtaja Jouni Mykkänen toimi EETU:n puheenjohtajana ja toiminnanjohtaja Marjo Palomäki työvaliokunnan puheenjohtajana. Liitto nimesi hankkeelle tiedottajaksi Olli Männikön Espoosta. EETU antoi lausuntoja ja laati kannanottoja vuoden aikana 12 kappaletta. 16.2.2009 työeläkelain muuttamista koskevassa kannanotossaan ”EETU katsoi taloudellisen taantuman heikentävän julkisen talouden tilaa sekä kasvattavan valtion että kuntien sosiaalimenoja, ja halusi siksi kiinnitettävän huomiota siihen, että tilanne ei saa kasvattaa työssä olevien ja eläkeläisten taloudellista eriarvoisuutta. Eläkeläisiä pitää muutoinkin kohdella yhteiskunnassa oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti.” 14.4.2009 lausunnossaan työntekijän eläkelain muuttamisesta EETU katsoi mm., että ”eläkekarttuman poistaminen kokonaan osa-aikaeläkkeen ansionaleneman osalta, eläkkeeseen oikeuttavan ikärajan kahden vuoden

Toiminnanjohtaja Marjo Palomäki ja liiton puheenjohtaja Jouni Mykkänen EETUn seminaarissa.

nosto sekä eläkkeen karttumisen oleellinen alentaminen vuorotteluvapaan vuorottelukorvauksen perusteena olevasta palkasta eivät enää kannusta näitä muotoja käyttämään. Ne eivät tue tavoitetta, että työelämässä tulisi jaksaa ja pysyä pitempään”.

25.9.2009 EETU peräänkuulutti sivistysvaltion tehtävien turvaamista, sillä talouskehitys oli ajanut kunnat toteuttamaan monenlaisia säästötoimenpiteitä. ”Vanhuspalveluita on jo ennen lamaa toteutettu monilta osin alle laatusuosistusten. Osa kunnista ei ole turvannut edes kohtuullisesti kaikkia lakisääteisiä palveluja”. EETU vaati valtiovaltaa huolehtimaan myös siitä, että ”kaikilla kunnilla on riittävät resurssit lakisääteisten palvelujen tarjoamiseen kuntalaisille”. 2.6.2009 vaadittiin työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämistä. 8.6.2009 EETU otti kantaa pitkäaikaissäätämiseen korostaen, että ”kansallisen eläkepolitiikan keskeisimmän tavoitteen tulee olla koko väestölle kattavan lakisääteisen eläkejärjestelmän kehittäminen niin, että se turvaa kohtuullisen toimeentulon kaikille eläkeläisille. Suomen ei pidä hakea eläkepolitiikassaan mallia niistä EU-maista, joissa painotetaan erilaisten vapaaehtoisten ja yksilöllisten eläkejärjestelmien osuutta. Yksilöllisen eläketurvan liberaali verotuskohtelu sekä maksujen vähennysten että eläkesuorituksen osalta johtaisi kiinnostuksen vähentymiseen lakisääteistä eläketurvaa kohtaan.” Senioriliiton vuosikertomuksen mukaan EETU:n hallitus kävi myös mm. 14.9.2009 Ylessä

keskustelemassa toimitusjohtaja Mikael Jungnerin kanssa senioreita koskevien ja kiinnostavien ohjelmien tarpeesta.

16.9.2009 eduskuntaryhmille osoitettu kannanotto käsitteli eläkkeensaajan asumistukea, takuueläkettä, verotusta, indeksitarkistuksia ja vanhuspalveluita. 2.10.2009 EETU oli huolissaan sairaanhoitomaksun nousun vaikutuksesta eläkeläisten verotukseen. Sitä pidettiin erittäin epäoikeudenmukaisena eläkeläisiä ja ikäihmisiä kohtaan. 13.10.2009 EETU antoi lausunnon Ikääntyneiden ravitsemukseen perehtyneelle asiantuntijaryhmälle. 4.11.2009 lausunnossa EETU totesi ”hallituksen olevan jo toista kertaa kautensa aikana nostamassa pitkäaikaissairaiden asiakasmaksuja, mikä tulisi heikkenemään monen eläkkeensaajan tilannetta olennaisesti.” Lisäksi EETU kertoi ”vastustaneensa palvelumaksujen korotuksia järjestelmällisesti ja on vaatinut niiden alentamista”. 13.11.2009 EETU antoi lausunnon ohjelmistojen siirtovelvoitteesta, ja 25.11.2009 Kansalaisten yhdenvertaisuudesta Kelan palveluiden saatavuuden osalta. Siinä tuotiin esiin sähköisten verkkopalvelujen lisääntymisen tuomia uusia tarpeita. 17.12.2009 EETU antoi vielä lausunnon takuueläkkeestä. Siitä oltiin tekemässä etuus, joka otetaan huomioon eläkkeensaajan asumistukea määrättäessä. EETU piti tärkeänä ”eläkkeensaajan asumistuen kehittämistä niin, että takuueläke ei pienentäisi asumistukea. On varmistettava, että takuueläke aidosti kasvattaa pientä eläkettä saavien tuloa.”

Liitossa ei katsottu hyvällä vasta perustettua, uutta eläkeläisjärjestöä, joka oli ottanut nimekseen ”Senioriliike”. Senioriliitto teki yhdistysrekisteriin valituksen uuden järjestön nimen liian suuresta samankaltaisuudesta oman nimensä kanssa, mutta valitus ei mennyt läpi. Senioriliike pääsi viralliseksi valtakunnalliseksi järjestöksi rekisteriin, mutta ei kuitenkaan EETU:n jäseneksi.

Senioriliitto ajoi voimakkaasti myös vanhuspalvelulain pikaista säätämistä, ja liiton epävirallinen edunvalvontatyöryhmä käsitteli jälleen 2.5.2011 valmis-teilla olevan lain yksityiskohtia. Vilkkaasti keskusteltiin ns. ikälakina tunnetusta hankkeesta, ja mm. siitä tulisiko sen piiriin sisällyttää vain yli 75-vuotiaat vai olisiko sen perustuttava muiden lakien eläkeikäsäädöksiin? Kesän alla myös EETU antoi lausuntonsa vanhuspalvelulaista.

EETU:n asema asiantuntijana vakiintuu

EETU:n aseman nopea vakiintuminen asiantuntijatahoksi, jota kuultiin lainsäädäntötyössä, ja joka otettiin huomioon nimitettäessä jäseniä vakiintuneisiin, pitkäkestoisiin neuvottelukuntiin ja kertaluontoisiin työryhmiin on vaikuttava. Vuonna 2012 ministeri Paula Risikon johdolla sosiaali- ja terveysministeriö asetti joulukuussa 2011 työeläkeindeksityöryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida työeläkejärjestelmän indeksitarkistuksia koskevan sääntelyn mahdolliset

muutostarpeet. Työssä tuli sovittaa jotenkin yhteen työeläkkeiden ostovoimasta huolehtiminen, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus, työeläkejärjestelmän rahoituksellinen kestävyys ja kohtuullisina pysyvät työeläkemaksut. Työryhmän tuli myös selvittää, minkälaisia indeksejä on käytössä muiden maiden vastaavissa järjestelmissä. Eläkeläisjärjestöillä oli työryhmässä kolme paikkaa, joista EETU:lla oli kaksi. Edustajiksi oli nimetty Eläkkeensaajien Keskusliitto ry:n Matti Hellsten ja Kansallisen Senioriliiton Jouni Mykkänen. Kolmannen paikan sai Senioriopettajat-järjestön puheenjohtaja. Ministeri Risikko kutsui työryhmän aika ajoin myös ministeriöön neuvottelemaan kanssaan.

Indeksityöryhmä istui vuoden, kävi työnsä aikana kaiken muun lisäksi läpi myös 31 valtion eläkejärjestelmät ja jätti mietinnön ministerille 9.1.2013. Työryhmä ei valitettavasti kuitenkaan päässyt yksimielisyyteen taitetun indeksin muuttamisesta, sillä työryhmän selvä enemmistö, mm. kaikkien ammatillisten keskusjärjestöjen edustajat ja kaikki valtion virkamiehet, päätyi siihen lopputulokseen, ettei kriteereiden vaikuttavuutta (eläkkeiden muutokset = hinnat 80 % ja palkat 20 %) tule muuttaa. Tähän Paavo Lipposen hallituksen toimesta vuonna 1996 käyttöönottamaan ja voimassa olevan suhteen arviointimietinnön lopputulemaan merkitsivät eläkeläisjärjestöjen kolme edustajaa yhteisen, eriävän mielpiteensä. He olivat ehdottaneet taitetun indeksin purkamisen aloittamista, ja painottivat esityksessään hintojen ja palkkojen ottamista huomioon aluksi 70/30-suhteella. Se ei kuitenkaan saanut työryhmän muilta jäseniltä kannatusta tai tukea.

EETU:n järjestöjen yhteistyökyky ja aseman nopea vakiintuminen päättäjien silmissä kertoo osaltaan myös pitkään tavoitellusta, mutta hitaasti aikaansaadusta yhteiskunnallisen ilmapiirin ja asenteiden muuttumisesta eläkeläisille myönteisempään suuntaan. Eläkeläisten määrän huomattava kasvu, merkitys äänestäjinä ja voimistunut, perusteltu vaatimus tulla kohdelluiksi yhdenvertaisina kansalaisina olivat vähitellen johtamassa siihen, että aika alkoi olla kypsä antamaan senioreille puheenvuoron myös yhteiskunnallisessa keskustelussa. Mielikuva hiljaisista, omaan tilanteeseensa alistuvista eläkeläisistä oli lopulta-kin hitaasti muuttumassa.

Järjestöjen jäsenhankinnan kannalta miettimään paneva tieto oli, että tuolloin maan 1,23 miljoonasta eläkeläisestä vain noin 300 000 oli jäsenenä jossain eläkeläisjärjestössä. Se kertoo olemassa olevasta melkoisesta jäsenpotentialista, mutta toisaalta oli nähtävissä, että meillä, yhdistystoiminnan ”luvatussa maassa”, eläkeläisryhmiä järjestäytyi monenlaisien otsikoiden alle kovin pieninä ryhminä. Eläkeläisten yhteistyötä ja sen seurauksena edunvalvontaa vaivasi silloin ja vaivaa yhä edelleen suuri hajanaisuus. Ilmeisesti jossain määrin vaivaa myös aatteellisen leiman aikaansaama vieroksunta, koska siihen törmää muuallakin. Kuuden järjestön perustettua uuden yhteistyöjärjestön ja jätettyä VENK:n, tämä menetti todella paljon entisestä joukkovoimastaan. Sen jäsenmäärä oli vuonna 2020 sen oman kotisivun mukaan noin 30 000.

EETU tekee vain yksimielisiä kannanottoja

Suuren innostuksen myötä aloittanut EETU ei kuitenkaan aina löydä yksimielisyyttä asioissa. Käytännöksi on muodostunut veto-oikeus menettely: jos yksimielisyyttä ei löydy, voidaan asia yhden jäsenliiton vaatimuksesta jättää kokonaan käsittelemättä tai yrittää etsiä siitä kompromissia. Esimerkiksi 3.4.2012 esillä ollut Eläkkeensaajien keskusliiton puheenjohtaja Matti Hellstenin ehdotus EETU:n yhteistoiminnan ulottamisesta myös paikallistasolle, ei saanut senioriliitossa lainkaan kannatusta. Liitto halusi pitää EETU:n toiminnan edelleen valtakunnallisena ja vain valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen yhteisenä edunvalvontajärjestönä. Kaikkien järjestöjen kentän kattavan yhteistyön ohjaaminen ylhäältä käsin olisi mielettömän suuri työ, joka olisi edellyttänyt järjestöjen kaikkien alueiden tilanteisiin perehtymistä, myös jäsenenä olevan Ahvenanmaan. Senioriliitossa on aina kannustettu yhteistyöhön EETU:ssa mukana olevien järjestöjen paikallisyhdistysten kanssa, jos kiinnostusta ja halua on ollut. Tätä on perusteltu sillä, että he ovat kuitenkin oman alueensa asioiden todellisia asiantuntijoita, eikä ylätasen ohjaukselle nähty tarvetta. Tämän seurauksena useita epävirallisia ”pikku-Eetuja” toimii nykyisin aktiivisesti ja sulassa sovussa monella paikkakunnalla ympäri maata.

Vuonna 2012 EETU laati kunnallisvaaleihin esitteen yhteisistä vaaliteemoista. Tekstin otsikoinnin pohjana toimivat jäsenistöille tehdyn laajan kyselyn vastaukset. Kyselyn vastausprosentiksi oli tullut 59, mikä oli erinomaisen korkea. Esimerkkinä eri aatesuuntien helposti sovittavissa olevasta vaaliteemasta olkoon vaikka: ”Lähipalvelut on oltava aidosti kaikkien kansalaisten saatavilla ja ne on taattava kuntalaisille ikään ja asuinpaikkaan katsomatta”.

Vuoden 2013 toimintasuunnitelmaa laadittaessa senioriliitossa heräteltiin jälleen hieman huolestuneena keskustelua liiton oman edunvalvonnan tavoitteiden suhteesta EETU:n tavoitteisiin nähden. Kysyjille tehtiin kuitenkin selväksi, että liitolla ei ole ollut halua eikä missään vaiheessa tarkoitus kokonaan luopua itse harjoitetusta edunvalvontatyöstä. Tiedettiin hyvin, että EETU:n esityslistalle pääseminen vaatii kuuden järjestön hyväksynnän, joten kaikki hyvänä pidetyt omat ajatukset eivät aina edenneet. Jäljelle jäi kuitenkin vaihtoehto ottaa kantaa itse ja vaikuttaa omien suorien kanavien kautta. Näin yleensä myös tehtiin.

Senioriliiton toinen puheenjohtajuusvuosi EETU:ssa vuonna 2014

Kansallisen senioriliiton toinen, vuoden 2014 puheenjohtajuusvuoro vaikutti liiton toimintaan tehostaen sitä jälleen entisestään. Puheenjohtajana toimi Tapani Mörttinen, työvaliokunnan puheenjohtajana Marjo Palomäki, hallitus

kokoontui neljä kertaa, työvaliokunta 13 kertaa ja EETU antoi 16 lausuntoa ja kannanottoa. Vuonna 2014 EETU:n neuvottelukunnassa oli Ritva Laurila poismenoonsa 10.6. asti, ja tilalle valittiin 9.9. alkaen valtuuston puheenjohtaja Jouni Mykkänen. Kaikki EETU:n yhdessä antamat lausunnot ja kannanotot vuodesta 2008 alkaen löytyvät EETU:n kotisivuilta, eikä niitä kaikkia ole mieltä toistaa. Syksyllä 2013 aloitettu Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran rahoittama Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen jatkui liiton johdolla 31.3.2015 asti. Sen keskeisenä tavoitteena oli vahvistaa vanhusneuvostojen asemaa, kehittää niiden työskentelyä sekä parantaa ikäihmisten osallisuutta ja asennoitumista ikääntyneitä kohtaan. EETU:n palkkaaman projektipäällikön toimipiste oli liiton tiloissa ja toiminnanjohtaja oli hänen lähiesimiehensä. EETU haki ja sai Sitralta rahoituksen Ohjaus ja neuvonta- hankkeelle ajalle 1.2.2015–21.1.2016 ja uusi projektipäällikkö aloitti 1. helmikuuta. Hankkeella oli tarkoitus kerätä tietoa, jota voitaisiin käyttää mietittäessä keinoja ikäihmisten osallisuuden vahvistamiseen. Projektin jatkolle haettiin rahoitusta RAY:ltä, joka ei sitä kuitenkaan myöntänyt.

EETU:n vuoden 2014 vuosikertomuksen mukaan oli yhteiskunnan mielenkiinto EETU:a kohtaan selvässä kasvussa. Siitä katsottiin kertovan mm. se, että puheenjohtajavuorossa olevan järjestön edustajaa pyydettiin yhä useammin puhujaksi, haastateltavaksi ja paneeleihin. Senioriliitossa katsottiin myös eläkeläisjärjestöjen kielenkäytössä tapahtuneen asennemuutoksen. Yhä useammin pelkän edunvalvonnan sijaan puhuttiin eläkeläisille kuuluvien oikeuksien tavoittelemisesta. Viranomaisten asenne ei kuitenkaan seurannut tätä suuntausta. STM asetti 1.8.2014–31.12.2015 ”Kokeneet ja viisaat” asiantuntijaryhmän, jonka tehtävä oli ”määrittää niitä tekijöitä, joita on otettava huomioon vanhuspalvelulain toimeenpanossa muuttuvassa toimintaympäristössä sekä ottaa kantaa ja vaikuttaa ikäystävällistä Suomea rakentaviin arvioihin ja asenteisiin.” Tähänkään työryhmään ei kelpuutettu mukaan yhtään eläkeläisjärjestön edustajaa.

Työnsä päätteeksi Kokeneet ja Viisaat-ryhmä julkaisi 11 teesiä, jotka löytyvät STM:n sivuilta ryhmän nimellä. Monet niistä muistuttivat uudelleen lämmittelyiltä eläkeläisjärjestöjen kannanottoilta. Eikä edes ensimmäinen teesi: ”Ikäänntyminen koskee koko yhteiskuntaa. Se on otettava huomioon kaikessa lainsäädännössä ja kaikissa politiikoissa” tuoreudellaan häikäissyt. Nostettakoon muutamia selvästi eläkeläisjärjestöihin kohdentuvia teesien osia: ”Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä on vahvistettava ja vapaaehtoistyötä koordinoitava yhteiseksi eduksi. Konkreettisen avun antamisen lisäksi vapaaehtoistyö luo yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja kasvattaa sosiaalista pääomaa... Kansalaisjärjestöjen toteuttamaa vapaaehtoistoimintaa tarvitaan ja siihen vedotaan usein, mutta silti järjestöt ovat liian näkymättömiä eikä niiden asema suhteessa julkiseen hallintoon ole selkeä... tarvitaan julkisen sektorin, yritysten ja kolmannen sektorin yhteistyön tiivistämistä. Tämä hyvinvointikumppanuus auttaisi

kohdentamaan rajalliset taloudelliset ja ammatilliset voimavarat mahdollisimman hyvin, mutta ei estä vapaaehtoistyön luovaa spontaanisuutta.”

Näistä teeseistä oli loppuun tehty johtopäätös: ”Valtionhallinnossa yksi tapa korjata tilannetta voisi olla järjestö-, kansalais- ja vapaaehtoistyöasioiden koaminen yhteen”. Tämä kuulosti oikeastaan vain uuden työryhmän perustamistarpeelta. Huolestuttavana oli pidettävä toteamusta: ”järjestöt ovat liian näkymättömiä, eikä niiden asema suhteessa julkiseen hallintoon ole selkeä”. Tuossa näkyvyydessä riittää eläkeläisjärjestöillä vieläkin työmaata.

EETU:n yhteiset teesit vuoden 2017 kuntavaaleihin

Vuonna 2016 EETU:n kuului jäsenliittojensa kautta 87 % järjestäytyneistä eläkeläisistä. Eläkeläiset ry:n ollessa puheenjohtajuusvuorossa olivat senioriliiton edustajina EETU:n hallituksessa puheenjohtaja Tapani Mörttinen ja työvaliokunnassa toiminnanjohtaja Marjo Palomäki 30.4. asti ja 1.5. alkaen hänen seuraajansa Matti Niiranen. Neuvottelukunnan jäsenet kutsuttiin kevät- ja syyskokouksen yhteydessä pidettyihin pienoisseminaareihin sekä Eläkeläisparlamenttiin. Senioriliiton edustajana neuvottelukunnassa oli Jouni Mykkänen. Toukokuussa 2016 julkaistiin EETU:n kannanotto, jossa vaadittiin ”Uusiin maakuntiin lakisääteiset vanhusneuvostot”. Syyskuussa EETU-järjestöjen puheenjohtajat tapasivat eduskuntaryhmien edustajat ja luovuttivat kannanottonsa valtion talousarvioehdotukseen 2017. Siinä nostettiin kipeimmiksi ongelmiksi kansaneläkeindeksin jäädytys, 0,85 %:n leikkaus sekä lääkekorvauksiin ja vanhuspalvelulakiin kaavaillut heikennykset. Huolta kannettiin myös eläketulon eriarvoistavasta verokohtelusta ja kasvavasta eläkeläisköyhyydestä.

Vuonna 2017 Senioriliiton puheenjohtajaksi valittiin Rovaniemen liittokokouksessa Anneli Taina, joka tuli EETU:n hallitukseen Tapani Mörttisen paikalle. EETU:n puheenjohtajana toimi vuorostaan Eläkkeensaajien keskusliitto (EKL). Kymmenettä toimintavuottaan viettänyt EETU laati huhtikuussa 2017 pidettyihin kuntavaaleihin jälleen yhteiset teesinsä ja tavoiteasiakirjan ”Kunnat kuntoon 2017 – Vaatimuksia ikäihmisen olojen parantamiseksi”. Teeseissä haluttiin nostaa esiin mm. omaishoitajien asemaa, kotona asumisen tukemista, ikä syrjinnän vastustamista ja palvelujen sijaintia. Lisäksi lähetettiin ”Painavaa asiaa Suomen uusille kuntapäätäjille”-kirje, jolla lähestyttiin jokaista Suomen kunnanhallitusta. Sen lyhyt viesti oli, että kaikkiin kuntiin oli lopultakin saatava edustava ja toimiva vanhusneuvosto. Samalla onniteltiin vaaleissa valituksi tulleita luottamushenkilöitä. Kuntavaaleissa oli valtuustoihin tällä kertaa valittu 88 Kansallisen senioriliiton jäsentä varsinaisiksi valtuutetuiksi ja varalle 40. Sen seurauksena saatiin omia edustajia myös moneen tärkeään luottamustoimeen. EETU:n kevätkokouksen julkilausuma ilmaisi yhteisen huolenaiheen:

”Digitalisaatio ei saa johtaa ikääntyneiden kansalaisten syrjimiseen!” EETU antoi vuoden mittaan lausuntoja myös mm. ikäihmisten palvelujen laatusuosituksista, kannustinloukuista ja työeläkeindeksistä.

5.10.2017 EETU luovutti eduskuntaryhmille jälleen kannanotonsa vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja lainsäädäntöön. Siinä vaadittiin mm. perusturvan indeksitarkistusten jäädytyksistä luopumista ja että kansaneläkkeeseen annetaan yhtä suuri korotus kuin takuueläkkeeseen. Maahamme olisi lisäksi laadittava toimenpideohjelma, jolla eläkeläisköyhien määrä käännetään laskuun. Kannanotossa tuotiin esille myös huomioita verotuksessa yhä vallitsevasta epäoikeudenmukaisuudesta eläkkeensaajien ja palkansaajien välillä, ikääntyneiden kansalaisten oikeus kuntoutukseen sekä toiveena esitettiin vielä palvelu-, matka- ja lääkemaksukattojen yhdistäminen tulevaisuudessa yhdeksi yhteiseksi maksukatoksi. – EETU:n neuvottelukunnassa oli alkuvuoden Jouni Mykkänen ja loppuvuoden Tapani Mörttinen, mutta se ei kokoontunut. Heidät kutsuttiin kuitenkin EETU:n tapahtumiin.

Vuonna 2018 puheenjohtajuus siirtyi Eläkeliitto ry:lle ja varapuheenjohtajana toimi Kansallinen senioriliitto. EETU:n helmikuun kannanotossa vaadittiin kansaneläkkeen leikkauksen perumista. Sen lisäksi EETU antoi lausunnot tehdyistä hallituksen esityksistä neljä kertaa. Kevätkokous esitti kannanottonaan: ”Pankkien noudatettava yhdenvertaisuuslakia – ikääntyneiden oikeus käteiseen rahaan ja pankkipalveluihin turvattava.” Sote-uudistuksen (sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen ja palvelujen uudistus) valinnanvapauslain säädännön osalta eivät jäsenliitot kuitenkaan päässeet yksimielisyyteen yhteisestä kannanotosta. Senioriliitto olisi halunnut korostaa mm. valinnanvapauden merkitystä. Se ei kuitenkaan päässyt yhteiseen esitykseen, joten liitto antoi siitä oman julkilausumansa. Yhteiseksi haasteeksi oli kuitenkin koettu mm. maa- ja sote-uudistuksen tuomat ja hankaliksi koetut vaatimukset eläkeläisjärjestöjen alueellisen yhteistyön kehittämiseksi, sillä tilanne maakuntien kohdalla oli hyvin sekava.

Kansallinen senioriliitto kolmatta kertaa EETU:n puheenjohtajana vuonna 2019

Kansallinen senioriliitto ry toimi vuonna 2019 liiton puheenjohtajana Anneli Tainan johdolla jälleen EETU:n puheenjohtajajärjestönä. Hallituksen sihteerinä ja työvaliokunnan puheenjohtajana oli toiminnanjohtaja Matti Niiranen. Varapuheenjohtajajärjestönä toimi Svenska pensionärsförbundet rf. EETU:n hallitus kokoontui neljä kertaa järjestäytyttyään, piti yhden strategiaan keskittyvän istunnon ja työvaliokunta kokoontui 6 kertaa. Asioiden valmistelu ja käsittely sähköpostitse oli lisääntynyt ja säästi aikaa.

Vuoden keskeinen tavoite oli aktiivinen osallistuminen eduskuntavaalikeskusteluun, ja jo 21.3. järjestettiin Kansallismuseon auditoriossa vaalipaneeli, jonka juonsi politiikan toimittaja Unto Hämäläinen. EETU valmisti jälleen omat teesinsä eduskuntavaaleihin, ja ne julkaistiin kaikkien jäsenliittojen lehdistössä ja muussa viestinnässä. Myös senioriliitto piti teesejä esillä kotisivuillaan ja Patinassa koko kevään sekä vaaleja seuranneiden hankalien hallitusneuvottelujen aikana. EETU sai esittää myös neljä kysymystä YLE:n ja MTV:n vaalikoneisiin sekä puheenjohtajatenttiin.

Vuonna 2019 EETU antoi 12 lausuntoa ja otti kantaa mm. hallituksen talousarvioesitykseen sekä lainsäädäntöön. Talousarviokannanotossa vallitsi yksimielisyys mm. siitä, että ”kansaneläkeindeksin leikkaus oli peruttava ja, että pankkien on noudatettava yhdenvertaisuuslakia, joten ikääntyneiden oikeus käteiseen rahaan ja pankkipalveluihin on turvattava”. Maaliskuussa annettiin kannanotto: ”Vanhusten hoivapalvelut on toteutettava laatu edellä”, ja toukuu-kuussa laadittiin kannanotto hallitusneuvotteluihin: ”Eläkeläisten asemaa on parannettava”. Syyskuun kannanotossa esitettiin, että ”kansaneläkkeeseen olisi tehtävä indeksitarkistukset vuodelle 2020, sillä indeksien leikkaukset ja jäädytykset olivat vaikuttaneet negatiivisesti ikääntyneiden kansalaisten taloudelliseen asemaan”.

Budjettikannanotossaan EETU vaati, että ”hallitusohjelman mukaisesti tuli selvittää keinoja, joiden avulla voitaisiin korottaa alle 1 400 euron työeläkkeitä nettomääräisesti 100 eurolla. Myös suomalaisen työeläkemallin säilymisestä kaikille oikeudenmukaisena tuli huolehtia. Sen tuli kannustaa työkykyisiä jatkamaan työelämässä mahdollisimman pitkään”. Lisäksi ”vaadittiin viivyttel-mättä ratkaisua kasvavaan hoitohenkilöstövajeeseen ja korostaen, että laitoshoidon ohella on panostettava kotiin vietäviin palveluihin. Palvelu-, matka-, ja lääkemaksukatot tuli yhdistää yhden maksukaton alle, jonka tason tuli olla korkeintaan kuukaudessa maksettavan takuueläkkeen suuruinen. Eikä eläkeläisten verotus saisi olla kireämpää kuin työssäkäyvillä. Kotitalousvähennysoikeus oli säilytettävä vähintään nykyisellään, mutta yli 75-vuotiaille suomalaisille sen voisi myöntää korotettuna”.

Senioriliiton puheenjohtajuuskautta työllisti myös vuonna 2019 jo viiden-
nen kerran julkaistu EETU :n Kantar TNS Oy:ltä tilaama Huomisen kynnyksellä -tutkimus. Tällä kertaa kartoitettiin perinteiseen tapaan mm. ikääntyneiden odotuksia eläkejärjestelmää ja -järjestöjä kohtaan sekä luottamusta näiden asioiden parissa toimiviin instituutioihin. Ensimmäisen kerran kysyttiin myös jäsenistön it-taitoja ja osallistumista sosiaaliseen mediaan. Kyselyn tuloksia käytettiin jälleen mm. yhteisten tavoitteiden määrittelyssä. Marraskuussa järjestetyn perinteisen Eläkeläisparlamentin teema oli eläkeläisköyhyys. Tilaisuudessa Eläketurvakeskuksen edustaja alusti aiheesta ”Eläkeläisköyhyys, eläkkeiden riittävyys ja ikääntyneiden taloudellinen hyvinvointi Suomessa” ja STM:n

EETU ry:n vuosikokouksessa 2018 valittiin vuoden 2019 puheenjohtajaksi senioriliiton puheenjohtaja Anneli Taina ja sihteeriksi toiminnanjohtaja Matti Niiranen. Takana vasemmalla Eläkeliiton toiminnanjohtaja Anssi Kemppi, Eläkeläiset ry:n Kalevi Kivistö, EKL:n Simo Paassilta ja Timo Kokko. Oikealla Eläkeläiset ry:n puheenjohtaja Martti Korhonen.

yksikön johtaja ”Eläkeläisten toimeentulon, eläkkeiden ja sosiaalituen kansainvälinen ja Euroopan maiden vertailu. Miten suomalaisen eläkeläisen toimeentulo sijoittuu kansainvälisessä vertailussa?” Lopuksi sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen ”Mitä hallitus tekee eläkeläisten toimeentulon parantamiseksi”.

EETU toteutti yhteistyössä Työeläkevakuuttajat Tela ry:n kanssa myös laajan ”eläkeläiskahvit”-kiertueen, jossa jaettiin kentän ruohonjuuritasolla tarkempaa tietoa eläkejärjestelmästä. Senioriliiton puheenjohtaja Anneli Taina osallistui kiertueella järjestettyihin kahvituksiin 4.10.2019 Helsingissä ja 6.11.2019 Tampereella. EETU ry vastasi lisäksi Finanssivalvonnan kyselyyn digitaalisen pankkiasioinnin mukautuksista ja palveluvaihtoehtoista digitaaliselle asiointille. Paikallistasolla senioriliiton jäsenyhdistykset tekivät yhteistyötä EETU:n jäsenyhdistysten kanssa, jolloin vaikuttamistyön kohteena olivat maakuntaliitot, alueen kansanedustajat ja virkamiehet. Lisäksi liiton jäsenet vaikuttivat konkreettisesti paikallistasolla valtuustoissa, kunnallisissa luottamustoimissa, vanhus- ja seurakuntaneuvostoissa, jolloin vaikuttamistyön kohteena olivat poliitikot ja virkamiehet.

EETU nimesi yhteisiä edustajiaan moniin toimielimiin

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry sai lukuisilta eri tahoilta pyyntöjä nime-
tä edustajiaan erilaisiin eläkeläisen asioita käsitteleviin asiantuntija- ja toimi-
elmiin. Kaiketi oman edustajan ottaminen jokaisesta kuudesta jäsenliitosta
olisi nostanut määrän liian suureksi, joten vuodesta 2010 lähtien EETU nimesi
edustajansa kuhunkin toimielimeen rotaatio-periaatteella.

KANSALLISEN SENIORILIITON EDUSTAJIA EETU:N NIMEÄMINÄ EDUNVALVONNAN TOIMIELIMISSÄ:

2009	Kelan eläkeasioiden asiakasraati, jäsen Kerttu Loukojärvi ja varajäsen Timo Nenonen
2010–2011	KELA:n eläkeasioiden asiakasraati, Leena Arponen ja varajäsen Terttu Tallgren
2010–2013	KELA:n eläkeasiain neuvottelukunta, Marjo Palomäki
2013	Työeläkevakuuttajat TELA:n eläkkeensaajien yhteistyöryhmä, Marjo Palomäki, varajäsen
2014–2017	Kelan neuvottelukunta, Tapani Mörttinen, valittiin sen varapuheenjohtajaksi
2014	Kelan eläkeasioiden asiakasraati, Aulis Eskola, varajäsen Terttu Peltola
2014	tasavallan presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotto, puheenjohtaja Tapani Mörttinen
2017–2019	Kelan eläkeasiain neuvottelukunta, Matti Niiranen ja varajäsen Pia Nyman.
2019	Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, Eläkkeensaajien neuvottelukunta, puheenjohtaja Anneli Taina
2019	Vanhustyön Keskusliiton korjausneuvonnan neuvottelukunta, jäsen Matti Niiranen
2020–2021	Kelan eläkefoorumi, Matti Niiranen

Vuoden 2020 senioriliiton liittokokous oli sitä mieltä, että ”EETU:n yhteiset esiintymiset ja kannanotot ovat vahvistaneet kaikkien järjestöjen vaikutusmahdollisuuksia. Ne ovat voineet antaa puolueisiin kuulumattominakin oman panoksensa kansallisen politiikan tavoitteiden asetteluun. Vuosikymmenten mittaan myös ikääntyneiden asema ja vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet osin liittojen yhteistyökyvyn takia.”

Senioriliitolla oli lisäksi seuraavat suorat omat edustukset järjestöissä, jonka jäsen liitto on:

2018–2021	Vanhustyön keskusliiton valtuusto, jäsen Aila Harjanne
2018–2021	Suomen sosiaali- ja terveys ry, SOSTE:n valtuusto, jäsen Matti Niiranen

Koronapandemia vaikutti kaikkiin eläkeläisliittoihin

Vuoden 2020 alussa senioriliiton edustajat EETU:n hallituksessa pysyivät ennallaan, mutta puheenjohtajuus siirtyi vakiintuneen käytännön mukaan edellisen vuoden varapuheenjohtajajärjestölle, tällä kertaa Svenska Pensionärsförbundet rf:lle. Helmikuussa 2020 EETU:n edustajat tapasivat sosiaali- ja terveysministeri Anna-Kaisa Pekosen ja esittivät, että Suomeen tulisi laatia pian eläkeläisköyhyyden vähentämishjelma. Tämän tapaamisen jälkeen kuitenkin seurasi täysin ennakoimaton ohjelman muutos. Covid-19 eli ns. koronapandemia rantautui maahamme ja alkoi levitä. Epätietoisuus ja ikäihmisten hätä alkoi näkyä myös kaikissa EETU:n kannanotoissa. Toukokuussa vaadittiin ”pikaisia ja selkeitä ohjeita, jotka mm. kannustavat ikääntyneitä terveyttä edistävään liikumiseen sekä turvallisiin tapoihin tavata muita ihmisiä”. Moni ikääntynyt oli eläkeläisliittojen etujärjestön mukaan kokenut olevansa pandemiarajoitusten takia oman kotinsa vankina, koska karanteeniohjeita oli otettu kirjaimellisesti. Valtioneuvoston ja viranomaisten tiedotustilaisuuksia oli vähän väliä, ja viesti oli aika ajoin kovin epäselvää. Sitä tulkittiin eri paikoissa myös eri tavalla, mikä oli omiaan lisäämään yleistä epävarmuutta.

Koronasta huolimatta järjestöjen seuraamana ongelmana pysyi myös sote-uudistus, jonka perusteluissa nähtiin olevan monta epäselvää kohtaa. Lokakuussa EETU kirjasi vuoden 2021 talousarvioesityksen kannanottoonsa: ”Sote-uudistusta perustellaan osin väestön ikääntymisen asettamilla haasteilla. EETU vaati, että ikäihmisille tärkeiden asioiden on näyttävä myös käytännössä sote-maakuntauudistuksen edetessä”. Järjestöt muistuttivat, että ”uudistus ei yksin riitä ratkaisemaan eriarvoisuutta palveluiden edessä, vaan sen täydennykseksi tarvitaan muuta lainsäädäntöä, jolla poistetaan ihmisten taloudellisesta asemasta, sosiaalisesta taustasta sekä asuinpaikasta johtuvaa eriarvoisuutta”. Ei voitu mitenkään hyväksyä viime vuosina esiin tulleita palvelujen laiminlyöntejä. ”Maakunnat oli velvoitettava varmistamaan yritysten sekä julkisen että kolmannen sektorin tuottamien palveluiden omavalvonnan riittävyys”.

Lisäksi vaadittiin myös vanhusneuvostoille todellista vaikutusvaltaa jo maakuntauudistuksen valmisteluvaiheessa. Niiden oli ”saatava ikäväestöstä koskettavissa asioissa suora edustus lautakuntiin ja valtuustoon sekä riittävät toimitilat, rahoitus ja asioita valmistelevaa henkilökuntaa”. Lopuksi vaadittiin tukea myös eläkeläisjärjestöjen tekemälle terveyttä tukevalle, arvokkaalle työlle. ”Tietoyhteiskuntaa ja palveluita kehitettäessä tuli ottaa huomioon ikääntyneiden käyttäjien tarpeet, ja turvattava palvelut kaikissa olosuhteissa myös niille, joilla ei ole valmiuksia tai mahdollisuuksia verkkopalvelujen käyttöön.” Lokakuussa EETU katsoi lausunnossaan liikenne- ja viestintävirastolle televisio- ja radiolähetyspalveluiden markkinoinnista tarpeelliseksi korostaa: ”kuinka laaja ja monipuolinen tv-tarjonta on tärkeää niin ikäihmisille kuin muille haja-asutus-

alueiden asiakkaille. Viraston tulee varmistaa, ettei päätös johda ikääntyneiden ja haja-asutusalueilla asuvien kuluttajien tv-palvelujen supistumiseen.”

Marraskuussa 2020 EETU ry kiinnitti huomiota siihen, kuinka uuden covid-19 viruksen ohella influenssa aiheuttaa edelleen merkittävää tautitaakkaa. Vuosittain Suomessa todetaan kymmeniä tuhansia tautitapauksia ja siihen kuolee satoja suomalaisia. Influenssan tautitaakka painottuu erityisesti iäkkäämpään väestönosaan. ”Siksi Suomen, muiden pohjoismaiden tapaan, pitäisi päättää hankkia yli 65- vuotiaille tehokkaammat influenssarokotteet mahdollisimman pian, viimeistään seuraavan hankintakilpailun yhteydessä ja että rokoteannosten riittävydestä tulee huolehtia tulevaisuudessa paremmin kuin tänä vuonna.”

Vuonna 2021 EETU:n puheenjohtajuus siirtyi Eläkeläiset ry:lle, ja senioriliitosta sen hallituksessa jatkoivat Anneli Taina ja Matti Niiranen (11.6. asti). Vuoden ensimmäisessä kannanotossaan 29.1. 2021 EETU vaati ”valtioneuvostolta toimia tulossa olevien kuntavaalien turvallisen järjestämisen takaamiseksi ja koronaepidemiatilanteen sitä edellyttäessä on harkittava vaalien siirtämistä myöhempään ajankohtaan. Kunnille on annettava selkeä ohjeistus siitä, että poikkeuksellinen aika vaatii poikkeuksellisuutta myös vaalien järjestämisessä. Demokratia ei toteudu, jos iäkkäät ihmiset eivät pysty terveysriskin vuoksi äänestämään. Jo nyt on nähtävissä, että epidemia vaikeuttaa kunta-vaaleihin osallistumista: ihmiset voivat arkailla ehdokkaaksi lähtemistä, vaali-työhön osallistumista ja äänestäjinä ehdokkaiden haastamista vaalikentillä”.

Vuoden 2021 yhteisissä kuntavaaliteesissään ”Hyvinvoiva kunta on ikäystävällinen” EETU muistuttaa, että ”vaikka sote- uudistus toteutuessaan muuttaa palveluiden ja vaikutuskanavien rakenteita, on kunnilla jatkossakin vastuu asukkaidensa hyvinvoinnista ja terveydestä”.

- 1 Valtuusto kantaa kunnan toiminnasta kokonaisvastuun ja siksi eri ikäryhmien edustajien ehdokkaana olo on tärkeää. Mm. kulttuuri-, sivistys-, liikunta-, ja liikennepalvelut ovat tärkeitä investointeja ikäihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Tärkeää on myös helppo saavutettavuus, edullinen hinta ja yhteydenpito iäkkäisiin.
- 2 Sote-palvelujen tulee olla laadukkaita ja valvottuja sekä yksilökohtaiset tarpeet huomioon ottavia. Kotihoidolle resurssitakuu ja omaishoitajille tarvitaan jaksamista helpottavia tukipalveluja.
- 3 Ikääntyneiden aktiivisuus kuntalaisina, kuluttajina ja vapaaehtoistyön tekijöinä tukee kunnan elinvoimaa, yhteisöllisyyttä ja asukkaiden terveyttä tukee. Siksi myös kansalaistoimintaa ja eläkejärjestöjen toimintaedellytyksiä tulee edistää.

- 4 Lisääntyvän digitallisuuden rinnalla tulee kuntien säilyttää kasvokkain ja puhelimitse tapahtuvaa palvelua. Ikäihmisiä on otettava kehitystyöhön mukaan ja käyttöön opastusta on järjestettävä. Myös yritysten lähipalvelujen tarjonnan säilymisestä alueella olisi huolehdittava.
- 5 Esteettömien asuntojen riittävä määrä turvattava, samoin tiedonsaanti korjausavustuksista. Monisukupolvinen yhteisöasuminen ei eristä ikääntyneitä, lisäksi elinympäristön turvallisuutta ja viihtyvyyttä voidaan kohentaa liikennejärjestelyin, puistoin ja virkistysaluein”.

Kevättalvella 2021 koronan uusi, vauhdikkaammin leviävä tautimuoto sai tarkan saaneiden lukumäärän taas nousemaan voimakkaasti. 8.3.–28.3.2021 oli vuorossa uusi poikkeustila taudin vaikeimmin riivaamilla alueilla. Rokotukset ovat käynnistyneet hitaasti ja syynä sanotaan olevan saatavuuteen liittyvät ongelmat.

Poikkeusolojen aikaansaaman terveysriskin takia kevään kuntavaalit päätettiin siirtää kesäkuun 13. päivään. Tilanne elää koko ajan. EETU julkaisi 8.3. tiedotteen, jossa katsoi kuntavaalien siirron olevan vastuullinen ratkaisu, osoittaa vastuullisuutta epävarmassa tilanteessa ja on vaalien terveysturvallisuuden kannalta perusteltua. Vaikka ei ole takeita siitä, että kesäkuussa tartuntatilanne olisi parempi, on tuolloin suurempi osuus väestöstä rokotettu, ja osallistuminen vaaleihin siksi helpompaa.

4.3. EETU lausui eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä hyvinvointialueiden perustamisesta ja esitti, että ”hyvinvointialueiden vanhusneuvostoilta annetaan mahdollisuus aloitteellisuuteen ja ottaa laajasti kantaa, myös alueella olevien kuntien vastuulla oleviin asioihin”. Lisäksi esitettiin, että ”vanhusneuvostojen kokoonpanossa varmistettaisiin kattava edustus hyvinvointialueella toimivista eläkeläisjärjestöistä. Hyvinvointialueista tuli tehdä aidosti asukkaidensa näköisiä, mitä tukisi toimiva yhteys päätöksentekijöiden ja kansalaisyhteiskunnan välillä, ja järjestöjen toimintaedellytysten varmistaminen”. Esitettiin myös, että ”hyvinvointialueiden viestinnässä käytetään digitaalisten kanavien lisäksi ei-digitaalisia kanavia ja suoria kansalaiskuulemisia. Lain tasolla ei tulisi erikseen sitoa viestintää verkkoviestintään. Vanhusväestön valmiuksia digitaalisten viestintävälineiden käyttöön on tuettava”. 4.3. EETU muistutti vielä tiedotteessaan, että ”päinvastaisesta blogikirjoittelusta huolimatta eläkeläisköyhyys on edelleen todellinen ongelma, ja vaati pikaisesti toteuttamaan jo aiemmin vaatimansa eläkeläisköyhyyden vähentämishjelman”.

Koronapandemia on kauden 2020–2021 aikana pudottanut kaikkien EETU:ssa mukana olevien liittojen jäsenmäärää huomattavasti ja aikaansaanut monenlaisia hankaluuksia. Siitä huolimatta EETU on pystynyt jatkamaan edunvalvontatyötään ja julkaisemaan kannanottojaan entiseen tapaan.

Tuulikki Petäjäniemi ja Paavo Peltosaari vetämässä koulutustilaisuutta vuonna 2018.

Puolueeseen vaikuttava läheisjärjestö

Pentti Poukan mukaan jo 1960- luvulla alkanut käytäntö hoitaa eläkeläisten asioita avoimen poliittisesti oli tullut maan tavaksi jäädäkseen. Ennen kuin päädyttiin nykyiseen monia vaihtoehtoja sisältävään eläkerakentteeseen, käytiin kiivaita taisteluja järjestelmään mukaan otettavista ja kuuluvista kansalaisryhmistä, eri eläkeläisryhmien oikeuksista, velvollisuuksista, yleisistä ja erityisistä asioista sekä yhä uudestaan tietysti verotuksesta ja rahasta.

Senioriliiton runsaat viisi vuotta kestänyt puoluejäsenyys tuli tiensä päähän vuonna 1977, jolloin oli nähty molempien edun mukaiseksi, että tiet eroavat – yhteisymmärryksessä. Senioriliiton liittohallitus oli eroa vastaan, eikä tehnyt asiasta esitystä, joten asia oli hoidettava toisin. Niinpä vuoden 1977 ylimääräisessä liittokokouksessa, joka oli kutsuttu koolle sääntöjen muuttamisen takia, ero oli esillä osana sääntömuutosta. Yleiskeskustelun jälkeen siitä äänestettiin ja paikalla olleista 223 edustajasta enemmistö, 192 äänesti puolueesta eroamisen puolesta.

Poukka päätyi pitämään puoluejäsenyyden tielle lähtemistä toimitsijoiden virheenä, jonka saattoi korjata vain eroamalla. Jäsenyyden oli katsottu hankaloittavan jäsenhankintaa, mutta myös kaksoisjäsenyyden hinta ja ongelmat olivat jo ehtineet kiukuttaa. Lisäksi monelle porvarillisen maailmankatsomuksen omaavalle ja aina kokoomusta äänestäneelle eläkeläiselle oli ajatus jäsenyysselvotteesta täysin vieras. Se liitettiin lähinnä työväenliikkeeseen ja maalaisliittoon kuuluvaksi asiaksi. Merkille pantava on myös, että aivan kaikki paikallisyhdistykset eivät olleet edes liittyneet kokoomukseen.

Erossa oli lopulta kyse yksinkertaisesti rahasta. Tiedettiin jo osan kunnista kieltäytyneen myöntämästä toiminta-avustuksia poliittisille yhdistyksille, ja poliittinen sitoutuneisuus tuli olemaan esteenä myös mm. Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) avustusten hakemiselle. Tulevaisuuden kannalta toiseen vaakakuppiin oli laitettavissa kokoomuksen pitkään jatkunut heikko taloudellinen tilanne, eikä toisessa vaakakupissa olevasta, eläkeläisten asioiden edistä-

misestä jäsenyyden avulla ollut mitään varmuutta. Käytännön kokemukset olivat myös ehtineet jo nostaa esiin ongelmia, joita ei ollut tultu ajatelleeksi. Yhdeksi tällaiseksi Poukka nosti puolueessa orastaneen huolen eläkeläisjärjestön ja yleisemminkin eläkeläisten ”mahdollisesti suhteettoman suureksi kasvavan vaikutusvallan puolueessa”. Käytännössä riidattoman eron jälkeen jatkettiin yhteistyössä eteenpäin ja kohdattiin jatkossa kumppaneina.

Senioriliiton yhteiskuntapoliittiset tavoitteet

Kansallisen senioriliiton liittokokoukselle esitellään perinteisesti hyväksyttäväksi ”Lähiajan toiminnan suuntaviivat ja Yhteiskuntapoliittiset tavoitteet”-asiakirjat. Niissä kerrottujen asioiden läpivieminen edellyttää jossain määrin edunvalvonnan kannalta tärkeiden vaikutuskanavien arviointia ja pohdintaa. Liitto korostaa puolueisiin kuulumattomuuttaan ja sitouttamattomuuttaan, mutta ei kuitenkaan epäpoliittisuuttaan. Kokoomukseen yhdistävä aatteellinen perusta tuotiin avoimesti esiin vuoden 1996 toimintakertomuksessa, jolloin liitto totesi ”tukeutuneensa sanoissa ja teoissa aina pääasiassa Kansalliseen Kokoomukseen”. Sittenkin on tavaksi tullut puhua vain läheispuolueesta. Liiton muuttaessa vuonna 1996 nimensä muotoon Kansallinen Senioriliitto, korostettiin kansallinen-sanan viittaavan ennen kaikkea ”kansallisten arvojen kunnioittamiseen”. Sanaan ei tuolloin kohdistunut muutospaineita, mikä varmistettiin äänestämällä sen säilyttämisestä kokouksessa erikseen.

Vuoden 1996 liittokokouksen Yhteiskuntapoliittinen kannanotto toi kuitenkin avoimesti esiin liiton halun vahvistaa omaa asemaansa kokoomuksen päätöksenteossa. Esitellessään valtuuston toimintakertomusta liittokokoukselle pelkisti valtuuston puheenjohtaja Olavi Niemi maamme vaikeiden vuosien omalle ikäluokalleen opettaman ja eteenpäin viemiseen velvoittavan viestin sanoihin: ”koti – uskonto – isänmaa”. Kokoomuksen käsitys asiasta oli tuolloin saman suuntainen, vaikka ei aivan samasanainen. Puolueisiin suhtautumisen emotionaalista luonnetta kuvaa se, että liittohallituksessa ja -kokouksissa on aika ajoin käyty keskusteluja ilmaisujen ”puoluepoliittisesti sitoutumaton” ja ”puolueisiin kuulumaton” erosta. Kysyjä on usein ollut epätietoinen, uudempi jäsen, jolle erottelu ei ole ollut tuttu. Kimmokkeena on voinut olla eduskunnan hyväksymä esitys, joka on kohdellut eläkeläisiä kaltoin. Saatettiin jopa muistaa eduskunnan hyväksymän ns. taitetun indeksin läpimeno ja sen äänestystulos. Esityksen puolesta äänesti 104 edustajaa, vastaan 51, poissa oli 41 ja tyhjää äänesti 3. Esityksen hyväksymistä olivat kannattaneet lähinnä porvarilliset puolueet.

Liiton sääntöihin kirjattu toiminta-ajatus kehottaa selvästi ikääntyneiden hyvinvointia koskevien asioiden ajamiseen. Käytännössä se tarkoittaa jäsenistön

ja eläkeläisten yhteisinä pidettävien etujen ja tärkeiden asioiden nostamista kannanotoilla ja lausunnoilla esiin sekä yrittämällä edistää epäkohtien korjaamista. Tämä edellyttää kuitenkin myös konkreettista yhteydenpitoa päättäjiin, puolueisiin ja osallistumista politiikan sisältöihin vaikuttamiseen. Kaikilla keskeisillä eläkeläisliitoilla on puolueisiin sitoutumattomuudestaan huolimatta tunnistettavissa oleva suhde oman aatesuuntansa puolueeseen, ja ne hoitavat sitä tavalla tai toisella. Senioriliitolle on ollut aina luontevinta asioida kokoomuksen kanssa – pidettiin siitä tai ei.

Vaalikentillä vuosien mittaan nähdyt, lyhytaikaisiksi jääneet eläkeläispuoluekokeilut eivät ole kannustaneet eläkeläisjärjestöjä puuttumaan politiikan sisältöihin omaa toiminta-ajatusta laajemmin, eikä ajatus omasta eläkeläispuolueesta ole missään vaiheessa ollut esillä senioriliitossakaan tavoitteena. Liiton toimintasuunnitelmissa on korostettu lähinnä halua aktivoida jäsenistöä aatteelliseen, yhteiskunnalliseen ja virikkeelliseen toimintaan. Omia edustajia valtuustoihin ja eduskuntaan on aina haluttu saada päättämään yhteisistä asioista, mutta se on ihan eri asia, ja täysin realistinen tavoite varsinkin valtuustojen osalta.

Vuoden 2010 liittokokouksessa puheenjohtajaksi valittiin Jouni Mykkänen ja varapuheenjohtajiksi Aira Saarenmaa ja Tapani Mörttinen.

1970-luvun loppupuolella tapahtuneen puolueen jäsenyydestä eroamisen jälkeisten vuosikymmenten aikana ovat senioriliiton ja puolueen suhteeseen olleet vaikuttamassa monet tekijät. Merkittävin niistä lienee liiton jo varhain tekemä päätös keskittää suuri osa omasta edunvalvontatoimista ja esitysten eteenpäin viemisestä yhteistyössä muiden epäpoliittisten eläkeläisjärjestöjen kanssa joukkovoimaa ja tehokkuutta tavoitellen. Tällöin kokoomuksen rooliksi jäi, kuten muillakin eläkeläisjärjestöillä, olla se liiton tarvitsema oma lisäkanava, johon ensi sijassa liiton puheenjohtajan ja toiminnanjohtajan voimin, kannanotoin ja muin käytettävissä olevin keinoin pyritään vaikuttamaan. Kokoomuksen pitkään jatkunut oppositioasema ei varsinkaan alkuaikoina voinut ymmärrettävästi kummoisiakaan vaikutusmahdollisuuksia taata, mutta liitto kannatti puolueen aatetta ja tuki sen vaalityötä myös silloin. Lähipuolueen hallituksessa olon myönteistä merkitystä liiton vaikuttamiseen on myöhemmin puheissa korostettu usein, mutta oppositioajoistakin on aina selvitty.

Vuonna 1993 oli tehty merkittävä valtionosuusjärjestelmän uudistus, jossa ns. kustannusperusteisista valtionosuuksista vaihdettiin laskennallisten osuuk-sien käyttöön. Se merkitsi käytännössä vastuun kuntien asukkaiden palveluis-ta ja hyvinvoinnista siirtämistä valtiolta kunnille. Sen seurauksena kuntatason eli paikallisen vaikuttamisen ja edunvalvonnan tarve kasvoi huomattavasti. Niinpä liitto ja piirit alkoivat entistä voimakkaammin kannustaa jäseniään sekä äänestämään että lähtemään ehdolle kunnallisvaaleissa. Tämän seurauksena myös jäsenlehdessä, Patinassa alkoi olla enemmän kokoomuksen listoilla eh-dolla olleiden mielipidekirjoituksia. Lisäksi Terveiset Arkadianmäeltä -palsta antoi vuosien ajan tilaa lukemattomien kokoomuslaisten poliitikkojen puheen-vuoroille.

Vuosien mittaan on liiton ajatuksia ja tavoitteita avattu kirjelmien lisäksi lii-ton edustajien tavatessa kasvokkain kansanedustajia eduskunnassa sekä muita päättäjiä. Nimenmuutoksen jälkeen laadittiin kirjelmä (18.11.1997) uudistu-neesta järjestöstä, ajankohtaisista eläkeläisten asioista ja lähettiin se kokoo-muksen eduskuntaryhmälle ja puoluehallitukselle tiedoksi. Tapaamisten tai lähetettyjen kirjelmien aikaansaamia toimenpiteitä tai tuloksia ei ole seurattu aktiivisesti, mutta joitain mainintoja asiakirjoista löytyy. Liiton kannalta suori-n vaikuttamiskanava on ollut ja on edelleen omien edustajien puhe- ja läsnäolo-oikeus puoluevaltuuston ja -hallituksen kokouksissa. Asioiden esiin nosto on kirjelmää intiimimmässä kohtaamistilanteessa yksinkertaisempaa, samoin tär-keiden henkilökohtaisten suhteiden luominen ja ylläpito. Kokouksista rapor-toidaan hallitusta, tosin pöytäkirjoissa on vain melko ylimalkaisia kirjauksia toimenpiteistä tai keskustelusta. Sittenmin yhteydenpitotapojen muututtua pääosin sähköisiksi, ovat paperiaineistot vähentyneet. Sähköisyys on tehnyt il-mmaisusta myös lyhytsanaisempaa ja toteavaa, mikä kertoo historiatietoisuuden ja lähteiden haihtumisesta.

Hieman hankalasti arvioitava asia on liiton puheenjohtajina toimineiden kokoomuslaisten, entisten poliitikkojen, kansanedustajien tai ministerien ja heidän omien verkostojensa merkityksen arviointi. Ilman titteleitä tässä lueteltavat nimet: Olavi Lähtenmäki, Pentti Poukka, Pentti Sillantaus, Raimo Ilaskivi, Elsi Hetemäki-Olander, Ritva Laurila, Jouni Mykkänen, Tapani Mörttinen ja Anneli Taina kertonevat monelle paljon. Vähättelemättä heidän osaamistaan tai kokeneisuuttaan on selvää, että he ovat julkisuudesta tuttuina henkilöinä tuoneet jonkinlaista lisäarvoa liitolle ainakin näkyvyyden saralla ja myös helpottaneet joidenkin kynnysten ylittämistä. On luultavaa, että päättäjän sihteerin ohi pääsee helpommin ja moni ovi, joka muuten ei ehkä aukeaisi aukeaa kuitenkin vanhalle tutulle.

Entisen kokoomuslaisen kansanedustajan valinta liiton johtoon kertoo tietysti kokoomuslaisen arvomaailman ja aatetaustan avoimesta arvostamisesta. Niin senioriliitolle kuin Kansalliselle Kokoomukselle on yhteistä mm. vapauden ja vastuun yhteenkuuluvuuden korostaminen, nykyisin yhä enemmän myös ympäristön kohdalla, perinteiden kunnioittaminen sekä positiivinen ajatus lähtökohtaisesti uskoa ihmisen kykyyn ja haluun huolehtia itsestään ja muista. Tosiasiassa yksi entisen kansanedustaja- tai ministeripuheenjohtajan tärkeimpiä ominaisuuksia lienee kuitenkin eduskunnan, hallituksen ja ministeriöiden organisaatioiden ja työskentelytapojen, prosessien tunteminen. Toisaalta kannattaa myös muistaa, että eläkeläisliittojen valtakunnan tason ”piilopoliittisessa” edunvalvontatyössä kokoomustaustaisen puheenjohtajan kantapään kautta

KANSALLISEN SENIORILIITON PUHEENJOHTAJA 2004–2008

Ritva Laurila

(13.4.1932–10.6.2014)

filosofian maisteri

äidinkielen opettaja, 1961–1979 toimittaja,

päätoimittaja (Terveystieteiden – Kotilääkäri-lehti)

- 1973–1995 Helsingin kaupungin valtuusto
- 1978–1995 kansanedustaja (Kansallinen Kokoomus)
- 1995–1996 ja 1999 Euroopan parlamentin jäsen
- 2000 kaupunkineuvos

*Ritva Laurila puhuu
20.–21.5.2010 Jyväskylässä
pidetyssä liittokokouksessa.*

harjoiteltu konsensuskyky on auttanut luovimaan jäsenmäärältään moninkertaisten kumppaneiden joukossa ja tarvittaessa taipumaan taittumatta.

Julkisuudella voi olla joskus myös kielteisiä seurauksia, kuten aikanaan vilkasta keskustelua herättänyt liiton puheenjohtajan, Raimo Ilaskiven ehdokkuus tasavallan presidentin vaalissa vuonna 1994. Silloin aktiivisena kampanjassa kannustamassa ollut liitto joutui julkisuudessa selvittämään, ettei kai liitto sentään ehdokkaan vaaliorganisaationa ollut toiminut. Näin ei ollut ja kaikki päättyi liiton riemuksi lopulta hyvin. Syntyneen kohun ansiosta liitto oli nimittäin ensimmäisen kerran mainittu television iltauutisissa, mistä iloittiin pitkään. Liitto on antanut jäsenlehdessään myös palstatilaa eri vaalien kokoomuslaisille ehdokkaille, pääosan tosin maksullisena ilmoitustilana.

Vuonna 1999 liittovaltuusto antoi hallitukselle ohjeen ”tukea Riitta Uosukaisen valintaa presidentiksi”. Samana vuonna alettiin kokoomuksen Nykypäivä-lehdessä julkaista ”Seniorisivuja”, jotka mahdollistivat uutismuotoisen materiaalin saamisen kokoomuslaiselle lukijakunnalle, siis laajemmalle, kuin oma jäsenlehti. Näin tietoisuus eläkeläisten toiminnasta ja tavoitteista kasvoi myös puolueen jäsenistön parissa. Sivujen ylläpidon ajallisesta kestosta eikä sen tuloksellisuudesta ole tietoa.

Edellisen historiikin ajasta tämä 25-vuotiskausi eroaa siinä, että ajanjakson puheenjohtajista puolet eli kolme on ollut naisia. Lukuun ottamatta vuosien 1996–2000 puheenjohtajaa Seppo Vuoriota, ovat kaikki valitut olleet ennen valintaansa kokoomuksen kansanedustajia. Kaikilla on myös vahva kokemus kuntapolitiikan puolelta: Vuoriolla Hämeenlinnasta, Hetemäellä ja Mykkäsellä Espoosta, Laurilalla Helsingistä, Mörttisellä Kärkölästä ja Tainalla Tampereelta.

Senioriliiton vaikuttamistyön muotoja ja sisältöjä

Melko niukoista maininnoista huolimatta voi sekä senioriliiton että kokoomuksen asiakirjojen perusteella todeta, että suhde läheispuolueeseen on ollut vaihteleva ja siinä on havaittavissa myös selvästi hiljaisempia aikoja. Osa liiton jäsenistöstä on suhtautunut puolueeseen ristiriitaisesti, mikä on vaatinut suhteen avaamista keskustelemalla. Syynä provosoitumiseen on yleensä epätietoisuus eläkeläisjärjestöjen toimintakentästä ja -tavoista yleensä. Sittemmin kunta-puolen asioiden tultua liiton aktiivisen edunvalvonnan kohteeksi, on suhtautumisessa ollut havaittavissa myös selkeitä alueellisia eroja, jotka seuraavat pääosin kokoomuksen alueellista kannatusta.

Senioriliiton toiminta-ajatusta ei ole vuosikymmenten mittaan tarvinnut kummemmin muuttaa ja missio on suurin piirtein entinen. Sen sijaan kokoomus seuraa aktiivisesti mielipidetutkimuksia ja trendejä reagoiden niihin usein herkästi. Siksi onkin ymmärrettävää, etteivät kaikki puolueen kannanotot,

ohjelmat ja poliitikkojen julkilausutut ulostulot ole senioreita aina miellyttäneet. Niinpä esimerkiksi keskustaoikeistolaiseksi itsensä nimeävän, mutta monen mielestä melko konservatiiviseksi mielletyn puolueen intoa mm. luoda taannoin itselleen kovin nuorekas imago kevyine sloganeineen ja vitsikkäine sanaleikkeineen, vierastutti kyllä monia entisiä nuoria. Lisäksi useiden ohjelmien ja periaateohjelman kohdalla tehdyt lausumien liudennukset ja ympäröidytydet ovat tuntuneet vierailta, eivätkä ole vakuuttaneet. Puolueen siirtyminen mielikuvakampanjointiin on nostanut myös vääriä odotuksia, jotka eivät aina ole vastanneet toteutettua politiikkaa.

Kokoomuksen asiakirjoista löytyy myös signaaleja seniorilinkeistä. Niistä osa muistuttaa siitä, että senioriliiton jäsenistössä on puolueen jäseniä, mutta osa kertoo, että myös kokoomusyhdistyksissä kannetaan avoimesti huolta eläkeläisten asioista ja yritetään nostaa niitä esiin. Mm. kokoomuksen puoluekokouksessa oli vuonna 1997 kolme eläkkeisiin liittyvää aloitetta, samoin vuonna 1999. Näihin eläkeläisten asemaa koskeviin aloitteisiin, oli puoluehallituksen vastaukseen liitettynä senioriliiton nimissä valmisteltu ponsi. Siinä esitettiin tutulta kuulostava toivomus: ”kun normaalia hallintotapaa noudattaen tullaan nimittämään työryhmiä, haluttiin kokoomuslaisten huolehtivan siitä, että eläkeläisjärjestöt ovat joko edustettuina tai ainakin kuultuina niissä”. Aloitteita on sittemmin tehty lähes jokaiseen puoluekokoukseen. Niiden voi havaita olevan sävyltään ja sisällöltään usein hyvin samansuuntaisia liiton ajankohtaisten edunvalvontahankkeiden teemojen kanssa, eikä voi välttyä vaikutelmalta, että omaa jäsenistöä on osallistunut valmisteluun.

Kansallisen senioriliiton Lähiajan yhteiskuntapoliittiset tavoitteet on toimitettu puolueelle, ja mm. valtiovarainministeri Sauli Niinistö ja sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho saivat ne aikanaan henkilökohtaisesti. Molemmat ovat esiintyneet usein myös puhujina liiton tilaisuuksissa. Kokoomuksen tervehdyksen senioriliiton liittokokoukselle on usein esittänyt puolueen puheenjohtaja. Myös jotkut kokoomusministerit ovat osoittaneet ymmärrystä ja selvää edistämishalukkuutta eläkeläisten esiin tuomiin asioihin. Mm. kansaneläkkeen kahteen kertaan leikkaamista selvitettiin ministeri Maija Perhon toimeksiannosta, ja tämä oli luvannut viedä asian käsiteltäväksi hallituksen pöydälle. Väliaikatiektona kuultiin, että asian kanssa oli suuria ongelmia, eikä se lopulta edennyt. Sittemmin mm. Paula Risikko on ollut eläkeläisten asioissa aktiivinen ja kannustava. Yleisintä taitaa poliitikkojen parissa, puolueesta riippumatta, olla kuitenkin eläkeläisistä puhuminen tai muistaminen vaalien alla ja vaikeneminen vaalien jälkeen.

Puolueen toimintarutiinien perusyksikkö on sääntöjen mukaan vaalivalmiuksien ylläpito, joten sen toimintaa rytmittää säännöllisesti toistuvat vaalit ja niiden tulos, mihin on liitossakin totuttu. Edunvalvontatarpeestaan huolimatta myös senioriliitto välillä keskittää huomiota toimintansa puolella

esiintyvien haasteiden hoitamiseen. Silloin aktiivisempi yhteydenpito ja muu vaikuttaminen jäi vähemmälle. Liiton aineistoista syntyy kuva, ettei suhteen tilaan ole välillä voitu vaikuttaa, vaikka olisi haluttu. Eikä kokoomuspolitiikkojen ymmärtäminen tai tehtyjen päätösten hyväksyminenkään ole aina ollut helppoa. Mm. 1990-luvun lamaa seuranneiden ja tiukasti sitoneiden hallitusohjelmien aikaan kokoomus nähtiin syypääksi siihen, että istuva hallitus oli kokoomuslaisista ministereistä huolimatta unohtanut eläkeläiset ja keskitänyt kaikki tehdyt verokevennykset vain aktiiviväestöön. Asiasta oli tehty kokoomuksen puoluekokouksessa myös periaatepäätös, mikä ei hyvältä näyttänyt. Liitto päätti kuitenkin yrittää tiivistää yhteydenpitoaan eduskuntaryhmään, eikä luovuttanut helposti. Yritteliäisyys palkittiin ja huipentui 5.10.1998 yhdessä järjestettyyn Senioriparlamenttiin, jossa oli paikalla suuri joukko liiton jäseniä.

Vuonna 2000 senioriliiton liittokokoukselle tehty aloite osoitti, että läheispuolueen toimintaa seurattiin myös omalla kentällä. Keski-Suomen piiri oli huolissaan kokoomuksen epäonnistumisesta kaksissa presidentinvaaleissa hyvistä ehdokkaista huolimatta. Yhdistys halusi varmistaa puolueen vaaliorganisaation kunnon ja vaati liiton hallitusta olemaan kokoomuksen suuntaan aktiivinen, jotta ”organisaation toiminta olisi ammattimaisempaa tulossa olevissa vaaleissa”. Liitto kertoi edellisten vaalien aikaisesta yrityksestä saada ensimmäisen kerran koottua jäsenistön ääniä eläkeläisten omien edustajien saamiseksi eduskuntaan, siinä kuitenkin onnistumatta. Eläkeläisten ongelmat olivat kuitenkin nousseet eräiksi vaalien pääkysymyksiksi, mikä lohdutti hieman. Kuntavaaleissa ehdokkaiden saaminen ja läpimeno onnistui jo paljon paremmin. Sitä myös tilastoitiin.

Kokoomusyhteistyö 2000-luvun alkupuolella

Liiton puolueelta saama huomio on välillä jäänyt myös lyhytaikaisemmaksi kuin olisi haluttu. Vuonna 2002 kokoomus uudisti järjestönsä toimintarakennetta ja lakkautti vuodesta 1997 asti toiminnassa olleen eläkepoliittisen toimikunnan, jossa oli ollut mukana senioriliiton edustaja. Toimikunnassa oli pohdittu mm. ikäihmisten hoitopalvelujen nostamista yhdeksi teemaksi tulevilla kuntavaaleissa. Asiakirjoissa jää kuitenkin usein epäselväksi kumpi on ollut aloitteen tekijä. Vaikka kyseessä ei ole kilpailu, on aina hyvä kirjata omien aloitteiden eteneminen. Näin tehtiin mm. silloin, kun senioriliiton valtuusto käsitteli eläkepoliittisen toimikunnan lopettamispäätöstä. Valtuusto mietti vaihtoehtoja ja sai puolueessa läpi esityksensä perustaa puolueelle uusi eläkeasioihin keskittyvä toimielin, eläkepoliittinen työryhmä, johon liitto sai edustajansa. Vaikka työryhmä toimi vain vuoden, oli sen perustaminen liitolle tärkeä saavutus.

Euroopan parlamentin jäsen Sirpa Pietikäinen luennoi Senioriliiton risteilyllä vuonna 2018.

Sittemmin puolueen työryhmien kokoonpanoja ja toimenkuvia on muuteltu milloin tehokkuutta tai ajantasaisuutta tavoitellen. Vuosituhannen vaihduttua kokoomuksessa haluttiin muuttaa työryhmät vähitellen kokonaan sähköisiksi verkostoiksi, jolloin niiden palvelualustana toimisi sähköinen keskusteluforum. Perustetut verkostot olivat aluksi avoimia kaikille, mutta avoimen verkoston hallinta oli vaikeaa ja pian tulikin puolueen jäsenyys osallistumisen edellytykseksi. Verkostojen tehtäväksi oli ajateltu ”oman vastuusektorinsa ohjelmatoiminnan valmisteluun osallistuminen”, mutta minkäänlaista muodollista asemaa niille ei kuitenkaan annettu. Myös syntyvien asiakirjojen määrä oli vaatimaton ja toimintaan alettiinkin kohdistaa muutovaatimuksia vasta myöhemmin.

Kokoomuksen vuoden 2002 toimintakertomuksen mukaan puolueen Lähi-ajan tavoiteohjelma 2003–2007 sivusi lupaavasti senioreitakin: ”Väestön ikääntymisen tuomiin haasteisiin varautumisessa ja palveluiden kehittämisessä otetaan huomioon seniorikansalaisten tarpeet eri ikävaiheissa. Senioreiden hyvinvoinnista huolehditaan erityisesti turvaamalla kaikille laadukkaat terveys- ja hoivapalvelut sekä hyvä eläketurva.” Myös vuonna 2004 senioriliitossa oltiin alkuun tyytyväisiä kokoomuksen hyväksymän senioripoliittisen kannanoton sisältöön. Samaan aikaan kuitenkin seurattiin huolestuneina kenttäkäsittelyssä ollutta, vuoden 2006 puoluekokouksessa käsittelemään tulevaa uutta periaateohjelmaa, jossa mikään – ei mikään – viitannut eläkeläisiin saati, että aiheesta olisi tehty erillisiä kannanottoja.

Puheenjohtaja Jyrki Kataisen johdolla tehty ohjelma tiivistettiin sanoihin: ”vastuu ja demokratia, mahdollisuuksien tasa-arvo, sivistys, kannustavuus, suvaitsevaisuus ja välittäminen”. Olivathan ne toki senioreidenkin kannattamia ajatuksia, mutta puolueen käyttämien ulkopuolisten ammattilaisten muovaa-milla teksteillä on aina erityinen, ajankohdan kannatustilanteeseen viimeisen päälle oikeaksi ajatellut kohderyhmät ja sisältö. Ne piirtävät laajoja kaaria ja pyrkivät karttamaan kaikkea vastakkainasettelua eri väestöryhmien kesken. Seniorit olisivat kuitenkin halunneet tulla erikseen mainituiksi tai jotenkin huomioon otetuiksi.

Liiton edustajat seurasivat aktiivisesti ja aloitteellisina yleistä yhteiskunnal-lista kehitystä. Suomen liittyttyä EU:hun alettiin seurata myös Euroopan unio-nissa työn alla olevia lainsäädäntöhankkeita. Apua uuden toimielimen ja moni-mutkaisten asiakokonaisuuksien selventämiseen on vuosien mittaan saatu useilta europarlamentin kokoomuslaisilta jäseniltä. Liiton puheenjohtajista europarlamentaarikkoja ovat olleet Ritva Laurila 1995–1996 ja 1999 ja Raimo Ilaskivi 1995–1999. Sitten senioriliiton kansainvälisten kontaktien takia yhteyshenkilönä parlamentin kokoomuksen veljespuolueen, EPP:n kokoomus-ryhmään ja Euroopan senioriliittoon päin on eri tilanteissa toiminut moni euro-parlamentaarikko. Liiton hallitus ja toimiston väki ovat käyneet myös paikan päällä Brysselissä tutustumassa parlamentin toimintoihin Marjo Matikainen-Kallströmin kutsumina. Europarlamentaarikoista erityisesti Sirpa Pietikäinen on ollut suosittu puhuja liiton ja piirien tapahtumissa.

Huomionosoitusten puolella liitolla on tapana lähettää kirjallinen tai suusa-nallinen tervehdys puolueen ja sen jäsenjärjestöjen liittokokouksiin. Lisäksi mm. vuonna 2008, puoluekokouksessa senioriliiton istuva puheenjohtaja Jouni Mykkänen käytti toisen, Jyrki Kataisen jatkovalintaa puoltavista kannatuspuheenvuoroista. Mykkänen kävi myös viemässä liiton tervehdyksen Nuorten Liiton liittokokoukselle. Syksymmällä peruspalveluministeri Paula Risikko kutsui liiton nimeämän epävirallisen edunvalvontaryhmän omaksi eläkeasioi-den tausta- ja sparrausryhmäkseen. Tälle ministerin aloitteesta alkaneelle yhteis-työlle annettiin liitossa suuri arvo ja sitä pidettiin tunnustuksena liiton väen asiantuntemukselle. Tämä spontaani yhteistyö jatkui vuosia ja mukana olleet pitivät sitä molemmille osapuolille hedelmällisenä. Syksyllä 2009 hallitus ta-pasi puoluesihteerin Taru Tujusen ja keskusteli ”molempia osapuolia kiinnosta-vista, yhteisistä asioista”, kuten asia on ollut tapana ilmaista.

Hieman kiusallisena, suhteita hiertävänä piirteenä on pidettävä eri järjestö-jen ja puolueen välistä kilpailua potentiaalisista jäsenistä, joita molemmat ta-voittelevat omikseen. Aiheesta on kantautunut maakunnista jopa joitain huvit-taviakin tarinoita, mutta ei mitään mullistavaa. Kilpailu jäsenistä kuuluu kui-tenkin normaaliin yhdistystoimintaan ja koskee aivan samalla tavalla kaikkia eläkeläisjärjestöjä kuin muitakin yhdistyksiä. Kokoomus tarjosi 2000-luvun

alkupuolella jäseneksi liittyville senioreille pientä alennusta jäsenmaksusta, mutta mitään suurta ryntäystä ei sen seurauksena tapahtunut. Kaksoisjäsenyys on edelleen joidenkin jäsenten valitsema vaihtoehto. Luku on vaihdellut n. 20–30 % paikkeilla, mutta seurannan mukaan suunta näyttäisi olevan laskeva.

Epäpoliittista yhteistyötä ja sitoutumatonta avunantoa

Senioriliitto on sekä nimestään että logostaan tunnistettavissa kokoomuksen läheisjärjestöksi, ja kokoomuksessa tiedetään, että liitto on puolueisiin kuulumaton, ja se otetaan huomioon. Senioriliitolla on paikka puolueen yhteystietoluettelossa, ja siitä on linkki liiton kotisivuille. Suhde on kautta aikojen ollut molemmille osapuolille vaihtelevassa määrin hyödyllinen ja tarpeellinenkin. Liitolle toimiva yhteys läheispuolueeseen tarjoaa liittokokouslausuntojen ja puheiden mukaan tärkeän kanavan tehokkaampaan vaikuttamistyöhön. Vuosituhannen vaihduttua ja 2000-luvun puolelle tultaessa ei mikään oleellisesti muuttunut. Liitto ei mitenkään erityisesti nosta kokoomusta puheissa tai Patinassa ja suhde tuntuu vakiintuneen tilaan, jossa vanhaa vaalilausetta siteeraten uskotaan, että ”Kokoomus kuuntelee”. Liitto jatkoi entiseen tapaan vaikuttamisyrittänsä.

Senioriliiton toiminnan vakiinnuttua 2000-luvun alkupuolen jälkeen, liitosta tuli kokoomukselle toimiva, käyttövalmis työkalupakki ja tärkeä yleisavain suuren väestö- ja äänestäjäryhmän ajatusmaailmaan. Kokoomus hyötyy mm. siitä, että jäsenmäärältään suuri liitto myös kuuntelee sitä, toki suodattavalla mutta herkällä korvalla. Erityisesti liiton aktiivisen EETU-jäsenyyden kautta puolueella on kuin kulman kautta pääsy myös muiden aatteellisten taustojensa värittämien eläkeläisjärjestöjen ajatusmaailmaan. Se tarjoaa mahdollisuuden saada ennakkotietoa niin kiistoiksi ehkä nousevista kuin liittojen kesken riidattomaksi osoittautuvista politiikka-aiheista. Kuitenkin niin senioriliiton kuin monet EETU ry:ssä yhdessä ajamat asiat ovat olleet sisällöltään yllättävän hyvin linjassa kokoomuksen ohjelmien ja kannanottojen kanssa. Eivät sentään kaikkine yksityiskohtineen. Kyse on silloin yleensä epäpoliittisemmista, yleisinhimillisistä teemoista, jotka kaikki puolueet myöntävät hyväksyvänsä ja, joiden määrä tuntuu kasvaneen.

Senioriliiton asiakirjojen mukaan vuonna 2010 liiton edustajat laativat yhteistyössä puolueelle kattavan kannanoton ”Vastuullista senioripolitiikkaa” Sen valmistelun ajan kokoomuksen verkoston sihteeri osallistui liiton edunvalvontaryhmän kokouksiin. Kannanoton tiimoilta järjestettiin yhteinen senioripoliittinen keskustelutilaisuus, ja joitain puoluekokouksen aloitevastauksia sorvattiin yhdessä. Senioreiden huomioon ottamista ilmenee myös puolueen läheistoimijoiden kohdalla. Mm. Toivo-ajatuspaja julkaisi Tuulikki Petäjäniemen

Raportin ikäihmisistä ja vanhuspalveluista. Julkaisuun haastateltiin useita asiantuntijoita, ja suunvuoron sai myös senioriliiton puheenjohtaja Jouni Mykkänen. Raportti löytyy <https://toivoajatuspaja.fi/julkaisut/nimelläSlowGo.pdf>. Vuonna 2012 kokoomuksen perustamaa omaa senioriverkostoa ei enää toimitasuunnitelmassa mainittu, vaan kansalais- ja etujärjestötoiminta osiossa tavoitteeksi kirjattiin halu ”tiivistää yhteistyötä ja vuoropuhelua keskeisimpien kansalais- ja etujärjestöjen kanssa sekä kannustaa kokoomuslaisia toimimaan laajasti erilaisissa kansalaisjärjestöissä”.

Muutaman senioriyhdistysten mukaan niiden nimessä oleva, kokoomukseen assosioituvan kansallinen-sanan arvellaan aikaansaaneen myös hieman hylkimistä jäsenhankinnan puolella. Tämä oli tullut esiin niissä osissa Suomea, joissa kokoomuksen kannatus oli muutenkin alhaisempi. Tämä oli osaltaan käynnistämässä keskustelua kansallinen-sanan tarpeellisuudesta yhdistysten nimissä. Se sai liiton myös lopulta vuonna 2014 tekemään sääntömuutoksen, jonka seurauksena yhdistykset saivat halutessaan jättää kansallinen-sanan pois. Piirien tuli se kuitenkin säilyttää. Joillain paikkakunnilla sanotaan sanan pois jättämisen kasvattaneen jonkun verran jäsenmäärää. Se ei välttämättä kuitenkaan ole mikään varma merkki kokoomusvastaisuudesta, ei edes silloin kun se on nostanut jäsenmäärää. Eläkeläisjärjestöjen suuren lukumäärän, nimien samankaltaisuuden ja kirjavuuden takia on lyhyt nimi yksinkertaisesti voinut tuntua jokapäiväisessä käytössä helpommalta.

Puolueiden toiminnan keskeinen määrääjä on vaalirytmä, ja aikaperspektiivi myös kannanotoille ja ulostuloille on käytännössä yhden vaalivälin mittainen. Kokoomuksen hallituksessa olo hiljentää puoluetoimiston käytävät ja osa liittoa kiinnostavista päättäjistä on eduskunnan sijaan silloin ministeriöissä, jonne järjestyy kyllä tapaamisia. Liiton työryhmä mm. tapasi maaliskuussa 2014 sosiaali- ja terveysministeri Risikon ja kokoomuksen Vantaalla järjestämän hyvinvointipolitiikan HYPO-verkoston seminaarin teema oli ”Turvallinen ja inhimillinen hoiva”. Tapahtumassa oli esillä vanhustenhuollon tulevaisuus: mitä pitäisi erityisesti huomioida, millaisia hyviä käytäntöjä on ja mikä on laitoshoidon tulevaisuus? Lokakuussa 2014 liiton työryhmä tapasi uuden sosiaali- ja terveysministerin Laura Rädyn.

Puoluejohdon ja ministerien vaihtuessa valistetaan uusia päättäjiä liiton toiminnasta ja tavoitteista. Liiton puheenjohtaja Tapani Mörttinen ja toiminnanjohtaja Marjo Palomäki informoivat mm. 28.11.2014 Kesärannassa pääministeri Jyrki Kataista eläkeläisten asioista. Vierailijat muistuttivat myös siitä, kuinka senioreita osallistuu jatkuvasti kokoomuslaiseen järjestötoimintaan, ja kuinka kokoomuksen kansanedustajia käy usein puhumassa senioriyhdistysten tilaisuuksissa. Vaalien alla ehdokkaat esittäytyvät yleensä erikseen senioreillekin. Myös tasavallan presidentin vaalien Café Niinistöjen pyörittämiseen ja kahvin keittoon osallistui monia senioriyhdistysten jäseniä. Mörttinen halusi erityi-

sesti korostaa eläkeläisten monipuolista roolia kansalaisina, mikä helposti unohuu: ”eläkeläiset maksavat palveluistaan ja ovat yksi yhteiskunnan merkittävä voimavara kuluttajina, veronmaksajina, isovanhempina, omaishoitajina ja vapaaehtoistoimijoina”. Puheenjohtaja Mörttinen ja toiminnanjohtaja saivat kutsun myös uuden pääministerin Alexander Stubbin luo 26.11.2014 tilaisuuteen, jossa kuultiin järjestöjä tulevia eduskuntavaaleja ajatellen. Myös hänelle kerrottiin eläkeläisten monipuolisesta roolista.

Kokoomuksessa pitkään vireillä ollut ”ajatus vahvistaa seniori-ikäisten kokoomuslaisten asemaa myös puolueen poliittisessa päätöksenteossa” oli toimintakertomuksen mukaan otettu työn alle, kun puolue perusti Seniorijaoston joulukuussa 2014. Tämä senioreihin suunnattu hanke koski kuitenkin vain puolueen jäseniä, joten vain murto-osa liiton jäsenistä saattoi siihen osallistua. Sen asialistoista tuli kuitenkin liitolle uusi vaikuttamisen kohde, sillä tavoitteissa oli paljon samoja asioita. Vuonna 2015 jaosto vaati mm. ”seniorien aseman huomioon ottamista hallitusohjelman kaikilla sektoreilla ja korosti tavoiteltavaksi arvoksi ylisukupolvisuutta, koska kaikkien tuli saada olla mukana rakentamassa hyvinvointiyhteiskuntaa”. Jaosto muistutti ”senioreiden olevan kasvattamassa kansantuloa monessa roolissa, ja vaati lisäksi palkansaajien kanssa yhdenvertaista verotusta, jotta ostovoiman kuilu eläkeläisten ja palkansaajien välillä ei enää kasvaisi”. Samoja huolia ja ajatuksia vain pienin painotuseroin oli molempien mielessä – tosin senioriliitolla monet teemat olivat olleet esillä jo aikaisemmin, osa jo pitkään. Puheenjohtaja Mörttinen oli saanut tilaisuuden viedä liiton edunvalvonta-asioita koskevia ideoita puolueen seniorijaostolle. Marraskuussa vietettiin Valtakunnallista senioripäivää, jonka teemoina olivat vaikuttaminen, valinnanvapaus sote-palveluissa ja palvelusetelin käyttö. Puolueen verkoston järjestämän tapahtuman paneelissa olivat mukana Mörttisen lisäksi Eva-Riitta Siitonen ja Pekka Paatero.

Vuonna 2016 kokoomus organisoii jälleen vaikuttamistyötään ”systemaattisemmin uusiksi verkostoiksi ja vaikuttajaryhmiksi”. Nyt haluttiin sitouttaa myös kansanedustajia mukaan yhteiseksi hyväksi tehtävään järjestötyöhön. Puolueen pitkän hallituksessa olon ja puolueisiin sitoutumisen heikentymisen seurauksena tapahtunut jäsenmäärän lasku on heikentänyt kaikkia puolueita. Järjestöjen kilpailu ihmisten vapaa-ajasta on kiivasta ja kohderyhmien mielialan vaihtelut ovat nopeita. Yksi ongelma on sekin, että yksilöllisyyttä korostavana nykyaikana on yhteisen hyvän määrittäminen tullut entistä vaikeammaksi. Se on myös pirstaloitunut lukemattomiksi osa-alueiksi ja on hyvin suhdanneherkkää. Puolueen henkilöresursseja on vähennetty, ja isot panostukset on tehty some-viestintäihmisiin ja visuaaliselle puolelle. Puolueiden tilanne huomioon ottaen onkin liiton ja senioreiden paikallisyhdistysten tarjoama yhteistyö nähtävä entistä arvokkaampana, sillä lähinnä etäältä tarjotun sähköisen aineiston sijaan perustuu senioreiden yhteydenpito – muulloin kuin pandemia-aikana –

henkilökohtaisiin kontakteihin, fyysiseen läsnäoloon ja konkreettiseen läheisyyteen.

Senioriliiton puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja ovat käyttäneet ahkerasti läsnäolo-oikeuttaan kokoomuksen puoluehallituksen kokouksissa. Se on tarjonnut liitolle mahdollisuuden suhteiden rakentamiseen ja suoran vaikuttamiskanavan suuren eduskuntapuolueen korkeimman tason päättäjien. Senioriliiton puheenjohtaja on ollut myös usein kutsuttu vieras kokoomuksen seminaareissa ja verkostotapahtumissa. Puolueen valmistautuessa viettämään 100-vuotisjuhlansa nimettiin sitä valmistelemaan perustettuun juhlavaltuuskuntaan myös liiton edustaja. Vuoden 2017 kuntavaaleihin senioriliitto esitteli laatimansa ”Ikäihmisten olojen parantamiseksi- kuntavaali teesit” ja ehdotti kokoomuksen senioriverkostolle yhteiskokoontumista eduskuntataloon. Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimuksen mukaan 94 % suomalaisista piti seuraavan kevään kunnallisvaaleissa vanhustenhuoltoa erittäin tärkeänä tai melko tärkeänä asiana.

Viime vuosikymmenellä kokoomuksen aktiivisuus senioriasioissa on selvästi kasvanut, ainakin jos katsoo tehtyjen kannanottojen sisältöä ja ohjelmien tiilannetta. Puoluehallitus hyväksyi 7.12.2018 kokoomuksen seniorikannanoton: www.kokoomus.fi/iakkaiden-mahdollisuus-omaehtoiseen-ja-taysipainoiseen-elamaan/. Lisäksi kokoomuksen eduskuntaryhmä valmisteli 12.9.2019 ministeri Krista Kiurulle kirjallista kysymystä vanhusten palveluiden turvaamisesta. Ministerille osoitetut kysymykset olivat: ”Mitä sellaisia toimia hallitus aikoo esittää vanhuspalveluiden laadun ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi, jotka se myös pystyy toimeenpanemaan ja rahoittamaan tällä hallituskaudella? Miten ja millä aikataululla hallitus aikoo lisätä sosiaali- ja terveysalan houkuttelevuutta ja ratkaista hoiva- ja hoitohenkilöstön riittävyyteen liittyvät ongelmat?” Samat ongelmat olivat puhuttaneet senioriliitossa ja EETU:ssa jo kauan, joten hyvä, että asiaa ajettiin nyt useammalla rintamalla.

Vuoden 2018 kokoomuksen puoluekokous, kuten puoluekokoukset yleensäkin, oli valtakunnallisten ja paikallisten päättäjien paikallaolon takia liitolle tärkeä edunvalvontaa ja verkostoitumista mahdollistava tapahtuma. Kokoukseen osallistui puheenjohtaja Anneli Tainan ja toiminnanjohtajan lisäksi liiton muuta henkilökuntaa. Kokouspaikan järjestötorilla liitto piti esittelypöytää, jakoi Patina-lehtiä ja myi verkkokauppansa tuotteita. Puoluekokousaloitteessaan Turun Kansallisseura vaati, että eläkeläisille olisi muodostettava oma kuluttajahintaindeksi ja esitti sille myös laskentakaavan. Puoluehallitus totesi mm. ”aloitteen varsinaisen sisällön olevan perusajatukseltaan lähellä linjaa, joka on puoluehallituksen joulukuussa 2018 hyväksymässä senioripoliittisessa kannanotossa jo otettu puolueen linjaksi... ja arveli, että tarkemmin oikeaan osuva ratkaisu todennäköisesti saavutetaan, kun eläkeläisten todellisen kulutuksen rakenne tutkitaan kattavasti.”

Sote-sotkussa perustuslakivaliokunnasta viimeinen lukko

Vuodesta 2005 asti valmisteltu ja senioriliiton aktiivisesti seuraama sote-hanke oli vuonna 2019 taas vahvasti esillä. Sen ylevä tarkoitus on selkiyttää mukana olevien toimijoiden ja palveluntarjoajien asemaa päättämällä missä ja kuka järjestää, kuka tuottaa ja kuka rahoittaa julkiset sote-palvelut. Soten valmisteluun on vuosien mittaan liittynyt paljon vauhtia ja vaarallisia tilanteita, mutta se oli tullut surullisen kuuluisaksi myös toistuvista epäonnistumisistaan. Vuonna 2015 Keskustan Juha Sipilän vetämissä hallitusneuvotteluissa oli – tiivistäen – esitetty pakettia, johon Keskusta halusi ehdottomana vaatimuksenaan 18 maakuntaa ja kokoomus mm. valinnanvapauden. Kumpikaan ei kauden aikana suostunut antamaan periksi vaatimuksistaan, vaikka suunnitelmien realistisia toteutumismahdollisuuksia ei ollut perusteellisesti tutkittu tai edes valmisteltu.

Kevään 2019 mittaan julkisuuteen nousi toinen toisensa perään ikäviä uutisia siitä, kuinka muutamat yksityiset hoivayhtiöt olivat syylistyneet vanhusten laiminlyöntiin ja kaltoin kohteluun. Yksityiskohtaisten tapauskuvausten tulva täytti kaikki tiedotusvälineet ja sosiaalisen median keskustelupalstat. Kansalaisten mielipide yksityisestä hoivabisneksestä romahti samaa tahtia. Kaikki

Valtiovarainministeri ja kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo (vasemmalla) toi valtiohallan tervehdyksen senioriliiton Rovaniemen liittokokoukselle. Liiton puheenjohtaja Tapani Mörttinen antoi ministerille kiitoslahjaksi puukon. Tapahtumaan todistavat Anneli Taina ja Matti Niiranen.

tämä katsottiin yksin kokoomuksen ajaman politiikan syyksi. Alkoi myös näyttää siltä, että uudistus tulisi nostamaan kuluja rajusti, vaikka sen oli alun perin pitänyt alentaa niitä huomattavasti. Suurta erimielisyyttä oli lisäksi lakiin kirjattavaksi halutusta kiinteästä hoitajamitoituksesta, jota kokoomus jäi lopulta yksin vastustamaan, mutta ei osannut perustella sitä kaikkia tyydyttävästi. Sitteen alettiin vähitellen ymmärtää, että nyt yritettiin oikeasti liian suurta pakettia kertarysäyksellä, eikä osa-alue kerrallaan, mikä olisi parempi ratkaisu. Oli kuitenkin jo liian myöhäistä.

Tavoitellun lainsäädännön monen yksityiskohdan kohtaloksi tuli kaatua kiireen, väliin jätettyjen asiantuntijalausuntojen puuttumiseen tai niiden kuuntelematta jättämiseen. Perustuslakivaliokunta tyrmäsi ne yksi kerrallaan. Esi-tyksiä lähetettiin yhä uudelleen valmisteltaviksi ja ne tekivät uudet lausunkierrokset. Valmistelua tehnyttä sosiaali- ja terveystoimikuntaa syytettiin julkisuudessa myös tahallisesta hidastelusta. Helmikuussa 2019, vaalikauden ollessa aivan viimeisillään, perustuslakivaliokunta antoi tuomionsa. Se katsoi, että valiokunta ei ollut kyennyt korjaamaan esitystään perustuslain mukaiseksi, ja se raukesi lopullisesti.

Tämän seurauksena pääministeri Juha Sipilä hajotti hallituksensa 8. maaliskuuta 2019, kuten oli kertonut tekevänsä, jos asia eivät etene hänen esittämälleen tavalla. Hallituksen hajoaminen kuukausi ennen vaaleja on Suomessa harvinaista. Kauden lopun hoiti vanha hallitus toimitusministeriönä. Mitään hallitusohjelmassa olleita poliittisia asioita ei enää viety eteenpäin, hoidettiin vain se mikä oli ihan pakko. YLE:n (8.3.) artikkeli kuvaili tilannetta toteamalla ”politiikan tekemisen aikaikkuna avautuu uudelleen”.

Puolueet aloittivat vaalivalmistelunsa ja senioriliittokin julkaisi omat eduskuntavaaliteesinsä. Vaalikeskusteluissa nousivat kuitenkin keskiöön kuntien palvelut, ja kaikki puolueet esittivät kantansa vanhusten hoitoon. Gallupit lupasivat oppositiossa olleelle ja paljon luvanneelle SDP:lle suurta vaalimenestystä, mutta voitto jäi niukaksi. Vaalitulos oli historiallinen koska yhdenkään puolueen kannatus ei noussut edes 20 %:n. Sosiaalidemokraatit voittivat 17,7 % kannatuksella, perussuomalaiset saivat 17,5 % ja kokoomus tasan 17 %. Hallitustunnustelijan tehtävän saaneen Antti Rinteen vetämät hallitusneuvottelut alkoivat 26.4.2019 ja kaksi ns. kynnyskysymyksistä sisälsi eläkeläisiä koskevia asioita, muut vain välillisesti. (Kokoomuksen vastaukset löytyvät: kokoomus.fi.) Varsinkin sote-uudistuksen asiat olivat kompastuskivenä, sekä täysin avoimeksi jätetty rahoitus. Pääministeri kertoi tiedotustilaisuudessaan ”valinneensa hallituspohjan, jonka avulla saisi paremmin toteutettua sosiaalidemokraattien vaalilupaukset”.

Kesän 2020 Porin puoluekokoukseen kokoomus laati uuden senioripoliittisen kannanoton, jonka valmisteluun liitto oli jälleen välittänyt näkemyksiään. Kannanotossa kokoomus nosti taas tuttuja asioita: ...Menneiden sukupolvien

työtä ja saavutuksia on osattava arvostaa, sillä nykypäivän hyvinvointimme ja turvallisuutemme perustuu kovalle työlle.”

Kokoomuksen Senioriverkosto toteaa kotisivullaan: ”...tekee yhteistyötä niin puolueen nais-, nuoriso- kuin opiskelijajärjestöjen kanssa. Kansallisten seniorien kanssa tehdään yhteistyötä muistaen, että Kansallinen senioriliitto ei puolueeseen kuulumattomana organisaationa voi osallistua politiikan tekoon.” Ei verkostokaan ”tee politiikkaa”, vaan omien sanojensa mukaan ”mahdollistaa tärkeiden asioiden viemisessä eteenpäin poliittisen päätöksenteon areenalle.” Sitä samaahan eläkeläisjärjestötkin tekevät. Se on niiden oikeus ja tärkeä osa politiikan valmisteluprosessia. Tästä syystä senioriliiton hyvin hoidettu jäsenkenttä, monipuoliset valtakunnalliset, laajat paikalliset verkostot ja aktiivinen toiminta ovat vuosikymmenten mittaan hyödyttäneet puoluetta monissa hankkeissa.

Senioriliitto 2020-luvun vaikuttajana

Keväällä 2021 senioriliiton oma välityspalvelin – kokoomus – on hallituspaitsiossa, mutta kaikkien muiden EETU:n jäsenjärjestöjen taustapuolueet ovat hallituksessa. Tilanteen vaikutusta mm. kannanottojen määrään ja sisältöön on ollut kiintoisaa seurata. Jo marraskuussa 2020 oli havaittavissa, että liiton omien kannanottojen määrä lisääntyi, mikä voi olla vihje tulevasta suuntauksesta.

28.1.2021 liitto julkaisi omat kuntavaaliteesinsä kotisivullaan: www.senioriliitto.fi/edunvalvonta/. Kansallisen senioriliiton ”Turvallinen ja ikäystävällinen kotikunta” on sellainen, jossa senioreiden tarpeet arjessa, asumisessa, palveluissa ja ympäristössä on otettu huomioon: ”Vanheneva väestö huomioidaan kaikessa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Jokainen voi elää turvallista ja ihmisarvoista elämää kaikissa elämänvaiheissa. Senioriliitto kannustaa senioreita mukaan vaikuttamaan. Teesien otsikkoaiheet ovat näissä vaaleissa: Sujuva arki ja monipuoliset palvelut hyvän elämän tueksi. Ikäihmisten asumiseen vaihtoehtoja eri elämäntilanteisiin. Kunnat eivät saa harjoittaa ikäsyryntää, palvelut kaikkien saataville. Kuntien on lisättävä ikäihmisten luottamusta palvelujen saatavuuteen ja laatuun. Palvelujen valinnanvapaus turvaa ikäihmisille tarpeiden mukaiset palvelut. Tukea ja arvostusta omaishoitajille ja kuntien on lisättävä tiedotusta palveluista ja vaihtoehdoista”.

Kuntavaalien turvallinen järjestäminen ja mahdollinen siirtäminen puhuttivat koko alkukevään, ja pitkällisen vatvomisen jälkeen päädyttiin vaalit siirtämään kesäkuulle. Rokotukset jatkuvat vaikka niiden maahantuonnissa on ollut suuria vaikeuksia. Uuden tartunta-aallon taas noustua sisältää uusikin ajan kohta epävarmuustekijöitä, koska erimuotoiset rajoitukset jatkuvat ja uusista puhutaan.

ELÄKEPOLITIIKAN VAIKUTTAJIA PUHUMASSA SENIORILIITON TAPAHTUMISSA

Veronmaksajien keskusliiton toimitusjohtaja Teemu Lehtinen puhui eläkeläis-parlamentissa vuonna 2006.

Työeläkevakuuttajien (Tela) toimitusjohtaja Suvi Anne Siimes puhui liiton Suomi 100 -juhlassa Helsingissä vuonna 2017.

Vanhustyön keskusliiton toiminnanjohtaja Anni Lausvaara alustaa senioriliittolaisille vuonna 2019.

Alivaltiosihteeri Päivi Nerg pitää luentoa senioriliiton valtuustolle sote-uudistuksesta keväällä 2019.

Kansaneläkelaitoksen vs. pääjohtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma esitelmöi senioriliiton edunvalvontapäivässä 1.10.2019

Eläkeläispolitiikka ja vaikuttamistyö

Yksinkertaisimmillaan eläkepolitiikassa on kyse niistä toimenpiteistä, jotka kohdentuvat yhden ihmisen tulotason ja elinolojen riittävään turvaamiseen ajanjaksolla, jolloin hän syystä tai toisesta on pysyvästi, tilapäisesti tai osa-aikaisesti työvoiman ulkopuolella. Kun halutaan olla tehokkaita ja kertoa eläkeläisten asioista lyhyesti, otetaan käyttöön vain kappalemäärät ja eurot. Kun vuonna 1980 eri syistä eläkettä saavien lukumäärä nousi yli miljoonan, oli vuoden 2019 lopussa vastaava luku jo noin 1,6 miljoonaa. Tilastot kertovat, että vähän yli puolet tästä määrästä on naisia ja muutama prosentti ulkomailla asuvia. Vuonna 2019 eläkkeitä maksettiin yhteensä 32,2 miljardia. Kokonaiseläkemenojen osuus oli sosiaalimenoista 45 % ja 13 % bruttokansantuotteesta. Viimeisen kymmenen vuoden aikana molemmat luvut ovat nousseet, osuus sosiaalimenoista +3 % ja bruttokansantuotteesta prosentin.

Suomessa tehdään suuria eläkejärjestelmien muutoksia harvoin, mikä on hyvä asia, mutta eläkkeitä koskevat asiat ovat suhdanneherkkiä, ja pitempien aikojen satunnaisten muuttujien määrää on mahdoton ennustaa. Yhtenä hetkenä tehty hyvältä tuntunut päätös voi osoittautua seurauksiltaan aivan erilaiseksi kuin oli odotettu tai se on voinut jäädä täysin ilman vaikutuksia. Koska kyse on koko yhteiskunnan kannalta merkittävän suuruusluokan asiasta kiinnostaa lukuihin vaikuttaminen monia. Kyse on myös valtavasta laki- ja asetusviidakosta, monen eri viranomaisen toimialaan kuuluvien, kymmenien nimikkeiden ja satojen muutosten kokonaisuudesta, jonka parissa työskentelee jatkuvasti valtava määrä yksityiskohtien asiantuntijoita.

Koska eläkeläisten asiat, olosuhteet ja järjestelmät ovat yhteiskunnassa osa suurempaa kokonaisuutta, ovat tehtyihin muutoksiin olleet vaikuttamassa mm. maamme hyvinvoinnin kokonaistilanne, valtion ja kuntien työnjaon muutokset, väestökehitys ja kolmikantaneuvotteluissa sovitun mukaisesti hallitusohjelmiin tehdyt poliittisten painopisteiden muutokset. Niiden seurauksena on Suomessa vuosikymmenten mittaan tehty päätöksiä, joista osa on saanut myös

eläkeläisjärjestöt liikkeelle, koska ne on koettu joko iäkkäämpää väestöä sortaviksi, epäoikeudenmukaisiksi tai yksinkertaisesti vääriksi. On myös jätetty tekemättä eläkeläisten odottamia päätöksiä, kuten sitä pitkään peräänkuulutettua sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoista kohtelua. Mikään järjestelmä ei ole täydellinen, aina voi olla parannettavaa, ja ymmärrettävästi muuttuneet tilanteet voivat herättää muutostarvetta, johon havahdutaan ja reagoidaan eriaikaisesti.

Eläkeläisjärjestöt ovat vuosikymmeniä yrittäneet saada tärkeinä pitamiään asioita päättäjien pöydille, esityslistoille, hallitusohjelmiin ja vauhdittaa asioiden etenemistä onnistuen vaihtelevasti. Käsiteltävänä olevana ajanjaksona on niin kansalaisten kuin poliitikkojenkin suhtautuminen eläkkeellä oleviin, eläkettä nauttiviin ja eläkkeelle haikaileviin muuttunut moneen kertaan. Myös eläkeläisten edunvalvonnan toimintaympäristö on muuttunut, kun mm. väestökehityksen jatkuva esilläolo on saanut päättäjät vähitellen myöntämään iäkkäiden ja eläkeläisten muodostaman väestöryhmän merkityksen myös talouden puolella tasaveroisina kuluttajina ja palvelujen ostajina, maksavina asiakkaina. Tämä on mahdollistanut sen, että järjestöt ovat yhdessä ja erikseen ryhtyneet edunvalvonnassaan entistä aktiivisemmiksi, ajaneet vuodesta toiseen tärkeinä pitamiään asioita ja ansainneet työllään paikkansa vaikuttajina, joiden mieli-pidettä kuunnellaan. Tässä tarkastellaan eläkeläisiin kohdistunutta päätöksentekoa Kansallisen senioriliiton näkökulmasta. Kootaan eläkeläisiin kohdistuneita muutoksia hallitusohjelmakausittain perusteellisesti, avataan niiden syitä ja tarkastellaan liiton reaktioita. Aluksi kuitenkin vähän edunvalvontataustaa edelliseltä 25-vuotiskaudelta.

Liiton edunvalvonta tehostuu

Kansallisen senioriliiton edellisen historiikin, vuoden 1996 kevääseen päättyvä osa keskittyy liiton järjestötoiminnan kehittymiseen ja nostaa kokoomuksesta eroamista lukuun ottamatta varsinaista eläkeläispolitiikkaa niukasti. Lama oli kuitenkin jo osunut ja mm. kunnissa pienennettyjen avustusten takia supistettu hoitotuki oli saanut monia paikallisyhdistyksiä aktivoitumaan ja järjestämään itse vapaaehtoistoimintaa. Pentti Poukka nimeää ajanjakson kriittiseksi, koska hänestä ”suomalainen yhteiskunta on sopeutunut työeläkejärjestelmän kehittämään uuteen yhteiskunnalliseen rakenteeseen”. Hän piti tapahtumia ”sellaisena suurena yhteiskunnallisena ja henkisenä murroksena, joka vei kaikki eläkeläisliitot sellaisen yhteiskuntapoliittisen tehtävän eteen, jota ne eivät olleet osanneet odottaa”.

Liiton toiminnassa vältettiin vastakkainasettelua muiden väestöryhmien kanssa, mutta haluttiin senioreiden ääni kuuluviin muiden tavoin. Puhuttiin

mm. oikeudesta yksilöllisiin palveluihin ja valinnanmahdollisuuden tärkeydestä. Edunvalvonnan kohdalla Poukka ei pitänyt liiton aiempia vaikuttamisyhtymisiä kummoisina, vaan katsoi, että oikeastaan vasta Raimo Ilaskiven (1994) presidentinvaalikampanjan saama julkisuus herätti seniorit ymmärtämään miten edunvalvontaa tulisi hoitaa. Sen jälkeen liitto alkoi järjestelmällisemmin vahvistamaan omaa vaikuttajarooliaan ja antamaan sille sen vaatiman tilan myös omassa toiminnassaan. Käytännössä se tarkoitti piirien roolin kehittämistä, aseman vahvistamista ja mm. koulutusvastuusta osan delegoimista alaspäin.

Eläkeläisten kannalta tämän historiikin ajanjaksoa edeltänyt aika oli ollut pitkään ikäihmisten ja eläkeläisten kannalta lupaava, jopa odotuksia herättävää. Monet eläkepoliittiset uudistukset ennen 1990-lukua olivat nimittäin tähdenneet eläketurvan konkreettisiin parannuksiin ja laajennuksiin. Ne olivat avanneet lisää valinnanmahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tarjoamalla mm. uusia eläkemuotoja, kuten varhennettu vanhuus- ja osa-aikaeläke. Eläkeläisliitot saivat tukea toimintansa ja yhdessä asioita ajavina niiden poliittinen roolikin oli alkanut vahvistua. Vaikka niillä ei ollut virallista asemaa, ne saivat äänensä kuuluvuuteen omien ja yhteisten vaikuttamiskanaviensa kautta. Myös Kansallisen senioriliiton edunvalvonnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja rooli olivat tulevina vuosina jatkuvasti esillä liittokokousten puheenvuoroissa, tehdyissä aloitteissa ja toiminnan suunnittelussa.

Vielä Harri Holkerin (1987–1991) hallituksen tavoitteena oli ollut kohentaa eläketurvaa. Sitten pahin mahdollinen oli kuitenkin toteutunut, kun pitkälle ns. kasinotalouden avulla luotu nousukausi ajoi voimalla päin seinää ja seurasi maailmanlaajuinen romahdus. Kun lisäksi Suomen pitkäaikainen yhteistyö- ja kauppakumppani Neuvostoliitto hajosi, oltiin kuin mustassa aukossa. Maamme oli ennen romahdusta vallinneen nousukauden aikana kasvattanut kansalaisten hyvinvointipalveluja ja erilaisia etuuksia hyvin anteliaasti. Romahdusta seurannut talouskriisi ja lama vaikuttivat myös eläkepolitiikan suuntaan. Nyt alettiin puhua muuttuneesta, uudesta yhteiskuntajärjestyksestä, haluttiin etsiä ja nimetä syyllisiä sekä keksiä tilanteesta selviämiseksi kipeästi kaivattuja, toimivia ratkaisuja. Näiden lamatoimien seurauksena myös eläkkeensaajien olosuhteisiin tartuttiin, etuja karsittiin, leikattiin ja muutettiin. Tähän on koottu ikäihmisiin ja eläkeläisiin kohdennettuja muutoksia, miten niitä perusteltiin ja miten liitto toimi.

1990-luvun lamasta selviäminen jatkui ja jatkui

Valtiontalouden ollessa vaikeuksissa on vielä nykyisinkin tapana muistuttaa 1990-luvun lamasta, vertailla ja kertoa sen yksityiskohtia. Kuinka talous romahti, työttömyys nousi yli 20 %:n, pankit joutuivat kriisiin, yritykset tekivät

konkursseja ja kaaoksesta selviämiseen tarvittun, korkeakorkoisen ulkomaisen lainan saanti oli pahoissa vaikeuksissa. Peräänkuulutettiin suureen ääneen kaikkia kansanryhmiä mukaan valtiontalouden tasapainottamistalkoisiin. Käytännössä tämä säästötalkoisiin pakollinen osallistuminen tarkoitti tavallaan myös jonkinlaisen osallisuuden myöntämistä ongelman syntymiseen, alistumista kohdennettuihin leikkauksiin, sovittujen asioiden peruuntumiseen, uusista hankkeista luopumiseen ja yleiseen epävarmuuteen. Suomessa keskimääräinen eläkkeelle jäämisikä oli tuolloin 58 vuotta, minkä sanottiin olleen Euroopan alhaisin. Jostain tarkentamattomasta syystä katsottiin eläkkeensaajien jääneen julkisen talouden säästöjen ulkopuolelle, joten katseet kääntyivät tietysti siihen suuntaan.

Koska hallituksen esitysten hyväksymisen lopullinen päätösvalta on eduskunnalla, joka hyväksyy ja vahvistaa aiotut toimet, eivät kaikki tehdyt esitykset olleet suinkaan mitään läpihuutojuttuja. Mm. vuonna 1991 Esko Ahon hallituksen esitys jäädyttää eläkkeiden indeksikorotus ja kiristää eläkkeiden verotusta sai valtakunnalliset eläkeläisliitot osoittamaan mieltään eduskuntatalolle – kaikki muut paitsi kokoomusta lähellä olevan KEL:n. Se katsoi asiakirjojen mukaan tilanteen yhteydessä esitetyn useita katteettomia väitteitä, eikä liitto uskonut muutenkaan mielenosoituksiin keinona. Jäädytystä ei silloin tehty, mutta jatkossa kyllä useita kertoja ja paljon muutakin.

1990-luvun politiikan sanottiin pyrkivän tehokkuuteen, mutta tehtyjen muutosten seurauksena eläkeläisten toimeentulo alkoi liiton havaintojen mukaan jäädä jälkeen muusta väestöstä. Vuonna 1992 eläkkeensaajille määrättiin korotettu sairaskorvausmaksu, vaikka maksulla ei senioreiden mukaan saanut kuitenkaan samoja palveluja kuin palkansaajat. Vuonna 1993 palkansaajilta alettiin periä työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja, mikä pienensi suoraa heidän tulevan eläkkeensä karttumaa. Maksussa olleisiin eläkkeisiin tehtiin tuolloin vielä indeksitarkistus, mutta seuraavana vuonna se jo jäädytettiin. Vuosina 1994–1995 tehtiin myös julkisen sektorin eläkeuudistus, jossa eläkeikää ja -karttumaa alettiin heikentää asteittain yksityisen sektorin tasolle. Vuoden 1994 alusta nostettiin yksilöllisen varhais- ja osa-aika-eläkkeiden ikärajoja ensimmäisen kerran. Liitossa tehdyistä muutoksista puhuttiin yleistäen ne yksinkertaisesti eläkeläisten aseman heikennyksiksi.

Valtion toimesta uudelleen arvioitaviksi joutui myös järjestelmien haavoittuvuus ja niitä uhkaavat riskit, minkä seurauksena eläkerahastojen riittävyyttä ja vastustuskykyä piti parantaa. Suurten ikäluokkien alkaessa lähestyä eläkeikää aihe nousi julkiseen keskusteluun näyttävästi. Hyvinvointivaltion rakentamisen kantavana voimana olleen ryhmän arvostusta alkoi pikkuhiljaa nakertaa uhka, joka ei johtunut ryhmän elinkaaren normaalista etenemisestä, ikääntymisestä vaan siitä, että työelämän jättävien korvaamiseksi tarvittava elementti, syntyvyys oli laskenut. Syntyvyydellä on väestön ikärakenteen ja valtion-

talouden kannalta keskeinen merkitys, mikä sai katseet suuntautumaan lapsensa jo tehneisiin suuriin ikäluokkiin, tuleviin eläkeläisiin. Julkinen keskustelu tarjosi ikääntyville vain näytelmän roiston roolia ja suhtautuminen vanhe-neviin alkoi muuttua kautta linjan kielteiseen suuntaan. Samalla kyllä myön-nettiin eläkejärjestelmien kirjavuus ja puutteet, mikä pakotti päättäjät etsimään myös eläketurvaan ja sosiaalietuuksiin jotain uusia ratkaisuja. Niistä piti pystyä kuitenkin vielä poliittisesti sopimaan ja saamaan hallitusohjelmaan.

Tehdyillä uudistuksilla sanottiin pyrittävän osin sopeutumaan rahoitus-ongelmiin, osin löytämään säästöjä tuleviin eläkemenoihin ja vielä lisäksi turvaamaan järjestelmien kestävyyttä väestön ikärakenteen muutoksen, väestön ikääntymisen takia. Vaikka lamaa seurasivat vahvan talouskasvun vuodet, olivat sen jättämät arvet syvät ja toipuminen vei aikaa. Ikävä muisto teki kaikki osapuolet varovaisiksi ja ennakkovainoisiksikin. Tasapainoon pääsemiseksi ja sen säilyttämiseksi olisi kaikista järjestelmistä pitänyt löytää yhä uusia säästöjä, sillä yhden asian kuntoon saattaminen ei estänyt uusia uhkia nousemasta. Oltiin kuin harakka tervassa. Kun saatiin nokka irti, tarttui pyrstö.

Lamasta selviämistaistelun eturivissä olivat julkisuudessa valtiovarainministerit Iiro Viinanen (1991–1996) ja Sauli Niinistö (1996–1999). Molempien tiukat toimet talouden raiteilleen saamiseksi antoivat heille kummallekin jälkipolville tiedoksi jääneen hankalan miehen maineen. Omat mutkansa päätöksiin toi myös käytössä oleva kolmikantaneuvottelu, jossa työmarkkinaosapuolilla on hyvin hankala rooli ja asema. Työntekijäjärjestöt eivät ymmärrettävästi halua heikentää jäsentensä palkkojen nousukehitystä, työnantajat eivät halua lisätä yritysten työllistämiskuluja, eikä yksikään poliitikko halua julkisuuskuvaansa poltinmerkkiä minkään väestöryhmän etujen heikentämisestä. Näiden olisi pitänyt löytää se kompromissi, josta kaikki olisivat selvinneet kunnialla. Tämä oli se valtakunnan päätöksenteon näyttämö, jonne Kansallinen senioriliitto ja muut eläkeläisjärjestöt, yhdessä ja erikseen, halusivat päästä esittämään edustamansa väestöryhmän painavat vuorosanat.

Senioriliiton vuoden 1998 liittokokous oli ollut puheenvuoroissaan vastentahtoisen ymmärtäväinen hallituksen tekemille leikkauksille. Katsottiin, että ne oli tehty vaikean tilanteen synnyttämänä ja, että säästöpäätösten maksu-miehiksi olivat joutuneet kaikki: eläkeläiset, palkansaajat ja lapsiperheet. Ei kuitenkaan pidetty oikeudenmukaisena sitä, että tilanteen alettua parantua siitä pääsivät hyötymään vain muut. Liitto katsoi kuitenkin Suuntaviivat 2000-luvulle -asiakirjassaan oman eläkepolitiikkansa peruseriaatteiden ja tavoite-tason olevan ennallaan. Nähtiin kyllä selvästi päättäjien tavoite pyrkiä myöhen-tämään eläköitymisikää rahoitussyistä – ja tiedettiin mm. Niinistön kannatta-van sitä. Liitto tarjosi omana rahoitusvaihtoehtonaan sosiaaliturvamaksujen kohdentamisen palkkasumman lisäksi myös liikevaihtoon. Vaikean työllisyys-tilanteen helpottamiseksi esitetty ajatus yli 55-vuotiaiden työttömien siirtämistä

ennenaikaiselle eläkkeelle (eläkeputki) ei saanut liitolta lainkaan kannatusta, vaan sen nähtiin vaarantavan eläkkeiden rahoitusta. Muita edistettäväksi haluttuja asioita olivat liittokokouksen mukaan mm. kotona asumista mahdollistavien palvelujen lisääminen, yksilön valinnanvapauden kunnioittaminen ja ostopalvelujen kehittäminen.

Eläkkeiden laskentatavan muutoksia ja loputon taistelu taitetusta indeksistä

Julkisen keskustelun myötä eläkeläisten lisäksi myös eläkeikää lähestymässä olevat havahtuivat jatkuviin muutoksiin, oman tulevan eläkkeensä vaikeaan ennakoitavuuteen ja sitä uhkaavaan pienuuteen. Asenne eläkeläisiä kohtaan oli lyhyessä ajassa huonontunut selvästi, mikä kasvatti yleistä epävarmuuden ilmiä. Tutkimusten mukaan eläkeläisten elinoloihin keskeisesti vaikuttaneina tekijöinä pidettiin tuolloin oman ja läheisten terveydentilan lisäksi eläkemuotojen perusteita, ikähaarukoita, ansioiden kerryttämää kartuntaa, verotusta, sosiaalitoimen palveluja ja niiden saatavuutta. Nämä kaikki tulivat muodossa tai toisessa esiin liiton omilla eläkepolitiikan kehitystoivelistoilla, koska monet niistä olivat olleet muutoksen kourissa vuonna 1996 ja sen jälkeenkin.

Jotkut aiemmin tehdyistä eläkkeistä koskevista muutoksista olivat jo käytännössä osoittautuneet joko yksinkertaisesti liian kalliiksi tai muuten ”talous- ja työvoimapolitiittisen skenaarioiden riskeiksi”. Mm. varhaiseläkkeelle siirtymisen saamasta suuresta suosiosta oli alettu todella huolestua. Voimassa olleet sokkeloiset eläkkeisiin liittyvät järjestelmät sisälsivät lukemattomia osa-alueita, monia erilaisia eläkkeelle jäämisen tai joutumisen syitä, ikä- ja kartuntarajoja, pohja- ja lisäosia sekä indeksijärjestelmän. Lisäksi julkista ja yksityistä sektoria koskivat edelleen osin erilaiset ehdot, vaikka niiden muuttaminen oli aloitettu jo myöhentämällä eläkeikää ja -kartuntaa. Jatkossa erityisesti osa-aika- ja yksilöllisen varhaiseläkkeen eläköitymisikärajoista ja kartunnasta tuli melko lyhytnäköisen politikoinnin kohde.

Vaikka lamaa seurasivat vauhdikkaat kasvun vuodet, eläkeläisten oli tottuminen jatkossa siihen, että lakisääteiseen eläketurvaan ja siihen läheisesti liittyviin sosiaalietuuksiin tehtiin jonkinlaisia muutoksia lähes vuosittain. Mm. vuonna 1996 kun Lipposen hallitus tavoitteli maksuun tulevaksi vain yhtä laskettavissa olevaa kansaneläkettä, tehtiin sen helpottamiseksi kansaneläkkeen pohjaosasta eläketulovähenteinen. Tämä uusi muutos koski henkilöitä, joille maksettiin edellisen lain mukaista kansaneläkkeen pohjaosaa, mutta joka sai sen suuruista työeläkettä, ettei hänellä uuden lain laskutavan mukaan enää ollut oikeutta kansaneläkkeeseen. Niinpä tätä pohjaosaa alettiin leikata pois vähitellen. Tästä heikennyksestä huolimatta monen pienituloisen eläkeläisen

asemaa paransivat nyt tehdyt laskentatavan muutokset, joiden seurauksena eläkkeensaajan hoito- ja asumistukea ei enää katsottu tuloksi, eikä rintamalisän saaminen enää edellyttänyt kansaneläkkeen saamista.

Vuosina 1997–2000 tehtiin eläkejärjestelmiin lukuisia pieniä muutoksia ehtojen ylä- ja alapäihin. Ne eivät kuitenkaan selkiyttäneet rakennetta vaan päinvastoin. Liiton käsityksen mukaan ne lisäsivät merkittävästi ihmisten eriarvoistumista syntymävuoden takia. Tyypillistä tehdyille muutoksille oli, että tehdyn työn kerryttämiin eläkkeisiin ei takautuvia muutoksia yleensä tehty, vaan muutosten vaikutusta pehmennettiin näennäisesti tekemällä niistä vähitellen, myöhemmin tulevaisuudessa voimaan tulevia. Todellisten vaikutusten arvioiminen muutosten kohdalla on vaikeaa myös siksi, että järjestelmän kokonaisuus on moniulotteinen ja pirstaleinen.

Ensilukemalta moni muutos kaikkine pienine yksityiskohtineen vaikuttaa ihan hölmöläisten peiton jatkamiselta. Yhden osa-alueen avustuksen kohennus voi pienentää toista, muusta syystä myönnettyä etuutta. Esimerkiksi, kun työeläkkeen laskentatavan muutos alkoi ottaa huomioon 10 viimeisen vuoden ansiotulon entisen 4:n sijaan, oli laskutoimituksen tulos tietysti jokaisella erilainen. Kun samaan aikaan heikennettiin eläkkeiden indeksisuoja, aloitettiin puolisolisien leikkaaminen ja työeläkemaksun osuus vähennettiin karttuneesta työeläkkeestä, mutkistuu laskutoimitus entisestään. Vuonna 1996 senioriliitto kirjasi toimintakertomukseensa oman edunvalvontatyönsä kuitenkin kehittyneen myönteisesti.

Suomessa perustuslaki takaa jokaiselle oikeuden saada perustoimeentulon turvaa mm. työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana. Voidakseen tulla hyväksytyksi edellyttävät jotkut hallituksen tekemät muutosesitykset tuekseen perustuslakivaliokunnan puoltoa. Sen tulee arvioida, onko esityksessä mahdollisesti joku perustuslain turvaamista tekijöistä uhattuna. Tätä hyväksyntää oli vaatinut aikanaan myös ns. taitetun indeksin mukaisen laskentatavan käyttöönotto. Sen taustalla oli vuosina 1977–1995 voimassa ollut ns. TEL-puoliväli indeksi, jota varten – hieman oikaisten – laskettiin 1–2 kertaa vuodessa tapahtuneiden hinta- ja ansiotason muutosten painoarvoksi molemmille 50 %. Vuonna 1996 eduskunta hyväksyi uuden laskentatavan, työeläkkeiden indeksijärjestelmän, jossa otettiin käyttöön kaksi eri indeksia. Sen perusteella 66 vuotta täyttäneiden eläkkeitä korotetaan indeksillä, johon palkkatason muutos vaikutti 20 % ja hintatason muutos 80 %. Nuorempien laskukaavassa ansioita korotettiin vielä molempien suhteiden kohdalla 50 % mukaan, mikä oli entisen järjestelmän vaikuttavuustapa.

Taitetun indeksin kohdalla kyse oli hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen keskenään neuvottelemasta ratkaisusta, jonka piti alun perin olla voimassa vain jonkun aikaa. Siihen eivät kuitenkaan ole mitkään sen kumoamisen eteen tehdyistä monista vaikutusyrityksistä vielä tehonneet. Nämä yritykset ovat

työllistäneet eläkeläisjärjestöjen yhteisiä edunvalvontaelimiä vuosikymmenten ajan, eikä mikään ole tänä päivänäkään muuttunut. Vuonna 1998 senioriliiton toimintasuunnitelma korosti jälleen edunvalvonnan kasvanutta merkitystä tehtyjen eläkeheikennysten poistamiseksi. Taitetun indeksin kumoamiseksi oli yhteistyökumppaneiden kanssa ihan vakavasti pohdittu jopa syrjintää koskeviin direktiiveihin vetoamista EY-tuomioistuimessa. Direktiivit eivät kuitenkaan olleet vielä voimassa (Amsterdamin sopimus 1.5.1999). Sittenkin ikä on Euroopan unionissa hyväksytty yhdeksi syrjintäperusteeksi osana ”erilaisuuden hyväksymistä”.

Senioriliiton Yhteiskuntapoliittinen asiakirja vuodelle 2000 oli huolissaan eläkejärjestelmän jatkuvasta muuttamisesta. Sen katsottiin heikentävän järjestelmän uskottavuutta ja lisäävän halua kustantaa itse omia eläkkeitä tai edes jotenkin itse varautua tuleviin heikennyksiin. Julkisuudessa ollutta puhetta tulossa olevasta eläkepommista pidettiin tahallisenä provokaationa ja tavoitteellisenä kauhuskenaarion maalaamisena, joka tuli heti lopettaa. Kansaneläkkeen pohjaosan työeläkevähenteisyyden ulottaminen jo maksussa olleisiin eläkkeisiin koettiin epäoikeudenmukaiseksi, ja se oli joiltain otettu jopa kahteen kertaan. Vaikka kyseessä oli vahinko kesti palautuksen saaminen monella kohtuuttoman kauan.

Kansaneläkettä ei ollut korotettu vuosiin, mutta sen sijaan eläkeläisten verotus oli korkea, koska siinä tehtävien vähennysten määrä oli kovin pieni. Kun vielä sairaskorvausmaksukin oli noussut, nosti se eläkeläisten verotusta kohtuuttomasti. Liitto vastusti voimakkaasti mm. työkyvyttömyyseläkkeen invalidivähennyksen poistamista ja omaisuuden käyttämistä laitoksissa asuvien pitkäaikaishoidon maksuihin. Liiton toivomuslistalla olivat kirjattuina ikäihmisille tarpeelliseksi nimettyinä mm. hissit, kaavoituksessa huomioon ottaminen, kulttuuri- ja koulutuspalvelujen saatavuus, tietotekniikka ja yhdistysten tarvitsemat kokoustilat joko ilmaiseksi tai kohtuullisin kustannuksin. Pahoiteltiin myös sitä, että yritykset saada eduskuntaan omia asioiden ajajia eivät olleet onnistuneet.

Huomio käännettiin kuntoutuksen merkitykseen

Päättäjien suurin huoli oli alkuun ollut työvoiman riittävyys suurten ikäluokkien eläköityessä vuoden 2000 jälkeen. Sitten ymmärrettiin, että kannattaisi kiinnittää huomiota myös työssä käyvien ihmisten työkyvyn säilymiseen, koska sen seurauksena eläkkeelle jäämisikä melko todennäköisesti ja luonnollisesti nousee. Myös väestön parantuneen terveydentilan ja kasvaneen elinajan odotteen katsottiin puoltavan esitystä. Kansaneläkkeisiin tehtiin tasokorotus vuonna 2001, pohjaosan kaksinkertaista leikkaamista kompensoitiin osittain, hammas-

hoito laajennettiin kaikkia koskevaksi, mutta puolisolisan maksaminen päättyi. Eläkkeiden valtionverotus keveni kokonaisuutena hieman, mutta vain keinotekoisesti poistamalla taulukon alin porras. Kun kuitenkin kunnallisverotuksen puolella korotettiin ansiotulovähennystä, jota ei voi tehdä eläketulosta, nosti se jälleen eläkeläisten verotusta suhteessa palkansaajiin. Senioriliiton kannattama ja eläkeläisjärjestöjen yhdessä ajama vanhusneuvostojen perustaminen kuntiin oli sentään jossain määrin edennyt, mutta vain vapaaehtoisjärjestelyin. Se oli edelleen ilman lain tukea.

Senioriliiton vuoden 2002 Yhteiskuntapoliittinen asiakirja piti myönteisenä ylimääräisen sairaskorvausmaksun pienenemistä, vaikka se oli yhä 0,4 % yksikköä korkeampi kuin palkansaaajilla. Vuonna 2003 eduskunta hyväksyi eläkeuudistuspaketin, jonka ensimmäisen vaiheen tavoitteena oli myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Senioriliitto ei kannanotossaan puoltanut eläkeiän nostoa, ei vaikka kartuttaa korotettaisiin.

Lipposen II (1999–2002) hallituksen 5.11.2002 tekemä esitys eläkelainsäädännön muuttamisesta laittoi taitetun indeksin koskemaan myös alle 65-vuotiaita, toisin sanoen kaikkia maksussa olevia työeläkkeitä. Järjestelmä oli voimassa ensin vuoteen 2004, ja vuoden 2005 alusta astui voimaan laaja työeläkeuudistus, jossa myös indeksiturvaa koskeneita säännöksiä muutettiin. Silloin kaikkia maksussa olevia eläkkeitä iästä tai alkamisajankohdasta riippumatta alettiin tarkistaa samalla työeläkeindeksillä, joka määräytyi kuten vuoden 1996 taitettu indeksi eli suhteessa 20/80. Aktiiviajan indeksiturvaa muutettiin ottamalla käyttöön palkkakerroin ja eläkkeen perusteeksi tuli nyt koko työuran keskipalkka. Myös palkkakerrointa määritteli sama hinta- ja ansiotasojen muutosten painoarvo 20/80.

Seuraavaksi käsittelyyn otettua julkisen puolen eli valtion ja kunnan keskinäistä työnjakoa ja valtionosuusjärjestelmää oli tutkittu selvitysmiehen ja monien työryhmien toimesta jo 1990-luvun loppupuolelta asti. Sosiaaliturvan yleisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat rahamääräiset etuudet ovat yleensä ns. subjektiivisia oikeuksia, mutta lakisääteisistä ja määrärahasidonnaisista niistä oli vain vähäinen osa. Siksi senioriliittokin piti merkittävänä uudistusta, jonka seurauksena kuntoutuksesta tuli tietyin edellytyksin subjektiivinen oikeus. Vuoden 2004 liittokokous oli kuitenkin erityisen huolissaan terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen tilasta ja rahoituksesta, koska niiden tiedettiin vaihtelevan kunnittain huolestuttavan paljon. Tiedettiin, että myös kuntien kantokyvyssä oli terveydenhuollon järjestämisvelvollisuuden kohdalla suuria eroja, ja monella kunnalla oli rahoitusvaikeuksien takia kovia veronkorotuspaineita.

Valtion kunnille palvelujen tuottamiseen antamat avustukset eivät riittäneet kaikkeen, ja mm. senioriliiton pitkään ajama esitys korjata ja parantaa omaishoitajien asemaa ei ollut toteutunut tai edes edennyt. Päinvastoin omaishoitajien

asemaa oli lain hengen vastaisesti paikoin jopa selvästi heikennetty. Se sai liiton nyt vaatimaan lain velvoittavuuden lisäämistä ja havaittujen laiminlyöntien sanktioimista. Tiedettiin kyllä, että yhtenä syynä velvoitteiden toteutumisen vaihtelevuuteen oli hankintalaki ja sen myötä käyttöön otettu pakollinen kilpailutus. Jos kunta käytti palveluntarjoajan tärkeimpänä valintaperusteena vain halvinta hintaa, kuten oli usein tehty, saattoivat seuraukset olla surulliset. Niillä kunta sai itselleen lisäksi paljon kielteistä julkisuutta. Avustukset eivät myöskään olleet korvamerkittyjä, mikä mahdollisti niiden käyttämisen muihin kuuluihin.

Vuonna 2005 eläkeläisiä oli jo 1,2 miljoonaa ja heistä n. 900 000 oli työeläkkeellä. Suomen ikääntyminen oli EU:n alueella voimakkainta ja yli puolet kansasta oli 60 vuotta täyttäneitä. Vuoden alussa astui voimaan laaja työelämäuudistus, joka oli historian suurin ja miltei kaikkiin suomalaisiin vaikuttanut. Sen taustalla oli työmarkkinajärjestöjen jo vuonna 2002 aikaansaama sopimuspaketti, joka oli vaatinut kahden vuoden vaikeat neuvottelut. Sen päätettiin silloin kuitenkin astuvan voimaan vasta vuonna 2005. Paketin tarkoituksena sanottiin olevan ”sopeuttaa järjestelmän kantokyky ikääntymiskehitykseen, varautua pitkään eläkkeellä oloon ja kasvaviin sosiaali- ja terveystalouteen”. Hallitus oli laatinut taustalle Suomen kansallisen eläkestrategiaselonteon, jonka valmisteluun eläkeläisjärjestöt eivät olleet saaneet osallistua.

Vanhuuseläkkeet laskettiin poikkeuksellisesti vuonna 2005 jo uudella tavalla, mutta sen sijaan työkyvyttömyyseläkkeet vielä entisellä tavalla, jos eläketapahtuma oli vuonna 2005. Nyt eläkeikä muutettiin ikävälillä 63–68 vuotta joustavaksi, työnantajan oli vakuutettava työntekijä 18 ja 68 ikävuoden välillä ja eläkkeen kartuntaa alettiin laskea jokaisen vuoden työansioden perusteella. Lisäksi myös eläkkeen rinnalla tehty työ alkoi kartuttaa eläkettä, samoin tietyt palkattomat sosiaalietuusajat. Työeläkeindeksiä alettiin soveltaa kaikkiin maksettaviin eläkkeisiin, ja eläkkeen sai nyt 63 vuoden iästä lyhentämättömänä. Karttumisprosentti yli 63 vuoden iässä kertyneistä ansioista oli 4,5 % ja ikävuosien 53 ja 63 välillä 1,9 %. Lykkäyskorotusta +0,4 %/kk sai 68 vuoden iästä ja vastaavasti varhennusvähennystä meni aikaisintaan 62 vuoden iästä –0,6 %/kk.

Maaliskuussa 2005 säädettiin kiireettömille hoidoille ja tutkimuksille tietyt määrääjat eli ns. hoitotakuu. Lainmuutos pyrki yhtenäistämään maan eri alueilla asuvien palvelujen saatavuutta ja lyhentämään leikkausjonoja. Yksinkertaiselta kuulostava takuu on kuitenkin ollut alusta asti ongelmallinen, ja kiistely sekä sen toteutumisesta että yksityiskohdista on edelleen ajankohtainen. Samaa aikaan suunnitteluun otettu maakuntauudistus vastuiden uusjakoineen on myös vaiheessa ja asiasta kiistellään edelleen keväällä 2021. Asia puhutti senioriliittoakin moneen otteeseen. Sen etenemistä oli seurattu tiiviisti myös yhteistyökumppaneiden kanssa, pohtien huolestuneina sen mahdollisia vaikutuksia mm. alueelliseen yhteistoimintaan ja vanhusneuvostoihin.

Liiton toimille kuvaavaa on, että edunvalvonnan tavoitteet asetettiin liittokokousvälein päivitettyinä aina päättävän elimen tietyn vaalikauden asioiksi, jotka sitten joko etenivät tai eivät. Monet tavoitteet kuitenkin siirtyvät kaudesta toiseen, ja osa, kuten omaishoitajien asema, jopa vuosikymmenestä toiseen. Liiton omaa edunvalvonnan ja EETU-yhteistyön vaiheita sekä tuloksia alettiin entistä enemmän tarjota Patinan ja liiton kotisivujen kautta jäsenistön tietoon, kuten oli toivottukin. Näin tarjottiin julkisuuden ja muiden medioiden tietotulvan vastapainoksi liiton oma käsitys ja tavoitteet esillä olevissa asioissa. Jäsenistön oli ollut ehkä vaikea seurata liiton edunvalvontatyötä, sillä tiedettiin muun toiminnan olevan jäsenistölle tutumpaa ja konkreettinen osa monen arkea. Eläkeläisten asiat, parannukset ja heikennykset koskevat kuitenkin kaikkia liiton toiminnan tasoja ja usein myös monia jäseniä kerrallaan. Kun liiton ohjenuorana oli tulevaisuuteen suuntautuva ja jatkuvasti itseään kehittävä yksilö, niin miksi tämä ei seuraisi itseään koskevien tai läheltä sivuavien asioiden etenemistä, kun asiat tarjotaan valmiiksi kotiin kannettuina Patinassa ja helposti liiton kotisivuilta?

Eläkeuudistuksen toinen vaihe

Vuonna 2006 eläkeuudistuksen toinen vaihe muutti tulevan eläkkeen laskentatapaa siten, että ikävuodesta 50 lähtien karttumisprosentti oli 1,3 % aina 63 vuoden pääteikään asti. Tulevan ajan ansio laskettiin siirtymäajan jälkeen viiden eläketapahtumaa edeltävän vuoden ansioista. Vaikka senioriliitto seurasi eläkemuutoksia tarkkaan, se oli alkanut olla huolissaan myös KELA:sta, jonka tilannetta pidettiin sekavana ja vaadittiin sen selkiyttämistä. Liitossa nähtiin aiheelliseksi myös verotuksen muutoksien aktiivinen seuraaminen, koska joitain tehtyjä esityksiä pidettiin selvästi eläkeläisiä syrjivinä ja ostovoima tuntui heikkenevän samaa tahtia.

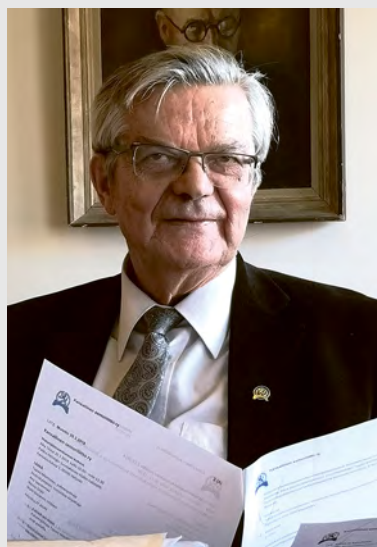
Jäsenhankinnan ja järjestötoiminnan kannalta suurena haasteena oli pidettävä valtioneuvoston tulevaisuusselonteon tietoa, jonka mukaan nuorimman ja vanhimman eläkeläisen ikäero oli jopa 50 vuotta. Riittää siinä järjestöillä miettimistä, miten missään voisi kaikkia miellyttää toiminnallaan. Siihen oli kuitenkin monesti löydetty apua suuntaamalla katse hieman jäsenistöstä ulospäin, oman lähiympäristön tarpeisiin, kuten vapaaehtoistoimintaan ja hyvän tekeväisyyteen. Näin oli monessa yhdistyksessä jo pitkään toimittu.

Matti Vanhasen I hallituksen vuonna 2006 käynnistämä Kunta ja palvelurakenneuudistuksen (PARAS-hanke) tarkoituksena oli muodostaa työssäkäynti- ja asiointialueista vahva kuntarakenne, joka pystyisi tuottamaan kunnan vastuulla olevat peruspalvelut hyvin ja taloudellisesti. PARAS-hanke johti useisiin kuntaliitoksiin, jolloin kuntien määrä laski yli sadalla ja myös vanhusneuvostojen

määrä laski. Sen seurauksena senioriliitto halusi kiirehtiä niiden aseman saamista lakiin. Kuntalain mukaan vanhusneuvostot saattoivat olla myös kuntien yhteisiä, mikä ei tuntunut ollenkaan hyvältä, sillä tiedettiin neuvostojen toimintatason ja aktiivisuuden jo nyt vaihtelevan paljon, ja mahdollinen maakuntauudistuksen läpimeno tulisi sotkemaan asiaa entisestään. Vuoden 2006 liittokokous piti myönteisenä aikaansaattua suurimpien erojen poistumista terveyden- ja sairauden hoidossa eri väestöryhmien välillä. Oli nähty myös selviä myönteisiä merkkejä siitä, että vanhusneuvostot olivat parantaneet senioriväestön yleistä aktiivisuutta ja osallistumista päätöksentekoon. Liiton mielestä oli kuitenkin huolestuttavaa, että ankaran verotuksen piirissä oli yhä valtaosa eläkkeistä, ja se vaikutti mm. tarvittavien palvelujen hankintaan ja yleiseen osto-voimaan.

17.4.2007 senioriliiton hallitus katsoi, että sen hallitusohjelmaan ajamat tavoitteet oli pääosin saatu sisällytettyä siihen mukaan. Liitto kirjasi 20.5. tavoitteikseen: omaishoitajan vapaapäivien lisäämisen, palvelusetelien käytön, kotitalousvähennyksen laajentamisen ja sairastakuutuksen korvauksien ottamisen tarkasteluun. Näiden tavoitteiden jääminen vain liiton omiksi tavoitteiksi, johdettiin siitä, että yhteistyöjärjestöjen kanssa ei ollut päästy kaikista kohdista yhteisymmärrykseen. Kannat olivat muiden mielestä olleet ehkä liian lähellä kokoomuksen kantoja tai muuten vastoin omien läheispuolueiden kantoja. Ajankohtaisista asioista senioriliitto piti tuloverotusta kaikkein suurimpana epäkohtana ja taitetun indeksin eriarvoistavaa vaikutusta huolestuttavana.

KANSALLISEN SENIORILIITON PUHEENJOHTAJA 2008–2012

Jouni Mykkänen

syntynyt 6.10.1939
valtiotieteen maisteri

- 2006–2008 liiton varapuheenjohtaja
- 2012–2016 liittovaltuuston puheenjohtaja
- 2017 kunniajäsen
- 1975–1995 Yleisradio johtaja
- 1995–2006 Suomen elokuvasäätiön johtaja
- 1973–1974 Sodankylän kunnanvaltuusto
- 1997–2011 Espoon kaupunginvaltuusto
- 1970–1974 kansanedustaja (Kansallinen Kokoomus)
- 2007 kulttuurineuvos

*Jouni Mykkänen historiikki-
toimikunnan kokouksessa 26.2.2019*

Eläkeläisten määrän jatkuva kasvu nähtiin suureksi haasteeksi nykyiselle terveydenhuoltojärjestelmälle ja hoitotakuun toteutumiseen haluttiin enemmän velvoittavuutta. Keskeisimmäksi tavoitteeksi liitto nimesi kuitenkin edelleen eläkeläisten ostovoiman turvaamisen, koska se vaikutti niin moneen asiaan.

Vuonna 2008 tehty kuntien kalleusryhmien poisto ja eläkkeiden verotuksen oikaisu vaikuttivat suoraan puoleen eläkeläisistä. Liitto oli ostovoiman lisäksi huolissaan siitä, että eläkeläiset saivat edelleen yhteiskunnassa osakseen aivan liian vähän huomiota. Myös eläkeläisten käyttämien palveluiden hintojen nousun hillitsemisessä nähtiin loputtomasti työsarkaa. Oli myös alettu pelätä eläkeiän noston aikaansaamien pitempien työurien seurauksena karttuneiden suurempien eläkkeiden johtavan siihen harhaiseen kuvaan, että kaikkien eläkeläisten tulotaso olisi noussut yhtä paljon. Se voisi aikaansaada tulevien palvelumaksujen määräytymiseen pahimmillaan niiden perusteella, ja voisi toteutessaan nostaa monia palvelumaksuja kohtuuttomasti. Vuonna 2008 kansalaisille alettiin lähettää vuosittain työeläkeote kotiin, mikä mahdollistaa oman eläkkeen kehityksen seuraamisen. Lisäksi kuntien kalleusryhmät poistettiin, eikä eläkkeensaajan hoito- tai asumistukea luettu eläkkeeksi.

Edunvalvontaa uhkaavia vaikeuksia vastaan

Joukkovoiman käyttäminen oli osoittautunut edunvalvonnan kannalta hyväksi, ja liitossa oltiin tyytyväisiä EETU:n aseman vakiintumisesta asiantuntijajärjestöksi, jota kuunnellaan. Yhdessä oltiin huolissaan ja pohdittiin vaihtoehtoja ajankohtaisiin ongelmiin: internet uhkasi hävittää senioreiden paljon käyttämiä lähipalveluja, kuten pankki- ja postipalveluja varsinkin pienemmiltä paikkakunnilta. Liitolle oli 4.6.2008 päätetty perustaa oma edunvalvontatyöryhmä, joka haluttiin pitää epävirallisena, vaikka sitä oli liiton piirissä pitkään toivottu. Se valmisteli liiton tulevia tapaamisia ja lausuntoja sekä omaan käyttöön, että EETU:lle esitettäväksi. Siellä olivat esillä myös liiton kansainväliset asiat.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin liiton puheenjohtaja Jouni Mykkänen ja jäseniksi Hannu Orpo Satakunnasta sekä Mikko Viitasalo Helsingistä. Sihteerinä oli liiton taloutta saneeranneen Erkki Sipilän vetäydyttyä eläkkeelle järjestösihteeristä toiminnanjohtajaksi valittu Marjo Palomäki. Sittenmin mukana on ollut myös Marjatta Nykänen. Ryhmä pohti mm. EU-komission Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden vuodeksi nimeämän projektin tapahtumia ja tiedonsaamista niistä. Pohdittiin myös vanhuspalvelulain ikäraja, joksi laissa oli määritelty 75 vuotta. Mietittiin mahdollisuutta saada nostettua raja 80 vuoteen, vaikka sille osoitettua määrärahaa ei uskottu enää korotettavan. Myöhemminä vuosina edunvalvontaryhmän kokoonpanoksi

vakiintui liiton työvaliokunta vahvistettuna Jouni Mykkäsellä. Nykyisin tehtävää hoitaa työvaliokunta.

Vuoden 2009 toimintasuunnitelmassaan senioriliitto piti edunvalvonnan kannalta tulevaa kehitystä tehtyjen muutosten takia huolestuttavasti kaksijakoisena. Pitkään eläkkeellä olleet ja vanhojen säädösten mukaan eläkkeensä saavat pitivät indeksejä syrjivinä, koska palkkamarkkinoilla oli tehty suuria korotuksia, mutta eläkkeisiin ei mitään. Myöhemmin eläköityneiden joukkoon se ei niin paljon vaikuttanut, koska heidän eläkkeensä olivat pitempien työurien takia muutenkin selvästi paremmat. Eläkeläisten ikähaarukan leveys ja olosuhteiden suuri erilaisuus hankaloittivat edunvalvonnan suunnittelua. Eikä asiaa helpottanut eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmien sokkeloisuuskaan, mikä sekin vaati sitä seuraavilta liiton luottamushenkilöiltä, työntekijöiltä ja muilta toimijoilta yhä enemmän asiantuntijuutta ja ennen kaikkea aikaa. Toimintasuunnitelmassa oltiin huolissaan myös siitä, että hallitusohjelmaan sisältyvän ruoan arvonlisäveron alentamista ja toisaalta esimerkiksi alkoholi- ja tupakkaveron korottamisen vaikutusta eläkeläisen ostovoimaan ja työeläkeindeksiin ei voida vielä vuoden 2009 aikana pystyä arvioimaan.

Voimaan olivat astumassa myös ns. sosiaalitulo-uudistukset, joiden mukana tullut suurin muutos oli vuoden 2005 eläkeuudistuksessa päätetty, mutta vuonna 2010 alkaviin eläkeisiin ensimmäisen kerran sovellettu elinaikakertojen käyttöönotto. Sen tarkoitus oli rajoittaa tai hillitä elinajan pitenemisestä johtuvaa eläkekustannusten kasvua ja kannustaa ihmisiä jatkamaan työssä olemista pitempään. Eläketurvakeskuksen sivujen mukaan kerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä, eikä se muutu enää eläkkeen alkamisen jälkeen. Elinajanodotteen noustessa kerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä vähitellen. Elinaikakerrointa ei kuitenkaan sovellettu eläkkeeseen, joka on myönnetty ennen vuotta 2010.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluuta helpotettiin määräaikaikaisella lailla, joka säädettiin olemaan voimassa 1.1.2010–31.12.2013. Sen saajalla oli oikeus ansaita eläkkeensä rinnalla ainakin 600 euroa/kk. Eläkkeen saattoi myös jättää lepäämään työssäkäynnin ajaksi, mikä oli ollut mahdollista kansaneläkejärjestelmässä jo aikaisemmin. Liiton edunvalvontatyöryhmä keskusteli 29.4.2010 mm. kansansaneläkejärjestelmään liitettävän takuueläkejärjestelmän voimaantulosta vuonna 2011. Se tulisi turvaamaan Suomessa asuvalle kansalaiselle vähimmäiseläkkeen 834,52 €/kk, jos hänen kaikki eläkkeensä ennen verotusta ovat enintään 827,78 €/kk. Täyden eläkkeen siis sai, jos ei ollut muita eläkkeitä. Myös yrittäjä- ja maatalousyrittäjämääritelmiin tehdyt merkittävät prosenttiosuuksien tulkintamuutokset puhuttivat.

PARAS-hanke oli edennyt takkuillen ja peikkona ollut pakkoliitosten uhka oli saanut pieniä kuntia perustamaan erilaisia, vapaaehtoisia yhteistoiminta-alueita, koska silloin ne olivat saaneet itse valita kumppaninsa. Kaikkialla asiat

Kelan johtaja Helena Pesola (vasemmalla) esitelmöi EETUn hallitukselle vuonna 2011. Pesolan vieressä Eläkeliiton puheenjohtaja Hannu Tenhiälä. Taustalla senioriliiton Ritva Laurila, Marjo Palomäki ja Jouni Mykkänen.

eivät olleet edenneet mitenkään, ja vuoden 2011 jälkeen Jyrki Kataisen hallitus keskeytti hankkeen etenemisen. Vuonna 2013 Kataisen hallitus (2011–2014) puhui jälleen taloustalkoista ja tällä kertaa haluttiin ottaa mukaan myös hyvätuloiset eläkeläiset. Niinpä vuoden 2013 alusta astui voimaan 6 % lisävero eläkkeen yli 45 000 euroa ylittävälle osalle, ja se sai heti kantaakseen ”raippaveron”-nimityksen. Sittemmin, vuonna 2016 veroa laskettiin 0,15 % ja sitä maksettiin 47 000 euroon korotetun eläketulon ylittävältä osalta. Liitto onkin ponnistellut vuosien ajan myös tämän raippaveron poistamiseksi. Vuonna 2013 poistui varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisen mahdollisuus 62-vuotiailta, vuonna 1952 ja sen jälkeen syntyneiltä sekä työ- että kansaneläkejärjestelmässä. Kansaneläkkeen varhennetun vanhuuseläkkeen saattoi kuitenkin vielä saada 63–64-vuotiaana.

Puheenjohtaja Ritva Laurilan poismenon takia tilalle vuonna 2014 EETU:n valtuuskuntaan tuli liiton valtuuston puheenjohtaja Jouni Mykkänen. Liitto valmisti kannanottojaan työvaliokunnan lisäksi myös hallituksen strategiapalavereissa. Toimintakertomuksen mukaan liittoa puhutti mm. vanhuspalvelujen kohdalla vallinnut huolestuttava laitosvaltaisuus, johon haluttiin saada muutos. Myös päätös leikata jälleen indeksejä piti ottaa työn alle ja vaikuttamis-

kohteeksi seuraavana vuonna. EETU:n aseman vahvistuminen näkyi tässä vaiheessa liiton omien kannanottojen niukassa määrässä selvästi. Toisaalta tarkemmin kannanottoihin tutustuesssa voi huomata, että monet niissä olleet asiat olivat selkeästi niin epäpoliittisia ja aidosti yhdistäviä, ettei niistä ollut ehkä oikeasti löydettävissä mielipide-eroja.

Vuonna 2015 liitossa katsottiin eduskuntavaalien jälkeisten hallitusneuvottelujen ja menossa olleen suuren rakennemuutoksen kaikkine säästötavoitteineen aiheuttaneen värikästä keskustelua eläkeläisten parissa ja vaikuttaneen huomattavasti liiton oman edunvalvontatyön painotuksiin. Toimintakertomuksessa pantiin tyytyväisenä merkille runsas paikallistason, alueellinen edunvalvontatyö, mikä oli hyvä merkki. Hallituksen 4.6. kokouksessa ilahdutti erityisesti tieto, että EETU oli saanut osallistua hallitustunnusteluneuvotteluihin, ja työryhmälle oli luovutettu EETU:n valmisteleva asiakirja.

Työvaliokunnan kokouksessa 18.11. puheenjohtaja Mörttinen kertoi valiokunnan jäsenille kokoomuksen seniorijaoksen toiminnasta ja totesi, että yhteistyö ja keskusteluyhteys liiton ja jaoksen kesken toimii asiallisesti. Hän oli osallistunut Turussa järjestettyyn seniorijaoksen tilaisuuteen ja pyytänyt myös Keski-Suomen piirin puheenjohtajaa Matti Lahtista osallistumaan vastaavaan tilaisuuteen Jyväskylässä. Toukokuussa 2016 liitto järjesti piirijärjestöjen johtohenkilöille valtakunnallisen edunvalvontapäivän Helsingissä. Tilaisuudessa puhui liiton puheenjohtaja Mörttinen ja eläkeuudistuksesta esitelmöi Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Jukka Rantala. Katsauksen eduskunnassa käsiteltävinä olevista ajankohtaisista senioreiden asioista piti kansanedustaja Sanna Lauslahti.

Senioriliitto nettiajan vaikuttajana

Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen myötä alkoi vanhuuseläkkeen alaikäraja nousta asteittain vuonna 1955 syntyneistä alkaen, ja vuonna 1962 syntyneiden alin eläkeikä on jatkossa 65 vuotta. Vuonna 1965 syntyneistä lähtien alin vanhuuseläkeikä sidottiin eliniän pitenemiseen, eläkettä alkaa karttua jo 17 vuoden iästä lähtien. Karttumisprosentit yhdenmukaistettiin kaikille ikäluokille 1,5 %:n. Vuoden 2025 loppuun asti on 53–62-vuotiailla karttumisprosentti kuitenkin 1,7. He maksavat tältä ajalta myös 1,5 prosenttiyksikköä korkeampaa maksua. Työeläkevakuutusmaksua ei enää vuodesta 2017 alkaen vähennetä eläkettä laskettaessa työntekijälle maksettavasta palkasta. Eläkkeelle siirtymisen lykkääminen ohi alimman eläkeiän oikeuttaa entisen suuruiseen lykkäyskorotukseen (0,4 %/kk).

Uusiksi eläkelajeiksi tulivat osa-aikaeläkkeen korvaava varhennettu vanhuuseläke (OVE) ja työuraeläke, jonka ehdot edellyttävät 63 vuoden iän lisäksi

vähintään 38 vuoden työuraa raskaassa työssä ja alentunutta työkykyä jne. Työeläkeuudistus vaikutti myös kansaneläkelain mukaiseen eläkeikään vuonna 1965 syntyneistä alkaen. Tehty kilpailukyksopimus mm. nosti työntekijän työeläkevakuutusmaksun osuutta ja alensi työnantajan osuutta. Eläketuki tuli voimaan kesäkuussa 2017, kansaneläkeindeksi jäädytettiin ja sitä leikattiin 0,85 %. Hallitus laski kuitenkin hieman perimäänsä ”raippaveroa” ja nosti sen tulorajaakin vähän.

Vuonna 2017 liitto tehosti edunvalvontaansa lisäämällä tiedotus- ja viestintätyön vaikuttavuutta, millä käytännössä tarkoitettiin Patina-lehden kehittämistä ja edunvalvonta-asioiden nostamista entistä enemmän liiton kotisivulle ja vuonna 2016 perustetulle Facebook-sivuille. Vuonna 2017 puheenjohtajaksi valittu Anneli Taina toi valintansa jälkeen Patinan kirjoituksessaan esiin sen yksinkertaisen tosiasian, että seniorit haluavat käyttää ihan samoja palveluja kuin muutkin ihmiset. Siksi mm. niiden saatavuus, toimivuus ja esteettömyys ovat tärkeitä asioita. Toiminnanjohtaja Matti Niiranen vaati, että sote-uudistuksen on mahdollistettava myös yksityisyrittäjien pääsy sote-markkinoille asiakassetelijärjestelmässä. Lisäksi ”yleishyödyllisten toimijoiden, kuten eläkeläisjärjestöjen kaikkien toimintatasojen työtä tulisi arvostaa tukemalla niitä taloudellisesti ja muin keinoin, koska niiden työ, jos mikä on kustannustehokasta”.

Paikallistasolla senioriliitossa haluttiin saada vanhusneuvostojen työskentelyyn osallistuvien määrää nousemaan. Työeläkeuudistuksen voimaan astuminen sai liiton näkemään parhaaksi lainsäätöön vaikuttamisen keinoksi sen, että saataisiin enemmän eläkeläisliittojen edustajia työeläkelaitoksiin. Kestoaiheena oli ikäihmisten ostovoiman turvaaminen ja yleiseen asennoitumiseen vaikuttaminen. Vanhuspalvelulain toteutumista lain hengen mukaisena seurattiin, omaishoitajien asemaa haluttiin turvata ja uskottiin ikäihmisten ajoissa aloitetun kuntoutuksen auttavan palvelurakenteen osalta rahoituksen riittävyyteen.

Liiton työvaliokunta antoi vuonna 2017 kaksi julkilausumaa sote-uudistuksen valinnanvapaudesta. 15.3. kannanoton mukaan valinnanvapaus mahdollistaisi sen, että ikääntyneet voisivat itse päättää nykyistä laajemmin minkä yrityksen tai yhteisön tuottamia palveluita he käyttävät. Lakiesityksen mukaan jokainen kunta saisi yhden edustajan maakunnan vanhusneuvostoon. Liitto puolestaan esitti maakuntalakiin sellaista muutosta, että niille jäisi itsenäinen valta päättää vanhusneuvostojen kokoonpanosta ja jäsenmäärästä. Neuvostoille haluttiin myös riittävät vaikutusmahdollisuudet. 14.12.2017 kannanotossa mm. puollettiin sellaista palveluseteliä, jonka omavastuu ei olisi liian korkea, otettiin kantaa palvelujen kilpailutus kiteereihin muistuttaen riskistä, mikä sisältyy halvan hinnan ykköskriteerinä olemiseen. Kannanotto julkaistiin myös Patinassa kokonaisuudessaan.

Senioriliiton johto luovuttaa kannanottonsa ministeri Paula Risikolle syyskuussa 2017. Vasemmalta valtuuston puheenjohtaja Leena Jääskeläinen, ministeri Paula Risikko, puheenjohtaja Anneli Taina, toiminnanjohtaja Matti Niiranen ja liiton varapuheenjohtaja Risto Löppönen.

Työmarkkinajärjestöjen viimeksi hyväksymässä eläkeuudistuksessa tuli työeläkkeen alimmaksi vanhuuseläkeiäksi 63 vuotta ja 6 kuukautta vuonna 1956 syntyneillä. Vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneet voivat jäädä vanhuuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta. Vuonna 1955 ja myöhemmin syntyneillä vanhuuseläkeikä nousee tasaisesti kolme kuukautta vuodessa, kunnes saavutetaan 65 vuoden eläkeikä. Vuonna 1962–64 syntyneiden vanhuuseläkeiän alarajana on 65 vuotta, ja vuonna 1965 tai sen jälkeen syntyneillä eläkeikä on sidottu elinajan odotteeseen. Ikärajoihin tehtiin muutoksia myös vakuuttamisvelvollisuuden osalta. Yläikärajan saavuttamisen jälkeen voi vielä jatkaa työntekoa, mutta siitä ei kerry enää uutta eläkettä.

Vuonna 2018 liitto teki suurimman osan kannanoistaan ja julkilausumistaan EETU:n kautta, joka laati myös yhteiset eduskuntavaaliteesit vuodelle 2019. Senioriliitto näki kuitenkin tarpeelliseksi koota lisäksi omat teesinsä. Julkisuuksessa oli kerrottu senioreita huolestuttavia uutisia, joiden mukaan pankit olivat vähentämässä konttoriverkostoaan entisestään. Myös pankkien palveluista yhä useammat uhkasivat olla jatkossa vain sähköisinä saatavilla, ja pankit kannustivat niiden käyttöön voimakkaasti. Liitto vaati 30. toukokuuta 2017 kannanotossaan pankkipalvelujen turvaamista ikääntyneille ja yhdenvertaisuuslain soveltamista myös yksityisessä palvelutoiminnassa. Muistutettiin mm., että oikeus käteisen rahan ja pankkipalveluiden saamiseen tulee kuulua kaikille, myös ilman internetyhteyttä oleville ikäihmisille. Puheenjohtaja Anneli Taina

muistutti Patinassa, että ”väestön ikärakenteen muutoksen lisäksi myös kaupungistuminen on toinen vahva muutossuunta, jonka tuomia ongelmia tulee seurata. Harvaan asuttujen alueiden väki vähenee ja vanhenee, mikä vaikuttaa palvelutarpeisiin. Siinä voi liiton paikallistoiminnalle tarjoutua rooli perään katsojana ja esiin tulleiden ongelmien tietoon saattajana”.

Vuonna 2018 kansaneläkeindeksi oli jäädytetty edellisvuoden tasolle, mutta takuueläkkeeseen ja eläketukeen tehtiin 9,25 euron korotus. Lisäksi käyttöön otettiin kansallinen tulorekisteri, joka mahdollistaa ansiotietojen ajantasaiseman seurannan. Senioriliiton 20.9.2018 kannanotto peräänkuulutti eläkeläisten verotukseen oikeudenmukaisuutta sekä kansaneläkeindeksiin vuonna 2017 tehdyn leikkauksen ja indeksin jäädyttämisen peruuttamista, koska ne olivat heikentäneet erityisesti pienituloisten ja perusturvan varassa elävien ikääntyneiden toimeentuloa. Liitossa ei voitu hyväksyä sitä, että eläkkeensaajien verotus olisi palkkatulon verotusta ankarampaa. Myös ns. raippaveron katsottiin olevan sekä epäoikeudenmukainen että ikärasismien luontoinen.

Kolmen kansallisen senioripiirin kulttuurijuhlissa 8.10.2018 puhuessaan liiton puheenjohtaja Taina antoi tukensa puhemies Paula Risikon esitykselle oikeusasiamiehen roolin vahvistamisesta. ”Roolia tulisi vahvistaa antamalla vanhusten oikeuksien valvonta ja edistäminen vanhusasiainvaltuutetun sijaan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi”. Tainan mukaan ”haasteiden moninaisuus vaatii yhteistä sitoutumista niin nuorilta kuin vanhoiltakin. Vain yhdessä voimme tukea kestäväää demokraattista yhteiskuntaa kaikille niin, että jokainen voi kasvaa ja ikääntyä arvokkaasti”. Vuoden viimeinen kannanotto koski hoiva-alan koulutukseen pyrkivien opiskelijavalintoja. Liiton mielestä alalla vallitsevaa vakavaa työvoimapulaa ei tule korjata hinnalla millä hyvänsä, ja siksi opiskelijavalintojen yhteydessä järjestettävät soveltuvuuskokeet parantavat suoraan ikääntyneiden turvallisuutta. Esitetty asetusmuutos mahdollistaisi alalle sopimattomien henkilöiden karsimisen alan ammatillisen koulutuksen tieltä jo alkuvaiheessa, opiskelijavalintoja tehtäessä.

Liittokokouskauden 2017–2020 puolivälin jälkeen senioriliitto laati entistä aktiivisemmin omia kannanottojaan, mikä on näkynyt niin Patinan sivuilla, liiton nettisivuilla www.senioriliitto.fi, liiton Facebook-sivuilla kuin sosiaalisessa mediassakin. Kannanottoja alettiin lähettää myös STT:n uutisjakeluun laajemmän levikin saamiseksi. Liitto halusi korostaa, että sote- ja maakuntauudistuksen sekä mahdollisten tulevien kuntaliitoksien yhteydessä tulee sosiaali- ja terveyspalvelujen tason parantua. Muistutettiin myös eläkeläisjärjestöjen yhdistyksissä toimivista kymmenistä tuhansista vapaaehtoisista vertaisohjaajista, jotka tekevät tärkeää työtä eläkeläisten ja ikäihmisten fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisessä ja yksinäisyyden torjumisessa. Kuntien tulisi siksi osoittaa arvostusta ja edistää yhdistysten toimintaedellytyksiä mm. turvaamalla niille tarvittavat tilat joustavasti ja maksutta. Kuntien tuli panostaa

myös joukkoliikenteen, sekä kulttuuri- ja liikuntapalvelujen edulliseen hintaan. Kotona asumisen tukemisen ja omaishoitajien aseman parantamisen lisäksi tulisi turvata senioreiden asumispalvelujen tarjonta, samoin niihin liittyvät hoiva- ja hoitopalvelut. Lisääntyvän digitaalisuuden tuomiin ongelmiin tuli varautua kehittämällä niiden tarvitsemia tukitoimia.

Politiikan tekemisen uusi aikaikkuna avautui

Vuoden vaihduttua puheenjohtaja Anneli Taina 31.1.2019 vaati: ”Suomessa on turvattava kaikille vanhuksille turvallinen vanhuus. Kuntien palveluista päätävien tulee pitää niin itse tuottamissaan palveluissa kuin ostopalveluissa tehtävien valintojen tärkeimpänä kilpailutuskriteerinä laatua”. Saman vaatimuksen hän kohdisti kotipalvelujen tuottajille ja haastoi paikalliset vanhusneuvostot olemaan asiassa aktiivisia. Myös EETU toi esiin samansisältöisen huolensa maaliskuun alussa. Sen jälkeen edessä olivatkin mielenkiintoiset ajat.

Vuodesta 2005 asti valmisteltu sosiaali- ja terveystalouden uudistustyö, lyhyesti sote-hanke eli kuka järjestää, kuka tuottaa ja kuka rahoittaa julkiset palvelut, oli taas vahvasti esillä. Keväällä 2019 julkisuuteen oli noussut yksityisten hoivayhtiöiden laiminlyönnit ja vanhusten kaltoinkohtelu, minkä seurauksena niiden uskottavuus palveluntarjoajina oli romahtanut. Myös hankkeen kustannusarviot olivat nousseet huomattavasti alkuperäisestä, joten yli kymmenen vuotta eri hallituskokoonpanoilla valmistellun hankkeen kaatuessa keväällä puutteelliseen valmisteluun kaatui myös hallitus pääministerin itsensä hajottamana. Hallituksen hajottamista seurasi jännittävät eduskuntavaalit, joita käsiteltiin enemmän liiton kokoomus- suhteen yhteydessä.

Asioiden etenemistä huolestuneena seurannut liitto antoi jo 14.3.2019 kannanottonsa ”Vanhukset eivät voi odottaa”. Siinä tuotiin esiin ”jatkuvan epätietoisuuden tuomia kielteisiä vaikutuksia ja vaadittiin vanhusten hoitoketjujen nopeaa kuntoon saamista niin kunnissa, sairaanhoitopiireissä kuin yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon välillä”. Lisäksi korostettiin mm., että ”vanhusten hoivan ja avun tuli olla oikea-aikaista ja kuntoutuksen riittävää”. Kokoomukselle kävi vaaleissa huonosti, ja sekä huolellisen että huolestuneen tarkastelun kohteeksi liitossa tuli nyt uuden hallituskokoonpanon laatiman hallitusohjelman luonnos.

Senioriliiton vuoden 2019 edunvalvonnan tavoitteiksi oli otettu keväällä 2018 toteutetun jäsenkyselyn perusteella tärkeimmiksi nousseet asiat: terveyspalveluiden saatavuus, eläkkeiden verotuksen oikeudenmukaisuus ja terveydenhuollossa valinnanvapaus. Liitto julkaisi maaliskuussa tavoitteensa vaalikaudelle 2019–2023, jotka toimivat myös liiton eduskuntavaaliteeseinä. Ne julkaistiin Patinassa, kotisivuilla ja liiton muissa sähköisissä medioissa,

joissa niiden perusteluihin voi edelleen tutustua. Teesit kuuluivat tiivistettyinä: 1. Jokaiselle suomalaiselle on turvattava arvokas vanhuus. 2. Sote-palvelujen laatu ja laajuus turvattava. 3. Senioriystävällistä ja turvallista asumista ja elämää edistettävä. 4. Ikäihmisten terveydenhuolto- ja lääkekustannukset pidettävä kohtuullisella tasolla. 5. Verotuksen on oltava oikeudenmukaista ja indeksien luotettavia. 6. Työllisyysasteen kasvulla turvataan vanhusten palvelut. 7. Esteetöntä asumista on edistettävä. 8. Ikäihmisiä arvostavaa ilmapiiriä on edistettävä. 9. Kansalaisjärjestötoimintaa on tuettava ja 10. Oikeusasiamiehen asemaa ikäihmisten asioiden puolustajana on vahvistettava. Myös EETU muistutti 25.4.2019 kannanotossaan eläkeläisliittojen toiveesta, että hallitusneuvotteluissa olisi löydettävä ratkaisuja, jotka parantavat myös vanhusten oloja.

Senioriliitto oli mukana EETU:n 13.6.2019 valtiovarainministeriölle esitysluonnoksesta antamassa lausunnossa: ”hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain sekä julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta”. Siinä mm. kannatettiin, että tukipalvelulaki mahdollistaisi valtuutuksen tai muun tahdonilmauksen tekemisen ja sen perumisen Väestörekisterikeskuksen tai jonkun muun käyttäjäorganisaation toimipisteessä. EETU vastasi myös Finanssivalvonnan kyselyyn digitaalisen pankkiasioinnin mukautuksista ja palveluvaihtoehtoista digitaaliselle asiointille. Kesäkuussa EETU ilmaisi huolensa seniorikansalaisten erityistarpeiden huomioon ottamisesta, ja esitti elokuussa sosiaali- ja terveysministeriölle pienten eläkkeiden korottamista. Syyskuussa lausuttiin hallituksen esityksestä sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Senioriliitto otti syyskuussa erikseen kantaa kotitalousvähennykseen katsoen sen olevan tärkeä myös pienituloiselle. EETU:n yhteisessä, syyskuussa julkaistussa kannassa haluttiin vähentää eläkeläisköyhyyttä ja katsottiin, että kotitalousvähennystä ei tule supistaa.

Senioriliiton puheenjohtaja Taina oli 10.10.2019 puheessaan huolissaan mm., että hoitajamitoitusta esitetään lakiin, mutta se ei tule vielä voimaan. Häntä ihmetytti ”miten meitä ikäihmisiä käytetään politiikan pelinappuloina. Työvoimapula ja jatkuva hoitoalan negatiivinen julkisuus heikentävät työntekijöiden saatavuutta ja alan arvostusta”. Liitto vaati 17.10. kannanotossaan, että ”oli jo kiire eläkeläisjärjestöjen päästä mukaan hallituksen ikäohjelman laatimiseen”, mutta ”piti kuitenkin myönteisenä, että hallitusohjelmassa oli otettu tavoitteeksi, että Suomi on jatkossa entistä ikäystävällisempi maa, joka tunnistaa väestön ikääntymisen tuoman yhteiskunnallisen muutoksen ja varautuu siihen. Se ei huolettavasta muotoilustaan huolimatta sisällä mitään tekoja, joita tarvitaan kuitenkin paljon.” Antti Rinteen hallitusohjelma piti maakuntien tavoitemäärän ennallaan 18, mutta palveluntarjoajiksi ja -tuottajiksi haluttiin nyt pääasiassa vain julkisen sektorin toimijoita.

Asioiden eteneminen maan hallituksessa ei ollut yhtään helpompaa kuin ennenkään, ja esitys toisensa jälkeen kohtasi hallituksen sisällä voimakasta

Kansallinen senioriliitto osallistui ensimmäisen kerran SuomiAreenaan heinäkuussa 2018, jolloin yhteistyökumppaneina olivat lähi- ja perushoitajaliitto Super ry ja Suvanto ry. Kuvassa Super ry:n puheenjohtaja Silja Paavola istumassa (3. vasemmalta) ja hänen oikealla puolellaan senioriliiton puheenjohtaja Anneli Taina.

vastustusta ja kaatui, kunnes joulukuussa kaatui sitten Rinteen hallituskin. Jo pian hallituksen nimittämisen jälkeen olivat julkisuudessa ollut esillä hallituspuolueiden, varsinkin Keskustan ja Vihreiden väliset erimielisyydet ja kiistely lähes kaikesta, mutta erityisesti ympäristö- ja ilmastoasioista. YLE:n mukaan oli ”suurta erimielistä ollut myös siitä, voisiko hallitus käynnistää työllistämiskeinoja, jotka heikentävät ihmisten toimeentuloa, oli kyse sitten ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamisesta, eläkeputkesta tai kotihoidon tuesta”. Myös Keskustan jäsenen valintaa Kansaneläkelaitoksen eli Kelan pääjohtajaksi arvosteltiin julkisuudessa kovasti.

Lopun alkua tiesi kuitenkin ministeri Paateron puuttuminen Postin työehtosopimuksiin ja sen kiistäminen muuntelemalla totuutta, johon pääministerikin lähti lopulta mukaan. Tapahtumien juonen kehityksen vaiheiden läpikäyminen ei ole tarpeen. Monet muistavat ne ja voivat halutessaan tarkistaa monesta lähteestä. Keskustan tuore puheenjohtaja Katri Kulmuni ilmoitti ensin, että pääministerillä ei ollut enää heidän luottamustaan. Sitä tarkennettiin seuraavaksi kertomalla, että puolue oli valmis kaatamaan hallituksen, ellei Antti Rinne jättä pääministerin tehtäviä. Joulukuu alussa Rinne jätti. Uusi hallitus koottiin Sanna Marinin toimesta vanhalle pohjalle, ja vanha hallitusohjelma jäi voimaan. YLE:n laskelman mukaan puolessa vuodessa hallituksessa oli vaihtunut kahdeksan ministeriä tai heidän salkkujensa sisältö. Tästä jatkettiin liitossakin oman vaikutuskanavan ollessa nyt oppositiossa ja sote-maakuntauudistuksen yhtä levällään kuin ns. Jokisen eväät.

Senioriliiton edunvalvonta korona-aikana

Liiton vuosi 2020 alkoi Marinin uuden hallituksen toimia seuratesa, mutta kevät sai äkkiä yllätyskäänteeseen, kun maiden yhteiseksi ongelmaksi tuli rajat ylittänyt ja arvaamaton covid-19- virus pandemia. Se pakotti maan hallituksen melko pikaisesti arvioimaan asioiden kiireellisyys- ja tärkeysjärjestystä. Melko pikaisesti kuvaa siitä, että tilanteen outous sai päättäjätkin ensin hämilleen ja – tilanteessa noudatettavan oikean lain varmistuttua hitaasti – seuraavaksi puuttumaan tarpeelliseksi nähdyllä valmiuslailla ihmisten liikkumis- ja tapamisoikeuksiin. Tässä yhteydessä vakavien ”joukkoistamistoimenpiteiden” kohteeksi joutui erityisesti maamme väestön 70 vuotta täyttänyt ryhmä, joka määriteltiin erityiseksi riskiryhmäksi. Sille annettiin vahva suositus olla täysin eristyksissä, karanteenimaisissa olosuhteissa ja karttaa kaikkien muiden kuin samassa taloudessa elävien ihmisten tapaamista. Tähän joukkoon kuului suurin osa liiton jäsenistöstä.

Poikkeustilanne oli henkisesti todella raskasta aikaa ja ikääntyneiden kohdalla riippumaton siitä asuiko kotona, hoitolaitoksessa tai palvelutalossa. Koko kevään tuli jatkuvana virtana erilaisia ohjeistuksia, joiden tulkinna-varaisuus ei tehnyt selvää eroa pakottamisen ja suosittamisen välille, ja niitä noudatettiin tiukasti. Lähes täydellisen eristämissuosituksen vaikutuksista ei ole vielä tietoa, eikä entiseen tilanteeseen tai tavalliseen arkeen ole vielä päästy palaamaan, vaan eletään pandemian toista aaltoa, odotetaan tulossa olevista rokotuksista apua ja ehkä kolmatta aaltoa. Iäkkäämpi väestönosa sai poikkeustilanteessa kieltämättä kuitenkin harvinaisen suurta julkista huomiota, vaikka ei suinkaan toivotulla tavalla.

Hallituksen ja viranomaisten päätöksenteko oli melko nopeaa ja asiantuntijoina käytettiin lähinnä lääkäreitä, eikä oikein muilla kuin perustuslakivaliokunnan jäsenillä ollut sanan sijaa. Valiokunnan tehtäväksi tuli arvioida puututtiinko esityksillä ihmisten perustuslaillisiin oikeuksiin. Eri puolilla maata harjoiteltiin kantapään kautta lakien sallimien toimenpiteiden käyttöönottoa, ja monet eri terveysviranomaiset tulivat kaikelle kansalle tutuiksi. Maamme varautuminen tämän kaltaiseen tilanteeseen osoittautui olleen heikoksi, eivät-kä mm. olemassa olleet varmuusvarastot riittäneet mihinkään, vaikka aluksi toisin annettiin ymmärtää. Hallituksen, ministeriöiden ja terveysviranomaisten kesken oli myös monenlaisia revii-riepäselvyyksiä, joita on puitu julkisuudessa kovin usein, eikä erottamisiltakaan ole välttytty. Välillä asiantuntijoiden puheet ja viranomaisten toimet olivat eriaikaisia ja jopa ristiriidassa keskenään. Päivä kerrallaan edettiin.

Jo 12.3.2020 EETU otti kantaa hallituksen ohjeistuksiin ja katsoi monen ikääntyneen kokevan olevansa rajoitusten takia oman kotinsa vankina koska karanteeniohjeet oli otettu kirjaimellisesti. Vaarana oli täysi eristäytyminen

kotiin, mikä voisi heikentää ikääntyneiden terveyttä entisestään. Kun sosiaaliset kontaktit vähenevät oli odotettavissa, että myös tunne yksinäisyydestä voimistuisi. Riskinä voi lisäksi olla jonkinlaisen dominoefektin syntyminen, jossa ongelmat seuraavat toisiaan jonojärjestyksessä. Hallituksen ja THL:n usein toistuvien koronatiedotustilanteiden seuraamisesta tulikin pian osa jokaisen arkea. Myös eduskuntakäsittelyä saattoi seurata reaaliajassa.

Senioriliitto katsoi 12.3.2020 kannanotossaan Ikäihmisten olevan jo kriisissä ja vaati, että ”erityisesti kotihoidon palveluiden ja henkilöstön riittävyyden takaamiseen oli löydettävä uusia ratkaisuja. Kotihoidossa on yhä enemmän ja yhä huonommassa kunnossa olevia vanhuksia. Kuntien olisi huolehdittava yksilöllisten kotihoitopalveluiden takaamisesta. Hoitajamitoitus ei ole ollut riittävä, eikä uusia hoitajia kouluteta tarpeeksi, minkä seurauksena liian moni vanhus jää omaisten hoidettavaksi”. Liiton mielestä ”apuna voisivat toimia enenevässä määrin myös yksityiset yritykset. Silloin kotona asuvilla senioreilla olisi nykyistä enemmän valinnanvaraa ja he saisivat päättää itse”.

Pandemia sai jatkuessaan aikaan yhä suurempaa epätietoisuutta ja jopa pelkoa. Usein vaihtuva, monen eri tahon antama ohjeistus ja harjoitettu viranomaisten kriisiviestintä tekivät vaikeaksi olla varma oikein mistään. Liitto vaati 27.3.2020 ”pikaisesti lisää ikäihmisten neuvonta- ja tukipuhelimia, etteivät sellaiset vanhukset, jotka eivät ole olleet sote-palvelujen piirissä unohtuisi eristyksen aikana kokonaan”. Liitto vaati myös toimijoiden yhteistyötä ja halusi myös ”kuntien, seurakuntien ja järjestöjen yhdistävän voimansa avun antamisessa, sillä ikäihmiset tarvitsevat ruokaa, lääkkeitä, yhteisöllisyyttä ja henkistä läheisyyttä”. Yhdistysten paikallistasolla tekemä vapaaehtoistyö nousi arvoonsaan, sitä käynnistettiin monin paikoin uusissa muodoissa ja sitä tehtiin paljon.

Pandemian kesto huolestutti kaikkia, ja pitkäksi koetun eristyksen takia sillä epäiltiin olevan monenlaisia vaikutuksia ja yllättäviäkin seurauksia. Media tulvi ympäri vuorokauden uutta tietoa, joka osaltaan herätti lisää epävarmuutta, koska tietojen paikkansa pitävyydestä ei saatu varmuutta. Riskiryhmän perusjoukkona pysyivät yhä 70 vuotta täyttäneet, mutta päivä päivältä ”virukselle altistumista lisäävien tekijöiden” luettelo kasvoi pitemmäksi. Pian mm. veriryhmä, ylipaino, tupakointi, perussairaudet ja sukupuolikin mainittiin riskiä lisäävinä. Vähitellen alkoi vahvistua myös epämiellyttävä tunne, että jokaisella meistä oli jokin, ehkä useampiakin altistumista lisäävä tekijä, eikä se tuntunut hyvältä. Julkisuuteen kantautui myös huolestuttavia tietoja terveydenhoidon eri toimipisteiden henkilökunnan siirroista kiireellisestä täydennystä tarvitseviin yksiköihin. Niissä henkilökunta työskenteli jatkuvan, suuren paineen alaisena, osa jaksamisensa ylärajoilla ja lisävoimia tarvittiin. Eri puolilta maailmaa tulvi pelottavia kertomuksia ja hälyttäviä kuvia ylisuurten potilasmäärien, tehohoitohoitopaikkojen ja -laitteiden puutteiden kanssa täydessä kaaoksessa kamppaileista sairaaloista, mikä oli omiaan herättämään lisää levottomuutta.

Uusimaa eristettiin 27. maaliskuuta 2020 alkaen, jonka jälkeen liikkuminen sieltä tai sinne muista kuin erikseen luetelluista syistä oli kielletty. Eristys oli voimassa 19. huhtikuuta asti. Osa kynnelle kykenevistä siirtyi välittömästi maaseudulle, kesäasunnoilleen tms. Ulkomailla olleita kyyditettiin kiireellä monin keinoin kotimaahan, koska tilanne muualla oli vähintäänkin yhtä huono kuin kotona. Poliisi ja varusmiehet valvoivat pääteiden lisäksi myös pienempiä väyliä, jotta maallemuutto ja meno saatiin katkaistua. 70 vuotta täyttäneiden tilanne oli ensin viikkojen ja sitten kuukausien kuluessa saamassa kohtuuttomia piirteitä, kun monien laitosten ja palvelutalojen koronaehtojen tulkinta sai aikaan mitä uskomattomampia muotoja. Käsien pesutarve on pysynyt, mutta kasvoilla pidettävän maskin ominaisuuksiin ja käyttötapaan sekä siihen pitääkö sitä käyttää vai ei liittyy erimieltyä. Onko kyseessä pakko vai suositus? -keskustelua on maaliskuussa 2021 käyty jo yli vuoden.

Kun aluerajoitukset oli poistettu kotimaassa ei matkustamista varsinkaan ulkomaille suositeltu. Elämän rajoittuminen seinien sisään oli monelle vaikeaa ja tilanteen jatkuminen muuttumattomana päivästä ja kuukaudesta toiseen, antoi aikaa kiinnittää huomiota korjausta tarvitseviin asioihin. Liitto muistutti 23.4.2020 kannanotossaan pitkäaikaissairaiden tilanteesta, joka korona-ajasta huolimatta piti hoitaa. Sairaaloiden ylikuormittuminen ja ihmisten tartunnan pelko olivat yhdessä saaneet aikaan paikoin lähes paniikkia. Liiton puheenjohtaja Taina otti kantaa 29.4. myös esillä olleeseen vanhusasiainvaltuutetun toimenkuvaan: ”valtuuksien ja vaikuttavuuden tulee olla todellisia, sillä on oltava riittävät taloudelliset voimavarat ja tarpeeksi henkilökuntaa vastaamaan yhteydenottoihin. Valtuutettu tarvitsee tuekseen myös tekijöitä, joilla on sosiaali- ja terveysalan asiantuntemusta sekä monipuolista kokemusta yhteiskunnallisesta viestinnästä. Monen ikäihmisen oma toimintakyky on hyvin heikko ja moni omaishoitaja on ikäihminen itsekin”. Taina vaati valtuutetulle mm. ”konkreettisia oikeuksia puuttua ongelmatilanteisiin ja samanlaista toimenkuvaa kuin on yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutetulla”.

Liiton toiminnanjohtaja Niiranen vaati 4.6.2020 kannanotossaan, että ”hallituksen tuli perua ensi vuoden alusta lukien kotitalousvähennykseen tekemänsä leikkaukset, ja sen sijaan kotiin hankittavien palveluiden verovähennys-oikeutta olisi korotettava tuntuvasti. Se edistäisi työllisyyttä ja toisi sitä kautta lisää verotuloja valtiolle. Kansalaisia olisi kannustettava käyttämään pienyritysten kotiin tarjoamia palveluita mm. kotitalousvähennyksen määrää nostamalla. Pandemian katsottiin vain lisänneen tarvetta”. Julkisuudessa olleet huolestuttavat uutiset palvelutaloissa esiin tulleista uusista ongelmista saivat toiminnanjohtajan vaatimaan 10.8.2020 palvelutalojen valvonnan tehostamista mm. yllätystarkastuksia tehden. Senioriliitto vaati elokuun lopulla kotien ja asuinympäristön muuttamista ajoissa ikäystävälliseksi muistuttaen, että 75 vuotta täyttäneistä yli 80 % asui vielä kotonaan. Parannuskeinoiksi esitettiin

mm. kulttuuritarjonnan lisäämistä, esteettömyyden parantamista, parempaa korjausavustuksista tiedottamista ja kotitalousvähennyksen nostamista.

Kaiken kaaoksen keskellä sote-uudistuksen sanottiin valmistuneen

Syksyn tultua hallitus ilmoitti sote-lain tulleen lopulta valmiiksi, jolloin julkisuudessa alkoi myös sen perusteellinen ruotiminen ja kommentointi. Muutosta vanhaan esitykseen oli mm., että nyt hyvinvointimaakunniksi nimettyjen alueiden määrä olikin noussut neljällä ja oli 22. Lisäksi esitetyn ”julkisen tarjonnan ensisijaisuuden” takia yksityiset palveluntarjoajat joutuvat lähes täydelliseen paitsioon. Myös pelastustoimen järjestäminen ollaan siirtämässä kunnilta hyvinvointimaakunnille, mikä herätti paljon huolta ja keskustelua. Kunnissa jo tehtyjä palvelujen ulkoistuksia jouduttaisiin esityksen mukaan ”ehkä purkamaan pakotetusti”, mikä voi käytännössä olla sopimusoikeudellisista syistä hankalaa ja tulla kalliiksi.

Liitto julkaisi 17.9.2020 sote-kannanottonsa, jossa esitti siihen useita muutoksia. Katsottiin mm., että ”senioreiden palveluiden laatu ei parane sote-maakuntien hallintohimmelin ansiosta, vaan liian hajautetussa mallissa sote-palveluihin voi syntyä uusia katkoskohtia. Toimivat hoitoketjut ovat senioreille ensisijaisen tärkeitä, ja järjestämisvastuun on oltava riittävän isolla organisaatiolla, jotta yhdenvertaisuus voidaan turvata. Hallinnolliset kulut on pidettävä kurissa”. Liitto ei katsonut voivansa myöskään hyväksyä 22 sote-maakunnan mallia, koska ”asiantuntijoiden mukaan pienillä maakunnilla ei ole resursseja turvata alueensa asukkaiden sote-palveluita. Riskinä on eriarvoisuuden kasvu Suomen eri alueiden välillä ja ikäihmisten palvelujen heikkeneminen kaikkialla maassa”. Kaavaillun ”tiukan valtionohjauksen nähtiin rajoittavan sote-maakuntien itsehallintoa, investointeja ja senioriasukkaiden vaikutusmahdollisuuksia, mikä voi johtaa tehottomiin ja epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin. Palveluiden tuottamisen keskittäminen kaventaa alueiden sote-toimijoiden osaamista. Palvelujen laaja tarjonta lisää vapautta päättää itse hoivastaan ja kilpailu laadulla vahvistuu. Palvelujen turvaamiseksi olisi kehitettävä myös Kelan kautta korvattavia sairaanhoitokorvauksia”.

Senioriliitto kannatti kotona asuvien ikäihmisten kotikuntoutuksen tehostamista, ja näki, että ”väestön ikääntyessä tarvitaan yhä enemmän senioreille suunnattuja kuntoutuspalveluja”. Katsottiin myös, että ”rintamaveteraanien ja sotainvalidien kuntoutuksen järjestämisestä on syntynyt valtavasti ikääntyneiden kuntouttamiseen liittyvää osaamista, jota tulee hyödyntää kaikkien seniorien kuntoutuksessa. Sosiaali- ja terveystaloudellista on uudistettava asiakaslähtöisesti yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Palvelut on järjestettävä

EETUn hallitus kävi tapaamassa sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekosta 6.2.2020. Vasemmalla EETUn ja Svenska Pensionärsförbundetin puheenjohtaja, ministeri Ole Norrback.

oikea-aikaisesti ja niiden on oltava vaikuttavia ja tehokkaita. Palveluntuottajia kilpailutettaessa on laadulle annettava merkittävä painoarvo. Palvelujen laadun ja turvallisuuden valvontaa on lisättävä kaikilla tasoilla ja sen on oltava asiantuntevaa ja luotettavaa. Myös sanktioita vanhusten huonosta kohtelusta on lisättävä”.

Liitto halusi ”resursseja suunnattavan ikääntyneiden hyvinvointia edistävien järjestöjen toimintaan, koti- ja omaishoitoon sekä sote-palveluiden laadun valvontaan. Ikäihmisten palveluissa hoitajien määrän on oltava tarpeisiin nähden riittävä ja toiminnan ammattimaista – on palveluntuottaja sitten julkinen, yksityinen tai kolmas sektori. Palveluita tulee kehittää hyödyntämällä hoitoa tukevia teknologisia ratkaisuja. Sote-järjestöjen tekemän työn merkitys on tunnistettava ja sidottava osaksi sote-uudistuksen tavoitteita jo valmisteluvaiheessa. Eläkeläisjärjestöillä on oltava todellisia vaikutusmahdollisuuksia sote-maakunnan valmistelussa. Järjestöt tekevät kymmenien tuhansien vapaaehtoisten voimin kustannustehokkaasti työtä ikääntyneiden terveyden, hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistämiseksi. Järjestöjen toiminta on yhteiskunnan kokonaisuus, minkä vuoksi valtion on varmistettava järjestöjen rahoituksen säilyminen vähintään nykyisellä tasolla.”

Senioriliiton 8.10.2020 kannanotossa vaadittiin parempaa saattohoitoa jokaiseen kuntaan ja peräänkuulutettiin kaikille oikeutta hyvään kuolemaan. Siksi tarvitaan saattohoitokoteja ja palliatiiviseen hoitoon koulutettuja hoitajia jokaiseen sairaalaan. Inhimillistä kokonaiskärsimystä on osattava hoitaa laadukkaasti kaikkialla. Korona pandemiassa menehtyneistä suurin osa oli iäkkäitä ihmisiä, jotka olivat myös riskiryhmänä olleet kriittisessä asemassa.

Korona lisäsi etätoimintaa ja nettivaikuttamista. Liittokokous 2020

Vuonna 2020 Kansallisen senioriliiton liittokokouksen hyväksymä Toiminnan ja talouden suuntaviivat - asiakirja hahmottelee kauden 2020–2023 haasteita todeten: ”maan hallituksen tavoitteena on jälleen yrittää toteuttaa maakunta- ja soteuudistus, joka vaikuttaa monin tavoin senioreiden palveluihin. Sen lisäksi käynnistetään sosiaaliturvajärjestelmän uudistaminen, joka jatkuu useamman eduskunnan vaalikauden ajan, ainakin 2030-luvulle asti. Senioriliitto seuraa tiiviisti uudistusten valmistelua ja pyrkii vaikuttamaan niiden sisältöön. Kauden kuluessa myös järjestetään kunta- ja eduskuntavaalit, joihin liitto asettaa ikääntyneiden asioihin huomion kiinnittävät tavoitteet ja kannustaa jäseniään aktiiviseen vaikuttamiseen, ehdokkaaksi asettumiseen ja äänestämiseen”.

Senioriliitto näki Suomen poliittisessa kentässä viimeisen vuosikymmenen aikana tapahtuneen suuria muutoksia nopeasti. Niiden taustalla olivat mm. viestinnän kehitys ja sosiaalinen media. Liitto aikoo seurata kehitystä, ottaa tarpeen mukaan kantaa sekä vahvistaa vaikuttamistyötään ja ikääntyneiden etujen valvontaa. Ikääntyneiden suhteellisen osuuden kasvaessa myös näiden merkitys asioista päätettäessä tulee kasvaa, sillä kyse on suuresta äänestäjä- ja kuluttajaryhmästä. Uusi käsite Silver Economy (”Hopeatalous”) kuvaa yli 65-vuotiaiden merkityksen kasvua Euroopan ja maailman taloudessa. Myös suhteen työikäisiin uskotaan kasvavan EU:ssa nykyisestä noin 30 % jopa yli 50 % vuoteen 2070 mennessä. Suuri osa kasvusta johtuu yli 80-vuotiaiden määrän kasvusta.

Liittokokouksen 2017–2020 ”Seniorit nettiajassa” -teeman aikana liitto panosti sosiaaliseen mediaan, nettisivujen kehittämiseen, jäsenrekisteripalveluihin ja digi-koulutukseen. Tuolloin tehty digiloikka jatkuu myös kaudella 2020–2023 teemalla ”Rohkeasti tulevaisuuteen”. ”Eläkkeelle nyt jäävät ikäluokat ja tulevat ikäluokat ovat tehneet pääosan työurastaan digitaalisessa ympäristössä ja odottavat järjestöjen tarjoavan digitaalisia sähköisiä palveluita ja näkyvää viestintää sosiaalisessa mediassa. Senioriliitto rakentaa jäsenistön käyttöön koulutus- ja tietopalustan, jossa on tietoja digimaailmassa selviämiseen. Yhdistyksille tarjotaan digikoulutusta, joka mahdollistaa etätoiminnan ja etäkokoukset sekä tuotetaan kerhomateriaaleja toiminnan elävöittämiseksi.

Merkittävä osa ikääntyneiden sosiaali- ja terveysasioista ollaan siirtämässä hallituksen suunnitelmien mukaan kuntatasolta 1.1.2023 maakuntien vastuulle. Tämän takia liiton piirijärjestöjen asemaa vahvistetaan ja alueellista edunvalvontatyötä tehostetaan.”

Liittokokouksen Toiminnan ja talouden suuntaviivat -asiakirjan lähtökohtana on, että ”vanhuksista on pidettävä hyvää huolta, eikä ikäsyрjintää tule sallia. Kyse on myös lähimmäisen vastuusta kantaa mahdollisuuksiensa mukaan huolta toisesta lähimmäistä. Suomalaisten on voitava luottaa siihen, että kotihoidon ja hoivakotien palvelu on hyvää, laadukasta ja turvallista ja sitä valvotaan kunnolla. Tähän kuuluu omaishoitajien asemasta huolehtiminen ja heidän taakkansa jako jaksamista tukemalla. Sote-palvelujen kohdalla ei hoidon hyvästä tasosta saa tinkiä, mikä tarkoittaa palveluntarjoajia valittaessa laatua kriteerinä, työn laadun valvontaa ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Valinnanvapauden lisäksi tärkeitä ovat asiakaslähtöisyys ja yksilöllisyys, mitä tukee palvelusetelin käytön laajentaminen”.

”Mahdollisimman pitkään tai loppuun asti kotona asuminen on useimman seniorin toive, ja sen turvallista toteutumista voidaan mm. nykYTEKNIKAN keinoin tukea monin tavoin. Kotitalousvähennys tai vastaava avustus pienituloiselle kotona asujalle, voi vaikuttaa olosuhteisiin merkittävästi. Fyysisestä ja henkisestä kunnosta huolehtimista voidaan tukea tarjoamalla liikkumista helpottavia ja kustannuksia vähentäviä ratkaisuja, jotka toimivat myös ongelmien ennaltaehkäisyssä. Myös terveydenhoitokustannusten järjestelyin, hinnoitteluin ja maksukatoin voidaan saada aikaan helpotusta. Osa kotona asumisen tukemista on myös senioriystävällisten, esteettömien asumisratkaisujen luominen sekä perusparannusmahdollisuuksien kehittäminen ja tukeminen. Mm. erilaisia yhteisöllisyyttä kehittäviä uusia asumismalleja tulisi pohtia.”

”Senioreilla on osaamista ja kokemusta, josta olisi hyötYä myös työelämässä ja moni eläkeläinen olisi valmis ainakin osa-aikaiseen työhön. Eläkeläisten työn-teen kannustavuutta ja kannattavuutta voisi helpottaa esim. verotusta keventämällä. Jotta maamme työllisyysaste saataisiin nousuun, on sosiaaliturvajärjestelmää uudistettava, koska se on edelleen monimutkainen ja passivoiva. Sen tukimuotoja tulee yksinkertaistaa esim. yhdistämällä niitä järkevästi. Seniorikansalaiset käyttävät myös palveluja monipuolisesti, toimivat vapaaehtois- töissä ja ovat arvokas voimavara. Sukupolvien ketjun ymmärrys ja arvostus on yhteiskunnalle tärkeää. Ikäystävällinen kansalaisyhteiskunta kunnioittaa kaik- kia jäseniään ja muistuttaa jokaisen painokkaasta paikasta yhteiskunnan ko- konaisuudessa. Kymmenet tuhannet seniorit toimivat eläkeläisyhdistyksissä, jotka tarjoavat yhteiskunnan palveluja täydentävää toimintaa, ja ansaitsevat tukensa monin tavoin.”

Kansallisen senioriliiton istuva puheenjohtaja, mm. puolustusministerinä ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylijohtajana (ent. maaherra) toiminut

Anneli Taina valittiin toiselle, 3-vuotiselle kaudelle 18.11.2020 etäliittokokouksessa. Ajankohtaisena asiana hän vaatii ”koronarokotusten antamista ikääntyneille mahdollisimman pian. Yksi tulevaisuudessa alkavien rokotusten painopisteistä on oltava riskiryhmään kuuluvien ikääntyneiden rokottaminen heti alussa. Riskin pieneneminen hyödyttää sekä ikäihmisiä itseään että yhteiskuntaa. Senioriliitto vaatii asennemuutosta. Seniorit ovat aarre, eivät taakka.”

10.12.2020 senioriliiton kannanotto vetosi: ”Senioreille on järjestettävä sote-palveluiden digikoulutus – nettiyhteys on saatava jokaisen ikäihmisen käyttöön. Sotessa on keskityttävä nyt ikäihmisten palveluiden uudistamiseen. Hoitoa, hoivaa ja tukea pitää saada ennaltaehkäisevästi, matalalla kynnyksellä ja digitaalisesti. Ikäihmiset tarvitsevat sote-palveluita tueksi erilaisiin elämäntilanteisiin. Heille on tarjottava tarvittaessa mahdollisuus tietokoneen käyttöön, ja opastettava digitaalisten välineiden käyttöön, nettiyhteyden on toimittava katkeamatta, ja se on saatava jokaisen ikäihmisen käyttöön. Ikäihmiset ovat terveyspalvelujen suurin käyttäjäryhmä. Etäpalvelut voivat parantaa palvelujen saatavuutta. Senioreiden palveluiden laatu ei parane hallintouudistuksen ansiosta. Päinvastoin. Vaarana on palvelujen heikkeneminen, jos hyvinvointialueiden

Vuoden 2020 liittokokous jouduttiin siirtämään koronapandemian johdosta kaksi kertaa. Lopulta kokous järjestettiin Helsingissä etäkokouksena. Kokouspaikalla Kansallismuseon auditoriossa oli läsnä vain puheenjohtajisto ja sihteeristö. Kokousedustajat osallistuivat kukin omalta paikkakunnaltaan etäyhteyksin.

mahdollisuuksia kehittää palveluitaan rajoitetaan eikä kaikkien yksityisten palveluntuottajien apua hyödynnetä. Riskinä ovat eriarvoisuuden kasvu ja ikäihmisten palvelujen heikkeneminen osassa maata”.

Tarvitaan myös laajaa yhteistyötä: ”Sote-palveluiden toimivat hoitoketjut ovat senioreille ensisijaisen tärkeitä. Hallituksen sote-uudistuksessa sosiaali-palveluiden uudistaminen on jäänyt varjoon”. Senioriliitto katsoi, että ”ikäihmisten sosiaalisten olosuhteiden parantaminen on yksi tehokkaimmista keinoista vähentää tarvetta terveyspalveluihin. Tulevaisuuden sote-mallissa asiakkaan on tarkoitus saada kaikki tarvitsemansa palvelut yhdestä paikasta”. Senioriliitto toivoi, että malli saataisiin ikäihmisten näkökulmasta todella toimimaan tasa-arvoisesti kaikkialla maassa. Senioriliitto ”kannattaa laajaa yhteistyötä ja monituottajamallia, jossa julkinen, yksityinen ja kolmas sektori tuottavat palveluita. Uudistus ei saa heikentää ikäihmisten nykyisiä sote-palveluita eikä pysäyttää niiden kehittämistä”.

11.2.2021 kannanotossaan senioriliitto katsoi ”jokaisen ikäihmisen ansaitsevan yksilöllisen, riittävän ja turvallisen kotihoidon. Kotihoidon piirissä on entistä enemmän yhä heikkokuntoisempia ikäihmisiä, ja hoitajilla on oltava aikaa kohdata seniorit ihmisarvoisesti. Lyhyet pikavisiitit eivät aina riitä. Lisäksi yhä useammat omaiset hoitavat itse ikäihmisiään ja heidän taakkansa on muodostunut liian suureksi. Merkittävä osa vanhuspalvelujen asiakkaista on muistisairaita, joista joka toinen sinnittelee kotonaan omaishoidon ja kotihoidon tukemana, vaikka kotona yksin asuminen ei aina ole turvallista.

Liitto katsoi ikäihmisten palvelujen olleen jo pitkään kriisissä ja vaati, että erityisesti kotihoidon palveluiden ja henkilöstön riittävyys takaamiseen on löydettävä nopeasti uusia ratkaisuja. ”Kaikki keinot on otettava käyttöön voimavarojen riittävyys takaamiseksi. Lähivuosina on koulutettava kymmeniä tuhansia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia lisää, sillä yhä useammat ovat eläköitymässä alalta lähiaikoina. Työ kotihoidossa on saatava vetovoimaisemmaksi, jotta nuoret tekijät tulisivat alalle jäädäkseen. Myös hoitajamitoitus ja väestörakenteen muutos lisäävät voimavarojen tarvetta. Kuntien on huolehdittava yksilöllisten kotiin annettavien palveluiden takaamisesta, ja apuna jatkossa voisivat toimia enenevässä määrin myös yksityiset yritykset. Siten kotona asuvilla senioreilla olisi nykyistä enemmän valinnanvaraa ja mahdollisuus turvata hoitosuhteen jatkuvuus. Kuntien on tiedotettava tehokkaasti eri vaihtoehtoista sekä otettava huomioon ikääntyneiden ja heidän omaistensa toiveet”. Senioriliitto muistutti myös huoli-ilmoituksen tekemisestä kunnalle silloin, kun vanhus on selvästi avun tarpeessa.

Helmikuun lopulla (HS 26.2.2021) uutisoitiin Eläketurvakeskukselta saadun tiedon mukaan eläkkeelle jäämisiään nousseen viime vuonna poikkeuksellisen paljon. Suomalaiset siirtyvät työeläkkeelle keskimäärin viisi kuukautta myöhemmin kuin edellisenä vuonna. Eläkkeelle jäätiin keskimäärin 61,9-vuotiaana.

Uudenmaan kansallisen senioripiirin puheenjohtaja Päiviö Salo osallistui liittokokoukseen 2020 tietokoneen välityksellä, eli etänä Espoosta käsin.

Senioriliiton liittohallituksen jäsen Sirpa Teräväinen osallistui vuoden 2020 liittokokoukseen kotikeittiöstään Jyväskylästä käsin.

Myös vanhuuseläkkeelle jäämisen ajankohta on hieman myöhentynyt. Keskimääräinen eläköitymisikä on noussut vuosituhannen alusta kolmella vuodella. Myös ikääntyneiden työllisyysaste on noussut, mutta on edelleen jäljessä muista Pohjoismaista. Vuoden 2019 lopussa Suomen 63–67-vuotiaista töitä teki yli 80 000 vakuutettua. Heistä 34 000 sai vanhuuseläkettä.

Senioriliitto katsoi 12.3.2021 kannanotossaan, että ”seniorit ovat toimineet koronan aikana erittäin vastuullisesti. He ovat pitäneet tunnollisesti huolen siitä, että he eivät kulje väkijoukoissa, käyttävät maskia ja noudattavat muutenkin turvaohjeita tietäen, että kyseessä on etenkin ikääntyneille vaarallinen sairaus, mutta oikein toimien riskit voi ulkoillessa minimoida hyvin”. Senioriliitto muistutti jälleen, että yksinasuvista suomalaisista noin 445 000 on yli 65-vuotiaita ja yli 75-vuotiaiden ikäryhmässä melkein joka toinen asuu yksin. Oli myös saatu tietoa siitä, että korona-aikana senioriväestöstä osa on ahdistunut ja yksinäisyyden kokemukset olivat lisääntyneet merkittävästi. Senioriliitto katsoi, että ”senioreita tulee nyt kannustaa turvalliseen ulkoiluun, sillä liikkumattomuus heikentää yleiskuntoa. Ikääntyneiden on pidettävä huolta peruskunnostaan myös pandemian olosuhteissa. Senioriliitto vaati, että päättäjien ja viranomaisten on tiedotettava ikääntyneille turvallisen liikkumisen tavoista ja muistutettava liikunnan merkityksestä terveydelle”.

Kari Kantalainen Turun kansallisista senioreista lauloi yleisön sydämiin liiton järjestämällä ”Seniorit nettiajassa” -laivaristeilyllä toukokuussa 2018.

Senioriliiton järjestöllisen toiminnan suuntaviivoja

Edunvalvontakoulutusta ja muutoksiin sopeutumista

Yhteiskunnan muuttuessa 2000-luvulle tultaessa yhä enemmän sähköisyyteen orientoituvaksi nousi liiton ajantasainen atk-koulutus entistä tärkeämpään rooliin. Liitto asetti tavoitteeksi ”paperittoman konttorin” tulevaisuudessa, mikä oli ajan optimistinen mainoslausekin. Vuonna 2000 kasvoi erityisesti alueellisen edunvalvonnan merkitys, koska sosiaali- ja terveystalvelujen vastuu ja päätöksenteko oli siirretty lainmuutoksen seurauksena kunnille. Sen takia haluttiin piirien entistä voimakkaammin kannustavan jäseniään lähtemään kunnallisvaaleihin ehdolle tavoittelemaan valtuuston jäsenyyttä ja paikkoja eläkeläisten kannalta tärkeissä luottamuselimissä. Tämä edellytti myös eri vastuualueiden vetäjien koulutuksen tehostamista. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen puolella liitossa keskityttiin vanhus- ja seurakuntaneuvostojen sekä eläkeläisjärjestöjen yhteistoimintaan. Piirien atk-koulutuksen tukea nostettiin ja KANSIO:n kanssa valmisteltiin senioreille mm. tietotekniikan monimuotoverkko- kurssi, Harmaa pantteri. Se ei kuitenkaan saanut tavoiteltua suosiota. Liiton kotisivut vakiinnuttivat paikkansa, ja ne tarjosivat ajankohtaista tietoa sekä työryhmätilaa piireille.

Kaikki piirit olivat osallistuneet maan halki kulkeneeseen senioriliiton 30-vuotisjuhlaviestiin, jonka tunnus oli ”Ei mukiloida mummoa, ei varasteta vaarilta.” Viesti oli lähtenyt Ivalosta 4.8.2001 ja kierrettyään kaikkien piirien kautta se saapui juhlapäivänä 10.10.2001 Helsinkiin. Viestiä oli viety porolla, veneellä, resiinalla, hevosella, sauvakävelen, museoautoilla, höyrylaivalla, lentokoneella ja lopuksi museopaloauto toi sen veteraanimoottoripyöräilijöiden saattueessa reitin päätepisteeseen eduskuntatalolle. Siellä liiton puheenjohtaja Elsi Hetemäki- Olander luovutti sen puhemies Riitta Uosukaiselle. Patinassa tapahtumaa uutisoitiin näyttävästi.

Liitto korvasi yhä enemmän piirien juoksevia kuluja, ja erityisesti pyrittiin tukemaan niitä piirejä, joissa toiminnan kustannukset olivat pitkien välimatkojen takia korkeimmat. Liiton korottaessa jäsenmaksuaan vuonna 2002 ohjattiin henkilöjäsenen jäsenmaksusta piireille 13,5 % lisääntyneiden tehtävien takia. Vuonna 2003 järjestettiin ensimmäinen piirien puheenjohtajien ja sihteerien asiapitoinen järjestöristeily. Sähköisten toimintojen lisääntyminen alkoi helpottaa piirien järjestörutiineja, sillä mm. yhteystietolomakkeet ja jäsenluettelotarkistukset voitiin toimittaa liittoon nyt sähköisinä. Muistijumppaprojektin suuri suosio kannusti liiton siirtämään ohjaajille tarvittavat täydennyskoulutukset piirien hoidettaviksi. Myös projektinohjaajien koulutusta lisättiin ja pian kaikissa piireissä oli oma muistijumppavastaava, joissain jopa kaksi. Jäsenlehti Patinaa toimitettiin pyynnöstä myös piirien tilaisuuksissa jaettavaksi.

Liiton internetsivujen kehittämisen ohella haluttiin sähköiset toiminnot saada käyttöön myös jäsenistön keskuudessa, ja yhdistyksiä kannustettiin omien kotisivujen tekoon. Sivujen tekokurssuja järjestettiin Keikkulassa yhdessä KANSION kanssa. Yhdistykset saivat myös linkittää omat kotisivunsa liiton sivuihin ja käyttää liiton tarjoamaa tilaa toimintansa ja yhteystietojensa julkiseen esittelyyn. Vuoden 2004 lopussa lähes kolmannes yhdistyksistä käyttikin jo hyväkseen näitä mahdollisuuksia. Vaikka vuoden 2004 toimintakertomuksessa internetiä pidettiin vielä hitaana ja katsottiin, että ”oli ennen aikaista arvioida koska siitä tulisi tärkein viestintäväline”, sen käyttöönottoon selvästi pyrittiin, ja valmiuksia lisättiin koko ajan. Vuonna 2005 lahjakäyttöön teetetty liiton jäsenmerkki pääsi yllättämään suosiollaan, kun sitä tilattiin heti lähes 6000 kpl. Yhdistyksille teetettiin kampanjoiden tarpeisiin lisäksi jäsen- ja kuntokortteja. Vuonna 2004 liitossa nähtiin paikallisen edunvalvonnan ja eläkeläisjärjestöjen yhteistyön vakiintuneen jo osaksi myös piirien normaalia toimintaa.

Vuonna 2006 liittokokous muutti sääntöjä siten, että valtuuston kiinteästä koosta (45 jäsentä) luovuttiin. Tilalle tuli jäsenmäärän mukaan kooltaan elävä liittovaltuusto, johon piirit saavat yhden edustajan jokaista alkavaa 500 jäsentä kohden. Samalla otettiin liiton nimen kohdalla käyttöön suomen kielen nykynormistoa vastaava tapa kirjoittaa vain nimen ensimmäinen sana isolla kirjaimella. KANSIO:n kanssa tehdyn kotisivuprojektin valmistuttua tarjottiin kentän toimijoille siihen liittyvää järjestelmäkoulutusta. Vuoden 2006 lopussa olivat kaikki piirit avanneet kotisivunsa uudessa järjestelmässä ja yhdistyksistäkin noin kolmannes. Silloin sammutettiin hyvin palvelut, vanha järjestelmä lopullisesti pois käytöstä. Liiton 35-vuotismerkkipaalun ja parantuneen talouden tuoman toimintavapauden kunniaksi piirit saivat liitolta ylimääräisen europolautuksen.

Vuoden 2007 toimintakertomuksen mukaan järjestettiin useita piiriseminaareja, puheenjohtajien ja teemavastaavien kokoontumispäiviä. Edellisenä vuonna aloitetuilla edunvalvontapäivillä piirien edustajat saivat entistä

konkreettisemmin osallistua liiton toiminnan suunnitteluun, tavoitteiden asetteluun ja seuraavan vuoden teeman sisällön määrittämiseen. Verkkosivuihin liittyvät asiat työllistivät piirejä monin tavoin, ja siihen saatiin ja saadaan edelleen apua myös asiaa osaavilta jäseniltä. Piirien rutiineihin toi helpotusta sähköisten lomakkeiden määrän kasvu. Koska sähköpostin käyttöön ja omien osoitteiden yleistymiseen meni vielä aikaa, kulki kirjeposti edelleen vilkkaana. Viestintäpäivillä piirien tiedottajat saivat parantaa valmiuksiaan kotisivujen sisällön ja juttujen kirjoittamisen osalta. Uutena erityistaitona harjoiteltiin digikuvausta.

Vuonna 2008 painopiste kentän vahvistamiseen

Vuonna 2008 liiton taloudenhoitoa järjestykseen laittanut toiminnanjohtaja Erkki Sipilä vetäytyi eläkkeelle. Tehtävää hoitamaan valittiin liitossa jo vuodesta 2003 järjestösihteerinä toiminut Marjo Palomäki, jonka vahvuutena oli kentän tuntemuksen lisäksi mm. laaja ja monipuolinen koulutus. Nyt saatettiin painopistettä siirtää kentän vahvistamisen suuntaan, jossa aina riittää haasteita. Toimintaa vuodelle 2009 suunniteltaessa todettiin huolestuneina, että ihmisten saaminen mukaan pitkäaikaista sitoutumista vaativaan toimintaan on nykyisin kaikkien järjestöjen kohtaama haaste. Erityisesti toimihenkilöiden saamisessa yhdistyksiin oli vaikeuksia ja näiden tehtävien houkuttelevuuden

Toiminnanjohtaja (2008–2016), valtiotieteen maisteri Marjo Palomäki työhuoneessaan.

Iloisia hetkiä liittokokouksen illanvietossa Rovaniemellä 2017.

lisäämiseksi suunniteltiin sopivaa koulutusta. Talouden puolella oltiin huolestuneita liiton RAY:ltä saaman yleisavustuksen jämähtämisestä paikalleen, eikä korotuksia ollut luvassa. Vuonna 2009 tulossa oli myös jälleen oma EETU:n puheenjohtajuusvuoro, johon alettiin valmistautua.

Liiton näkyvyyttä ja julkisuuskuvan selkeyttämistä parantava kampanja aloitettiin vuoden 2009 puolella kartoittamalla jäsenyhdistysten ja liiton toimintaa henkilöjäsenien näkökulmasta. Liiton kultainen ja hopeinen ansiomerkki uusittiin. Niitä suurennettiin ja leijonamerkin tausta jätettiin avoimeksi. Vuonna 2010 liiton julkisuuskuvan selkeyttämiseen tähdänneen kampanjan tuloksena liiton tunnuslauseeksi, avainlupaukseksi vahvistettiin *Vaikuttavasti enemmän*.

Vuonna 2010 liittovaltuusto halusi saada seniorienergian liikkeelle ja muistutti myös tulossa olevien eduskuntavaalien tärkeydestä. Tunnelmaa kevensi kummasti vuosia hiertäneen Keikkula-lomakeskuksen tilanteen ratkeaminen kaikkia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Vuonna 2011 vietettiin liiton 40-vuotistaivalta juhlaristeilyn ja työn merkeissä. Matkan aikana käytiin läpi liiton edunvalvontatyön tuloksia. Samana vuonna uudistettiin myös verkkosivuja, ja alettiin valmistella sähköistä jäsenrekisterijärjestelmän käyttöönoton valmiuksia.

Vuonna 2012 saatiin jäsenkyselyn kautta lisävahvistusta omien jäsenten aktiivisuuden suuresta merkityksestä yhdistysten toiminnalle. Kyselyn mukaan

83 % uusista jäsenistä oli tullut mukaan toimintaan nykyisten jäsenten toimien ansiosta. Toiminnalta kerrottiin odotettavan erityisesti uusia ystäviä, kumppanuutta, osallistumista retkiin ja edunvalvontaan perehtymistä. Myönteistä tietoa oli sekin, että 86 % uusista jäsenistä tunsivat tulleensa ystävällisesti vastaanotetuiksi. Yhtä lämmintä vastaanottoa ei saatu Raha-automaattiyhdistyksen tapaamisessa elokuussa 2012, jossa liiton edustajat toivat esille vakavan huolensa RAY:n liiton vuosittaiseen yleisavustukseen kaavailtuista supistuksista. Liitto päätti 19.4.2013 kannattaa RAY:n monopolin säilyttämistä eläkeläisjärjestöjen ja muiden sosiaalipoliittisten yhteisöjen rahoituksen turvaamiseksi.

Liitto muutti sääntöjään vuonna 2014 ja salli paikallisyhdistysten jättää nimestään pois kansallinen-sanan. Piireille ei tätä lupaa kuitenkaan annettu. Niiden haluttiin tuovan nimellään edelleen esiin liiton vahvistamia keskeisiä arvoja. Samana vuonna senioriliitto siirtyi sähköisen taloushallinnon käyttäjäksi, mikä selkeytti maksatus- ja kirjanpitoikäytäntöjä. Yhdistyskentän puolelta haastetta riitti piirien toimintojen kanssa. Liiton projekteissa niillä oli tärkeä asema ja monipuolinen rooli, jossa tehtävien määrä ja laatu vaihteli paljon. Yhdistysten vetovastuussa olevien henkilöiden jatkuva kouluttaminen järjestötoiminnan uusiin koukeroihin ja projektien teemoihin oli keskeinen osa sitä. Sen suunnittelu ja kehittäminen olivat myös jatkuvasti työn alla.

Toiminnanjohtaja Marjo Palomäen mukaan hänen viimeisinä työvuosinaan Raha-automaattiyhdistys (RAY) oli alkanut painostaa järjestämään liitosta käsin erilaisia ”projekteja” jäsenyhdistyksille, ja näin oli tietysti sitten toimit-

KANSALLISEN SENIORILIITON PUHEENJOHTAJA 2012–2017

Tapani Mörttinen

syntynyt 20.2.1943
maanviljelijä

- 2010–2012 liiton varapuheenjohtaja
- 2012–2017 senioriliiton puheenjohtaja
- 2017 kunniajäsen
- 1964–1999 maanviljelijä
- 1994–2003 Maatalousyrittäjien eläkelaitos, MELA, johtaja
- 1973–1984 Kärkölen kunnanvaltuusto
- 1975–1983 ja 1987–1991 kansanedustaja (Kansallinen Kokoomus)

Tapani Mörttinen toimi liiton johdossa ensin varapuheenjohtajana (2010–12) ja sen jälkeen puheenjohtajana.

tavakin. Palomäestä ”projekteilla on toki hyvätkin puolensa, mutta ne määrittävät hyvin pitkälti sitä, mihin voimavarat yhdistyksissä käytetään, mutta niitä voimavaroja on kuitenkin rajallisesti! Joidenkin pienten yhdistysten keskiikä voi olla yli 80 vuotta ja omat järjestämistoiveet olivat ensi sijalla. Projekteihin osallistumatta jättäminen tarkoittaa toki pienempää rahantuloa liiton kasvaan, mutta niiden tavoittelussa ja mukaan lähtemisessä tulisi olla maltillinen. Kyse on rahaa jakavien tahojen kannalta myös ohjausliikkeestä eli siitä, mihin avustuksia jakava taho halusi myönnettävien tukirahojen pilkkomisella vaikuttaa. Sittemmin pelaamista koskevien rajoitusten runsaan kasvun myötä myös jaossa olevien veikkausvoittovarojen huolestuttava väheneminen kiristää jakoperusteita. Ne ovat kuitenkin arvovalintoja ja aina poliittisia päätöksiä, joihin voi ja kannattaa yrittää vaikuttaa.”

Patinassa 1/2016 toiminnanjohtajan palstalla kirjoittaneen Marjo Palomäen mukaan ”vanhusten yksinäisyys ja sen ehkäiseminen ovat aikaansaaneet vapaaehtoisen ystävätoiminnan järjestämisen suosion kasvun. Järjestöjen organisoima ystävälitys koulutettuine vapaaehtoisineen on saavuttanut vakiintuneen aseman ja sitä arvostetaan. Se on kuitenkin myös luonut kilpailua niukoista voimavaroista eli rahasta ja tekijöistä. Mukaan on tullut myös markkinaraon löytäneitä yrityssektorin edustajia, ja palvelua voi myös ostaa”. Palomäen mukaan ”suurin osa senioriliiton yhdistyksistä pyörittää toimintaansa pienen jäsenmaksutulojen lisäksi kahvi- ja arpajaistuotoin, mutta pystyy silti järjestämään valtavan määrän kohtaamisia ja tavoittaa suuren määrän eläkeläisiä. Yhdistystoiminnassa syntyvät kohtaamiset ovat harrastuksen parissa tapahtuvia ja molempien osapuolten hyvinvointia tukevia vuorovaikutustilanteita, joissa voi syntyä myös todellisia ystävyksiä”. Patinassa 2/2016, Frank Sinatran *It was a very good year* -kappaleen tunnelmissa eläkkeelle jäävä Palomäki jätti jäähyväiset liitolle ja yhteistyökumppaneille kolmentoista vaiherikkaan työvuoden jälkeen.

Liitto saa STEA:lta lisärahoitusta ja lähtee sosiaaliseen mediaan

Liiton toiminnanjohtajana keväällä 2016 aloittanut Matti Niiranen muisteli kokeneensa tehtäväkseen vahvistaa liiton taloutta, edunvalvontaa ja viestintää mm. viemällä liittoa vahvemmin sosiaalisen median kanaviin. Liitolle avattiin 9. elokuuta 2016 oma Facebook-sivu, jota oli jo aiemminkin pohdittu, mutta se oli tuolloin kohdannut vastustusta. Vuonna 2017 ei sähköisten toimintojen reipas lisääntyminen vielä kokonaan korvannut painettua sanaa, sillä liitto toimitti yhä piireille postitse erilaista materiaalia toiminnan, tapahtumien ja jäsenhankinnan tueksi. Liiton taloudellisten resurssien kasvattamiseksi alettiin

ajamaan myös jäsenmaksun korottamista. Sitä vastustettiin voimakkaasti kuten aina ennenkin, mutta liiton ja valtuuston puheenjohtajien tuella se saatiin läpi valtuuston syyskokouksessa 2017. Kun liiton tuotot nousivat, pystyttiin myös korottamaan piirien suoraa rahallista tukea. Yleisavustuksen lisäksi valmisteltiin myös muiden avustusten hakemista raha-automaattiyhdistys RAY:lta. Sittemmin veikkausvoittovaroista myönnettävien avustusten jakajaksi tuli Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, STEA.

Liiton tekemän kyselyn mukaan olivat senioreiden liikkumisen edistäminen ja toimintakyvyn ylläpito nousseet toiminnan tavoitteissa yhä tärkeämmäksi, varsinkin miespuolisten jäsenten keskuudessa. Liiton tukemia, säännöllisesti järjestettyjä, valtakunnallisia liikuntatapahtumia ovat olleet Seniorikävely, Seniori Patina Golf ja Seniorikeilailu. Myös liiton ja piirien yhdessä ja erikseen järjestämät ulkomaanmatkat olivat olleet suosittuja. Kesäkuussa 2017 kaikki piirit arvioivat kyselyssä omaa toimintaansa, ja piirien ja paikallisyhdistysten toiminta arvioitiin keskimäärin hyväksi. Piirit olivat hieman yhdistyksiä tyytyväisempiä liiton toimintaan. Senioripiirien toimintaa tuettiin liiton saamista jäsenmaksutuotoista. Tuki määräytyy piirin koon mukaan kolmessa kategoriassa: enintään 1000 jäsentä, 1001–2 000 jäsentä ja yli 2 000 jäsentä.

Senioriliitto sai vuonna 2018 STEA:lta hankeavustuksen ICT- infrastruktuurin uudistamiseen: jäsenrekisterin, internetsivuston ja jäsenjärjestöintran osalta

Toiminnanjohtajana viisi vuotta (2016–21) toiminut valtiotieteiden maisteri Matti Niiranen työhuoneessaan keväällä 2019.

sekä järjestelmän käyttöönottoon ja koulutukseen. Avustuksen osuus kokonaiskustannuksista sai olla enintään 70 %. Jäsenrekisterin toimittajaksi valittiin kilpailuttamalla Kehätieto Oy. Projektisuunnitelma laadittiin, hyväksyttiin ja ohjelman käyttöönotto tapahtui 1.10. Sen jälkeen sitä vielä muokattiin toivomusten pohjalta ja täydennettiin laskutusosalla. Uusi KILTA-jäsenrekisteri ottaa huomioon myös mm. EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Lisäksi otettiin yhdistysten ja jäsenistön käyttöön mobiilisovellus ja oma jäsenkortti-applikaatio, jonka voi ladata liiton kotisivulta. Ensimmäinen twitter-viesti lähti 6.12.2018, uudistetut nettisivut otettiin käyttöön 20.12. 2018 ja Instagram avattiin 14.6.2019.

Liitossa pyöriteltiin paljon monenlaisia ideoita ja tehtiin useita hakemuksia, joista useita myös hylättiin. Rohkeasti seniori- hankkeelle saatiin kolmivuotinen avustusraami vuosille 2019–2021. Tämän, kaikkiaan 616 000 euron avustuksen avulla päästiin konkreettisilla resursseilla innostamaan kenttää ikäntyneiden yksinäisyyden torjumiseen, auttamistyöhön ja syrjäytymisen estämiseen. Vuonna 2020 senioriliitto toimi Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen -hankkeen yhteistyökumppanina sekä Suvanto ry:n Mummon markan vartijat -hankkeen kumppanina. Timo Vuori oli liiton edustajana Vanhustyön keskusliiton Vanheneminen.fi -hankkeen ohjausryhmässä.

Vuonna 2020 liitto sai STEA:lta erillisen jäsenjärjestöavustuksen, jolla päästiin jakamaan julkista tukea suoraan piireille. Liiton oman varainhankinnan ja julkisten avustusten yhteistuotot kasvoivat kaudella 2018–2020 jopa 67 prosenttia joten talous oli vahvistunut voimakkaasti. Vuonna 2020 senioriliitto oli suurin eläkeläisliitto sosiaalisessa mediassa ja Facebook-sivulla oli jo 7000 seuraajaa. Seuraavaksi avattiin oma verkkokauppa www.shop.senioriliitto.fi. Liitto oli tukenut kotisivujen tekemistä monin tavoin jo kauan, mutta nyt tarjottiin liiton oma, valmis nettisivupohja piirien ja yhdistysten käyttöön. Vuoden lopussa liitossa ylläpidettiin kaikkien 15 piirin ja 165 yhdistyksen kotisivuja. Omat Facebook-sivut oli avannut jo 6 piiriä ja 48 paikallisyhdistystä. Tarpeellisiksi ja osin pakolliseksi tulneiden etäyhteyksien käytön edistämiseksi liitto koulutti piireihin Teams-vastaavat.

Covid-19-pandemian koetellessa maamme totesi valtuuston puheenjohtaja Leena Jääskeläinen: ”Miten osasimmekaan vuonna 2018 valita liittokokouskauden johtavaksi teemaksi Seniorit nettiajassa, ja kuinka monissa yhdistyksissä on synnytetty mielenkiintoisia etätoiminnan malleja: tapaamisia, kerhotoimintaa, retkiä ja jopa ”yhteismatkoja” sen ansiosta. Viime vuosien onnistuneiden teemavalintojen takia liitto on eläkeläisjärjestöjen kärjessä kotimaamme lisäksi myös Euroopassa”. Senioriliiton vuoden 2020 liittokokous tarjosi, tosin pakon sanelemana, keskustoimistolle mahdollisuuden järjestää sääntömääräinen liittokokous yhden päivän mittaiseksi tiivistettynä etäkokouksena. Tämän kokouksen tuli kuitenkin täyttää myös sääntöjen määräykset, joita

olikin täydennettävä mahdollistamaan etäyhteydet. Harjoituskokouksen pitämällä varmistettiin historiallisen kokouksen sujuminen mahdollisimman hyvin, ja se kyllä kannatti. Kokouksen ja osallistujien tunnelmia on ollut esillä vuoden viimeisessä Patinassa, ja tästä jännittävästä haasteesta selvittiin kunnialla. Uusinta uutta viestintämahdollisuutta edustaa myös Seniori-podcast, jonka kautta yhdistykset ovat saaneet äänensä konkreettisesti kuuluville liiton verkkosivulla. Podcast on nimittäin verkossa julkaistavaksi tarkoitettu radio-ohjelman tapainen äänitallenne, jonka voi kuunnella liiton verkkosivulta ihan koska vaan haluaa ja parhaiten sopii.

Vuoden 2020 liittokokous päätti vahvistaa piirien asemaa entisestään, koska maan hallituksen toimet maakuntauudistuksen osalta vaativat jatkuvaa seurantaa eläkeläisten aseman turvaamisen takia. Puheenjohtaja Tainan Patinaan kirjatuin sanoin ”yhteisöllisyyden merkitys on korona-aikana korostunut. Kuuluminen yhdistykseen, senioriyhteisöön, tiedonkulku ja yhteydenpito ovat tukenneet kaikkia jäseniämme selviämään tästä oudosta tilanteesta”.

Liitto sai vuoden 2019 alusta lukien STEA:lta 616 00 euron avustuksen kolmivuotisen Rohkeasti seniori -hankkeen toteuttamiseen. Kuvassa hankkeen keulahahmoksi valittu professori Jorma Uotinen esiintyy Rohkeasti seniori -tapahtumassa Helsingissä 22.11.2019.

Liittokokouskauden 2017–20 teema oli Seniorit nettiajassa, minkä myötä panostettiin voimakkaasti digitaalisuuteen, viestintään ja jäsenistön tietotekniseen koulutukseen. Vuoden 2020 maaliskuussa alkaneen koronapandemian myötä linjaus osoittautui onnistuneeksi: pandemian johdosta koko yhteiskunta joutui ottamaan valtavan digiloikan.

Koko Suomen Senioriliitto

Jäsenistö on liiton tärkein voimavara

Kansallinen senioriliitto muodostuu rekisteröityjen paikallisyhdistysten henkilöjäsenistä sekä paikallisyhdistysten muodostamista alueellisista piireistä, jotka ovat myös rekisteröityjä yhdistyksiä. Alueita yhdistää valtakunnallinen kattojärjestö, liittokokouksen valitsema puheenjohtaja, liittovaltuusto, -hallitus ja sen työvaliokunta. Toiminnanjohtaja vastaa sääntöjen määräämän keskinäisen työnjaon puitteissa liittokokonaisuuden taloudesta, hallinnosta, järjestötoiminnasta ja valtakunnallisesta edunvalvonnasta. Liitto tarjoaa jäsenmaksullaan mm. jäsenlehden, kotisivun palveluja, tarpeiden ja toiveiden mukaista koulutusta, valtakunnallisia tapahtumia ja luennoitsijoita. Edunvalvonnan ajankohtaisista asioista ja valistusta eläkeläisiä koskevien asioiden etene- misestä kerrotaan Patinassa, sähköisillä alustoilla ja edunvalvonta- ja koulutus- päivillä, joiden määrä vaihtelee vuosittain.

Liiton voima ja vaikutusvalta kasvaa suoraan alhaalta ylöspäin, jäsenmäärän ja kaiken toiminnan vaikuttavuuden seurauksena. Aktiivinen jäsenkunta, oma kenttä, on liiton yhteiskunnallisen ja aatteellisen toiminnan edellytys. Jäsenistön tyytyväisyys vaikuttaa suoraan niin liiton toiminnan suunnitteluun kuin sen toteutukseenkin. Liittokokouksessa päätetään ne asiat, jotka nostetaan eteenpäin ajamisen arvoisiksi ja joiden eteen seuraava liittokokousväli tehdään työtä. Aina ei tietenkään onnistuta, ja kaudesta toiseen jatkuneita tavoitteita on valitettavasti useita. Niitä on tuotu esiin mm. edunvalvonta- osiossa.

Piirien ja yhdistysten kotisivuilla on usein pyyntö tai kehoitus liittyä mukaan joukkoon. Sen tarkoituksena on kertoa eläkeläisten asioiden ajamiseen tarvittavan joukkovoiman kasvattamisen lisäksi siitä, että yhteisenä toiveena on vanheta kunkin omaa henkistä ja fyysistä kuntoa ylläpitävän tai parantavan toiminnan avulla, toinen toistaan tukien ja toisista voimaa saaden. Kutsun toivotaan kannustavan tutustumaan yhdistyksiin tarkemmin ja liittymään

Lenita Airisto oli mukana senioriliiton 40-vuotisristeilyllä vuonna 2011. Kuvassa myös Juhani Juvonen Lapista ja senioriliiton toimistonhoitaja Kirsti Voutilainen.

Liittovaltuuston kevätkokous alkamassa vuonna 2013 Helsingissä ravintola Tekniskan suuressa salissa, jossa valtuusto on perinteisesti kokoontunut.

HelsinkiMission toimitusjohtaja Olli Valtonen alusti senioriliiton liittohallituksen strategiaseminaarissa 2016 auttamistyöstä ja ikääntyneiden yksinäisyydestä. Valtosen vieressä liittohallituksen jäsen Aila Harjanne.

mukaan. Suuri koko ei ole itsetarkoitus, mutta se antaa hyvää kaikupohjaa yhteistyölle ja esitetyille vaatimuksille sekä tukee osaltaan vapaaehtoisten toimijoiden jaksamista.

Piiriverkoston perustaminen

Liiton rakenne oli perustamisen jälkeen alun perin kaksipuolainen ja sisälsi käytännössä vain paikallisyhdistykset. Yhdistyksillä olisi tuolloin ollut mahdollisuus liittyä kokoomuksen jäsenenä sen piiriorganisaatioon, mutta halukkuus oli pientä. Vuoden 1975 liittokokous päätti alkaa hahmotella jonkinlaista palkattomien luottamusmiesten hoitamaa omaa piiriorganisaatiota, jossa piirit olisivat alkuun rekisteröimättömiä. Ensimmäisenä perustettiin Pohjois-Hämeen Eläkeläispiiri 10.11.1976. Sillä oli jo kymmenen alueella toimivaa paikallisyhdistystä, joita kutsuttiin eläkeläisseuroiksi. Vuonna 1977 perustettiin Satakunnan Kansallinen Eläkeläispiiri. Kokoomuksesta eroamisen jälkeen vuonna 1977, ylimääräisessä liittokokouksessa hyväksytyjen uusien sääntöjen ja uuden organisaatiomallin seurauksena perustettiin liittovaltuusto. Sen 40-jäseniseen kokoonpanoon valittiin edustajat piirien paikallisyhdistysten jäsenmäärän

mukaan kuitenkin niin, että jokaisella piirillä oli valtuustossa vähintään kaksi edustajaa. Ensimmäinen liittovaltuusto valittiin vuonna 1978, ja se päätti perustaa liitolle ”suurin piirtein kokoomuksen piirirakennetta vastaavan oman piiriorganisaation”.

Asian kanssa ei sen kummemmin kiirehditty, vaan vielä vuonna 1982 pohdittiin yhä piirien tulevaa roolia järjestössä, koska siitä ei ollut täyttä varmuutta. Piirien rekisteröinninkään kanssa ei pidetty kiirettä, tosin neljä aktiivisinta piiriä oli jo ehtinyt rekisteröityä. Muutoksen valmistelu kohtasi kentällä alkuun myös vahvaa epäluuloa ja vastustusta. Piirien merkitystä ei oikein tahdottu ymmärtää, ja niiden pelättiin lähinnä tuovan yhdistyksille vain lisäkuluja. Murroksen vuodet historiikin mukaan kuitenkin ”käytännön toiminnasta saatujen kokemusten mukaan alkoi epäluuloinen suhtautuminen vähitellen haihtua”. Tukeakseen piirien toimintaa ja taloutta liitto oli alkanut jo varhain palauttaa niille myös osan keräämästään jäsenmaksusta. Vuonna 1984 liitolla oli rekisteröitynä kymmenen piiriä, vuoden 1987 lopussa määräksi vahvistui 15, ja se säilyi vuoden 2020 loppuun asti. Vuoden 2021 aikana kaksi lähekkäin olevaa pienintä piiriä tullaan yhdistämään, jolloin määräksi tulee 14.

Iloista menoa Rovaniemen liittokokouksen iltajuhlissa kesäkuussa 2017.

Piirien toimintaa vahvistetaan

Käynnistyttyään piirien toiminta osoittautui pian tärkeäksi avuksi liitolle. Mahdollisuus jakaa koulutusvastuuta helpotti ensinnäkin edunvalvontaan keskittymistä, mutta erityisesti tukiessaan vähäväkisempiä ja heikommin toimivia yhdistyksiä piirit osoittivat heti suuren merkityksensä myös yhteenkuuluvaisuuden tunteen luojina. Ne olivat aktiivisia alueellaan niin jäsenhankinnassa kuin uusien yhdistysten perustamisessa ja alkoivat järjestää yhä enemmän koulutusta, yhteisiä retkiä ja yhä suurempia vuotuisia tapahtumia. Piirit olivat liittyneet opintokeskus KANSIO:n jäseniksi, ja vuodesta 1982 asti sen kautta oli voitu hakea opintokerhoavustuksia yhdistysten ehdot täyttävälle kerhoille, mikä virkisti ja monipuolisti kummasti paikallista opintotoimintaa.

Piirien toiminnan järjestäytyttyä muotoonsa, ne pystyivät keräämään mm. valtionavun hakemisen kannalta tärkeitä tilastotietoja ja seuraamaan alueensa jäsenhankinnan kehitystä. Piirin tehtäviin kuului alueensa paikallisyhdistysten tukemisen lisäksi jäsenhankintatavoitteiden saavuttaminen, varainhankinnassa avustaminen, järjestökoulutuksen tarjonta ja ajan mittaan kasvavassa määrin myös alueellinen yhteistyö ja edunvalvonta. Jokainen piiri on erilainen ja toimintojen painopisteet vaihtelevat niin tarpeen kuin resurssienkin mukaan jonkin verran.

Yhdistykset olivat alun perin mm. kuntien avustusten osalta hyvin eriarvoisissa asemissa. Kaikki eivät saaneet kunnalta toimintatukea, eikä kaikkialla ollut edes soveltuvia kokoontumispaikkoja. Liiton kannalta erityisen arvokasta oli, että vaikka piireillä alkoi olla vastuullaan yhä enemmän koulutus- ym. toimintaa, ei niillä ole ollut palkattuja toimihenkilöitä. Kaikki on aina tehty vapaaehtoisin, paikallisin luottamushenkilövoimin. Kulujen korvaamiskäytäntöjä alettiin liitossa kuitenkin kehittää jo varhain. Sittenkin haastetta toi 1990-luvun lama-aika, jolloin kuntien yhdistyksille myöntämiä avustuksia oli monin paikoin leikattu, ja ennen ilmaiseksi käyttöön saatujen tilojen käyttö oli tullut joko maksulliseksi tai niistä maksettua vuokria nostettiin.

Lama-ajan myönteisenä vaikutuksena on kuitenkin pidettävä sitä, että se lisäsi jäsenistön kiinnostusta ja intoa kunnalliseen vaikuttamiseen. Jatkossa omia ehdokkaita alettiin kunnallisvaaleihin saada helpommin kuin ennen. Senioreiden, ikäihmisten pääseminen valtuustoihin ja kunnallisiin luottamustoimiin auttoi paikallisessa edunvalvonnassa mutta myös senioreista vallinneen mielikuvan muokkaamisessa oikeaan suuntaan, totuudenmukaisemmaksi. Ihan tavallisia ihmisiä mekin.

Liiton toiminnan vakiintuessa ja edunvalvonnan merkityksen korostuessa entisestään haluttiin piirien asemaa organisaatiossa vahvistaa. Piirien haluttiin voivan konkreettisemmin tukea alueellaan toimivia yhdistyksiä. Vuosien 1997–1998 suunnittelukaudella kokeiltiin uutena tehostettua alueellista toimintaa,

Äänestys vuoden 2010 liittokokouksessa (yläkuva) ja vuoden 2017 liittokokouksessa.

Professori Martti Häikiön esitelmät Suomen poliittisesta historiasta ovat olleet suosittuja senioriyhdistyksissä kaikkialla Suomessa.

jonka tavoitteena oli lisätä alueellista yhteenkuuluvaisuuden tunnetta mm. vuosittain järjestettävillä yhteisillä tapahtumilla. Alueellisen yhteistoiminnan katsottiin vahvistavan myös järjestön yleistä tunnettuutta ja edistävän samalla edunvalvontaa. Liiton johdolla järjestettyjen vuosittaisten teemaprojektien vetovastuuseen tulevia yhdistysten luottamushenkilöitä koulutettiin kurssi- ja lomakeskus Keikkulassa.

Vuonna 1997 piireissä järjestettiin mm. vaikuttaja-, tiedottaja-, turvallisuus- ja vapaaehtoistyökoulutusta. Vuoden 1998 toimintakertomuksen mukaan liiton projektitoiminta oli virkistänyt piirien toimintaa, ja useissa piireissä oli jäsenhankintavastaavan lisäksi nimettyinä jo koulutus- ja projektivastaavat. Seuraavana vuonna piirien järjestämän koulutuksen määrä kasvoi entisestään. Piirit harrastivat myös omaa varainhankintaa ja toimintarahaa saatiin järjestettyjen mm. arpajaisten ja juhlien avulla. Suosittuja olivat eri puolilla maata järjestetyt kesätapahtumat, itsenäisyyspäivän ja pikkujoulujen vietto, retket ja ulkomaan matkat ym.

Jotta piirien osuutta koulutuksen järjestäjänä saatiin kasvatettua, piti liiton lisätä panostustaan. Se alkoi mm. kouluttaa eri koulutusvastaavia tehtäviinsä,

laatia kurssiohjelmia ja tarjota luennoitsija-apuja. Jäsenhankintaa varten koottiin uusien jäsenten kansioita ja toimihenkilöille laadittuja järjestökansioita. Oli myös otettava huomioon, että piirien yhdistysmäärä, aktiivisuus ja tarpeet olivat hyvin erilaisia, yksilöllisiä. Jäsenmäärän luonnolliset muutokset, poistumat, toivat jatkuvaa painetta jäsenhankintaan kaikkialla ja vastuuhenkilöiden vaihtuminen aikaansai muutoksia alueellisten toimintojen painotuksissa ja aktiivisuudessakin. Kaikki piirit ovat olleet mukana liiton projekteissa ja saaneet yhteistoiminnan avulla tarvitessaan tukea niin muilta piireiltä kuin muilta kumppaneiltaan. Monilla piireillä on myös omaa projektitoimintaa ja jäsenhankintakilpailuja.

Mainitseamatta ei voi kokonaan jättää alueilla ilmenevää eläkeläisjärjestöjen keskinäistä kilpailua jäsenistä. Suurimpana jäsenten houkuttimena käytetään järjestöpäällikkö Pia Nymanin mukaan tavallisesti toiminnan määrää ja laatua. Myös puolueet ovat olleet pitkään hyvin kiinnostuneita eläkeläisistä. Vilkas toiminta saattaakin hämärtää houkuttelevuudessaan taustavaikuttajien aatteelliset motiivit, jotka voivat olla arvoiltaan ja tavoitteiltaan erilaisia, mutta eivät suinkaan välttämättä avoimesti esillä. Vaikka on helpommin sanottu kuin tehty, niin monipuoliseen toimintaan kannattaa aina panostaa, ja jonkinlaista uusiutumistakin voi yrittää.

KANSALLISEN SENIORILIITON PUHEENJOHTAJA 2017–2023

Anneli Taina

syntynyt 21.6.1951

yhteiskuntatieteiden maisteri

- 1977– sosiaalityöntekijä ja 2000–02 Kela, vakuutuspiirin johtaja, Tampere
- 2004–09 Etelä-Suomen läänin maaherra ja 2009–14 Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylijohdaja
- 1981–96, 2017– Tampereen kaupunginvaltuutettu
- 1987–99 kansanedustaja
- 1995–99 ministeri ympäristöministeriössä 1995, ministeri puolustusministeriössä 1995–99
- 2017–23 senioriliiton puheenjohtaja

Anneli Taina valittiin toiselle puheenjohtajakaudelleen Helsingin liittokokouksessa 18.11.2020.

Suomen juhluvuoden 2017 päätilaisuus Helsingissä Ostrobotnialla. Juhlaan toi valtiovalan tervehdyksen ministeri Kai Mykkänen. Senioriliitto ja sen jäsenyhdistykset juhlistivat vuoden 2017 kuluessa monin tavoin itsenäisen Suomen 100-vuotista taivalta.

Kansallisen senioriliiton piirit ja yhdistykset

Kansallisen senioriliiton iloisen kirjava jäsenistö

Kansallisen senioriliiton paikallisyhdistysten kiihkein perustamisvaihe oli 1970- ja 1980-luvuilla. Niinpä useilla senioriliiton jäsenyhdistyksillä onkin takanaan jo yli 40 toimintavuotta, ja kymmenen yhdistystä viettää liiton tavoin vuonna 2021 perustamisen 50-vuotisjuhlaa. Ikä on kuitenkin vain numero, eikä se kerro yhdistyksestä mitään, kuten tiedetään. Sitä on kuitenkin tapana juhlistaa monin tavoin, koska se sallii muistelemisen ja ansioituneiden palkitsemisen. Se on hetki, joka tarjoaa myös mahdollisuuden pysähtyä ja ymmärtää oman-

Ai että oli mukavaa ohjelmaa senioripiirin kulttuuripäivässä!

Senioriliton jäsenistön ja yhdistysten yksi toimintamuoto on auttamyö. Riihimäen Kansallisten Seniorien käsityökerholaiset lahjoittivat vauvanmyssyjä Hämeenlinnan sairaalalle vuonna 2011.

toiminta osaksi suurempaa vaikuttamiskokonaisuutta, osallisen onni. Se on kiitoksen aika.

Paikallisyhdistykset ovat kooltaan hyvin erilaisia, toiminnoiltaan vahvasti omaleimaisia, jäsenistään ja järjestörutiineistaan hyvin huolehtivia. Useimmat ovat lisäksi aloitteellisia ja aktiivisia edunvalvonnan alueellisessa yhteistyössä niin yksin kuin yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Vuodesta toiseen yhdistyksissä järjestetään perinteisiä henkisen ja ruumiillisen vireyden ylläpitämiseksi toivottuja ja tarpeelliseksi nähtyjä aktiviteetteja, joilla on myös yksinäisyyttä ehkäisevä vaikutus. Välillä on keskitytty hyvinvointiin, kulttuuriin tai liikuntaan ja välillä ihan vaan yhdessä olemiseen kahvittelun tai lounaan merkeissä. Jo varhain useat yhdistykset ottivat ohjelmaansa monimuotoista ystäväpalvelua ja vapaaehtoistyötä, jolloin omalla toiminnalla katsottiin täydennettävän julkisen sektorin palveluihin jättämiä aukkoja.

Jäsenistössä on mukana toimintaa rikastuttamassa juuri eläkkeelle jääneitä, pitkään eläkkeellä olleita tai kohta jääviä, eri ammattialojen edustajia, työ- ja järjestökokemusta omaavia henkilöitä, paljon elämäkokemusta ja muuta inhimillistä osaamista. Yhteistä kaikille on ollut halu tulla mukaan oppimaan, jakamaan ja saamaan uusia kokemuksia, pitämään yllä henkistä ja fyysistä vireyttä, mutta usein myös tekemään jotain konkreettista. Milloin mennään yhdessä teatteriin, pienille happihypelyille tai pitemmille retkille, ympäröivään luontoon, laulamaan kuoroon, kerhoon, johonkin jumppaan, pelaamaan

Järjestösihteeri Pia Nyman käärii liiton lipun liittokokouksessa Rovaniemellä 2017.

korttia tai kuuntelemaan esitelmää itseä kiinnostavista aiheista. Tehdään sitä, mitä milloinkin on yhdessä haluttu ja päätetty tehdä. Maantiede vaikuttaa luonnollisesti laajassa maassa moniin yhdistysten toiminnan vaihtoehtoihin.

Yhdistysten toimintoja tutkiessa ei voi olla ihastelematta tarjonnan kekseliäisyyttä, asenteesta heijastuvaa lämpöä ja kannustusta. Paikallisen kerho- ja klubitoiminnan sisältö on vaihdellut sukututkimus- ja vesivoimistelukerhoista talous-, sijoitus- ja käsityökerhoihin. Perinteisinä teemoina ovat paikkansa säilyttäneet kesäjuhlat, itsenäisyyspäivä, monet joulunaikaan liittyvät tapahtumat adventtikirkkoineen. Pirkanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen senioripiirit järjestävät perinteistä yhteistä kulttuurijuhlaa, jolla on kiertävä järjestämisvuoro. Lapin piirin toiminnassa on ymmärrettävästi omat erikoispiiriteitään ja paljon yhteistyötä mm. Oulun piirin kanssa. Piirien tunnistautumisen välineiksi on paikoin teetetty omia lippuja ja mm. standaareja huomionosoitustarkoituksiin.

Arkistonsa valokuvakokoelmineen ovat omat historia-aineistonsa turvataksseen luovuttaneet Porvarillisen Työn arkistoon Kansallisen senioriliiton lisäksi Munkkiniemen kansallisiin senioreihin yhdistyneen Munkinseudun seniorit ja Itä-Helsingin seniorit, joka kokosi omasta aineistoistaan myös 40-vuotishistoriikin. Muita luovuttajia ovat Helsingin Kokoomusnuorten senioripiiri, Kantakaupungin, Töölön, Pohjois-Helsingin, Lauttasaaren, Espoonlahden,

Senioripiirien viirejä liiton toimistolla kuvattuina.

Kannuksen, Matinkylän, Porvoon ja Tampereen kansalliset seniorit sekä Jyväskylän, Riihimäen ja Mäntän seudun, Toijalan, Tornion, Uudenkaupungin, Vihdin, Outokummun ja Tornion kansalliset eläkeläisseurat. Aineistojaan ovat luovuttanut myös Helsingin ja Uudenmaan kansalliset senioripiirit. Luovutettuja aineistoja voi halutessaan tilata ilman käyttörajoituksia arkiston tutkijatailaan tutustumista varten, ja niistä voi tehdä myös tiedonhakuja sähköpostitse tai puhelimitse.

Yleistä piireistä ja yhdistyksistä

Senioriliiton yhdistyskentässä on vuosikymmenten mittaan tapahtunut loppujen lopuksi melko vähän muutoksia. Yhdistysten nimiä on muutettu jonkin verran ja niitä on tähän jäljitetty mm. patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteristä. Muutamat yhdistykset ovat lopettaneet toimintansa, jotkut ovat yhdistyneet ja uusiakin on perustettu. Myös piirien toiminta-alueissa on tapahtunut muutoksia, jotka tuodaan esiin asianomaisen piirin kohdalla. Niitä muutoksia, jotka tehtiin Kansallisen Eläkeläisliiton muutettua nimensä Kansalliseksi Senioriliitoksi vuonna 1996, ja kehottaessa kaikkia muuttamaan nimensä senioriyhdistykseksi, ei ole päivätty. Tuolloin suurin osa ennen vuotta 1996 perustetuista yhdistyksistä vaihtoi nimensä, esim. Töölön Kansallisesta Eläkeläisseurasta (KES) tuli Töölön kansalliset seniorit. Rekisteröintipäivämääriä ei ole myöskään kirjattu silloin, kun kansallinen-sana on jätetty pois yhdistyksen nimestä. Koska kaikki yhdistykset ovat rekisteröityneitä, tuntui ry.-liite jokaisen nimen perässä tarpeettomalta.

Monen yhdistyksen rekisteritiedoissa on havaittavissa ns. toimitsijaviive, johon edellisessä, vuonna 1996 tehdyssä tarkastelussa ei kiinnitetty huomiota. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kun yhdistys on saatu perustettua ei sitä syystä tai toisesta ole rekisteröity, vaan se on siirtynyt johonkin myöhäisempään ajankohtaan. Rekisteröinnillä on kuitenkin tärkeä juridinen merkitys, jota ei voi ohittaa. Se tekee yhdistyksestä oikeustoimikelpoisen, ja siksi mm. 1980-luvulla piirit joutuivat kovistelevaan yhdistyksiä rekisteröitymään. Saman kaltaista, inhimillistä toimitsijaviivettä saattaa olla myös yhdistyksen toiminnan lopettamisen ilmoittamisessa rekisteriviranomaisille.

Tässä koosteessa olevat tiedot on kirjattu talvella 2020 ennen vuodenvaihdetta kerättyjen viranomaistietojen mukaisina. Vanhimpien yhdistysten perustamistiedot on otettu vuonna 1996 ilmestyneestä historiikista ja niitä on verrattu PRH:n tietokannan tietoihin. Aivan kaikille yhdistyksille ei ole yrityksistä huolimatta saatu perustamisen päivämäärätietoja, ja joitain vuodenvaihteen jälkeen tapahtuneita muutoksia on piireiltä saatujen tietojen avulla vielä korjattu. Järjestökenttä elää koko ajan ja pandemian kaltainen ”outo aika” on

Hankekoordinaattori Timo Vuori on vetänyt liiton Rohkeasti seniori -hanketta syyskuusta 2019 alkaen. Hanke on jalkautunut liiton kaikkiin piirijärjestöihin ja se on saanut erinomaisen vastaanoton.

Viestinnän asiantuntija Petri Rytönen puhumassa digiasioista senioreille. Rytönen on kehittänyt aktiivisesti liiton Seniorit nettiajassa -teemaa, sosiaalista mediaa ja mm. nettisivuja.

Kuorotoiminta on hyvin suosittua senioriliittolaisten keskuudessa. Kuvassa Helsingin Kannelkuoro.

kaikille kovin haasteellinen. Moni yhdistys on saanut toimintaansa muokattua ”uuteen toimintaympäristöön” sopivaksi, eikä kaikkea toimintaa ole millään pystytty ottamaan mukaan. Kooste pyrkiikin lähinnä antamaan jonkinlaista yleiskuvaa toiminnoista ja teemoista, ehkä jopa antamaan lukijalle ideoita omaan yhdistykseen.

Yhdistysluetteloissa käytetään lyhenteitä per. = perustettu, rek. = rekisteröity ja e. = entinen. Jos yhdistys on perustettu vuoden 1996 jälkeen on sen kohdalla vielä vain rekisteröintipäivämäärä, ellei tietoa ole jostain löydetty. Uusinta uutta on, että lain muutoksen seurauksena, syyskuussa 2019 kaikki yhdistykset saivat Y-tunnuksen, mutta niitä ei ole nähty tarpeelliseksi tähän kerätä.

Paikallisyhdistysten ja piirien kotisivut käytiin läpi ensimmäisen kerran syksyllä ja alkukevästä 2020. Uusi, pakolliseksi tullut läpikäyminen loppukeväällä 2020 paljasti kylmästi sen, että korona pandemia vaikutti voimalla kaikkiin ja kaikkeen. Uudenmaan piirin puheenjohtaja kertoo piirin kotisivulla olevassa tervehdyksessään kalenterinsa tyhjentyneen kolmessa päivässä. Monet toiminnot, kuten kaikki keväälle suunnitellut retket, teatteri- tai näyttelykäynnit ja vierailut peruttiin kautta linjan kokonaan. Kesä meni vielä useimmilla aika lailla ihmetellessä, mutta uuden läpikäynnin yhteydessä syksyllä ja alkukevästä 2021 saattoi huomata, että toiminta oli alkanut hieman yskien jälleen lähteä käyntiin useimmilla.

Kaikissa yhdistyksissä oli otettu huomioon tiedossa olevat rajoitukset ja sopeutettu toiminta niihin. Nyt rajoitetaan tapahtumien osallistujamääriä mm.

ennakkoilmoittautumisella, kerrotaan tarkkaan käytössä olevat rajoitukset ja järjestetään monenlaisia etätapahtumia. Mielikuvitus on ollut kovassa käytössä, mutta se on tuonut myös hienoa tulosta. Ikävää takapakkaa toi keväällä käynnistynyt pandemian toinen aalto, rokotteiden maahantuonnin vaikeudet ja rokotusten hidas käynnistyminen. Optimismia yritetään kuitenkin kaikkialla pitää yllä. Historiikin aikataulun takia kaikkien kotisivujen uutta läpikäyntiä ei mitenkään enää pystytä tekemään, mitä voimme vain pahoitella.

Pakollinen pysähdys sai monet entistä enemmän arvostamaan omaa toimintaansa sekä tekemään kaiken mahdollisen, että se jatkuisi, ja se jatkuu. Ilmiö on kuin Fenix-linnun tuhkasta nouseminen. Erityisen mielenkiintoisia ovat yhdistysten keksimät, toteuttamat ja tarjoamat etäluennot, -tapaamiset ja muut ratkaisut, joten niihin kannattaa tutustua nyt ja jatkossakin, sillä niistä voi saada erinomaisen hyviä vinkkejä myös oman yhdistysten toimintaan. Kirjoittajan kannalta kotisivuille laitetut valokuvat, toimintasuunnitelmat ja -kertomukset auttoivat aineiston poimintojen keruutilanteessa paljon. Kuvailut eivät ole suinkaan täydellisiä, koska se ei yhdistysten määrä huomioon ottaen ole ollut mitenkään mahdollista. Ajatus on korostaa sekä samanlaisuutta että suuria eroja. Piirit esitetään samassa järjestyksessä kuin ne ovat liiton kotisivuilla eli aakkosjärjestyksessä.

SenioriPatinaGolf on perinteinen ja hyvin suosittu liittotason urheilukilpailu, jonka järjestelyvastuut kiertävät vuosittain piirijärjestöjen kesken.

Tanssia sai siellä aina!
Senioriliiton risteilylle
toukokuussa 2018 osal-
listui 1200 paikallisten
yhdistysten aktiivia
eri puolilta Suomea.
Yökerhossa tanssittiin
elävän musiikin tahdissa.

Etelä-Karjalan kansallinen senioripiiri

on perustettu 22.5.1987 ja rekisteröity 27.5.1988. Piirissä oli vuonna 1996 neljä yhdistystä, kuten nykyisinkin. Jäsenmääräksi ilmoitetaan runsas 600. Muutosta on kuitenkin tapahtunut. Rautjärven kansalliset seniorit on lakannut toimimasta, mutta piiriin on perustettu uusi yhdistys, Luumäen kansalliset seniorit. Etelä-Karjalan seniorit kehottavat nousemaan sohvalta ja tulemaan mukaan toimintaan. Kaikilla yhdistyksillä on edustaja paikkakuntansa vanhusneuvostossa, Luumäellä sen nimi on vanhus- ja vammaisneuvosto.

Lappeenrannan seniorit harrastavat kulttuurimatkailua mm. teatterin merkeissä. Imatran senioreilla on 8 kerhoa, joista löytyy jokaiselle jotain: muistin ylläpitoa, yhteiskunnallisia asioita, luontoon liittyvää, liikuntaa, kulttuuria ja matkailua. Lappeenrantaan perustettiin yhdistyksen toimesta 25.9.2020 kirjikkapuisto, johon yksityiset ja yhteisöt saivat istuttaa oman puun. Yhdistyksellä on edustaja 2019 perustetussa Etelä-Karjalan Eetussa. Imatran kansallisilla senioreilla on edustus Imatran palvelutaloyhdistys ry:ssä. Yhdistyksen kirjallisuus-, muisti- ja yhteiskunnallinen kerho sekä liikuntaryhmät kokoontuvat säännöllisin väliajoin. Kulttuuri, matkailu-, ulkoilu- ja luontoretkeä järjestävät luontokerho ja Rivakat lähinnä keväisin sekä kesäisin. Koronavilkku-ohjelmakin oli monella asennettuna jo pari päivää sen julkaisun jälkeen. Kerhot kokoontuvat Kulttuuritalo Virrassa, Tainio-talolla, Urheilutalolla ja Konditoria Imatrankskessa. Piirin nuorin yhdistys, pian 20-vuotias Luumäen kansalliset

Lappeenrannan liittokokouksessa vuonna 1998 mitattiin osallistujien verenpainetta.

seniorit järjestää kuukausikokousten lisäksi tapahtumia ja ylläpitää mm. muisti- ja ruokakerhoja. Savitaipaleella on ollut kuntokerho ja suunnitteilla myös käsityökerho.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Lappeenrannan seniorit, per. 21.3.1972, rek. 12.3.1974, Imatran kansalliset seniorit, e. Imatran seudun Kansallinen Eläkeläisseura per. 19.6.1983, rek. 26.9.1985, nimenmuutos nykyiseen muotoon 20.11.1997, Savitaipaleen seniorit, per. 8.11.1994, rek. 10.9.1996 ja Luumäen kansalliset seniorit, per. 9.1.2001, rek. 4.5.2001.

Etelä-Savon kansallinen senioripiiri

Entinen Mikkelin läänin kansallinen eläkeläispiiri on perustettu 10.8.1983 ja rekisteröity 2.10.1984. Nimenmuutos Etelä-Savon kansalliseksi senioripiiriksi rekisteröitiin 27.10.2000. Mikkelin piirillä oli vuonna 1996 kaikkiaan 11 paikallisyhdistystä. Läänien lopettamisen yhteydessä tehtyjen aluemuutosten seuraukset merkitsivät Hartolan, Heinolan ja Sysmän senioriyhdistysten siirtymistä Hämeen piirin toiminta-alueelle. Pertunmaan Kansallinen eläkeläisseura on lopettanut toimintansa, mutta edelleen rekisterissä. Vuonna 2020 piiriin kuuluu 7 yhdistystä ja yli 800 henkilöjäsentä.

Mikkelin seniorit nostavat toiminnastaan kuukausikokousten lisäksi uusien jäsenten tilaisuudet ja kerhot, joissa harrastetaan mm. teatteria ja oopperaa.

Mikkelin Kansalliset Seniorit ry:n hallitus jäsenkirjeen postitustalkoissa vuonna 2008.

Mäntyharjun kansallispukuiset naiset piristivät Etelä-Savon piirin kesäjuhlaa vuonna 2009 värikkäillä kansallispuvuillaan.

Vuodenkiertoon liittyviä tapahtumia edustavat mm. itsenäisyyspäivä, adventtikirkko ja joululounas. Yhdistyksillä on edustuksia valtuustoissa, kirkon luottamustoimissa, vanhusneuvostoissa ja Etelä-Savon eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunnassa. Ristiinan kansalliset seniorit puuhaavat kulttuurin, matkojen ja naapuriyhdistysten kanssa tehtävien retkien parissa. Ristiinan muistikerhossa on myös fyysistä liikuntaa tai aivovoimistelua. Mäntyharjun kansallisten senioreiden edustajat kertovat liiton kotisivulta kuunneltavissa olevan Seniori-podcastin kuudennessa jaksossa mitä ajattelevat Etelä-Savon väestörakenteesta ja sote-palveluiden tulevaisuudesta alueella, jossa syntyväisyys on huolestuttavan alhainen.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Mikkelin kansalliset seniorit, e. Mikkelin seudun Kansallinen Eläkeläisseura per. 19.2.1972, rek. 26.5.1972, nimenmuutos 16.8.1999, Savonlinnan kansalliset seniorit, per. 26.11.1973, rek. 12.6.1975 e. Savonlinnan Kansalliset Eläkeläiset, 14.10.2004 muutos muotoon Savonlinnan seudun kansalliset seniorit ja nykyiseen muotoon 12.1.2015, Kangasniemen kansalliset seniorit, per. 15.12.1975, rek. 15.1.89, Mäntyharjun kansalliset seniorit, per. 24.5.1978, rek. 16.7.1980, Pieksämäen seniorit, per. 18.1.1979, rek. 8.10.1980, Ristiinan kansalliset seniorit, per. 12.10.1984, rek. 15.11.1985 ja Juvan seniorit, per. 28.1.1991, rek. 4.11.1992.

Helsingin kansallinen senioripiiri

13.3.1980 perustettu ja 16.5.1984 rekisteröitynyt piiri ilmoittaa jäsenmääräkseen vuonna 2020 noin kaksi tuhatta ja yhdistyksiä on mukana 12. Niitä on nyt yksi enemmän kuin edellisenä tarkasteluajankohtana vuonna 1996. Piiri toimii yhden kaupungin alueella ja sillä on edustajansa Helsingin Eläkeläisjärjestö ry:ssä (HEJ) ja kaupungin vanhusneuvostossa. Kilpailu ihmisten vapaa-ajasta on alueella kovaa, ja siksi mukana on toimintaa laidasta laitaan. Uusille yhdistyksillekin olisi tilaa ja tarvetta. Piirissä tiedetään, että toiminnan ylläpitäminen poikkeusoloissa vaatii sähköisten välineiden lisääntynyttä käyttöä, mutta uskotaan, että myös uudenlaisia ajatuksia syntyy.

Useat yhdistykset saavat käyttää alueellaan seurakunnan tiloja ja palveluja, mutta mm. Töölön ja Munkkiniemen seniorit kokoontuvat usein palvelutalossaja Käpylän seniorit Karjala-talolla. Järjestetyn toiminnan laatu vaikuttaa paikan valintaan, eikä kävely tai luontoretkeily seiniä kaipaakaan. Töölön yhdistys korostaa tarkoituksena olevan tehdä asioita yhdessä. Perinteiset, pitkään ohjelmistossa olleet toiminnot, kuten kuukausi- tai viikkotapaamiset, teatteri- ja konserttiretket, kirjallisuuskerhot ja matkat lähialueille tai ulkomaille ovat säilyttäneet paikkansa useissa yhdistyksissä. Uusia toimintamuotoja ja kerhoja on tarjolla suuri määrä. Jäsenten vaihtuminen ja eri aikoina vaihteleva innostus

Helsingin Kansallinen Senioripiiri järjesti matkan Strasbourgiin huhtikuussa 2013. Ohjelman järjesti europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen (edessä oikealla).

vaikuttavat toiveisiin. Liikuntaa harrastetaan kunnan ylläpitämiseksi mm. kävellen saunojen kanssa tai ilman, vesijumpaa, lihasvoiman ja tasapainon huoltamista kuntoilemalla, tanssimalla ja joogaamalla. Osalla yhdistyksistä on sivuillaan linkki myös piirin ja Helsingin kaupungin palveluihin ja tarjontaan. Haagan seniorit kannustaa mahdollisuuksien mukaan osallistumaan tarjolla oleviin tilaisuuksiin, joiden määrä pandemia-aikana on niukempi kuin tavallisesti.

Muistin ylläpitämiseksi ja virkistämiseksi löytyy kulttuurin eri alueisiin paneutuvia, muisteluun ja sotahistoriaan perehtyviä kerhoja. Monilta yhdistyksiltä saa tietotekniikkaneuvontaa ja Töölön yhdistyksellä on digitalkkari-Tuomo ja koulutusta etäkerhon perustamiseen. Vapaamuotoisempaa jutustelua tarjoaa mm. Koillis-Helsingin seniorit

kulmapöytäkeskusteluineen ja Keski-Helsingin seniorit porina-kävelykerhoineen. Munkkiniemen yhdistys on piirin tavoin mukana Helsingin Eläkeläisjärjestöt ry:ssä (HEJ), ja kerhoina on mm. kulttuurikävelyä ja keskusteleva kirjallisuuserkerho. Lauttasaareissa harrastetaan mm. alueen kahviloissa kiertelyä ja tehtiin alueen maisemakuvilla koristeltu nimipäiväkalenteri vuodelle 2021. Kaakkois-Helsingissä on ainoa elokuvakerho ja Keski-Helsingin seniorien erillinen Palveluryhmä tarjoamassa pientä apua ja palveluja. Kanta-Helsingin kotisivuilla on esitelty oma 40-v historiikki, Kaakkois-Helsingin seniorit tarjoavat jopa kaksi historiikkia. Myös Koillis-Helsingin ja Helsingin ja Pohjois-Helsingin senioriyhdistykset kertovat sivuillaan otteita historiastaan.

Piirin vanhimmasta päästä ollut Munkinseudun kansalliset seniorit yhdistyi Munkkiniemen kansallisiin senioreihin ilman suurta draamaa. Uusinta piirin jäsentä edustaa Länsi-Helsingin seniorit ry, jonka sivuilta löytyy myös jäsenien kirjoituksia, mm. aiheesta Ikäihmisenä pandemia-aikana. Kaakkois-Helsingin seniorit puolestaan on ns. uusvanha yhdistys eli entinen Herttoniemen–Laajasalon senioriyhdistys, joka vain muutti nimensä. Sivuillaan se muistuttaa, että vain 2,5 % ikäihmisistä liikkuu suositusten mukaisesti.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Itä-Helsingin seniorit, e. Itä-Keskuksen seniorit per. 21.12.1978, rek. 11.3.1987, Kaakkois-Helsingin seniorit, per. 27.12.1978, rek. 12.12.1980, nimenmuutos 23.11.2013 e. Herttoniemen-Laajasalon seniorit, Haagan kansalliset seniorit, per. 27.11.1979, rek. 1.8.1980, e. Haagan Seudun Kansalliset Seniorit 22.6.1998, Lauttasaaren kansalliset

Myös pingistä on harrastettu senioreissa. Tässä Keski-Helsingin senioreiden 85-vuotiaan pingisveteraani Jorma Teurosen tyylinnäyte vuodelta 2009.

seniorit, per.2.2.1979, rek. 12.12.1980, Kanta-Helsingin kansalliset seniorit, per. 15.3.1979, rek. 12.12.1980, e. Kantakaupungin Kansalliset Seniorit 3.11.1997, Töölön kansalliset seniorit, per. 9.4.1980, rek. 11.2.1981, Käpylän seniorit, per. 8.12.1981, rek. 17.11.1982, e. Käpylän seudun seniorit 29.1.1997, Pohjois-Helsingin kansallisseniirit, per. 6.3.1984, rek. 21.11.1984, Keski-Helsingin seniorit, per. 28.8.1986, rek. 2.10.1986 ja Koillis-Helsingin seniorit, per. 2.3.1987, rek. 25.5.1988, Munkkiniemen kansalliset seniorit, per. 5.5.1993, rek. 17.10.1994, e. Munkkiniemen seniorit 27.10.1997 ja siihen sulautunut Munkinseudun kansalliset seniorit, oli perustettu 2.2.1979. Piirin uusin yhdistys Länsi-Helsingin seniorit, per. 25.10.2010, rek. 14.2.2011.

Hämeen kansallinen senioripiiri

Entinen Etelä-Hämeen Kansallinen Eläkeläispiiri perustettiin 11.1.1983 ja rekisteröitiin 27.9.1984. Piirin nimi muutettiin nykyiseen muotoonsa 18.9.2001. Kun maan jakaminen lääneihin lopetettiin vuoden 2009 lopussa tuli uudelleen järjestelyjen takia maakuntien kotipaikkoihin muutoksia. Hämeen piirin toiminta-alue käsitti vuoden 2020 lopussa Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnat sekä Kuhmoisten ja Urjalan kunnat. Hämeen piirin alueeseen olivat tulleet uusina Orimattilan kansalliset seniorit Uudenmaan piiristä, Sysmän kansalliset seniorit Mikkelin piiristä ja Kuhmoisten seniorit Keski-Suomen piiristä. Muutokset eivät loppuneet vielä tähän. Vuoden 2021 alussa Kuhmoisten seniorit joutuivat muuttamaan jälleen, tällä kertaa Pirkanmaan kansalliseen

Urjalan kansallisten senioreiden kesäkonsertti vuonna 2009.

Hämeen kansallisen senioripiirin piirikokousväkeä 20.11.2018

senioripiiriin. Entisen Etelä-Hämeen piirin alueella oli 9 yhdistystä ja vuoden 2020 lopussa Hämeen piirissä oli 16, mikä kertoo, että siirtelyjen lisäksi on uusia perustettu.

Piirin kotisivuilla todetaan: Hämeen ”nopeat”; Vaikka olemme Hämeestä emme ole hitaita. Vuonna 2020 piirillä oli jäseniä noin 2600 ja uusi standaari. Piirin luottamussihteeri hoitaa jäsenrekisteriä ja lisäksi on taloudenhoitaja/Kansio-vastaava. Piiri on mukana alueella toimivien eläkeläisjärjestöjen muodostamassa Hämeen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunnassa (HETY). Marraskuussa 2019 Hämeen kansalliset seniorit tekivät tutustumismatkan Brysseliin. Vaikean koronavuoden ja pienen katkoksen jälkeen perustuvat vuoden 2021 suunnitelmat niin yhdistyksissä kuin piirinkin tasolla suureen toiveikkuteen. Myös jäsenmäärän kasvattaminen on työlistalla.

Monet piirin yhdistysten seniorijäsenet ovat kotikuntansa valtuustoissa, kunnanhallituksissa, lautakunnissa ja vanhusneuvostoissa jne. Konkreettisten nimenmuutosten osalta on mainittava Lounais-Hämeen kansalliset seniorit, mikä on Forssan seudun kansallisten senioreiden ottama uusi nimi. Piirin yhdistykset ovat hyvin erikokoisia ja suurimmilla niistä on useita edustajia myös liittovaltuustossa. Yhdistyksen koko näkyy ymmärrettävästi toimintojen määrässä, mutta omaperäistä, idearikasta ja lämminhenkistä toimintaa löytyy jokaisesta. Kaikki yhdistykset tuovat esiin myös liiton ajankohtaiset projektit ja piirin tarjontaa. Yhdistykset täydentävät ja kaunistavat kotisivuaan alueen luonto-, toiminta- tai merkkipäivätapahtuma valokuvilla.

Monet yhdistykset kutsuvat mukaan lähialueidensa senioreita ja mm. Hämeenlinnan senioreiden jäseninä ja tilaisuuksissa on mukana senioreita ainakin Hattulasta ja Janakkalasta. Yhdistys kertoo järjestävänsä henkisesti ja fyysisesti kehittävää ohjelmaa ja korostaa mukavaa yhdessäoloa. Jäsentilaisuuksiin kokoonnutaan yleensä joka toinen torstai. Jos Lahden seniorit voi tavoitella tänään kaupungin kiinnostavimman toimijan asemaa, voi toiselle yhdistykselle esim. aktiivisten luottamushenkilöiden vaihdokset tms. aikaansaada niin vaikean tilanteen, että tarkasteluhetkellä voi olla vaikeuksia jopa sääntömääräisyyksien läpi viemisessä. Toimintojen elinkaaren laaksot ja kukkulat kuuluvat yhdistyselämään, joka on täysin riippuvainen toimijoidensa inhimillisistä ominaisuuksista, kuten jaksamisesta. Myös pandemia on aikaansaanut eri mittaisia katkoksia monen yhdistyksen toimintaan. Nyt rokotuksia odotellessa tuntuu uusi nousu olevan menossa ja positiivinen asenne alkaa palata. Moni yhdistys onkin ottanut pandemian haasteena, ja jäsenistökin on suhtautunut ymmärtäväisesti tehtyihin muutoksiin. Samassa veneessä ollaan.

Useimmilla yhdistyksillä on kuukausikokoukset, joiden yhteydessä kahvittellaan tai nautitaan lounas ja kuunnellaan esitelmää. Puhujat vaihtelevat teeman mukaan, mutta vaalien alla ovat poliitikot suosittuja. Monet valmistelivat

Lahden seniorit markkinoimassa toimintaansa kauppatorilla.

mm. joulua lounaan tai puurojuhlan merkeissä. Piirin alueella harrastetaan myös musiikkia monin tavoin. Kun Kärkölen kansallisilla senioreilla on laulu-lounaat, niin ainakin Lahden, Hämeenlinnan ja Hollolan yhdistyksillä on oma kuoro ja muillakin musiikkia mm. konsertteihin tehtävien retkien muodossa. Lammin seudun seniorit kertovat ryhmäverryttelyn ja pienimuotoisten kenttäpelien virkistäneen syksyä, jossa harmittamaan jäi vain omien 25-vuotisjuhlien peruuntuminen. Liikuntabingon kera Konnarin kentällä on tarjolla makkaraa ja kahvia.

Lahden ja Hämeenlinnan yhdistyksillä on tarjolla useita yksin tai yhdessä tehtäviä liikuntamuotoja, kieli-, käsityö- ja korttipeleihin liittyviä kerhoja jne. Riihimäen yhdistyksellä oli 10 eri kerhoa ja mm. kiintoisa robottihanke Hattujuhla. Lounais-Hämeen senioriyhdistys järjestää kulttuurikaveri toimintaa. Myös oman lähialueen luonto, kulttuurikohteet, perinteet ja alueen historia ovat olleet innoittamassa yhdistyksiä paikoin jopa ympärivuotiseen retkeilyyn. Moni yhdistys korostaa myös paikallisen edunvalvonnan merkitystä ja liiton projektien tarjontaa. Lopen yhdistys muistuttaa: *”Hyvät ystävät ovat kuin lyhdyt tiellä. Eivät ne lyhennä matkaa, mutta tekevät sen valoisaammaksi”*.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Lahden kansalliset seniorit, per. 6.9.1971, rek. 26.5.1972, Hämeenlinnan kansalliset seniorit, per. 24.2.1972, rek. 26.5.1972, Lounais-Hämeen kansalliset seniorit, on 26.8.1972 perustetun ja 18.2.1975 rekisteröidyn Forssan seudun kansallisten senioreiden 19.2.2015 uusi nimi. Riihimäen kansalliset seniorit, per. 24.1.1973, rek. 14.12.1974, Urjalan kansalliset seniorit, per. 11.6.1975, rek. 17.5.1979, Sysmän kansalliset seniorit, per. 1.10.1975, rek. 2.4. 1976, Orimattilan kansalliset seniorit, per. 9.4.1981, rek. 30.6.1983 Lopen seniorit, per. 10.5.1983, rek. 26.9.1984, Asikkalan kansalliset seniorit, per. 28.9.1986, rek.24.6.1987, Kärkölen kansalliset seniorit, per. 23.2.1986, rek. 30.9.1986, Hartolan kansalliset seniorit, per. 15.1.1988, rek. 29.7.1988, Lammin seudun kansalliset seniorit, per. 2.11.1995, rek. 27.11.1996, Heinolan seniorit, rek. 19.1.2015, Hollolan kansalliset seniorit, rek. 24.11.2015 ja Padasjoen seniorit, per. 28.9.2017, rek. 30.10.2017.

Keski-Suomen kansallinen senioripiiri

on perustettu 26.4.1983 ja rekisteröity 4.12.1984. Vuonna 2020 sillä oli yli 1200 jäsentä. Edellisen historiikin ilmestymisen jälkeen toimintansa lopettaneita yhdistyksiä ovat Korpilahden, Konneveden, Joutsan, Laukaan seudun ja Sydän-Suomen kansalliset seniorit. Laukaan yhdistys perustettiin kuitenkin myöhemmin uudelleen ja toimii taas. Vuonna 1996 piirissä oli 12 yhdistystä, joista yksi, Kuhmoisten seniorit joutui jälleen siirtymään maakuntamuutosten seurauksena perustetun Hämeen piirin uuteen kokoonpanoon. Keski-Suomen piirin vuonna 2012 tekemän liittokokousaloitteen seurauksena liitto muutti liittokokousrytminsä 2-vuotiskausista 3 vuotiskausiin.

Piiri on jäsenenä alueen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunnassa (KEN), joka muodostuu kuudesta suurimmasta keskisuomalaisesta eläkeläisjärjestöstä. Neuvosto pitää säännöllistä yhteyttä mm. alueen kansanedustajiin. Piiri osallistui vuonna 2019 neljän senioripiirin yhteistapaamiseen ja liittyi osaksi Pohjanmaan, Oulun ja Lapin piiriverkostoa. Piiri tarjoaa mmm. koulutusta ja retkiä. Lisäksi piirin vakio-ohjelmaan kuuluu kirkkopyhän viettäminen. Piiri oli mukana senioriliiton toteuttaessa kesällä 2020 Seniori-podcast-sarjan Jaksossa 1, jossa piirin puheenjohtaja

Reijo Ekman kertoo, että hänelle tärkeitä sanoja ovat kiitos ja kiitollisuus. Sen voi kuunnella liiton kotisivuilta.

Piirin yhdistysten suuret kokoerot vaikuttavat tarjonnan määrään ja kaupungissa toimivalla yhdistyksellä on etunaan lyhyet välimatkat tapahtumapaikoille. Pienet ja laajemmalla alueelta jäseniä saaneet yhdistykset voivat tukeutua piirin tarjontaan ja saada siitä täydennystä toiminnalleen. Voimassa aluksi ollut yli 10 hengen ja keväällä 2021 yli 6 hengen tilaisuuksien järjestämiskielto aikaansaa poikkeavia kokeiluja. Vanhin ja suurin yhdistys, Jyväskylän seniorit on laajalti verkostoitunut ja aktiivinen Jyväskylän eläkeläisjärjestöjen puheenjohtajien ja kaupungin vanhusvapaaehtoistyön verkostoissa. Yhdistys järjestää kesää lukuun ottamatta senioritorstain. Lisäksi on nais-, matkailu- ja hengenlinen toimikunta, ystäväpalvelu, jäsenille tietotekniikka apua ja kerhoja kortin peluusta, Kannel-kuorosta viineihin tutustumiseen. Team Rynkeby harrastaa hyväntekeväisyyspyöräilyä syöpälapsien hyväksi ja kerää kokemuksia covid-19-pandemian aikaan eristyksissä olemisesta. Ystävänpäivälounas järjestetään vuonna 2021 koronarajoitusten takia kahdessa vuorossa. Sivulla on linkit myös Ikääntyvien yliopistoon, Hulluttelevien leidiä kevät ohjelmaan ja Elämänlaatua eläkeikään tapahtumakalentereihin.

Senioriliitto tekee edunvalvontatyötä myös vanhusneuvostoissa ja kuntien valtuustoissa. Heikki Palola (oikealla) on vahva keskisuomalainen seniorivaikuttaja. Tässä hänen seuranaan on uusmaalainen Olli Männikkö, joka on toiminut Espoon vanhusneuvoston puheenjohtajana. Kuva on otettu valtakunnallisilla vanhusneuvostopäivillä vuonna 2019.

Kaikilla yhdistyksillä on teemallisia kuukausitapaamisia, Saarijärven ja Jämsän senioreilla myös viikkotapaamiset. Karstulassa, Saarijärvellä ja Tikkakoskella tehdään retkiä lähiyhdistyksiin ja järjestetään tilaisuuksia yhdessä muiden kanssa. Jämsän senioreilla pidetään miesten juttutupia, käydään sieniretkillä sekä tarjotaan opastusta pankki- ja tietotekniikka-asioissa. Laukaan seniorit kehottaa tulemaan mukaan toimintaan ja *lupaa, että ikä ei ole este*. Petäjäveden yhdistys nosti viimeksi esille ajankohtaisia jäte- ja ympäristöasioita ja korostaa nyt, että poikkeavassa tilanteessa tulisi huolehtia siitä, että kukaan ei jää yksin. Saarijärven senioreiden sivulla on 45-v historiikki ja varainkeruussa apuna oma lauantaikirpputori. Äänekoskella on muisti- ja tarinakerhot ja Tikkakoskella retkien lisäksi liikuntakerho. Muuramessa on kulttuurikerho Kipinä, opastusta antava digikerho sekä käsityökerho. Jämsässä jalkahoidot jatkuvat, mutta pääpaino on digikoulutuksessa. Keuruun seniorit eivät päässeet aloittamaan tammikuussa normaalisti kansakoulun laulukirjalla, mutta virkistystä, piristystä ja pieniä retkiä kyllä järjestetään.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Jyväskylän seniorit, per. 21.11.1971, rek. 25.5.1972 e. Jyväskylän kansalliset seniorit 3.2.2015, e. Jyväskylän Seudun Kansallinen Eläkeläisseura, Saarijärven seniorit, per. 29.3.1973, rek. 13.12.1973, e. Saarijärven seudun Kansalliset Seniorit 20.7.1999, e. Saarijärven Kansallinen eläkeläisseura, Jämsän seniorit, per. 15.2.1983, rek. 8.8.1984, e. Jämsän seudun Kansalliset seniorit 9.10.1997, e. Jämsänjokilaakson Kansallinen eläkeläisseura 2.2.1993, Keuruun seniorit, per. 14.5.1975, rek. 22.7.1976, Karstulan kansalliset seniorit, per. 8.8.1984, rek. 10.7.1985, Petäjäveden kansalliset seniorit, per. 26.4.1984, rek. 20.9.1985, Äänekosken seniorit, per. 19.10.1987, rek. 29.7.1988, Muuramen seniorit, per. 21.4.1993, rek. 15.11.1994, e. Muuramen Kansallinen senioriseura 7.1.1998, Äänekosken kansalliset seniorit, per. 19.10.1987, rek. 29.7.1988 ja Laukaan seniorit, per. 2.3.1987 nimellä Laukaan seudun kansallinen eläkeläisseura ja rekisteröitiin 25.5.1988, muutti nimensä Laukaan Kansalliseksi Senioreiksi 24.6.1998, kirjattu rekisterissä lakanneeksi vuonna 2006, perustettiin uudelleen ja rekisteröitiin 22.2.2010. Uutena oli 21.1.1997 perustettu Tikkakosken kansalliset seniorit, rek.12.9.1997.

Kymenlaakson kansallinen senioripiiri

Kymenlaakson piiri perustettiin 11.12.1986. Sen jäsenyhdistyksinä ovat koko piirin olemassaolon ajan olleet samat viisi paikallisyhdistystä. Kuntaliitosten ei ole annettu vaikuttaa alun perin omaksuttuihin kotipaikkoihin, mutta keskusteluja asiasta kyllä käytiin. Piirijärjestön perustamista vuonna 1986 oli ajanut erityisesti Kouvolan Eläkeläisseura. Perustavan kokouksen puheenjohtajana toimi Eskil Varanka, jota asia oli ”hiertänyt” jo pitkään. Piirin jäsenmäärä oli tuolloin 1079 henkilöä eli lähes sama kuin tätä nykyä noin 1100. Tilanne kuitenkin elää, sillä vuoden 2021 istuvan puheenjohtajan Seppo Lehtosen mukaan

”perälauta vuotaa” koronan takia. Jäsenistö vähenee, mutta uusia tulee huonosti tilalle, koska ei ole tarjota toimintaa. Liiton Rohkeasti tulevaisuuteen teeman mukaisesti piiri haluaa kuitenkin olla rohkea ja ketterä järjestö, joka haluaa kehittää toimintaansa ja kykenee uudistumaan.

Piirin entisen puheenjohtajan Raina Jokisen kirjoittama 25-vuotishistoriikki käy yksityiskohtaisesti läpi toimintavuosien tapahtumat. Kuten, että vuonna 1990 Hamina-Vehkalahden Kansallinen Eläkeläisseura lahjoitti piirille 400 markkaa. Alkuvuosina piirin tilaisuuksissa esiintyi usein silloinen Kymenläänin maaherra Matti Jaatinen. Historiikissa korostettiin toimivaa yhteyttä maaherraan, jota piirin edustajat kävivät myös onnittelemassa tämän 60-vuotispäivänä. Myös Liiton 20-vuotisjuhlaviesti vuonna 1991 toimitettiin hänelle henkilökohtaisesti.

Piirissä oltiin ylpeitä vuoden 2000 liiton jäsenhankintakilpailun voitosta. Vuonna 2019 piirin jäsenmäärältään suurin yhdistys oli Kotkan seniorit ja toiseksi suurin Kouvolan seniorit. Näiden yhteenlaskettu jäsenluku oli 2/3 piirin henkilöjäsenistä. Kymenlaakson senioriyhdistyksille on luonteenomaista kiinteä keskinäinen yhteistyö. Piirillä taas on runsaasti ja monenlaista yhteistyötä naapuripiirien kanssa. Piirin 2010-luvun puheenjohtajista, kouvolaalainen Marjatta Nykänen on toiminut menestyksellisesti sekä liiton kansallisissa johtotehtävissä että Euroopan senioriliitossa.

Kymenlaaksolaisia piirin kesäpäivillä vuonna 2011 Haminan Kannusjärvellä Tykän myllyllä.

Kymenlaakson piirin vanhimma Kouvola Kansallisista senioreista julkaistiin vuonna 2012 Alsike Apila-Airaksisen kirjoittama, yli 100-sivuinen 40-vuotishistoriikki ”Ajassa mukana”, joka käy tarkkaan läpi yhdistyksen vuosikymmenet. Kerrotaan mm. kimppekävelyistä, jossa vuodesta 2008 alkaen, joka maanantai klo 10 kevät- ja syyskaudella lähdettiin ”Kaupunki tutuksi” -projektin merkeissä kävelyretkelle eri puolille vanhaa Kouvola. Osanottajille kerrottiin varmuuden vuoksi, että ”ei meillä mitään historiatuntia siinä ole”. Lenkin arvioitiin kestävän 1–1,5 tuntia, ja jotta pystyi lähtemään mukaan, piti olla jonkinlainen peruskunto ja kävelykestävyys.

Kotkan senioreiden puheenjohtaja Kari Rämän mukaan vuosi 2020 oli aika kuurupiiloo erilaisten rajoitusten, omaisten ja ystävien tapaamisten suhteen. Siitä oli selvitty ja siitä huolimatta oli saatu järjestettyä myös tilaisuuksia. Syksyllä 2020 oli mm. oma taidenäyttely Kotkan kirjastossa ja sen jälkeen joulumyyjäiset, jonne oli saatu kattava tuotevalikoima. Kotkan senioreiden motto vuodelle 2021 on Positiivinen ajattelutapa, josta osan muodostavat uusien jäsenten lämmin vastaanotto ja hallituksen jäsenten sitouttaminen tähän työhön. Ohjelmassa on kuukausitapaamisten lisäksi, netin käyttöön liittyviä asioista suunnitteilla on koulutusta mm. Teams- kokoustekniikkaan. Tarkoituksena on perustaa myös lähestyvälle 50-vuotisjuhlalle toimikunta.

Kuusankosken kansallisten senioreiden kotisivun värikäs ja räväkkä kansilehti eroaa reippaasti tavanomaisesta. Lisäksi kuvagalleria tarjoaa mukavan läpileikkauksen yhdistyksen toiminnasta. Vuoden 2020 sato oli niukempaa koronatilanteen takia, mutta perinteinen kevätkävely järjestettiin syksyllä turvavälejä noudattaen ja kirpputoripöytäkin oli saatu aikaiseksi käsidesiä unohtamatta. Anjalankosken senioreilla on ollut muistikerhon lisäksi mm. sukututkimus- ja valokuvauskerhot.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Kouvola Seniorit, per.25.5.1972, rek. 22.11.1972, Kotkan seniorit, per.7.9.1972, rek. 6.10.1972, Anjalankosken seniorit, per. 22.3.1984, rek. 13.2.1985, Kuusankosken kansalliset seniorit, per. 1.10.1986, rek. 13.11.1986 ja Haminan kansalliset seniorit, per. 5.10.1980, rek. 6.4.1982, e. Haminan-Vehkalahden kansallinen eläkeläisseura, e. Haminan-Vehkalahden Kansalliset Seniorit 15.10.1999, viimeinen nimenmuutos 3.2.2015.

Lapin kansallinen senioripiiri

Lapin piiri perustettiin 2.10.1985, ja sillä oli jäsenyhdistyksiä liiton vuonna 1996 valmistuneen 25-vuotishistoriikin aikaan yhdeksän. Vuonna 2019 niitä toimi kolme vähemmän eli kuusi, ja niissä oli henkilöjäseniä yhteensä 440. Piiri on pinta-alaltaan piireistä suurin, ja Lapissa etäisyydet sekä kuntien sisällä että

koko alueella ovat mittavia. Tästä seuraa se erityispiirre, että jäsenretkiin sisältyy silloin tällöin myös yöpyminen. Tilaisuuksia ja tapahtumia järjestettäessä on otettava aina huomioon myös matkoihin tarvittava aika. Vuoden 1996 historiikissa mainituista eivät vuonna 2020 toimineet enää Napapiirin, Sodankylän, Kittilän, Inarin ja Alisen Kemi-joen yhdistykset.

Jäsenmäärältään suurimmaksi yhdistykseksi oli vuoteen 2019 mennessä kohonnut vuonna 2003 nimensä saanut Käsivarren Seniorit.

Sen toiminta-alueena ovat Muonion ja Enontekiön kunnat. Alkuaan yhdistys rekisteröitiin Muonion-Enontekiön eläkeläisseurana kotipaikkanaan Muonio. Lapin piirin jäsenistä noin neljäsosa kuului vuonna 2019 Käsivarren Senioreihin. Yhdistyksen keskuudessa sanotaan, että mikään ei estä myöskään kittiläläisiä ja kolarilaisia liittymästä yhdistykseen. Käsivarren senioreiden toiminnassa kuukausitapaamisilla on keskeinen sija. Muista toiminnoista muistutetaan Lapponia hiihdon huoltojoukkoihin kuulumisen. Erikoispiirteenä Käsivarren

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö vieraili Kemin kansallisten senioreiden tilaisuudessa 10.12.2017. Niinistön vieressä Kemin senioreiden puheenjohtaja Marja-Leena Laitinen.

Kemijärven Kansalliset Seniorit kokoontuivat 15.4.2009 Uiton Pirtille juhlistamaan yhdistyksensä 25-vuotissyntymäpäivää.

seniorit saivat koronavuonna 2020 hakemansa pienkeräysluvan kerätäkseen varoja toimintaansa. Perusteluissa tuotiin esiin ensisijaisesti yhteiset kulttuuri- ja koulutustilaisuudet sekä tarvittavien välineiden hankinta. Toissijaisena käyttötarkoituksena mainittiin alueen ikäihmisten hyvinvointitilaisuudet.

Jäsenistön lukumäärällä mitattuna tulivat vuonna 2019 suuruusjärjestyksessä Käsivarren Senioreiden jälkeen kaupunkiyhdistykset Rovaniemellä, Kemissä ja Kemijärvellä. Jäsenten määrän osalta näiden perässä seuraavat Ylitornion seniorit ja Tornion kansalliset seniorit. Rovaniemen ja Kemin yhdistysten puheenjohtajat Leena Jääskeläinen ja Marja-Leena Laitinen ovat toimineet 2010-luvulta alkaen aktiivisesti myös liiton valtakunnallisten johtoelementtien jäseninä. Jääskeläinen on ollut lisäksi liiton edustaja Euroopan senioriliiton hallituksessa ja on toista kautta valtuuston puheenjohtajana.

Tornion kansallisten senioreiden puheenjohtaja Jorma Winter kertoo Seniori-podcastin jaksossa, mihin kaikkeen seniorit ovat vaikuttaneet pohjoisessa. ”Haluamme vaikuttaa ikäihmisten liikkumisen lisäämiseen” *Tule sieki fölhjyyn!*

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Rovaniemen seniorit, per.2.5.1973 rek. 1.9.1975, e. Napapiirin Kansallinen Eläkeläisseura, 16.6.1998, Tornion kansalliset seniorit, per. 5.3.1974, rek. 3.10.1974, Kemin kansalliset seniorit, per.3.10.1974, rek. 3.10.1974, Kemijärven seniorit, per. 27.4.1984, rek. 2.11.1984, Ylitornion seniorit, per. 4.5. 1989, rek. 31.7.1989, e. Ylitornion Kansallinen Senioriseura 8.4.1998, e. Pello-Ylitornion eläkeläisseura ja Käsivarren seniorit, per. 25.6.2003, e. Muonion-Enontekiön eläkeläisseura, rek. 2.4.1990.

Oulun kansallinen senioripiiri

perustettiin entisen Oulun läänin alueellisesti kattavana 11.2.1987, ja sen aikaansaaminen onnistui viimeisenä. Piirien luomisesta oli käyty kiivasta periaatteellista keskustelua eri puolilla maata pitkään. Osa paikallisyhdistysten johtohenkilöistä ei ollut alkuunkaan vakuuttunut piirien tarpeellisuudesta. Vuonna 1996 Oulun piirijärjestykseen kuului viisi yhdistystä. Mielenkiintoista on havaita, että Lapin piiri perustettiin yli kaksi vuotta aikaisemmin ja sillä oli toimivia paikallisyhdistyksiä tuolloin jo yhdeksän. Etäisyydet kummassakin piirissä ovat pitkiä, mutta tämäntyyppinen syy ei ainakaan selitä Lapin osastojen lukumäärän eroa Ouluun verrattuna.

Vuonna 2019 Oulun piirin seitsemässä yhdistyksessä oli yhteensä 585 jäsentä. Näistä runsas kolmasosa oli Oulun kaupungin alueella toimivan senioriyhdistyksen jäseniä. Toiseksi suurin yhdistys oli Kainuun kansalliset seniorit. Nämä toisistaan kaukana sijaitsevat alueet muodostivat aikanaan Oulun läänin tärkeimmät keskuksat. Oulun yli 200 jäsenen yhdistys kokoontuu kaupungin

keskustassa perjantaisin, ja kysyy paikallisella puhe-
tavalla, ”*ookko nää jo eläkkeellä*”. Mukaan tuli-
joille luvataan monipuolista ohjelmaa porinan ja
kahvittelun merkeissä. Laululla ja muulla mu-
siikilla on tapaamisissa keskeinen osa niin
Oulussa kuin senioritapahtumissa ympäri
maan.

Kainuun yhdistys korostaa olevansa koko
Kainuun alueella toimiva vireä seniori-
yhdistys. Sen jäsenet asuvat Kajaanissa,
Sotkamossa, Kuhmossa, Puolangassa ja
Ristijärvellä. Muistakin kunnista tulijat toi-
votetaan myös täällä tervetulleiksi. Tarjolla
on mielekästä tekemistä, mukavia ystäviä ja
kivoja yhteisiä tapahtumia. Raahen senio-
rit lupaavat perustaa olemassa olevien ker-
hojen lisäksi uusia, kunhan vaan ideoita syn-
tyy. Toiminnassa on ollut mm. käsityökerho,

Patinan piirtäjä Hannu Nurmen
näkemys senioreista messutelteilla.

Oulun kansalliset seniorit messuilla vuonna 2019. Mukana Rohkeasti seniori -hankkeen
keulahahmo Jorma Uotinen.

jossa on koottu virkatuista palasista torkkupeittoja. Pyhäjärven seniorit toivovat kaikkien pysyvän terveinä, ja odottelevat koronalta lupaa biljardi-, kunto-, sali- ja tanssitapahtumiensa jatkamiselle. Kaikilla yhdistyksillä on edustajansa vanhusneuvostossa.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Raahan kansalliset seniorit, per. 10.3.1978, rek. 30.4.1980, Oulun kansalliset seniorit, e. Eläkeläisseura Oulun Kansalliset, per. 18.12.1985, rek. 2.7.1986, Kainuun kansalliset seniorit, per. 11.11.1987, rek. 8.2.1974, Pyhäjärven Seniorit, per. 20.3.1986, rek. 9.3.1987 ja Ylivieskan seudun kansalliset seniorit, per. 3.11.1992, rek. 12.11.1992, e. Kansalliset Seniorit Ylivieska 30.6.2005, e. Ylivieskan Kansallinen Eläkeläisseura 22.6.1994. Uusia yhdistyksiä ovat: Kalajoen kansalliset seniorit, per. 15.11.2006, rek. 19.1.2007 ja Kuusamon kansalliset seniorit, rek. 30.10.2015.

Pirkanmaan kansallinen senioripiiri

Entinen Pohjois-Hämeen Kansallinen eläkeläispiiri perustettiin 10.11.1976, rekisteröitiin 15.9.1982 ja siihen kuului kymmenen yhdistystä. Nimenmuutos Pirkanmaan Kansallinen senioripiiri rekisteröitiin 16.3.1988 ja vuoden 1996 tarkasteluhetkenä alueella oli 15 yhdistystä. Vuonna 2020 yhdistyksiä on 17. Piirillä on eri ikäisiä jäseniä yli 3000. Piirin kotisivuilta voi ladata myös yhteystietoesitteen. Piiri tekee yhteistyötä Pirkanmaan eläkeläispiiriyhdistysten neuvottelukunnan kanssa. Piirin sivujen valokuvagalleriassa on Pentti Oravasaaren ottamia kuvia vuodesta 2013 alkaen, ja etusivua koristaa Erja Mäkijärven kuva Pirkkalassa mukana olleista piirin Seniori-golfmestaruus kilpailijoista.

Piirin yhdistysten kokoerot ovat täälläkin suuria, ja monella on edustajia niin vanhusneuvostoissa kuin kotipaikkansa muissa yhteistyöelimissäkin. Ajan-kohtaisina ovat monilla digitaalisuuteen ja muistin toimintoihin liittyvät kerhot. Kuukausikokousten ja -tapaamisten lisäksi järjestetään viikkotapaamisia vaihtelevin teemoin ja lähes aina liikuntaa jossain muodossa. Muiden piirien tavoin on Pirkanmaalla retkeily ilman sisätilojen tuomia rajoituksia nostanut suosiotaan. Yhdistykset tarjoavat vaihtelevasti valokuviakin tapahtumistaan. Kuvissa on nähtävissä merkkipäivien viettoa ja toimintaa avaavia tapahtumia. Suomen 100-v juhlien merkeissä Mäntän-Vilppulan yhdistys osallistui Elämän väri -räsymattoprojektiin, johon osallistui lähes tuhat henkeä ja valmista mattoa saatiin 318 metriä. Matto pätkittiin, myytiin ja kertyneet varat lahjoitettiin ikäihmisten hyväksi.

Tampereen kansallisilla senioreilla on Oma Ikälisä-lehtinen ja tarjonnassaan kuoro, aivojumppaa, kädentaitoja, korttipelejä, kieliä ja liikuntaa eri muodoissa, mm. itämaista tanssia ja miesten kuntopiiri. Nokian senioreilla voi kokoontua naisten kesken, laulaa sekakuorossa, harrastaa vaellusta, korttipelejä,

Ylöjärven senioreiden joulujuhlassa oli vuonna 2018 runsas osanotto.

mutta löytyy myös postikortteihin ja kirjeisiin liittyvää toimintaa. Lempäälän seniorit tarjoavat kuntosalia, luontoretkeä ja mm. shakki-, kulinaari- ja neulekerhoa. Tanssia on Lempäälän lisäksi tarjolla myös Mäntän-Vilppulan senioreilla. Pälkäneen seniorit mm. keilaavat ja sauvakävelevät, Pirkkalassa seniorit harrastavat liikunnan, musiikin ja kirjallisuuden lisäksi mm. saksan kieltä. Oriveden seniorit kokoontuvat joka toinen torstai ja ovat avoimia kaikille uusille toimintaehdotuksille.

Ylöjärven seniorit mm. kuntoilevat, laulavat, taiteilevat ja yhdistyksen Artistit, järjestivät oman näyttelynkin vuonna 2019, joka esiteltiin myös Patinassa. Hämeenkyrön seniorit toteavat vaatimattomasti ”*Me ollaan kaukaa komeita ja mukavia*”. Vammalan senioreilla on toiminnastaan kertomassa oma tiedotuslehti, jonka voi ladata kotisivulta. Kangasalan seniorit esittelevät myös muita lähiseudun toimijoita, Ruoveden seniorit patikoivat ja tavoittelevat sataa jäsentä kehottaen tulemaan mukaan ja tuomaan myös tuttavien. Piirin uuden tulokkaan, Kuhmoisten senioreiden 30- vuotishistoriikkiin voi tutustua sen kotisivulla. Piiri sai Kuhmoisesta joukkoonsa aktiivisen yhdistyksen, joka muutama vuosi sitten keräsi adresseja ja teki Hämeen piirin avustamana jopa julki- lausuman valtioneuvostolle. Tästä saa halutessaan lisätietoa liiton kotisivun Seniori-podcastissa.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Tampereen kansalliset seniorit, per. 12.10.1971, rek. 25.5.1972, Oriveden seniorit, per. 22.10.1971, rek. 9.11.1971, Lempäälän seniorit, per. 20.10.1972, rek. 14.9.1976, Mäntän ja Vilppulan seniorit, per. 9.2.1972, rek. 26.5.1972, Akaan kansalliset seniorit, e. Toijalan Kansalliset Seniorit, per. 15.11.1972, rek. 4.4.1975, nimenmuutos 19.3.1998, Nokian kansalliset seniorit, per. 13.2.1973, rek. 24.4.1973. Valkeakosken kansalliset seniorit, per. 29.9.1975, rek. 18.4.1977, Virtain seniorit, per. 28.6.1976, rek. 2.3.1978, Pälkäneen seniorit, per. 8.9.1976, rek. 19.9.1979, Pirkkalan kansalliset seniorit, per. 20.9.1976, rek. 2.1.1979. Vammalan kansalliset seniorit, per. 5.9.1977, rek. 23.9.1980, e. Sastamalan kansalliset seniorit, Ikaalisten kansalliset seniorit, per. 17.11.1977, rek. 9.5.1988, Kangasalan kansalliset seniorit, per. 8.3.1986, rek. 24.6.1987, Parkanon seniorit, per. 17.11.1986, rek. 26.6.1987, Ruoveden seniorit, per. 1985, rek. 14.1.1986, Kuhmoisten Seniorit, per. 19.5.1988, rek. 2.8.1989, Ylöjärven seniorit, per. 30.5.1990, rek. 2.10.1992 ja Hämeenkyrön seniorit, rek. 9.6.2008.

Pohjanmaan kansallinen senioripiiri

Piiri perustettiin 15.11.1983 alun perin nimellä Vaasan piiri. Siihen kuului vertailuvuonna 1996 yhteensä 25 yhdistystä. Vuonna 2019 Pohjanmaan piirissä toimii 22 jäsenyhdistystä, joilla oli yhteensä 3004 jäsentä. Piiri on Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan yhdistysten kattojärjestö, ja kuuluu jäsenenä Pohjanmaan Eläkeläisjärjestöjen yhteistoiminnan neuvottelukuntaan. Suurimmat jäsenmäärät ovat Vaasan ja Seinäjoen kaupungeissa. Näiden jälkeen tulivat Kauhajoen ja Jalasjärven yhdistykset. Näihin neljään paikalliseen

Ähtäriläisiä Seniorikävelyllä toukokuussa 2019.

osastoon kuului noin kolmannes piirin senioreista. Vaasa ja Seinäjoki ympäristöineen muodostavat entisen Vaasan läänin alueella edelleen keskeiset kaupungit ja tämä tuntuu myös senioreiden toiminnassa.

Eteläpohjalaisten luonteenomainen aktiivisuus ilmenee mm. siinä, että alueella on runsaasti senioriyhdistyksiä, ne ovat pitkäikäisiä ja useimmilla on toimintaa paljon. Ilahduttavaa perusteellisuutta osoittaa, että piirin asiakirjat ovat kotisivuilla saatavilla. Sen sijaan muutamalla paikallisyhdistyksellä on kotisivun täyttäminen vielä uutta ja kesken, mutta tarkoituksena ei ole tässä kertoa kaikkea, vaan kuvailla tunteja ja nostaa jotain. Yhdistyksillä on edustus alueensa vanhuseuvostossa ja useita yhteistyökumppaneita niin lähialueilta kuin kauempaakin.

Muista yhdistyksistä poikkeava historia oli Ilmajoen Kansallisella eläkeläis-kerholla. Se oli perustettu jo 12.5.1975, mutta rekisteröitiin vasta piirin perustamisen jälkeen 6.3.1986. Tällöin nimi muutettiin Ilmajoen Kansalliseksi eläkeläisseuraksi. Vasta tuolloin se liittyi myös liiton ja piirin viralliseksi jäseneksi siihen kuuluvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Piirin yhdistysten pitkä toimintaikä näkyy perinteisiksi vakiintuneina toimintoina, joissa korostuu henkisen ja fyysisen kunnon ylläpito- ja kohentamistavoite. Vaasan senioreissa on käyty ahkerasti teatterissa ja tehty matkoja. Kerran vuodessa on ohjelmassa ollut ulkomaanmatka. Seinäjoen seniorit ovat tehneet teatteri-, konsertti- ym. virkistys ja kulttuurimatkoja kotimaassa. Aktiivisina ovat olleet myös keila-, liikunta-, muisti-, senioritanssi- sekä kesäisin golfkerhot. Kokkolan senioreilla on monia kerhoja, joista uusin on petankkikerho. Yhteistyötä tehdään Kälviän yhdistyksen kanssa. Kuortaneen seniorit kutsuu: *Tulkaa mukaan niin ”nokiottat” tai ”veren kuljettamat”*, ja kertoo keilauksen ja kuntosalin nyt jatkuvan. Laulaminen ja lätnypaistokin saattaa vielä onnistua kävelyretken ohella.

Lapualla aktiiviset ja lapualaisuudestaan ylpeät seniorit, joilla on samansuuntainen arvomaailma toivottavat tervetulleeksi: *Tuu joukkohon, tääle tartte oriaalla!* Kurikassa sanotaan: *Tuu joukkohon, hyvähän seurahan ja virkiähän toimintahan!* Ei ala- eikä yläikärajaa! Kotisivuilla on myös yhdistyksen kolmiosainen historiikki. Kauhajoen pitkältä kerholistalta löytyvät kuoron ja tanssin lisäksi myös mm. hengellinen-, historia-, ammunta- ja keilakerhot. Jalasjärvellä luvataan kerhojen ohella aina myös jännitystä, sillä arpajaiset on joka kerta. Ylistarolla halutaan estää mökkiytymistä ja tutustua uusiin ihmisiin. Ähtäri-

Pohjanmaan kansallisen senioripiirin puheenjohtaja Margit Sasi puhuu piirin kevätkokouksessa vuonna 2015.

Seinäjoen muistikerhon kokouksessa maaliskuussa 2021 pidettiin koronapandemian johdosta turvavälejä ja kasvomaskit päässä.

läiset istuttivat punakaneliomenapuun senioripuistoon vuoden 2020 syyskokouksen jälkeen. Muuten kovin ajankohtainen *Masked Senior* -teema ilahduttaa sivujen tarjontaa katsoessa. Nurmossa painisali odottelee jumppaajia palaamaan ja Ilmajoella muistutetaan pyöräilyn iloista. Pietarsaaren tunnus-ten usko, toivo ja rakkaus kerrotaan antaneen voimaa yhdistysten toiminnalle myös kuluvana vuonna.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Vaasan kansalliset seniorit, per. 14.12.1971, rek. 25.5.1972, Seinäjoen kansalliset seniorit, per. 26.2.1972, rek. 26.5.1972, Kokkolan kansalliset seniorit, per. 29.10.1973, rek. 225.6.1981, Kurikan kansalliset seniorit, per. 8.10.1976, rek. 25.3.1976, Lapuan kansalliset seniorit, per. 8.10.1976, rek. 30.12.1977, Kauhajoen Kansalliset Seniorit, per. 11.1.1978, rek. 26.6.1980, Jalasjärven kansalliset seniorit, per. 7.6.1978, rek. 16.7.1980, Alavuden kansalliset seniorit, per. 9.11.1978, rek. 8.10.1980, Ylistaron kansalliset seniorit, per. 18.4.1979, rek. 4.5.1981, Teuvan kansalliset seniorit, per. 19.1.1981, rek. 30.10.1984, Kuortaneen kansalliset seniorit, per. 23.2.1981 rek. 22.6.1982, Kälviän kansalliset seniorit, per. 2.3.1981, rek. 11.12.1984, Ähtärin Kansalliset Seniorit, per. 19.12.1981, rek. 15.6.1983, Laihian kansalliset seniorit, per. 14.11.1983, rek. 15.11.1984, Ylihärman kansalliset seniorit, per. 30.12.1983, rek. 14.6.1984, Järvi-Pohjanmaan seniorit, rek. 3.7.2015, e. Alajärven Kansallinen Eläkeläisseura per. 20.1.1984, rek. 28.1.1985, Kauhavan kansalliset seniorit, per. 9.2.1984, rek. 10.6.1985, Isonkyrön kansalliset seniorit, per. 23.5.1984, rek. 29.4.1985, Ilmajoen kansalliset seniorit, per. 6.3.1986, rek. 6.3.1986, Nurmon kansalliset seniorit, per.16.12.1988, rek. 2.7.1990 ja Vähänkyrön kansalliset seniorit, per. 9.4.1993, rek. 17.10.1994. Uusin yhdistys on Pietarsaaren kansalliset seniorit, rek. 19.1.2015, e. Pietarsaaren seudun kansalliset seniorit rek. 19.1.2015. Vuoden 1996 jälkeen piirin yhdistysluettelosta ovat poistuneet Lappajärven, Peräseinäjoen, Lestijokilaakson sekä Töysän yhdistykset.

Satakunnan kansallinen senioripiiri

Piiri perustettiin 22.11.1982 ja rekisteröitiin 10.5.1984. Sillä oli edellisellä tarkastelukerralla 14 paikallisyhdistystä. Vuonna 2020 piiri kertoo jäsenmääränsä olevan n. 1900 ja yhdistyksiä on 13. Lukumäärän muutos johtuu Lappi tl:n liittämisestä kuntajaon muutoksen takia Raumaan. Piiri tekee yhteistyötä satakuntalaisten eläkeläispiirien (SENK) kanssa, joka pitää yhteyttä mm. satakuntalaisiin kansanedustajiin ja Satakuntaliittoon. Taloudenhoitajan lisäksi piirillä on nimetty rekisteri-, Facebook-, nettisivu- ja tiedotus-, muistikerho- ja matkavastaavat. Liiton Muisti- ja Seniorit nettiaikaan -projektit ovat olleet alueella suosittuja. Viimeksi oli tarjolla mm. ajankohtaista tietoturvakoulutusta ja osa yhdistyksistä tarjoaa myös atk-neuvontaa. Retkeily on kaikille mieluinen tapa liikkua ja kirjallisuuden harrastaminen on eri muodoissaan suosittua.

Satakunnan kansallisen senioripiirin puheenjohtaja Pertti Harju SuomiAreenalla.

SuomiAreena on tärkeä tapahtuma sekä liiton edunvalvontatyössä että Satakunnan kansallisen senioripiirin toiminnassa. Vuonna 2019 senioriliiton tapahtuma veti ennätysyleisön.

Yhdistyksillä on käytössään paljon erilaisia kokoontumispaikkoja, jotka vaikuttavat osaltaan yhdistysten järjestämien kuukausikokousten luonteeseen ja sisältöönkin. Porissa seniorit kokoontuvat joka toinen tiistai ja harrastavat golfia, liikuntaa ja tanssia sekä mm. puutöitä. He myös kukittivat vuonna 2017 jo 500. jäsenensä. Kuntoliikunnan eri muotoja harrastetaan Huittisten, Kiukaisten, Euran, Ulvilan ja Harjavallan senioreiden parissa. Nakkilassa liikuntamuotona on vertaisliikunta. Oma kuoro löytyy Harjavallasta ja Ulvilasta, mutta monin paikoin lauletaan lounaan aluksi tai lopuksi. Kokemäen seniorit ilahduttavat laulullaan myös mm. paikallisen Kuusamakodin asiakkaita. Vapaaehtoisuustoiminnan yleisyys ja monimuotoisuus on alueella vilkasta. Laviolla seniorit hoitavat sankarihautoja, järjestävät Tämmösen tuvalla tapahtumia, avustavat kuukausilahjoituksilla kuuorojen koulua Etiopiassa ja antavat tarpeelliseksi nähtyjä tavaralahjoituksia mahdollisuuksiensa mukaan. Kankaanpään senioreilla on mm. miesten ja naisten piirit, Rauman seniorit kutsuvat mukaan soittajia, tanssijoita ja muita keskustelemaan suomeksi tai englanniksi esim. kirjallisuudesta tai elokuvista. *Tles föleihi!* – Joiltain yhdistyksillä on linkki Patinaan.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Porin kansalliset seniorit, per. 4.10.1971, rek. 24.7.1972, Rauman kansalliset seniorit, per. 24.4.1972, rek. 4.2.1980, Kokemäen seniorit, per. 29.9.1972, rek. 5.1.1973, Harjavallan kansalliset senioreilla, per. 20.12.1972, rek. 20.12.1972, Euran seniorit, per. 30.10.1975, rek. 22.7.1976, Nakkilan kansalliset seniorit, per. 4.4.1976, rek. 27.8.1978, Ulvilan kansalliset seniorit, per. 27.5.1976, rek. 11.8.1977, Kankaanpään kansalliset seniorit, per. 28.12.1976, rek. 6.3.1978, Kiukaisten kansalliset seniorit, per. 11.10.1979, rek. 11.9.1981, Merikarvian seniorit, per. 19.1.1981, rek. 20.5.1983, Säköylän-Köyliön seniorit, per. 1983, rek. 30.5.1984, e. Säköylän-Köyliön Kansalliset seniorit 17.8.2001, Huittisten kansallisen seniorit, per. 14.3.1986, rek. 25.9.1986 ja Lavian kansalliset seniorit, per. 31.5.1995, rek. 23.9.1996. Toimintansa on lopettanut Lappi tl yhdistys.

Savo-Karjalan kansallinen senioripiiri

perustetaan vuonna 2021 yhdistämällä Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon kansalliset senioripiirit, mutta sen vaatimat konkreettiset yhdistämistoimet ja järjestäytyminen ovat vielä kesken. Siksi piirit esitellään tässä vielä erikseen, sillä niiden oma historia on osa myös Savo-Karjalan historiaa eikä muutu ja yhdistykset pysyvät ennallaan.

Entinen POHJOIS-KARJALAN KANSALLINEN SENIORIPIIRI on perustettu 2.3.1981 ja rekisteröity 10.12.1982. Vuonna 1996 piiriin kuului 7 yhdistystä ja vuonna 2020 niitä oli 6. Piiri on järjestänyt kesä- ja talvitapahtumia vuoroin eri yhdistystensä alueilla. Piirillä on edustaja Pohjois-Karjalan Maakuntaliiton Eläkeläisneuvottelukunnassa. Kaikilla yhdistyksillä on edustaja alueensa vanhusneuvos-

Pohjois-Karjalan Senioripiiri teki vuonna 2009 kesäretken Tohmajärvervelle. Raili Närvänen, Ensio Larema ja Kaija Ollikainen laskivat seppeleen sankarivainajien muistomerkille.

tossa. Liperissä sen nimi on Ikäihmisten neuvosto. Alueen lopettaneita yhdistyksiä ovat Enon Kansalliset eläkeläiset ja Nurmeksen Kansalliset eläkeläiset.

Piirin suurin yhdistys Joensuun seniorit järjestää perinteisiä torstaitilaisuuksiaan ja tansseja yhdessä Joensuun muiden Eetu-järjestöjen kanssa. Yhdistyksellä on matkailu-, liikunta- ja kirjallisuuserhot sekä kuntosalitoimintaa. Vuonna 2019 seniorit tutustuivat joukolla mm. Salpa-linjaan, jota pidetään Suomen puolustustaistelujen selkärankana. Liperin senioreita on voinut tavata mm. kuukausikokouksissa, kuntosalilla tai retkillä ympäri Suomea. Lisäksi on ollut yhteiset jouluruokailut, ystävänpäivät ja kesäiset retket. Kaikkiin tilaisuuksiin saa tuoda mukaan ystävänsä. Lieksassa on ollut tapaamisia kahdesti kuussa. Kiteellä pyrittiin järjestämään terveyden edistämiseen, ikääntymiseen tai veteraanitoimintaan liittyviä tapahtumia. Myös Tohmajärven senioriyhdistys vaikuttaa vanhusneuvostossa.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Joensuun seniorit, per. 28.3.1973, rek. 18.4.1977, Lieksan seniorit, per. 19.8.1975, rek. 3.6.1976, Liperin seniorit, per. 26.5.1978, rek. 8.10.1980, Kiteen kansalliset seniorit, per. 7.10.1980, rek. 13.2.1986 ja Tohmajärven senioriyhdistys, per. 17.3.1980, rek. 11.9.1981, e. Tohmajärven seudun Kansalliset seniorit. Kiteen ja Tohmajärven yhdistysten kerrotaan

lopettaneen, mutta rekisteri-ilmoitus on vaiheessa. Yhdistysten edustajat ovat edelleen vanhusneuvostossa. Myös Lieksan ja Liperin yhdistykset lakkasivat, mutta toiminta paikkakunnilla kuitenkin jatkuu Joensuun yhdistyksen kerhoina vuoden 2021 alusta.

Entinen POHJOIS-SAVON KANSALLINEN SENIORIPIIRI on perustettu 24.1.1986 ja rekisteröity 30.10.1986 nimellä Kuopion Kansallinen Eläkeläispiiri. 18.6.2001 piirin nimi muutettiin muotoon Pohjois-Savon Kansallinen Senioripiiri. Vuonna 1996 kuului Kuopion piiriin 5 paikallisyhdistystä ja vuonna 2020 niitä kuuluu kaksi. Lopettaneita yhdistyksiä ovat 31.10.1972 perustettu Suonenjoki-Rautalammin, Koillis-Savon ja Ylä-Savon (entinen Iisalmen) paikallisyhdistykset.

Kuopion seudun seniorit kokoontuvat usein Kuopion klubille viikkokokouksiin kuuntelemaan esitelmiä tms. Heillä on näytelmäkerho ja kuoro, joka järjestää yleensä myös joulukonsertin. Viikoittain kokoontuvat yleensä senioritanssijat ja kuukausittain kokoontuva hengellinen muisti- ja keskustelukerho. Lisäksi on järjestetty vanhan ajan iltamia. Edunvalvontaan yhdistys osallistuu Kuopion Eläkeläisjärjestöjen Yhteistyötoimikunnassa, Kuopion vanhusneuvostossa sekä Kuopion Tuomiokirkkoseurakunnan vanhustyön tukiryhmässä. Varkauden seudun senioreiden kuukausikokouspaikka on Ravintola Kaks` Ruusua. Seniorit viettävät liikuntapäiviä mm. kuntopiirin parissa, keilailevat, sauvakävelevät ja henkisen kulttuurin puolelta löytyy kirjapiiri ja seniorilaulajat. Edunvalvontaan osallistutaan Varkauden eläkeläisjärjestöjen yhteistyötoimikunnassa ja Savon liiton Ikäihmisten valtuuskunnassa.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Kuopion seudun seniorit, per. 18.10.1971, rek. 11.11.1971, nimenmuutos Kuopion seudun senioreiksi tehtiin 17.2.2015 ja Varkauden seudun seniorit, e. Varkauden Kansallinen Eläkeläisseura per. 18.11.1971, rek. 26.1.1972, nimenmuutos 1.2.2016.

Uudenmaan kansallinen senioripiiri

Piiri perustettiin 7.3.1984, neljä vuotta myöhemmin kuin Helsinkiin. Yksi merkittävä syy tähän oli se, että osa paikallisosastojen johtohenkilöistä oli kiivaasti piirien perustamista vastaan, he pitivät niitä turhina. Piirin tultua perustetuksi se todettiin kuitenkin varsin nopeasti myönteiseksi toimenpiteeksi. Uudellamaalla on pitkä matka lännestä itään, Hangosta Loviisaan. Yhdistysten kesken yhteistyö vilkastui heti ja löysi juuri piirijärjestön avulla säännellyn muodon.

Vuonna 2021 toimi Uudenmaan piirissä 20 paikallisyhdistystä, kun luku vuonna 1996 oli 19. Jäsenmäärä on noin 4300, mikä on liiton piireistä suurin ja

merkitsee noin kuudesosaa liiton koko jäsenluvusta. Jäsenmäärältään runsaslukuisimmat osastot löytyvät Espoon kaupungista. Yli kolmasosa Uudenmaan piirissä toimivista senioriliiton henkilöjäsenistä asuu Espoossa. Piiri kuuluu Uudenmaan alueella toimivien valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen neuvotelukuntaan, PENK.

Piiri jakaa alueensa yhdistykset kotisivunsa esittelyssä neljään osaan: Espoo, Vantaa, Lohja ja muut Uudenmaan senioreiden yhdistykset. Tapiolan paikallisyhdistys aloitti toimintansa jo pari kuukautta liiton perustamisen jälkeen. Se on ollut koko ajan liiton suurimpia ja on kyennyt harjoittamaan monipuolista senioritoimintaa. Yhdistys valmistelee omaa 50-vuotishistoriikkiaan lokakuulle 2021. Kerava edustaa asukasluvultaan pienempää kaupunkia. Siellä on aktiivista seniorityötä sekä harrastusten että edunvalvonnan puitteissa. Yhdistys kannattaa iloista ikääntymistä ja sanoo pysyvänsä ajan hermolla, mistä kertoo myös jäsenkirjeen muistutus kuntavaaleista.

Leppävaaran seniorit innostavat keksimään uusia kujeita samanhenkisten seurassa ja tuskastelee koronaa. Matinkylän seniorit ovat olleet innokkaita matkustajia ja toivovat pääsevänsä aloittamaan suosittu tiistaitilaisuutensa. Olarin

Keravan kansallisten senioreiden reippaita senioreita liikuntaharrastuksen parissa.

seniorit toivovat pääsevänsä jakamaan vilkkaita kerhojaan ja joka toinen keskiviikko järjestettäviä viikkotapaamisiaan. Heilläkin vaikeutena on kuitenkin monella muullakin kantapaikkana toimineen tilan suljettuna oleminen toistaiseksi. Keski-Espoon yhdistyksen toimijat viettivät 20-vuotisjuhliaan turvavälein, mutta nyt voimassa oleva yli 6 hengen kokoontumiskielto hankaloittaa kaikkea – myös muualla. Länsi-Vantaan kansallisten seniorien kerhotoiminta on ollut vilkasta ja odottaa rajoitusten vain poistumista. Parillisten viikkojen keskiviikko-, Ilon pisaroita-muisti- ja museokerhot ym. seuraavat kokoontumispaikkojen tilannetta. 45 vuotta täyttänyt Itä-Vantaan yhdistys on saanut kevään ohjelma valmiiksi, mutta mm. muisti-, digi-, kulinaari-, käsityö- ja golfkerhot odottelevat vielä.

Senioriyhdistysten kulttuuritarjonnan kirjo on laaja. Tässä esiintyvät Olarin kansallisten senioreiden Räppileidit.

Itä-Vantaan Kansalliset Seniorit teki retken Kirkkonummella sijaitsevaan Pokrovan ortodoksiseen luostariin keväällä 2009. Kuvassa lounastauko.

Tuusulan seniorit uskoivat vakaasti, että paljon voidaan järjestää myös etäyhteyksin. Niinpä yhdistyksellä oli jo syksyllä ja keväälle monia etätapahtumia, jotka on laajasti kuvailtu sivuilla. Keväällä ajankohtaisena teemana on mukana myös kuntavaalipaneeli. Tunnin lenkkiä harrastava kävelykerho jatkaa toimintaansa ja kirjallisuuserhön kaunokirjallisuusosa Teamsissa. Muistikerhon kysymykset ja vastaukset löytyvät kerhosivulta, mikä muillekin tiedoksi. Porvoo seniorit aikoo aloittaa etätapaamiset kerran kuussa, ja ”sitten siirrymme ulos ja lopulta sisään tilanteen mukaan”. Yhdistys haluaa painottaa ohjelmansa loppukevääseen, jolloin rokotukset ovat ehkä edenneet ja viruskin pehmennyt lämpimillä. Jos 40-vuotisjuhla ei onnistu toukokuussa, niin sitä siirretään, kunnes juhliminen varmasti onnistuu.

Vihdin seniorien toiminnan runkona ovat kuukausitapaamiset kuukauden ensimmäisenä maanantaina Nummelassa, ja kolmantena maanantaina Vihdin kirkolla kokoontuu Muistikerho. Nummen ja Pusulan Seniorit käynnistelevät uuden kotisivunsa käyttöönottoa. Lohjan yhdistys haluaa olla toiveikas ja on laatinut kevätkaudelle jo valmiin ohjelman kulttuuririentoineen ja jäsentapaamisineen. Hangon uudella yhdistyksellä on ollut ohjelmassa Kello kuuden tee ja Lounaskerho. Nurmijärven senioreilla on ollut retkien ja kuukausitapaamisten

Tuusulan senioriyhdistys oli reippaasti mukana hankkimassa uusia jäseniä paikallisilla markkinoilla 19.9.2020. Päällä oli myös Rohkeasti seniori -hankkeen mainosliivit.

lisäksi laulu- ja lounaskerhot sekä seniorikahvila. Loviisan yhdistyksellä on ollut kymmenen kerhoa, mm. laulukerho Senioritat, elokuva-, kunto- ja seniori-visakerho sekä kuukausitapaamiset.

Järvenpään seniorit kuuluvat pitkäikäisten yhdistysten raskaaseen sarjaan ja niinpä myös kerho- ja matkatoiminta on ollut vilkasta ja monipuolista. Yhdistys tarjoaa myös ajankohtaisia asiakirjojaan sivuillaan, mikä on hienoa. Yhdistyksen vuosiohjelma korostaa aktiivisen kerhotoiminnan tärkeyttä. Painettuja kevät- ja syyskauden ohjelmia jaetaan tilaisuuksissa. Hyvinkään senioriden lyhyt ”Meidän historia” löytyy sen kotisivuilta. Perinteikäs yhdistys erottelee toiminnan suunnittelussaan järjestö-, koulutus-, sosiaalipoliittisen ja harrastustoiminnan lisäksi kulttuurin, matkat, tiedotuksen ja jäsenhankinnan omiksi kohdikseen. Kirkkonummen senioriyhdistyksellä on kuusi kerhoa ja yhdistys tarjoaa linkin ajankohtaiseen aiheeseen ”Digijäämistö – mitä se on ja miten voimme hallita sitä?”

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Tapiolan kansalliset seniorit, per.18.12.1971, rek. 3.3.1972, Hyvinkään kansalliset seniorit, per. 31.1.1972, rek. 30.3.1972, Keravan kansalliset seniorit, per. 22.10.1972, rek. 5.1.1973, Järvenpään kansalliset seniorit, per. 21.11.1972, rek. 14.2.1974, Vihdin kansalliset seniorit, per. 12.2.1973, rek. 11.9.1975, Länsi-Vantaan seniorit, per. 6.2.1973, rek. 8.2.1974, e. Länsi-Vantaan Kansalliset Seniorit 13.5.1998, e. Etelä-Vantaan

Erkki Jokela, Simo Hiekkalinna ja Urpo Ratia saivat piirinsä standardin jättäessään Uudenmaan piirihallituksen.

KUUKAUSITILAISUUDET kuukauden 3. tiistai klo 16.00 Seurakuntakeskus, Kuningattarenkatu 22	RETKET, MATKAT JA TAPAHTUMAT	Digikoulutusta jäsenille perjantai klo 11–12.30 M:n tietokoneopetus, Brandensteininkatu 21
15.1. Ikonit Anneli Palokangas	23.1. Musikaali Kinky Boots Helsingin kaupunginteatteri	15.2. Puhelimen käytön perusteet
26.2. (huom. päivä) Kevätkokous E-urheilu, Mia Siuttila	19.–20.2. Konsertti Plácido Domingo Tallinna	1.3. Vinkkejä puhelimen käyttöön
19.3. Fabergén suomalaiset mestarit FT Ulla Tällander-Godenhelm	22.3. Musikaali Viimeinen laiva Kotkan kaupunginteatteri	15.3. Älylaitteiden hyödyntäminen arjessa
16.4. Loviisan museon toiminta Museointendentti Ulrika Rosendahl	27.4. Luxemburgin kreivi Kuusankoski Kuusasaari	29.3. Digikuvien maailma
21.5. Syntymäpäiväkahvit, kulttuuriohjelmaa	6.–10.5. Saarenmaa, yhdistetty kylpylä- ja nähtävyyksimatka	12.4. Sähköinen viestintä
17.9. Terve ikääntyminen Yliääkäri Katarina Borup	13.5. Malmgård	
15.10. Paikallislehden digiloikka paikallisportaalksi Päätoimittaja Arto Henriksen	11.6. Hammastyttävä Hämeenlinna	
12.11. (huom. päivä) Syyskokous Ikäihmisten ruokapalvelutoiveet Geronomi Mirja Selväntö	13.6. Patina golf, Sea Golf Rönäs	
Joulukuu Joulupäivällinen	10.7. Kansallisromanttiset aarteet Hvitträsk ja Tarvaspää	
	8.8. Kotkan Sapokka ja Kymijokiristeily	
	23.–27.9. Islanti	
	6.10. Senioreiden kirkkopyhiä	
	Lokakuu Amos Rex, eduskuntatalo tai Oodi	

pol-Liina
EL

Kello & kulta **KARV** ur & guid **NEN**

Kuningattarenkatu 11 Drottninggatan
☎ 019 532 601, 0440 532 601

Loviisan senioreiden monipuolista ja vireää toimintaa tarjoava aikataulu syksyille 2019.

Kansallinen Eläkeläisseura, Itä-Vantaan kansalliset seniorit, per. 25.5.1976, rek. 9.3.1998, e. Keski-Vantaan Eläkeläisseura rek. 20.4.1977, Nurmijärven kansalliset seniorit, per. 12.11.1975, rek. 3.6.1976, Lohjan kansalliset seniorit, per. 9.11.1976, rek. 4.3.1980, Kirkkonummen kansalliset seniorit, per. 21.10.1979, rek. 4.5.1981, Olarin kansalliset seniorit, rek. 11.2.2015, e. Olarin seudun kansallinen eläkeläisseura per. 1.10.1980, rek. 5.8.1982, Porvoon kansalliset seniorit. per. 2.10.1980, rek. 18.2.1983, Tuusulan kansalliset seniori, per. 4.5.1982, rek. 4.5.1984, Leppävaaran Kansalliset Seniorit, per. 11.11.1982, rek. 5.1.1984, Mäntsälän seniorit, per. 27.2.1984, rek. 25.34.1985 ja Nummen ja Pusulan Seniorit, rek. 27.1.2015, e. Nummi-Pusulan kansallinen eläkeläisseura, per. 2.8.1990, rek. 2.10.1992. Uusia yhdistyksiä ovat: Keski-Espoon seniorit, rek. 3.6.2020, e. Espoon kansalliset seniorit, rek. 30.5.2011, Hangon kansalliset seniorit, rek. 11.7.2017, Loviisan seniorit, rek. 19.1.2015, e. Loviisan seudun Kansalliset seniorit rek. 17.2.2004 ja Matinkylän kansalliset seniorit, per. 2.9.2003, rek.26.1.2004.

Vuoden 1996 jälkeen Orimattilan kansalliset seniorit ry on siirtynyt Hämeen kansallisen senioripiiriin jäsenyyteen aluehallinnon muutosten seurauksena. Vuoden 1996 jäsenjärjestöjen luettelosta ovat poistuneet Karkkilan ja Espoonlahden yhdistykset.

Varsinais-Suomen kansallinen senioripiiri

Piiri perustettiin 18.5.1984. Liiton vuoden 1996 historiikin julkaisemisen aikaan piiriin kuului kahdeksan jäsenyhdistystä. Vuoteen 2019 mennessä paikallisyhdistysten lukumäärä oli kasvanut neljääntoista ja niiden henkilöjäsenmääräksi laskettiin 2950. Turun ja Naantalin yhdistyksissä oli yhteensä lähes puolet piirin jäsenistön kokonaismäärästä. Piiritason yhteiseen ohjelmaan kuuluvat nykyisin mm. oma keilakilpailu ja kolmen maantieteellisesti läheisen piirin

yhteistapahtuma. Piirillä on edustaja Varsinais-Suomen Eläkeläispiirijärjestöjen neuvottelukunnassa (Pikku-Eetu) ja piiri toimii yhteistyössä mm. Maakuntaliiton ja Vanhustyön keskusliiton kanssa.

Patinassa pyydettiin yhdistyksiä toimittamaan omia aineistojaan lähteiden keruuvaiheessa historiikin kirjoituksen käyttöön, mutta saldo jäi melko vaatimattomaksi. Historiikkitoimikunta ja tekijät kiittävät Turun ja Laitilan yhdistyksiä materiaalin toimittamisesta, sillä Turun edustaessa suomalaisittain suurta kaupunkia ja Laitilan maaseutua ne täydentävät sopivasti toisiaan. Turun yhdistys on perustettu kaksi viikkoa myöhemmin kuin liitto ja Laitila on vuosikymmeniä nuorempi. Piiriorganisaatio on 13 vuotta Turun yhdistystä nuorempi ja 13 vuotta Laitilan seudun yhdistystä vanhempi. Laitilan seudun yhdistys sanoo kotipaikkansa olevan ”Laitila ja toimialueena lähialue, lähinnä Pyhäranta”. Turku antaa kuvan kaupungin alueella toimivista senioreista ja Laitilan seutu taas toimii Vakka-Suomen alueella. Tämän yhteistyövalmiuden ansiosta näiden yhdistysten esittelylle on annettu enemmän tilaa, sillä ne edustavat yllättävän kattavasti laajemminkin jäsenkentän monia tunnuspiirteitä. Ne ovat myös riittävän erilaisia. Turussa on henkilöjäseniä useita satoja, Laitilassa vähän toistasataa henkilöä, mutta luvut on syytä toki suhteuttaa toiminta-alueiden väestöpohjaan.

Turussa on niin runsaasti kerhoja, että niiden luetteleminen saattaa hengästyttää. Vuonna 2017 ilmestyneessä julkaisussa käsiteltiin vuosien 2012–2016 toimintaa. Tällöin aiheina olivat seuraavat nimikkeet: Bridge, Elämä tarinaksi (myöhemmin Kirjoittajat), Englanti I, Englanti II, Englanti III, Golf, Kannelkuoro, Lukupiiri (ennen Kirjallisuuskerho), Maalaus, Matkailu, Muisti, Peli, Sauvakävely, Teatteri, Voimistelu ja Kuntosaliikkuajat. Kokoontumisiin osallistui vuosittain keskimäärin 5000 henkilöä. Julkaisu kertoo myös kerhokentällä tapahtuneista muutoksista: mm. kolme englannin kerhoa yhdistyi vuonna 2014 ja matkailu- ja teatterikerhot vuonna 2015 Kulttuurimatkailuksi. Muistikerho lopetti, samoin Köksvenska, Smalltalk ja Sauvakävelijät lähinnä osanottajien vähyys takia. Uusina ryhminä aloittivat Sijoittajaklubi, Tuoli-jooga ja Miesten keskustelupiiri. Yhdistyksen 40-vuotisjuhlakautta 2011 kuvattiin Patinassa mm. ”Juhlavuoden kunniaksi kerhohuoneistomme saatiin kaupungin tekemän remontin kautta entistä ehompaan kuntoon. Keittiö uusiutui ja huoneiston toisessa päässä aloitti loppuvuodesta toimintansa aivan uusi toimintamuoto.”

SeniориJelppi. Euroopan seniorijärjestöissäkin huomiota sai osakseen erityisesti Turun Ikäihmistien luku- ja kohtaamispaikka SeniориJelppi. Se oli saanut alkusysäyksensä iäkkään jäsenen kokemasta heikosta palvelusta eräässä kaupungin terveyskeskuksessa. Hän kysyi silloiselta Turun yhdistyksen puheenjohtajalta, Aila Harjanteelta: ”Eikö yhdistyksemme voisi alkaa tarjota joitain yksinkertaisia terveyspalveluita jäsenille omassa talossamme?” Puheenjohtaja

Turun SenioriJelpin tarmokas vetäjä Aira Hällström ja Kaarinan senioreiden puheenjohtaja Paula Mäkinen iloisissa tunnelmissa.

Turun SenioriJelpin pihalla kokoontuttiin kesällä 2016.

Kaarinan senioreiden runokerho Helokit istunnossaan 2014.

käynnisti asian kehittelyn, ja lopputulosta esiteltiin myös Patinassa vuonna 2012. Sen mukaan ”SenioriJelppi on turkulaisille ikäihmisille sekä heidän omaisilleen tarkoitettu avoin kohtaamispaikka, josta voi hakea neuvoja esimerkiksi kotona asumisen tukipalvelujen hakemiseen tai mielekkään virkistys- ja harrastustoiminnan löytämiseen. Asiakkaiden käytössä on myös internetpiste ja opastamassa vaitiolovelvollinen atk-vertaistuki”.

Seniorijelppin toimintaa on johtanut piirin asettama toimikunta ja vapaaehtoistyöntekijät ovat olleet seniorijäseniä. Kaupungilta saatiin toiminnan alettua rahoitusta koordinaattorin palkkaukseen ja muihin kuluihin, mutta määrä on pienentynyt vuosi vuodelta. Kesällä 2013 järjestettiin Euroopan senioriliiton ensimmäinen Suomessa pidetty tapahtuma seminaarina Turussa. Siellä eräs osallistujia erityisesti kiinnostanut asia oli Suomessa voimaan astunut Vanhuspalvelulaki ja toinen oli SenioriJelppi. Sen vuotuinen kävijämäärä oli vuosina 2012–2016 ollut noin 1200 henkilöä. Seniorijelppin toiminta jatkuu edelleen. Turun yhdistys toimittaa myös Turkuset tiedotus- ja ohjelmalehteä, josta ilmestyi yhdistyksen kotisivulla saatavilla oleva 2021 Juhlanumero, jossa kerrotaan kattavasti toiminnasta. Perinteisiä toimintoja edustaa jo vuonna 1972 aloittanut Kannel-kuoro, ja uudempaa Tiistaitreffit, jotka pandemiatilanteen takia on viime ajat järjestetty etänä. Yhdistyksen kotisivuilla voi katsoa videolta muutamia viimeksi olleita tapaamisia.

Laitilan yhdistyksen perustavaan kokoukseen huhtikuussa 1997 osallistui 24 henkilöä. Yhdistys on kunnostautunut erityisesti jäsenmäärän kasvattami-

sessä ja sai vuonna 2015 kiinnityksen Turun maljaan piirin jäsenhankintakilpailun voittajana. Vuonna 2018 jäsenmäärä oli jo 207. Yhdistys teki vuonna 2000 kaupungille ehdotuksen Vanhustyön neuvottelukunnan asettamisesta. Laitilan toimintaan on kuulunut kuukausikoukousia, retkiä ja matkoja kulttuuri-tapahtumiin ja historiallisin nähtävyyksiin. Kerholuettelosta on mm. keskustelu-, liikunta-, naisten-, retkeily- ja viinikerhot. Yhdistyksen lukupiiri oli luke-
nut vuoteen 2019 mennessä jo yli 50 kotimaista proosateosta. Yhdistykselle osoitettua arvostusta osoittaa, että senioripiiri on vieraillut usein heidän luonaan. Mm. piirin kotiseutupäivät pidettiin vuonna 2009 Laitilassa ja vuonna 2011 kirkkopäivät, joihin osallistui yli 100 henkilöä. Historia oli tapahtumassa tärkeällä sijalla, sillä emeritus tuomiorovasti Raino Heikolan esitelmän aiheena oli piispa Erik Sorolainen.

Vuonna 2021 Varsinais-Suomessa toivotaan mahdollisimman monen yhdistyksen ottavan osaa Seniorikävelyyn, jonka teemana on ”Ota ystävä mukaan”. Halukkuutta olisi lisäksi ulkoiluttaa myös hoivakotien asukkaita, jos ohjeistukset sen sallisivat. Piiri kannustaa yhdistyksiä järjestämään ”Seniorien ympäristöpäivän”, ja kutsumaan jäsenten lisäksi opiskelijoita, koululaisia ja muitakin keräämään roskia oman kunnan alueelta, mahdollisesti myös vesistöjen läheisyydestä. Tarkoitus on järjestää lisäksi syksyllä 2021 Kolmen piirin yhteinen tapaaminen ja osallistua Turun kirjamessuille. Toimintasuunnitelmassa on kuitenkin

Kirkkopyhä on perinne, joka elää useissa senioriliiton piirijärjestöissä. Mynämäen kansalliset seniorit viettivät kirkkopyhää keväällä 2009.

ajankohtaan kuuluva toteamus ”järjestetään jos mahdollista”.

Uudessa kaupungissa toimi ennen pandemian alkua 18 kerhoa, joista harvinaisempaa tarjontaa edustanee kirjansidontakerho. Ohjelmassa on myös koulumummo ja -vaari toimintaa. Kaarinan yhdistys korostaa virkistuksen lisäksi vapaaehtois-, veteraaniyhteis- ja yhteistyötä muiden eläkeläisjärjestöjen kanssa. Loimaalla kehoitetaan tulemaan mukaan ”meidän kaveriksi :)” ja tarjotaan Kannel-kuoron lisäksi kerhoja sekä kulttuuri- ja liikuntatempauksia. Piikkiön yhdistys tarjoaa vakiintuneiden kerhojen lisäksi soolotanssi- ja koukkupolvet- kuntosalikerhoa.

Salon yhdistys avaa sivuillaan historiaansa ja kertoo, että taustalla on toimimasta lakannut, vuonna 1978 perustettu Halikon Kansallinen Eläkeläisseura. Aikalaisissa oli herännyt halu laajentaa toimintaa ja saada mukaan koko Salon seudun eläkeläisiä. Tämä onnistui ja syntyi uusi yhdistys. Mukaan oli saatu muutama jäsen lähes jokaisesta silloisen Salon seudun kunnasta, ja siitä oli hyvä lähteä jatkamaan. Nykyisin yhdistyksen kerhotarjonta on normaalioloissa vilkasta ja mm. toimintakertomus on saatavilla. Raison yhdistyksellä on vakiokerhojen joukossa mm. lavatanssi- ja Älä syö yksin -kerhot. Lisäksi tarjotaan linkkejä jumppaohjeisiin, mielen kunnossa pitämiseen ja digitreeneihin. Auranmaan seniorit perustaa toimintansa hyvin pitkälle monipuoliseen talkoo- ja yhteistyöhön.

Taisto Widenius ja Veikko Myllypakka osallistuvat Salon kansallisten senioreiden kirjallisuuskerhoon vuonna 2013.

Yhdistykset perustamisjärjestyksessä:

Turun kansalliset seniorit, per. 25.10.1971 rek. 11.11.1971, Uudenkaupungin kansalliset seniorit, per. 25.10.1972, rek. 10.1.1973, Kaarinan Seniorit, per. 11.12.1978, rek. 7.10.1980, Loimaan Kansalliset Seniorit, per. 24.10.1979, rek. 4.5.1981, Piikkiön Seniorit, per. 21.1.1994, rek. 24.7.1997, Salon kansalliset seniorit, per. 15.5.1985, rek. 24.6.1998, e. Salon seudun kansalliset eläkeläiset rek. 13.5.1986, Raison Seniorit, per. 14.11.1988, rek. 11.7.1989. Vuoden 1996 jälkeen perustetut uudet yhdistykset aakkosjärjestyksessä: Auranmaan seniorit, rek. 11.3.1998, Kemiönsaaren seniorit, rek. 22.2.2017, Laitilan seudun seniorit, per. 23.4.1997, rek. 16.1.1998, Liedon seniorit, rek. 12.1.2009, Mynämäen seudun kansalliset seniorit, per. 20.4.2006, rek. 19.9.2006, Naantalin Seniorit, rek. 5.1.2015, e. Naantalin seudun Kansallinen Eläkeläisseura, rek. 11.9.1996 ja Vehmaan seniorit, rek. 24.6.1998, e. Vehmaan seudun eläkeläisseura rek. 3.6.1997. Someron kansallinen eläkeläisseura on lopettanut toimintansa.

Salon kansallisten senioreiden Riitta Anttila ja Hilppa Vienonen olivat innokkaita keilailijoita vuonna 2014.

Lukuisissa senioriyhdistyksissä on toiminut vuosikymmenten varrella erilaisia muistikerhoja. Tässä pelataan muistipeli Musta kuula Salon senioreissa.

Patina – senioreiden äänenkannattaja ja sisäinen viestintä

Järjestölehti tiedon välittäjäksi ja yhteishenkeä luomaan

Kansallinen Senioriliitto valmisteli vuonna 2000 strategiaa tulevaa toimintaa varten, ja hahmotteli koostetta ”Historiaa strategian pohjaksi” liiton tärkeiksi arvioimista, menneistä asioista. Luettelo alkoi ymmärrettävästi Kansallisen Eläkeläisliiton perustamisesta vuonna 1971. Toisena tuli vuosi 1977, jolloin liitto erosi kokoomuksesta, perusti liitolle oman valtuuston ja alkoi perustaa piirijärjestöjä. Kolmanneksi tuli vuosi 1978, jolloin aloitettiin edunvalvontayhteistyö Valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunnassa (VENK) ja neljänneksi, vuosien 1978/80 huomion arvoiseksi tapahtumaksi merkittiin oman jäsenlehden, Patinan saaminen. Liiton valmistautuessa viettämään 30-vuotisjuhlaansa vuonna 2001 oli oma lehti vakiinnuttanut paikkansa ja nousut tärkeimpien strategisten asioiden joukkoon.

Liiton oman lehden odotusaika oli ollut pitkä. ”Olen perhesuunnittelun tulos. Minun 10 000 äitiäni ja 6000 isääni ovat odottaneet minua seitsemän vuotta”. Patinan ensimmäisen numeron toteamus keväällä 1978 kertoi samalla myös sen, kuinka monta jäsenperhettä liittoon kuului. Yksi lehden viivästymiseen vaikuttava tekijä oli ollut liiton jäsenyys kokoomuksessa. Huolimatta siitä, että kaikki paikallisyhdistykset eivät olleet liittyneet kokoomuksen jäsenjärjestöiksi oli puolueen järjestölehden Nykypäivän ajateltu hoitavan myös eläkeläisjärjestön asiat. Tilanne muuttui oleellisesti liiton erottua puolueesta vuonna 1977. Oman lehden vaatimaa taloudellista panostusta kauhisteltiin aluksi, mutta se perustettiin kuitenkin vuonna 1978. Onnistuneena pidetyn Patinanimen oli sattumalta löytänyt sanakirjasta liiton pääsihteeri Arvo Niemi, joka oli myös lehden ensimmäinen päätoimittaja. Työnimenä oli ollut Kansallinen eläkeläinen, jota pidettiin lopulta liian tavanomaisena.

Patina-lehden ensimmäinen numero 1978.

Myrskylän senioreiden Lasse Viren oli Patinan numero 5/2016 kannessa.

Ministeri Ilkka Suominen kertoi Patinassa 1/2017 näkemyksiään suurvaltasuhteista.

Suomen kansan rakastama laulaja Paula Koivuniemi vieraili senioriliiton toimistolla ja antoi haastattelun Patina-lehdelle syyskuussa 2020.

Ensimmäinen lehti oli aikakausiformaatissa ja kahdeksan sivuinen. Vuonna 1979 lehti ilmestyi kuusi kertaa tabloid-formaatissa. Lehden jakelu oli aluksi hoidettu piirien kautta, mutta pian se alkoi tulla kotiin postitettuna ja postitse sitä toimitetaan yhä. Lehden ilmestyttyä 20 vuotta vuonna 1998 Patinassa keskityttiin juhlasisältöön ja muisteleamiseen. Edellisenä vuonna liittokokous oli äänestänyt liiton uudeksi nimeksi esitetyn ehdotuksen molemmista sanoista ja päättänyt muuttaa nimen Kansalliseksi Senioriliitoksi. Tässä yhteydessä kukaan ei ainakaan julkisesti esittänyt, että lehden nimi tulisi vaihtaa. Se oli jo omaksettuna jäsenten keskuudessa. Juhlavuoden kirjoituksissa korostettiin oman lehden tarpeellisuutta ja katsottiin järjestölehdellä aina olevan paikkansa. Sama sävy oli myös vuosina 2008 ja 2018, kun oli 30- ja 40-vuotisjuhlavuosien ja -numeroiden aika.

Patinan oli alusta asti tarkoitus olla sekä jäsen- että järjestölehti, minkä tuli näkyä sen sisällössä. Vuoden 1997 mediakortin mukaan painopisteiksi vuodelle 1998 oli valittu Patinan 20-vuotistaival, seniorienergian hyötykäyttö, taide, terveydenhoito sekä elämänarvot ja asenteet. Järjestölle lehti oli keskeinen sisäisen viestinnän väline, jolla oli esitettävänä ajankohtaisten asioiden, kuten sääntömääräisten kokouskutsujen lisäksi tapahtumamarkkinointia tukeva tarjous. Kurssi- ja koulutustapahtumat piti saada jäsenistön tietoisuuteen.

Oma paikka Patinan alkulehdillä oli myös puheenjohtajan ja toiminnanjohtajan puheenvuoroilla, joissa he pääsivät kertomaan ajankohtaisista asioista ja tunnelmista. Lehden kautta kerrottiin liiton ajamista ikäihmisten ja eläkeläisten edunvalvontaan liittyvistä asioista, aikaansaannoksista, eläkeläisjärjestöjen yhteishankkeista sekä viranomaisien eläkeläisiä koskevista päätöksistä. Lehden tuli välittää myös jäsenistön kuulumisia, sillä tarkoituksena oli vahvistaa kuvaa vilkkaasti ja monipuolisesti toimivasta kentästä. Lopulta lehdellä oli liiton taloutta tukeva merkitys ilmoitusmyynnin kautta. Tosin sen tuloksellisuus vaihteli paljon, ja vasta aivan viime vuosina se on ollut tuottoisaa. Tähänkin asiaan on korona-aika tuonut omat rajoituksensa.

Vuoden 1997 nro 4 julkaisua mainostettiin ”Historian ensimmäisenä Seniori-Patinana” sekä ”Patina aikakauslehtenä”. Kentältä tuli runsaasti palautetta ja toivomuksia, ja niitä pyrittiin ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon. Lehden sisältö ja ulkoasu olivat myös jatkuvan seurannan kohteena. Vuonna 1998 toimintasuunnitelmassa toivottiin Patinan parannusta vain lehden kuviin, joiden laatuun haluttiin kiinnitettävän erityisesti huomiota. Vuonna 1999 liittovaltuusto antoi hallitukselle ohjeen ”tukea Riitta Uosukaisen valintaa presidentiksi”, mikä näkyi Patinan sivuilla mm. kuvien ja haastattelujen muodossa. Patinan ja Nykypäivän yhteistyötä oli lisätty tuntuvasti, ja Patinan Liittokokousnumero ilmestyi myös Nykypäivän liitteenä. Nyt järjestettiin myös Patinan lukijamatkoja pitkin Eurooppaa mm. oopperan ja operettien merkeissä. Ohjelmatarjontaan oli uutena otettu myös jäsenristeilyt, jotka saivat heti suuren suosion.

Vuonna 1999 ylivoimaisesti suosituin oli toimintakertomuksen mukaan ollut pikkujoulumatka Turusta Tukholmaan. Liiton tiedotuspuolta täydennettiin mediavalmiustyöryhmällä, joka laati ulkoasua ja sisältöä koskevan kehittämissuunnitelman hyväksyttäväksi.

Eläkeläisjärjestöjen jäsenistö ja samalla niiden lehtien lukijakunta vaihtuu koko ajan ihmisiän rajallisuuden takia. Vuonna 1998 Patina julkaisikin kirjoituksen, jossa eläkeläiset jaettiin kolmeen ikäryhmään. Sen mukaan ikävuosina 65–75 on vanhusten nuoruus, ikävuosina 75–85 vanhusten keski-ikä ja ikävuonna 85 ja siitä eteenpäin on vasta vanhusten vanhuus. Patinalle on ollut ominaista pyrkiä elämään kulloisenkin ajan ja liiton toiminnan rytmissä. Jopa erityinen Paparazzi-sivu ja Juorupalsta avattiin lyhytaikaisina kokeiluina. Paparazzi-

Patinan markkinointitiski vuonna 1998.

tekstiksi kelpuutettiin tuolloin otsikko ”Puheenjohtajataisto nostatti verenpainetta” selostettaessa sinänsä aivan normaaleja liittokokouksen tapahtumia. Patina on esitellyt tekstein ja kuvin myös useita poliitikkoja, kuten tasavallan presidentiksi sittemmin valittua Sauli Niinistöä ja eduskunnan pitkäaikaista puhemiestä Riitta Uosukaista, jotka ovat vuosien mittaan olleet aktiivisesti esiintymässä Kansallisen senioriliiton tilaisuuksissa. Myös eduskunnan puhe miehenä toiminut Paula Risikko oli paljon esillä eläkeasioissa eritoten sosiaali- ja terveysministerinä ollessaan, koska käytti senioriliiton edunvalvontaryhmää sparrausrinkinään.

Vuosituhanen vaihteen ja 2000-luvun alun erityisaiheita Patinassa olivat omaishoito, muistiongelmat ja unettomuus. Lehdessä kysyttiin kahdessa perättäisessä numerossa Olemmeko ihan sairaita? ja Onko kuntosi kunnossa? On myös annettu mitä erilaisimpia ohjeita henkisen ja fyysisen kunnon ylläpitämiseen. Patina on ollut mukana eläkepolitiikasta käydyssä keskustelussa kaikkina ilmestymisvuosinaan, ja annetun palstatilan mukaan kärkisijoille oli aiheena noussut 1990-luvun puolivälistä lähtien ns. taitetun indeksin käsittely. Sitä koskeva lainsäädäntö, jonka mukaan eläkkeitä on korotettu vain 20 prosenttia suhteessa palkkojen nousuun, on koettu epäoikeudenmukaiseksi muis- sakin eläkeläisjärjestöissä.

Patinassa 3/2001 Matti Kinnunen kirjoitti Euroopan unionin ikäsyrrinnän vastaisesta direktiivistä ja toiminnanjohtaja Ismo Suksi: ”Hyvästä kolmannes- ta elämästä”. Lehden roolia äänenkannattajana, tiedotuskanavana ja jäsenistön yhteydenpitovälineenä haluttiin tuoda esiin monin tavoin. Lehti antoi oman panoksensa myös liiton tavoitteena olevan jäsenistön digitaalitekniikan tason nostamiseen mm. artikkelein Tutustu näppäinten maailmaan, Sähköinen me- dia käyttöön ja Seniorit kännykkäkoulussa. Lehdessä avattiin digitaalitekniikan tuomia uusia mahdollisuuksia ja kerrottiin lehden myös jatkossa panostavan digitekniikkaan eri tavoin.

Patinan sisältö on ollut luonteeltaan isänmaallista, kansallisesti rakentavaa ja hengelliset arvot huomioon ottavaa. Aina on myös erityisesti painotettu sukupolvien yhteisyyden merkitystä. Hengellistä puolta on lehdessä tarjonnut vuosien mittaan vaihtuvien kirjoittajien voimin ylläpidetty Sana sinulle palsta, jossa kirkon edustajat tai sitä lähellä olevat ovat saaneet puheenvuoron. Poliiti- koille on puolestaan tilaa tarjonnut Kuulumisia Arkadianmäeltä-palsta. Tek- nisesti Patina on seurannut alan kehitystä ja samalla myös lukijakunnan val- miutta pysyä mukana. Patinassa on esitelty laajasti liiton sähköisen kehityksen ja toimintojen edistymistä sekä niistä järjestettyjä kursseja. Sähköisten välinei- den käyttö alkoi kuulua jo yhä useamman eläkeläisen arkeen.

Vuosien 2003–2004 toimintasuunnitelmakaudella haluttiin turvata Patinan ilmestyminen seitsemän kertaa vuodessa, ja avustaa lehden kehittämistä tiedotustoimikunnan avulla. Ilmoitusmyynnin tehokkuuden lisäämiseksi se

ulkoistettiin ostopalveluksi. Patinan rooliksi jäi yhä sisäisen tiedottamisen tärkeänä välineenä oleminen, sillä edelleen vasta osalla jäsenistöstä oli internet-yhteys. Vaikka lehden taitto oli jo jonkun aikaa tehty ostopalveluna, saivat tekniikan kehityksen myötä saataville tulleet, kohtuuhintaiset taitto-ohjelmat harkitsemaan tarvittavien laitteiden hankintaa liitolle. Lehti voitaisiin silloin tehdä kokonaan omana työnä, missä nähtiin paljon hyviä puolia. Suurin hidastava tekijä lehden teossa oli kuitenkin taittoon toimitettujen aineistojen olomuoto. Ne eivät yleensä olleet sähköisessä muodossa, ja olivat työläitä käsitellä. Siksi ohjelman hankinta jäi.

Vuonna 2003 liitto pyrki ulkoistamaan Patinan lukijamatkojen järjestämisen ja rajaamaan sen naapurimaiden ulkopuolella oleviin kohteisiin ja sellaisiin, joihin osallistujia tuli koko maasta. Ohjelmassa oli mm. Niilin risteily, Hurtigruten-risteily ja kolmen kohteen (Nizza-Riviera-Toscana) Pohjois-Italiaan suuntautunut matka. Piirit ja yhdistykset järjestivät yhdessä ja yksin aktiivisia ns. lähialuematkailussa. Myöhemmistä matkoista ei toimintakertomuksissa ollut mainintoja pitkään aikaan.

Vuosien 2006–2007 toimintasuunnitelma piti Patinan seitsemän numeron ilmestymisaikataulua tiheydeltään sopivana ja kustannuksiltaan tarkoituksenmukaisena. Kotisivujen katsottiin vielä parhaimmillaankin vain täydentävän Patinan välityksellä hoidettavaa sisäistä viestintää. Lehden talous perustui edelleen lähes kokonaan RAY:n yleisavustuksiin, koska ilmoitusmyynnin volyymit olivat taas laskussa. Taiton ongelmana oli edelleen ei-sähköisessä muodossa tuleva jäsenmateriaali, mutta digitalisoituminen vaikutti jo myönteisesti valokuvaan, mikä ilahdutti kovasti. Niin ilahdutti myös vuonna 2006 tapahtunut valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen yhteisen etujärjestön EETU:n perustaminen. Senioriliitto on ollut EETU:n kiertävässä, vuoden mittaisessa puheenjohtajavuorossa kolme kertaa, mikä on näkynyt myös Patinassa.

Vuonna 2009 toimitussihteeri Hannele Vuori laati perusteellisen power point-esityksen ”kuinka tehdään hyvä haastattelu Patinaan?”. Ohjeen mukaan tuli paikalliselle vaikuttajalle, valtakunnalliselle päättäjälle, urheilijalle, taiteilijalle jne. esittää 5–6 kysymystä. Tavoitteena oli tehdä juttu, joka tukee liiton perustehtävää, vahvistaa yhteisöllistä kuvaa, kuvaa toimintaa ja myös lisää sitä. Piti muistaa myös jäsenhuolto ja jäsenhankinta, kirjoittaa lyhyt juttu, joka on: seurallinen, huomaavainen, rakentava, muistaa arvot, luottamuksen, tukee mainetta, tunnettuutta, lisää virikkeitä ja vuorovaikutusta, antaa tietoa, tukee uusia teemoja ja hankkeita, positiivinen, mielihyvää tuottava, valoisa, henkeä nostattava jne. – Aika paljon vaatimuksia siis.

Vuonna 2012 työskenteli vuoden verran Sosiaali- ja terveysministeriön asettama indeksityöryhmä, joka ei lopulta päässyt taitetun indeksin muuttamisesta yksimielisyyteen, ja eläkeläisjärjestöjen edustajat joutuivat jättämään mietintöön eriävän mielipiteensä. Patina seurasi työryhmän vaiheita läheltä.

Lehdessä kannettiin huolta myös tulevista eläkeläisikäluokista. Ilmestyipä Patinassa aiheeseen liittyen myös sympaattinen pilapiirros eläkeläisten näkökulmaa myötäeläen. Myös vuonna 2013 toteutunut Vanhuspalvelulain säätämisen, joka sisälsi vanhusneuvostojen lakisääteisen määräämisen kuntiin, noteerattiin Patinassa. Samoin Euroopan senioreiden liitto ja sen ensimmäinen Paasikivi-Opistolla pidetty ESU-seminaari vuonna 2013. Kansainvälinen yhteistyö huipentui vuonna 2018 Helsingissä olleeseen ESU:n yleiskokoukseen. Aiempina vuosikymmeninä oli eri tavoin viritelty yhteistyötä liittoa aatteellisesti lähellä olevien pohjoismaisten eläkeläisjärjestöjen kanssa, ja kaikesta näistä kerrottiin myös Patinassa.

Patinasta tärkeä osa liiton sähköistä viestintää

Keväällä 2014 liitto linkitti ensimmäisen kerran kotisivuilleen Patinan digitaalisen näköisversion avoimesti saataville. Sen jälkeiset numerot löytyvät kaikki sähköisinä, tuorein numero viikon viiveellä. Pienimuotoisena kokeiluna oli liiton toimistolla järjestetty myös Facebook-koulutusta, mutta oli tultu vielä siihen tulokseen, ettei sosiaalisen median koulutus ollut liittotasolla vielä ajankohtaista. Osa yhdistyksiä ja piireistä harkitsi kuitenkin jo sosiaalisen median hyödyntämistä ja käytön opettamista. Tavoitteena oli, että vuoden 2014 aikana kaikki yhdistykset perustaisivat oman sähköpostiosoitteen, mutta tavoitetta ei saavutettu. Patinan toimitussihteeripalvelut ulkoistettiin numerosta 4/2014 alkaen Omnipress Oy:lle, ulkoasua uudistettiin ja sisältöön tehtiin pieniä muutoksia. Ilmoitusmyynnin kohdalla näkyi selvästi, kuinka media-ala kärsi lehti-mainonnan vähenemisestä.

Edellisenä syksynä suunniteltu visuaalisen ilmeen kokonaisuudistus otettiin käyttöön vuoden 2015 alusta, ja paperille painettuja numeroita ilmestyi kuusi. Sähköinen viestintä liiton toimiston ja yhdistysten välillä oli kasvanut, ja verkossa olevan työryhmätilan käyttö lisääntynyt. Vuoden loppuun mennessä 140/162 paikallisyhdistystä ja kaikki piirit olivat ottaneet käyttöönsä sähköpostiosoitteen ja saaneet käyttäjätunnukset liiton verkkosivujen työryhmätilaan, josta löytyy yhdistysopas ja muuta yhdistystoimijoita koskevaa materiaalia. Suunniteltiin Patinan ”isojakoa” ja tarjottiin yhdistyksille mahdollisuutta tilata lehden numeroa jakoon toiminnan tunnettuuden lisäämiseksi.

Patinan päätoimittajana toimi 30.4.2016 asti toiminnanjohtaja Marjo Palomäki ja hänen jälkeensä Matti Niiranen. Suuri osa artikkeleista saapui edelleen jäsenistöltä ja toimitusneuvoston jäseniltä, mutta osa ostettiin myös ulkoa. Toimittajataustaa omaavan Niirasen tultua päätoimittajaksi sisältöä ryhdyttiin tekemään enemmän toimistolta käsin, ja liiton toimihenkilötkin saatiin kirjoittamaan lehden jokaiseen numeroon. Lehden sivumäärä kasvoi 32-sivusta

40–48 sivuun, valokuvuihin panostettiin voimakkaasti ja tilaisuuksia kuvasi nyt usein ammattikuvaaajia. Porvarillisen työn arkiston kanssa käynnistettiin valokuvien digitalisimisprojekti, jonka tarkoituksena oli saada vanhat kuvat helpommin Patinan, liiton ja työn alla olleen liiton 50-vuotishistorikin käyttöön.

Vuonna 2017 lehden paperipainos oli noin 23 000 kappaletta, minkä lisäksi lehti oli sähköisenä liiton nettisivuilla. Painettu lehti jaettiin edelleen jäsenistölle kotiin, koska se sisältyi jäsenmaksuun ja tavoitti kaikki jäsenet. Seuraavaksi kiinnitettiin huomio ilmoitustuottoihin. Toiminnanjohtajan mukaan ”kasvu saatiin aikaiseksi sopimalla ilmoitushankintasopimukset kahden ammattilaisen kanssa ja myynti lähti kasvuun”. Vuoden 2016 ilmoitustuotot saatiin nostettua vuonna 2019 jo kolminkertaisiksi. Myös uudelleen käyttöön otettu matkaformaatti, Patinan lukijamatkat, löi itsensä läpi ja toi lehteen merkittävästi lisää matkailualan ilmoituksia.

Vuonna 2018 liitto suoritti jäsenkyselyn, jossa tiedusteltiin lukijoiden mielipiteitä lehdestä. Kysymykset koskivat seitsemäätoista eri sisältöaluetta, ja lehti sai erittäin hyvän palautteen. Vastanneista 85 % antoi arvosanaksi joko erittäin hyvä tai melko hyvä. Lehden perustajat olisivat varmaan olleet ikionnellisia, jos voisivat olla todistamassa Patinan menestystä. Optimistit olivat voittaneet ja epäilijät hävinneet. Patinassa on koko sen olemassaolon ajan kerrottu tekstein ja näyttävin kuvin liiton järjestötoiminnasta. Lukemattomat matkat ja

Patinan toimitusneuvosto kokouksessaan 23.8.2016. Vasemmalta toimitussihteeri Tiina Parikka, Kari Mäkelä, Tapani Iivari, Veli-Pekka Vahvaselkä, päätoimittaja Matti Niiranen. Edessä oikealla Leena Sorvali.

muut tapahtumat paikallisosastojen, piirien sekä valtakunnallisen järjestön puitteissa ovat tulleet näin lukijoiden ulottuville.

Lehdessä vuodesta toiseen olleen sanaristikon yhteydessä julkaistiin joka numerossa myös palautekysely. Ristikoita palautettiin yleensä noin 80–120 kappaletta/lehti. Sanallinen palaute ei ole ollut kovin runsasta, mutta se koottiin aina ja siitä keskusteltiin toimitusneuvoston kokouksissa. Patinan välissä on jaettu aika ajoin myös jäsenhankintamateriaalia.

Liittokokouskauden 2017–2020 teemaksi valittiin Seniorit netti-ajassa ja jo kesäkuussa Patinassa oli some-sanastoa senioreille. Kun EETU:n kuusi jäsenliittoa eivät päässeet yksimielisyyteen yhteisestä kannanotosta sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen ja palvelujen eli Sote-uudistuksen yksityiskohtien osalta antoi työvaliokunta joulukuussa 2017 oman julkilausumansa, joka julkaistiin Patinassa. Senioriliittolaisille tärkeitä asioita ovat tutkimusten mukaan sukupolvien perinnön siirtäminen, suomalaisen identiteetin vaaliminen, talkoohenkisyys sekä henkisten ja hengellisten arvojen kunnioittaminen. Kuten aikanaan Suomen 80-vuotisjuhlaa, niin myös Suomi 100-vuotta tapahtumaa juhlistettiin arvokkain menoin eri puolilla Suomea ja mm. Mäntsälän, Ylöjärven, Pirkanmaan ja Valkeakosken senioreiden tilaisuudet saivat Patinassa palstatilaa. Pohjois-Savon piirissä oli juhlapuhujana professori Martti Häikiö, Helsingissä valtioneuvos Riitta Uosukainen, ja Keski-Suomessa järjestettiin samalla piirikokous.

Toki liiton sisäisessä viestinnässä on paikkansa myös sähköpostitse ja kotisivun kautta tapahtuvalla viestinnällä, mutta sähköpostitse voidaan lähestyä edelleen kattavasti vain piirejä ja yhdistyksiä. Patina onkin säilyttänyt paikkansa varmana välineenä yhteydenpidossa jäsenistön kanssa, sillä kaikilla ei ole sähköpostiosoitetta. Myös liiton kotisivun rooli on kasvanut ja sen tavoitavuus on parantunut. Täysin se ei kuitenkaan jäsenistöä palvelemaan pysty, koska kaikilla ei ole tarvittavia laitteita. Vuonna 2019 Senioriliitto oli Facebookissa, Instagramissa, YouTubeissa ja Twitterissä, jotka kaikki on myös esitelty Patinan sivuilla.

Liiton uusimpana viestintämuotona on Seniori-podcast, joka on verkossa julkaistava äänitallenne. Sitä voi verrata radio-ohjelmaan, mutta sitä ei lähetetä

Patinan pilapiirtäjä Hannu Nurmi kuvasi liittokokouskauden 2017–20 teeman ”Seniorit netti-ajassa” näin osuvasti.

radiokanavalla. Seniori-podcastin voi kuunnella liiton verkkosivuilta yksin, silloin kun parhaiten sopii sekä tapahtumissa tai yhdessä muiden kanssa. Ensimmäinen uusi jakso julkaistiin 19.10.2020 ja siitä alkaen kolme kertaa viikossa marraskuun ensimmäiselle viikolle saakka. Seuraavaksi oli vuorossa toinen sarja: Senioreiden ajatuksia vaikuttamistyöstä. Podcastien sisällön suunnittelijana ja haastattelijana oli vaikuttamistyön suunnittelija Tiina Saari ja editoijana viestinnän asiantuntija Petri Rytönen. Helmikuussa 2021 saa liiton kotisivujen hakutoiminnolla 37 podcast-hakuun vastaavaa sivua valittavakseen.

Liiton 2020–2023 toimintasuunnitelman mukaan Patinan tarkoitus on vahvistaa senioriliiton jäsenistön sisäistä me-henkeä sekä välittää tietoa liiton, senioripiirien ja -yhdistysten toiminnasta. Lehdessä kerrotaan monipuolisesti eläkeläisiä ja ikääntyneitä ihmisiä koskevista asioista ja heitä kiinnostavista, ajankohtaisista ilmiöistä. Lehdellä on entistä paremman näkyvyyden ansiosta edelleen tärkeä rooli liiton edunvalvonta- ja vaikuttamistyössä. Patinan verkkolehden kehittäminen aloitetaan ja lehden sisältöjä kehitetään käytettäväksi soveltuvien osien myös liiton muissa sähköisissä kanavissa. Senioriliiton digitaalisten kanavien kehittämisen tavoitteena on parantaa tiedonsaantia ja helpottaa yhdistysten toimintaa. Patinan 1/2021 numerossa esitellään mm. liittokokouksessa valitut luottamushenkilöt, kuntavaaliohjelma ja 50-vuotisjuhlavuottaan viettävien yhdistysten tunnelmia. Mukana ovat myös perinteiset teemat, kuten liikunta, ruoka, mietelmät, kirjat, hankkeiden esittelyä, muistelua ja tietysti riskikko. Esillä on myös liiton 50-vuotisjuhlan kunniaksi teetetty juhlamitali, jota piirit ja yhdistykset voivat tilata huomionosoituksena ansioituneille jäsenilleen.

Patinan 1. lukijamatkan osanottajat Suomen Budapestin suurlähetystön portailla marraskuussa 2017. Käyntiä isännöi suurlähettiläs Jari Vilen.

Roomaan suuntautuneen Patinan lukijamatkan osallistujat Vatikaanivaltiossa marraskuussa 2018, taustalla Pietarin kirkko.

Kurssi- ja lomakeskus Keikkula

Aurinkoinen alkutaival

Kansallisen senioriliitto oli alkanut pian liiton perustamisen jälkeen haaveilla toimintaa tukemaan tarkoitettun kurssikeskuksen hankkimisesta. Monilla muilla eläkeläisjärjestöillä oli jo omansa, joillain jopa useampia. Monien epäonnistuneiden hankintayritysten jälkeen asia alkoi edetä, kun Kansallisen Kokoomus hankki omistukseensa Harjattulan kartanon maineen ja perusti sinne eduskuntaryhmän tuella opintokeskuksensa, Paasikivi-opiston. Senioriliitto sai vuokrata osan maista 50 vuodeksi omaan käyttöönsä, ja pian seuranneet kurssikeskuksen rakentamisivaiheet kuvataan perusteellisesti Murroksen vuodet historiikissa. Rakentamisen ensimmäinen vaihe valmistui kesäksi 1983. Raha-automaattiyhdistys tuki tuolloin vielä ns. sosiaalista lomatoimintaa ja -kiinteistöjen hankintaa, mutta alkoi jo 1980-luvulla kiristää tukiperusteita.

Keikkulan toisen rakennusvaiheen valmistumista juhliittiin kesällä 1988 n. 2500 henkilön voimin, ja Turun Kansallinen eläkeläisseura vastasi järjestelyistä kenttäkeittiöruokailuinen. Esiintymässä oli mm. kuoro, johon oli koottu n. 600 kuorolaulun harrastajaa. Liitto oli saanut lunastettua Keikkulan tontin omakseen samana vuonna. Oltiin kiitollisia rakentamisen hyväksi tehtyjen lahjoitusten ja jäsenistön vapaaehtoistyön suuresta määrästä. Vuonna 1996 esiteltiin Keikkulan saamia lahjoituksia jäsenlehti Patinan jokaisessa numerossa. Lahjoittamisesta oli järjestetty haaste- kilpailuja, joissa yhdistykset, mutta myös yksityishenkilöt haastoivat toinen toisiaan mukaan. Näin saatiin rahaa, mutta myös monenlaista pienempää ja suurempaa tarvikkeistoa, kuten levysoitin, keinutuoli ym. yleistä mukavuutta parantamaan. Jotkut yhdistykset olivat lahjoittaneet puun taimia istutettaviksi.

Keikkulaksi nimetty kurssikeskus laajensi liiton tarjontapaletin vastaamaan jäsenistön tuon ajan loma- ja virkistyspaikkatarpeeseen. Liiton kannalta kurssikeskus palveli myös oivallisena järjestöväen koulutuspaikkana. Kurssitarjonta

oli alusta asti monipuolista ja yhteistyö kokoomuksen kanssa toimi hyvin. Alueelle rakennettiin vuonna 1990 golfkenttä, joka sai miettimään sen tarjoamia mielenkiintoisia kurssimahdollisuuksia, joten liitto päätti ostaa golf-osakkeen. Vuoden 1993 vuosikertomus kertoi liiton vakavaraisuuden parantuneen ja rakentamisen aikaiset lainatkin oli saatu maksettua. Seuraavien vuosien tavoitteena oli saada Keikkulan käyttö sellaiselle tasolle, ettei siitä muodostuisi taloudellista rasitetta, vaan se tulisi omavaraiseksi.

Vuonna 1995 tullut tieto liiton alv-verovelvollisuudesta sotki pahasti liiton budjetin, joka oli tehty ilman sitä. Harjattulan alueelle tiedettiin kuitenkin olevan lähivuosina valmistumassa asemakaava, mikä nostaisi maan arvoa, vaikkakin toisi kuluja kaavoitusmaksuina. Vuoden 1996 liittokokouksessa kerrottiin RAY:n avustusten pysyneen entisellä tasolla, mutta toivottujen lisäinvestointien osalta rahahanat oli suljettu. Liiton talous oli vielä hyvällä tolalla, mutta ymmärrettiin jatkossa tarvittavan tarkkaa suunnittelua ja tarpeellisiin uudistuksiin pystyvää päätöksentekoa. Maan taloudellisen tilanteen arveltiin laman jälkeen jatkuvan vaikeana ja uskottiin sen vaikuttavan kaikkeen. Tiedettiin, että Keikkulan tunnetuksi tekemisessä riitti työsarkaa ja kävijämäärät piti saada nousemaan.

Keikkula alkaa tuottaa ongelmia

Vuosien vierieissä alkoivat jäsenistön odotukset lomatoiminnalta vähitellen muuttua, ja Keikkulan kallis ylläpito sekä jatkuva korjaustarve tuottivat liiton taloudelle ylitsepääsemättömiä ongelmia. Vuoden 1998 liittokokouksessa valtuuston puheenjohtaja Olavi Niemi kertoi uuden valtuuston saaneen tiedon, että liiton varat eivät tulisi missään tapauksessa riittämään toimintasuunnitelman ja talousarvion mukaiseen toimintaan. Talouden epävarmuuden takia oli myös tehtävä paljon säästötoimia. Sen seurauksena mm. vähennettiin henkilökuntaa, lopetettiin talouspäällikön toimi ja ulkoistettiin palveluja. Talouden tilasta huolimatta löytyi vielä optimisteilta halua rakentaa toivottuja lisäosia Keikkulan vetovoiman kasvattamiseksi. Sinne olisi tarvittu myös atk-kurssien tarvitsemat ajantasaiset tietotekniikkalaitteet, joiden hankinta aikaansaisi kyllä myös kuluja. Siihen ajateltiin voitavan käyttää Valma Penttiseltä testamenttilahjoituksena saatuja rahoja ja täydentää niitä tarvittaessa keräys- sekä arpajais-tuloin. Niihin ei kuitenkaan vielä kajottu.

6.6.1998 kuollut Penttinen oli lahjoittanut testamentillaan ”kaiken jälkeen jättämänsä omaisuuden, oli se missä muodossa tahansa kurssi- ja lomakeskus Keikkulalle”. Perunkirjoituksen mukaan varoja oli 982 500 markkaa, nykyrahassa n. 164 000 euroa. Liitto oli sijoittanut saamansa rahat helposti realisoitaviin osakkeisiin, mistä niitä pystyi tarvittaessa nopeasti saamaan käyttöön.

Senioripiirien verkkosivuvastaavat opiskelemassa tietotekniikka Keikkulassa helmikuussa 2011.

Liitto hankki Penttisen muistolle kiitoksena hautakiven ja on sitoutunut maksamaan myös haudan hoidon. Keikkulaa on muistettu myös toisessa, Helmi Helena Kivikarin testamentissa, jossa neljä häntä lähellä ollutta järjestöä saivat kaikki 50 000 euron lahjoituksen.

Keikkulassa järjestettiin vuonna 1998 runsaasti eriteemaisia lomaviikkoja, mutta oli jo tiedossa, että etäisyys Keikkulasta tai matka sinne oli monen piirin mielestä liian pitkä. Niiden into käyttää kurssikeskuksen palveluja oli kokemuksen mukaan sitä vähäisempää mitä kauemmaksi edettiin Jyväskylän etäisyydeltä. Varsinaissuomalaisen lisäksi juuri Keski-Suomen piiri oli innokas Keikkulan käyttäjä. Vaikka vuosien mittaan oli yritetty kaikenlaista, ei käyttöastetta saatu millään nousemaan. Ongelmapaketti olisi ratketakseen edellyttänyt tuotavuuden nostamista, mutta päätettiin ottaa ratkaisuille vielä vähän lisää harkinta-aikaa ja siirtää hankalat päätökset seuraavan liittovaltuuston tehtäväksi. Vuonna 1999 Keikkulan kohdalla kerrotaan liitossa pohditun tarpeellisten toimenpiteiden osalta vielä viiden vaihtoehdon välillä, joita yksi oli jo myynti. Päädyttiin kuitenkin ostamaan lisää golf-osakkeita.

Vuosien kuluessa oli rakennusten kunnossa yhä enemmän huolehdittavaa ja ulkoalueiden hoito työllisti myös paljon. Sama ongelma oli monella muullakin eläkeläisjärjestöllä, ja jotkut useamman kurssikeskuksen omistaneista liitoista olivat jo luopuneet osasta. Niiden ongelmana olivat rakennukset, jotka oli ostettu ”käytettyinä” eli vanhasta käytöstään poistettuina. Tällöin korjaustarvetta ja kunnossapidon kustannuksia oli alkanut kertyä jo aikaisemmin kuin uutena

käyttöön otetussa senioriliiton kurssikeskuksessa. Keikkulassa oli vain kaksi palkattua työntekijää ja oman jäsenistön vapaaehtoisen avun varaan saatettiin edelleen laskea osa töistä. Saatiin vielä RAY-avustukset toimintaan ja projekteihin, mutta jaossa ei enää ollut investointiavustusta. Se oli lopetettu kaikilta eläkeläisjärjestöiltä.

Vaikka Keikkulaa oli kaikin keinoin yritetty saada omavaraiseksi, ei mikään tuntunut onnistuvan, ja lopulta palveluja parantamaan ajateltu lisärakentaminenkin päätettiin keskeyttää. Liiton vuoden 1999 talouden tulos oli kirjatun mukaan ”erittäin tappiollinen”, ja suuri osa siitä johtui nimenomaan Keikkulasta. Raha-automaattiyhdistys oli lisäksi tulossa suorittamaan erityistarkastuksen lomatoiminnan toteutuksesta saadun lomatuen takia, mikä sekin jännitti.

Liiton talouden tervehdyttämisohjelma

Kaikki vuoden 2001 hallituksen ja työvaliokunnan kokoukset käsitelivät vaikeaa taloudellista tilannetta. Liiton uusi toiminnanjohtaja Erkki Sipilä, jolla oli kokemusta ja taustaa rahoitusosalta pankista, alkoi hallituksen pyynnöstä selvittää asiaa perusteellisesti. Hän esitteli hallitukselle 28.9. laatimansa tervehdyttämisohjelman, jossa korostettiin kaikkein tärkeimpänä resurssien riittävyyden jatkuvaa seurantaa, kustannustehokkuutta ja piirien tuen nostamista 25 %:a. Lisäksi jäsenmaksun tuli seurata kustannusten todellista kohoamista. Esityksen kannustamana liitto päätti ensi alkuun ottaa huomattavan suuren, tilapäisen lainan pankista, jolla uskottiin saatavan talouden tasapainottaminen hyvin käyntiin. Liitto nosti jäsenmaksuaan ja kiristi talouttaan kaikin käytettävissä ollein keinoin, alkoi vähitellen mm. vähentämään kovalla kädellä kalliiksi tulleet toimikuntia. Puheenjohtajana toiminut Elsi Hetemäki-Olander luotti Sipilään ja kannusti myös vaikeiden ratkaisujen tekemiseen.

Vuoden 2004 liittokokouksessa selonteon valtuuston vuosien 2002–2003 toiminnasta ja taloudesta pitänyt valtuuston puheenjohtaja Erkki Hietamäki sanoi, että ”tappiollisuudesta huolimatta Keikkulaa pidettiin yhä tärkeänä senioreiden fyysisen, henkisen ja sosiaalisen vireyden ylläpitäjänä ja omatoimisuuteen kannustavan toimintansa takia. Sillä oli yhä tärkeä tehtävä myös yhteistä identiteettiä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta rakentavana kohtauspaikkana. ”Se oli meidän oma paikka”. Hietamäki kertoi, että kaikki kuntoarvion edellyttämät korjaus- ja uudistamistyöt kauden aikana oli tehty eikä uusia tarpeita ollut näköpiirissä. Liiton tarjoamaa monipuolista ja laadukasta palvelutoimintaa pidettiin yhä merkittävänä lisänä yhteiskunnan tuottamien palvelujen rinnalla.

Hallitus kuuli vuoden 2004 viimeisessä kokouksessaan Keikkulan käyttöasteen yhä pienentyneen ja tappion kasvaneen. Vuoden 2005 ensimmäisessä kokouksessa asetettiin jälleen uusi työryhmä pohtimaan tilanteen tervehdyt-

tämistä. Ensimmäisenä toimenaan hallitus päätti 21.9.2005 muuttaa kurssikeskuksen nimen lomakeskus Keikkulaksi. Lisäksi sen toimintaperiaatteita uudistettiin ja taloudellista pohjaa pyrittiin varmistamaan monin tavoin toiminnanjohtaja Sipilän seurattessa taloutta tarkkaan. Koulutustoiminnan osalta tavoiteltiin edullisiksi hinnoiteltuja tapahtumia, sillä katsottiin, että tämän palvelumuodon ei ollut tarkoituskaan tuottaa tuloja vaan lähinnä tukea monipuolisesti liiton järjestötoimintaa.

Lomatoiminnan rungon muodostivat RAY:n tukemat lomatapahtumat, joiden oli ehtojen mukaan oltava kaikille avoimia. Seuraavaksi suurin tarjonta kohdennettiin isovanhempien ja lasten lasten lomatapahtumiin, jotka olivat olleet suosittuja. Kolmannen ryhmän muodostivat sosiaaliseen lomatukeen oikeutetut lomailijat. 8.12.2005 hallitus päätti kustannusten säästämiseksi pitää Keikkulan suljettuna kylmimmän kauden ajan ja viikonloppujen vajaakäytölle alettiin pohdita ulkopuolista myyjää.

Erkki Sipilä tervehdyyti liiton taloutta työskennelleessään toiminnanjohtajana 2001–2009.

Yhä vähemmän vaihtoehtoja

Vuoden 2005 ensimmäisessä Patinassa toiminnanjohtaja Sipilän vakuutetaan puhuvan ”Keikkulasta peittelemättömästi” ja tämä analysoi perusteellisesti jäljellä olevia kolmea vaihtoehtoa. Hän päätyi itse puoltamaan viimeistä vaihtoehtoa, luopumista. Vuonna 2006 Keikkulassa ei ollut enää päätoimista, palkattua henkilökuntaa, vaan palvelut hoidettiin erilaisin yhteistyöjärjestelyin ostopalveluina ja loput tehtiin jäsenkunnan vapaaehtoisvoimin. Markkinointikultujen supistaminen saatiin aikaan luopumalla esitteestä ja laittamalla vuosiohjelma sen sijaan Patinan väliin. Lisäksi liiton kotisivua ja sähköpostiviestejä käytettiin suoramainontana. Piirien ja yhdistysten kotisivujen käyttöönotto toi atk-kurssien järjestämiseen aluksi selvän piikin. Kiinteistön kunnossapidossa noudatettiin tehtyä suunnitelmaa, jotta asetettu tavoite toteutuisi: ”kustannussäästöt saataisiin pidettyä kurissa, eikä vuotuinen tappio ylittäisi 10 % liiton saamasta jäsenmaksutulosta”.

Vuoden 2006 liittokokouksessa valtuuston puheenjohtaja Aira Saarenmaa esitteli selonteon vuosien 2004–2005 toiminnasta ja taloudesta. Hän kertoi liiton olevan nyt velaton. Liitolle oli hankittu myös uusi toimisto, joka oli viihtyisä ja vanha oli vuokrattu ulos. Keikkulan tilanteesta Saarenmaa oli kuitenkin

hyvin pahoillaan. Hänestä ”oli vaikea ymmärtää sitä, miksi vuosia tappiota tuottanut ja joka suhteessa saneerattu paikka oli niin vähäisellä jäsenistön käytöllä”. Harmillisinta oli liiton talouden kannalta kuitenkin se, että nyt jo puolet jäsenmaksutulosta meni suoraan Keikkulan kulujen katteeksi, tavoitteen oltua korkeintaan 10 %. Oli kuitenkin myönnettävä, että vanhimmillä rakennuksilla oli jo ikää yli 20 vuotta, eikä tilojen taso enää vastannut mukavuuksiltaan käyttäjien muuttuneita odotuksia ja kasvaneita vaatimuksia. Pelkän ylläpidon ja korjausten sijaan olisi pitänyt pystyä seuraamaan myös muun majoitustarjonnan kehitystä ja uudistaa aivan liian paljon.

Kokous kokoukselta tuli myyminen yhä vahvemaksi vaihtoehdoksi, ja jotta asiassa päästäisiin edes vähän eteenpäin alettiin kovin vastentahtoisesti myös valmistautua siihen. Hallitus kirjasi vuoden 2007 toisessa kokouksessaan Keikkulan kohdalla, että asiakirjoista oli nyt tarkistettu tieto, jonka mukaan RAY:n avustukseen liittyvät taloudelliset rajoitteet paikan myymiselle poistuisivat kokonaan 31.12.2011. Vuoden 2008 liittokokouksessa valtuuston puheenjohtaja Saarenmaa saattoi lopulta kertoa, ettei Keikkula ollut enää liitolle rasite. Liiton talouden saneeraamisesta ja kuntoon saamisesta kuului suurin ansio pian tehtävänsä jättävässä ja eläkkeelle siirtymässä olleelle toiminnanjohtaja Erkki Sipilälle.

29.7.2008 työvaliokunta päätti esittää toimeksiantosopimuksen tekemistä ESConsult Oy:n kanssa ja liiton irrottautumisesta Keikkulan omistamisesta eli myymisestä. Samassa yhteydessä päätettiin tehdä tarjous Paasikivi-opistolle Keikkulan vuokraamisesta. 3.9.2008 hallituksen kokous päätti nimetä Sipilän valmistelemaan lopullista luopumisesitystä, jonka tuli tapahtua viimeistään rajoitusten poistuttua vuonna 2011. Syksyllä 2008 työvaliokunta antoi myynnistä toimeksiannon Catella Property Oy:lle ja asiaa alettiin viedä vauhdilla eteenpäin. 15.10.2008 valtuuston syyskokous päätti perustaa säätiön nimellä Kansallinen seniorisäätiö, hyväksyi säätiön säännöt ja päätti luovuttaa sen peruspääomaksi 100 000 euroa. Säätiö rekisteröitiin 18.12.2008.

Vuonna 2009 liitto koulutti Keikkulassa piirin väkeä ja hallitus piti siellä kokouksia. Piirit velvoitettiin myös pitämään järjestöpäiviään siellä. Tiedossa oli, että RAY olisi vähitellen lopettamassa myös lomatukien myöntämisen eläkeläisjärjestöille. Syyskuussa 2009 hallitukselle kerrottiin, että Keikkulan tarjontaan kuuluneet 8 golf-osaketta oli jo laitettu myyntiin, eikä Patinan väliin enää tulla laittamaan vuosiohjelmaa. Vuoden 2009 syyskokous valtuutti liiton puheenjohtajan ja toiminnanjohtajan siirtämään vuoden lopussa liiton varoja säätiölle enintään aiemmin pääomaksi päätetty määrä.

Vaikka tilanne tuntui nyt olevan hallinnassa ei se suinkaan tarkoittanut sitä, että kaikki oli hyvin. Murheenkryyniksi tulleen Keikkulan ongelmat jatkuivat yhä. 28.11.2009 kokoontuneen hallituksen piti tällä kertaa päättää mitä tehdä Keikkulassa havaituille vakaville kosteusvaurioille. Ne olivat aiheutuneet osin

vapaaehtoisten jäsenten tehtyä aikanaan sellaisia putkimiehen töitä, joiden tekemiseen olisi oikeasti tarvittu ammattitaitoa. Näin lopullinen hinta puutteellisesti tehdystä työstä erääntyi ikään kuin jälkeensä maksettavaksi. Vielä joulukuussa, 10.12. hallitus kävi kokouksessaan läpi Keikkulan asioita, ja muis-teli huokaillen sen olleen tappiollinen oikeastaan koko olemassaolonsa ajan. Paikka alkoi kuitenkin olla jo paremmassa kunnossa.

Hallitus käsitteli 3.6.2010 Keikkulasta tullutta ostotarjousta ja paikan myymistä hintaan 1 085 000 euroa. Tiedossa oli myös kokoomuksen kiinnostus tontin ostamiseen, mutta sen tarjoama hinta ei ollut kilpailukyinen. Hallituksen sähköpostikokous 24.6. päätti esittää liittovaltuuston ylimääräiselle kokoukselle hyväksyttäväksi Keikkulan myymisen lopulta hieman tingittyyn hintaan, 1 050 000 euroa. Kauppa toteutui 30.7.2010 ja seuraavana keväänä hallitus saattoi jo pohtia kauppahinnan sijoittamiseen liittyviä asioita. Liiton puheenjohtaja Jouni Mykkäsen ja toiminnanjohtaja Marjo Palomäen yhdessä käymät monet, vaativat myyntineuvottelut saivat yleistä kiitosta. Myyntirajoitusehtojen takia Keikkulalle saaduista avustuksista Raha-automaattiyhdistykselle palautettavaksi määrätty 84 092 euroa oli myös maksettu. Kaupan toteuduttua liitto saattoi myös hakeutua arvonnäisäverottomaksi, koska ei enää omistanut Keikkulaa.

Työvaliokunnan kokous päätti 14.9.2010 esittää hallitukselle, että Valma Penttisen testamenttivarat käytetään kosteusvaurioista aiheutuvien remonttikulujen korjaamiseen, ja mahdollisesti jäävät loput rahat käytetään Keikkulassa järjestettävän lomatoiminnan tukemiseen. Sopimus Paasikivi-opiston kanssa Keikkulan tilojen vuokraamisesta saatiin sovittua odotettua nopeammin, ja koulutustoiminnan hinnoittelusta pyrittiin sopimaan entisen mukaan. Tilastoja katsottaessa nähtiin, että vuodesta 2003 vuoteen 2010 oli majoitusvuorokausien määrä vähentynyt 50 %. Vuonna 2011 päätettiin neuvotella sosiaalisen lomatoiminnan järjestämisestä puoluesihteerin Taru Tujusen kanssa yhteistyöstä Naiset yhdessä ry:n kanssa, ja jatkaa toimintaa vuokraamalla tiloja käyttöön jatkossa oman tarpeen ja saatavuuden mukaan.

Hyvää oloa ja virkistystä

Kurssi- ja lomakeskus Keikkulalla oli vuosituhannen vaihteen molemmin puolin toiminnan erilaisissa tehtävissä avustamassa emäntiä ja isäntiä, jotka olivat mukana vapaaehtoistoimijoina. Heidät koulutettiin tehtäviinsä paikan päällä järjestetyillä erikoiskursseilla. Senioriliiton historiikkia varten on saatu tutkittavaksi kahden emäntänä toimineen henkilön omalta ajaltaan kokoamat asiakirjamapit. Heistä Ritva Fallström oli emäntänä 1990-luvun puolesta välistä alkaen ja Soili Raitanen 2000-luvun alkuvuosina. Historiikkitoimikunta ja

tekijät kiittävät heitä arvokkaasta aineistosta. Toiminnan kuvailun täydentävänä aineistona ovat palvelleet liiton omat toimintakertomukset ja -suunnitelmat.

Vaikka oma kurssikeskus oli aikanaan liiton haaveiden täyttymys, ei käynyt kieltäminen, että siellä esiintyi paljon erilaisia ristiriitoja aiheuttaneita ongelmia koko sen olemassaolon ajan. Kyse ei ollut kuitenkaan paikalla olleesta vapaaehtoisväestä tai vallinneesta tunnelmasta, päinvastoin. Kurssille ja muihin tapahtumiin osallistuneet seniorit olivat pääsääntöisesti innostuneita ja tyytyväisiä. Yksi ongelman keskeinen syy nimittäin oli, että vierailijoita ja kurssilaisia oli määrällisesti aivan liian vähän, jotta liitolla olisi ollut varaa ylläpitää keskusta pitempään. Kurssikeskuksen ylläpito tuli vuosi vuodelta yhä kalliimmaksi. Keikkulan asiat olivat esillä jokaisessa hallituksen kokouksessa ja alijäämä kasvoi. Myös lomakeskuksiin kohdentuneita avustuksia kiristettiin, joten omistuksesta oli lopulta luovuttava.

Toteutumassa olleen kehityksen suunnasta antavat havainnollisen kuvan kaksi henkilökunnan saamaa kirjettä, jotka kertovat toimintojen vähittäisestä alasajosta. Ensimmäisen kirjeen oli lähettänyt Keikkulan päätoimisena johtajana vuodesta 1988 asti työskennellyt Maria Siimes 27.4.2005 Soili ja Hannu Raitaselle. Siinä hän apeana kertoi emäntänä ja isäntänä toimiville oman pitkäaikaisen työsuhteensa päättyneen 20.4.2005. Kirjeessään hän jatkoi tunteellisesti: ”Teissä senioreissa olen saanut kokea ja tuntea pehmeää, lempeää voimaa. Ymmärtävää, seesteistä valoa. Kaunista Kypsää Hyväksyvää. Kiitos Teille Seniorit, Viisaat ja rakkaat.” Liiton taloudellinen tilanne oli Keikkulan takia ollut jo pitkään vaikeuksissa ja tiedossa, mutta tunnelma surullista se oli silti.

Toisen kirjeen on kirjoittanut senioriliiton silloinen toiminnanjohtaja Marjo Palomäki runsas viisi vuotta myöhemmin 2.8.2010. Kirje perustuu liiton hallituksen ehdotukseen 3.6.2010 sekä valtuuston yksimieliseen päätökseen 12.7.2010, joka sinetöi lopullisesti päätöksen myydä Keikkula. Kirje oli osoitettu kaikkien liiton senioripiirien ja -yhdistysten puheenjohtajille ja sihteereille sekä tiedoksi valtuuston puheenjohtajalle ja liiton hallitukselle. Suorapuheisena ja selkeäsanaisena tunnettu Palomäki totesi jäsenkunnalle myynnin syistä seuraavaa: ”Luopumisaikoiden taustalla ovat olleet loma- ja matkailutarpeiden ja -vaatimusten muuttuminen ja jäsenistön yhä vähenevä Keikkulan käyttö, jatkuva tappiollisuus ja suuret investointitarpeet sekä Raha-automaattiyhdistyksen myöntämän lomatuen loppuminen eläkeläisjärjestöiltä vuoteen 2012 mennessä.” Keikkulan yli neljännesvuosisatainen jännittävä taistelu olemassaolosta liiton omistuksessa päättyi siis kesällä 2010. Siihen saakka se oli monin tavoin palvellut luojaansa ja ylläpitäjänsä Kansallisen senioriliiton jäsenistöä. Monella mukana olleella on yhä lämpöisiä muistoja ja tunteita sitä kohtaan, samoin siellä toimineisiin lukemattomiin, vapaaehtoiisiin isäntiin ja emäntiin. Ero ei ollut helppo, mutta se oli pakon sanelema.

Toimintojen kirjon muistelua

Kaiken tarjonnan ydinajatuksena oli alusta asti tarjota mahdollisuus virkistykseen ja monenlaiseen itsensä kehittämiseen. Käytännössä se on tarkoittanut laidasta laitaan erilaisia lomanviettotapoja, mutta myös kielten verryttelyä ja opiskelua, sukututkimusta, kunnon kohotusta ja sitä tärkeintä, yhdessä olemista ja tekemistä. Liiton omat toimihenkilöiden koulutustapahtumat muodostivat oman kokonaisuutensa, kuten piirien järjestämät projekti- ym. kurssituksetkin. Keikkulan ohjelmaan kuului kuitenkin monien vuosien ajan erityisesti hyvän olon tunteeseen tähtääviä viikkoja ja lomia. Esimerkiksi 21.–27.7.1998 Hyvänolon viikkoon osallistui senioreita laajalti eri puolilta maata. Vuoden kuluttua olivat vuorossa Hyvän olon lomat, sanat hyvä ja olo kirjoitettuina nyt erikseen. Kymmenen vuoden kuluttua 29.9.–4.10.2008 oli nimikkeenä Hyvän olon syysloma. Hyvän olon ohjelmaan kuului monenlaisia senioreiden oloa kohtavia osuuksia. Oli fysikaalisia ja kosmetologisia hoitoja sekä vesijumppaa. Oma erillinen kokonaisuus oli omistettu Mielen kuntokouluille, ja lisäksi järjestettiin Henkisen vireyden kursseja ja viikkoja.

Muistikerhotoimintaa sekä vanhenemista käytiin kursseilla läpi aivojen toiminnan osalta. Opeteltiin rentoutumaan ja pidettiin rentoutumisharjoituksia liikuntasalissa. Sen vastapainoksi ulkoiltiin ja pelattiin ulkopelejä. Joka ilta oli osanottajille myös sauna lämpimänä ja uima-allas käytettävissä. Seniorigolfia harrastettiin vuosien ajan Keikkulan läheisyyteen rakennetulla golfkentällä, jossa senioriliitto oli joitain vuosia myös osakkeenomistajana. Järjestettiinpä ruumiin kokonaiskuntoa tukeva Luut lujaksi-viikkokin. Vuodesta 1985 alkaen oli järjestetty myös useamman päivän kestäviä senioriakatemioita, ja vuonna 2002 oli vuorossa jo 17. Sen ohjelmat olivat olleet kunnianhimoisia ja sisälsivät runsaasti luentoja, monenlaista liikuntaa, retkeilyä ja ajan kohtaista asiaa.

Lähes koko tämän historiikin kattaman ajanjakson Keikkulan määrällisesti suurin ja keskeinen kurssitus liittyi tavalla tai toisella tietotekniikkaan. Ala teki voimakkaasti tuloaan juuri 1990-luvun puolen välin jälkeen. Kursseilla harjoiteltiin aluksi koneen käyttöä ja siihen liittyvää tekniikkaa, sittemmin liiton sähköistymisen lisääntyttä ja laajennuttua piireihin ja yhdistyksiin alettiin valmistella omille kotisivuille sisältöjä. Senioriliiton Keikkulan jälkeisessäkin toiminnassa tietotekniikkaan liittyvän kehityksen seuraaminen ja järjestön kaikkien tasojen valmiuksien vahvistaminen ovat olleet liitossa avainasemassa. Keikkulan tietotekniikan opetus otsikoitiin usein alkeiskursseiksi ja ne järjestettiin KANSIO:n kanssa. Kurssien jatkamiseen ja tasojen nostamiseen liittynyt ongelma oli edelleen atk-laitteiden ja ohjelmistojen jatkuva kehittyminen ja kallis hinta. Piireillä ja yhdistyksillä alkoi olla kuitenkin jo omasta takaakin osaamista, mikä vähensi keskitetyn koulutuksen tarvetta.

Kurssikeskuksen tarjonnassa ei painettua sanaakaan toki unohdettu. Liiton omaan Patina-lehteen kirjoittamista varten jaettiin Keikkulan kirjoittajakurssilla hyvin yksityiskohtaiset ohjeet. Yleisohjeena oli, että ”Asettaudu lukijan asemaan”. Toinen varteenotettava ohje oli, että ”Mahdollisimman monia lukijoita kiinnostava aihe on sellainen, että siinä paneudutaan syvällisesti asiaan, eikä raportinomaisesti luetella tilaisuuden joka käännettä.

Esimerkiksi matkasta tai tapahtumasta kirjoittava seniori voisi valita yhden mielestään kiinnostavimman ohjelman ja keskittyä siihen. Kokoontumisissa esitetyt asiantuntijaesitelmät varmaan kiinnostavat muitakin, joten niistä kannattaa kirjoittaa.” Mukana oli myös senioriliittolaisille kurssien ja tapahtumien järjestäjille ohjeita sekä vinkkejä piirien ja jäsenyhdistysten kiinnostavaan toimintaan. Keikkulan kaiken toiminnan aihevalintojen korostettiin vuonna 2004 perustuvan jatkuvaan toiminnan arviointiin, asiakaspalautteisiin ja jatkuvaan kehitystyöhön. Tarjonnassa pyrittiin ottamaan huomioon eri ikäiset eläkeläiset sekä sukupolvien välinen yhteistyö ja vuorovaikutus.

Keikkulassa olisi haluttu aloittaa myös kansainvälinen toiminta useampana vuonna. Toimintasuunnitelmassakin esitettiin ajatus järjestää Euroopan senioriliittoon kuuluvien saksankielisten maiden eläkeläisten kanssa tapahtuma, jossa ”tutustutaan yhdessä maittemme yhteiskunnallisiin oloihin sekä opetellaan olemaan ja vaikuttamaan EU-kansalaisina”. Siitä ei kuitenkaan ole löytynyt mainintaa yhdessäkään toimintakertomuksessa, joten ei tainnut toteutua.

Kesäviettäjiä ja talkoolaisia Keikkulassa vuonna 2002.

Kulttuuri yhtenä vetonaulana

Keikkulan kurssien, tuettujen lomien ja tapahtumien monenkirjavaan sisältöön kuuluivat sekä kulttuuripitoiset tilaisuudet että niihin liittyvä koulutus. Ohjelmatarjonnassa pyrittiin mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään myös Turun seudun kulttuuri- ja matkailupalveluja. Jäsenistön keskuudessa suosittuja tapahtumia olivat erilaiset tanssikurssit. Niitä järjestettiin yleisinä ja eri tanssimuodoille omistettuina. Joistakin sai jopa todistuksen taidoistaan. Näyttävä

tilaisuus oli mm. Senioritanssin Uuden Vuoden cocktail 23.–26.1.1998. Ensimmäisenä päivänä saatiin Tanskan terveiset tanssien. Toisena päivänä oli vuorossa Senioritansseja à la ”American round”, ja sen jälkeen harjoiteltiin uutuustansseja. Joka päivä tanssittiin aamusta iltaan ja lopuksi Cocktailin viimeisenä päivänä keskusteltiin ja arvioitiin, täyttyivätkö viikonlopun osallistujien tanssitoiveet. Jazzille oli omistettu erillistapahtuma jo 18.–20.8.2000, laulun avulla taas harjoiteltiin 8.–13.8.2003 musiikin ohjausta ja järjestettiin myös 10.–15.5.2005 Taideleiri.

Lomatoiminta pyrittiin keskittämään yleensä erityisesti sään kannalta parhaisiin ajankohtiin, mutta aina ei sää ollut se tärkein asia. Suosittuja ajankohtia varsinkin perhetapahtumille olivat joulukuu ja juhannus. Niiden valmisteluihin henkilökunta paneutui joka vuosi perusteellisesti. Joulukuu Harjattulassa vuonna 2006 oli kuusipäiväinen juhla-aika, joka ajoittui jouluaaton molemmiin puoliin. Tapahtumapaikaksi merkittiin tuolloin Lomakeskus Keikkula. Se oli paikan uusi määre, jonka senioriliitto oli antanut Keikkulalle täsmäyttääkseen paikan luonteen kuvailua. Joulun viettoon kuului leppoisa oleilua, laulua, vesivoimistelua ja musiikillinen ilta. Turussa käytiin kuuntelemassa joulurauhan julistus Vanhalla Suurtorilla. Taloustilanteen kiristyttyä keskus pidettiin kuitenkin kiinni kylmempien talvikauden ajan. Kuitenkin keskikesän juhlaa, juhannusta vietettiin kansallisten perinteiden mukaisella tavalla saunoen, yhdessä laulaen ja kokkoa poltellen.

Yhä useammat entiset toiminnot olivat alkaneet kärsiä osanottajakadosta ja monien liiton koulutustapahtumien järjestämisestä Keikkulassa pidettiin vuonna 2008 epäkäytännöllisenä. Käyttäjien ja asiakkaiden keskittyminen vain parhaisiin vuodenaikoihin vaati tapahtumien suunnittelulta koko ajan lisää kehityshankkeita ja uusia avauksia. Asiakashintoja ei ollut nostettu pitkään aikaan, eikä golf-osakkeiden käyttökään vastannut sille asetettuja odotuksia. Perinteisten juhlahyönteisten vieton lisäksi Keikkulassa oli alettu uutuutena järjestää mm. suuren suosion saaneita isovanhempien ja lastenlasten leirejä. Lapset olivat iältään 7–15-vuotiaita, ja ohjelmat vaihtelivat laidasta laitaan leikin, laulun ja liikunnan saadessa vuoronsa. Harjattulan jylhä luonto vaihtelevine maisemineen tarjosi ainutlaatuisen ympäristön retkeilyyn ja oli hieno uusi kokemus monelle kaupunkilaislapselle. Isovanhempien osaa helpotti paikan täysihoitomahdollisuus ja runsas erilaisten virikkeiden tarjonta.

Keikkulan kursseilla suosittiin myös huumoria. Tätä lajia edustaa seuraava kiteytys:

”Se tekee, joka osaa.

Joka ei osaa, se opettaa.

Joka ei osaa, eikä opeta, se suunnittelee.

Joka ei osaa, eikä opeta, eikä suunnittele, se päättää.”

Kansainvälinen toiminta – eurooppalaista yhteistyötä

Kansallinen eläkeläisliitto oli käynnistänyt kansainvälisen toimintansa ja yhteistyönsä alkamalla ottaa vuodesta 1974 alkaen osaa pohjoismaisiin Norsam-kokouksiin, joihin osallistuminen oli tullut mahdolliseksi liiton Vanhustyön keskusliiton jäsenyyden ansiosta. Kokouksissa käyminen jatkui ja liiton edustajat osallistuivat mm. vuonna 1989 Helsingin Hanasaassa järjestettyyn pohjoismaiseen vanhushoitoa käsitelleeseen seminaariin. Liitto pyrki käynnistämään yhteistyötä jo 1980-luvulla Pohjoismaiden lisäksi myös eräiden muiden eurooppalaisten maiden suuntaan. Itävaltalainen Österreichischer Seniorenbund mainitaan aivan erityisen kiinnostavana toimijana tuolta ajalta. Kansainvälinen yhteistyö kuului liitossa lähinnä puheenjohtajiston tehtäviin ja toiminnanjohtaja hoitaa kotimaan päässä järjestettäviä tapahtumia. Yhteistyöjärjestöjen määrän kasvun takia ja tiedossa olevien vierailujen tai järjestämisvastuiden takia mukaan pääsio myös muita liiton johtohenkilöitä.

Vuonna 1991 sovittiin juuri perustetun Aktiva Seniorer -eläkeläisjärjestön kanssa ”pidemmälle menevän yhteistyön mahdollisuuksien selvittämisestä”. Järjestö oli lähellä kokoomuksen ruotsalaista veljespuoluetta Moderata samlingspartiet (Maltillinen kokoomusta). Ruotsalaisten yhdistystoiminnan päästyä käyntiin luotiin sen kanssa yhdessä vuonna 1993 Nordiska Seniorer -järjestö. Norjalainen sisarjärjestö liittyi siihen mukaan seuraavaksi ja Tanska hieman myöhemmin. Yhteistyön rungon muodostivat vuosittain järjestettävät seminaarit ja vierailut jäsenmaiden toimintaan tutustumassa, joten Keikkulassa myös käytiin. Vuosina 1998–1999 Nordiska seniorer -yhdistyksen puheenjohtajana toimi liiton toiminnanjohtaja Ismo Suksi. Vuonna 1999 toimintakertomuksen mukaan kuitenkin todettiin, että jäsenmaat olivat Norjaa lukuun ottamatta vähemmän yhteiskunnallisesti suuntautuneita ja kaikkea poliittista

keskustelua kavahdettiin. Tästä syystä liitto kertoo vuonna 1999 myös luopuneensa puheenjohtajuudesta.

Yhteyksiä Viroon oli yritetty luoda jo vuonna 1993, mutta sieltä ei tahtonut löytyä sopivaa yhteistyöjärjestöä. Vuonna 1997 asia kuitenkin eteni ja oli päästy auttamaan silloista Viron eläkeläisliittoa toiminnan käynnistämisessä. Suheteita tähän Eestin Pro Patria Eläkeläiset -nimen ottaneeseen järjestöön pidettiin jatkossa yllä säännöllisesti. Sittenmin järjestö hyväksyttiin myös Euroopan senioriliiton jäseneksi. Tulevina vuosina ovatkin Euroopan senioriliiton, Nordiska seniorer -järjestön ja Pro Patria Eläkeläisten edustajat olleet usein nähtyjä kutsuvieraita mm. senioriliiton liittokokouksissa. Tapaamisten muoto vaihtelee ja mm. vuonna 2003 Moderata Samlingspartiets Seniorer teki vuosikokouksisteilynsä Suomeen ja vieraili liiton edustajien seurassa mm. eduskunnassa.

Euroopan senioriliiton alkuvuosikymmenet

Eläkeläisten edunvalvonta EU-jäsenmaissa edellyttää osallistumista myös euroopalaiseen yhteistyöhön. Vuosikymmeniä suurimpana puolueena Euroopan parlamentissa toimineen Euroopan kansanpuolueen, EPP:n konferenssin yhteydessä Madridissa 7.11.1995 perustettiin Euroopan senioriliitto, European Senior Citizen's Union, ESCU, hyväksyttiin sille säännöt ja annettiin sen ohjelma-julistus. Sääntöjen mukaan varsinainen edustajakokous pidetään kolmen vuoden välein, ja silloin suoritetaan myös henkilövalinnat. Kansallista eläkeläisliittoa edusti perustamiskokouksessa liiton silloinen varapuheenjohtaja Matti Kinnunen. Hänet valittiin vuosikymmenen ajan myös jatkamaan järjestön kokouksissa ja toiminnassa. Liiton aktiivisena edustajana. Kinnunen valittiin perustamiskokouksessa myös yhdeksi Euroopan senioriliiton viidestä puheenjohtajasta.

Euroopan senioriliitto (ESCU) alkoi jo 1990-luvun lopulla järjestää alueellisia seminaareja ja tutustumisvierailuja jäsenmaihiin. Vuonna 1999 vieraili mm. italialaisen eläkeläispuolueen ainoa Euroopan parlamentissa istunut edustaja Suomessa ajatuksenaan luoda kontakteja senioriliittoon ja maahamme. Alkuvuodesta oli kaikissa eläkeläisjärjestöissä vieraillut myös Venäjän eläkeläisten edustaja tutustumassa suomalaisten eläkeläisten ongelmiin. Vuonna 2000 järjestön englanninkielisestä nimestä jätettiin pois Citizen-sana, ja uudeksi lyhenteeksi tuli ESU. Suomenkieliseen nimeen tämä ei vaikuttanut. Euroopan senioriliitto hyväksyi vuonna 2003 uusiksi jäsenikseen Viron, Tšekin ja Liettuan. Sittenmin järjestö on ottanut myös tarkkailijajäseniä.

Euroopan senioriliitto vietti vuonna 2005 juhlakautta toimittuaan 10 vuotta. Tuolloin nimensä muuttaneen Kansallisen senioriliiton edustajana kokouksiin osallistui europarlamentaarikkona toiminut Pirjo Rusanen. Juhlavuoden

Senioriliiton toimistolla Helsingin Kansakoulukadulla vieraili 6.11.2018 EPP:n ehdokas Euroopan komission puheenjohtajaksi, MEP Manfred Weber. Kuvassa hän on Anneli Tainan ja Leena Jääskeläisen kanssa.

tunnuksessaan järjestö katsoi Euroopan senioriliiton merkitsevän tukea ja turvaa muuttuvassa maailmassa. ESU halusi myös laajentaa toimintaansa ja päätyi tapahtumien määrän kasvattamiseksi siirtämään toimintojen painopistettä alueellisiin kokouksiin vuotuisia yleiskokouksia täydentämään. Tämän muutoksen jälkeen Suomi kuului ns. pohjoiseen alueeseen yhdessä muiden Pohjoismaiden ja Baltian tasavaltojen kanssa. Näiden uusien kumppaneiden kesken alettiinkin pian järjestämään muutama seminaari tai vierailu vuodessa.

ESU:n viestinnästä vastaavana varapuheenjohtajana toimi vuodesta 2010 alkaen liiton silloinen puheenjohtaja Jouni Mykkänen. Hänet valittiin syksyllä 2013 jatkamaan tehtävässä myös toinen kolmivuotinen kausi. Suomessa pidettiin ensimmäinen ESU:n alueseminaari kesällä 2013. Paikkana oli Turun Harjattula. Läsnä oli mm. belgialainen, ikääntymistä tutkinut professori An Hermans, joka oli tuleva Euroopan senioriliiton puheenjohtaja. Tuosta vuodesta lähtien hän onkin johtanut järjestön toimintaa tarmokkaasti ja johtaa edelleen. Suomea järjestössä edustava Kansallinen senioriliitto sai oivan tilaisuuden esitellä voimaansa tulossa olevaa Vanhuspalvelulakia, joka herätti osanottajissa suurta kiinnostusta. Seminaarin puheenjohtajana toimi silloin liiton valtuuston puheenjohtajana ollut Mykkänen.

Mykkäsen mukaan ESU oli rakenteiltaan hyvin erilaisista kansallisista seniorijärjestöistä muodostettu yhteisorganisaatio. Tavoitteena oli käydä keskustelut englanniksi, mutta kokoontumisten ykköskieleksi tuli usein kulloisenkin puheenjohtajan käyttämä kieli. Mykkänen muistuttaa myös, että ”eläkepolitiikka ja siihen liittyvät lait ovat sinänsä kansallisia ja eläkelait ovat eri valtioissa hyvin erilaisia. Edes Pohjoismaista ei ole löydettävissä aivan samanlaista lainsäädäntöä. Niistä kertominen ja keskusteleminen ovat kuitenkin hyödyksi kaikille.” ESU:n edustukset eivät ole työllistäneet liittoa paljon, mutta asiakirjojen mukaan yhteistyön on katsottu olleen ”suhdetoiminnan ja ajankohtaisten asioiden seurannan kannalta tärkeää”.

ESU:n organisaation sääntömääräiset elimet ovat *congress*, joka kokoontuu kolmen vuoden välein, *executive committee*, suomalaisittain yleiskokous, jossa on viisi varapuheenjohtajaa ja operatiivinen, *presidium*, joka vastaa hallitusta tai työvaliokuntaa. Se koostuu kolmeksi vuodeksi valitusta puheenjohtajasta, toiminnanjohtajasta, taloudenhoitajasta ja 12 varapuheenjohtajasta. Euroopan senioreilla ei ole omaa toimistoa ja kaikki sen toimielimissä mukana olevat ovat vapaaehtoisia. Edustajien kokouksiin liittyvät kulut maksaa aina lähettäjä eli oma liitto. Euroopan senioriliitto on keskustaoikeistolaisen European People’s Party:n (EPP) jäsenjärjestö, ja vuoden 2014 toimintakertomuksen mukaan ESU on juuri EPP-yhteistyön kautta saatu eläkeläisten asioita parlamentin keskusteluihin mukaan. EPP-jäsenyyden perusteella Kansallisen senioriliitonkin edustajat pääsevät äänestämään mm. EU-komission puheenjohtajaehdokasta ja saavat osallistua EPP:n kongresseihin. Euroopan senioriliitto pitää tiivistä yhteyttä Euroopan parlamenttiin.

Euroopan senioriliitto vuosina 2017–2021

ESU:n varapuheenjohtajana kaksi kolmivuotiskautta istuneen Jouni Mykkänen vetäydyttyä valittiin liiton edustajaksi ESU:n kokouksiin liiton varapuheenjohtaja Marjatta Nykänen. Tämän kausi jäi kuitenkin hänen omasta halustaan kesken ja varapuheenjohtajan paikka siirtyi Ruotsille. ESU on viime vuosina järjestänyt keskimäärin kolme tapahtumaa vuodessa, joista yleensä kaksi on alueellisia konferensseja. Ne tarjoavat jäsenmaille mahdollisuuden päästä isännöimään oman näkyvyytensä kannalta merkittävää kansainvälistä tapahtumaa, ja myös senioriliitto on tarttunut tähän tilaisuuteen. Vuodesta 2017 alkaen on senioriliittoa edustanut ESU:n executive committee kokouksissa liiton valtuuston puheenjohtaja Leena Jääskeläinen. Hän kokosi historiikkitoimikunnan pyynnöstä tiiviin yhteenvedon Euroopan senioriliiton viime vuosien keskeisistä tapahtumista. Sen antia on täydennetty ESU:n kotisivujen tiedoilla sekä sisältöjä avaavalla keskustelulla Jääskeläisen kanssa.

”MOTTO Senioreilla on myös tulevaisuus eikä pelkkä menneisyys”

7.–8.11.2018 järjestettiin EPP- kongressi Helsingissä. ESU:lla on EPP:ssä 7 ääni-oikeutettua edustajaa ja myös Kansallinen senioriliitto pääsi sen kautta monin tavoin esiin. Kongressin yhteydessä valittiin mm. EPP:n kärkiehdokas EU:n parlamenttivaaleihin. Päivää ennen äänestystä pidettiin ESU:n presidiumin kokous senioriliiton toimistolla. Tällöin ESU:n ja senioriliiton johto myös tapasivat toisensa. Euroopan komission puheenjohtajaksi ehdolla olleet Aleksander Stubb ja Manfred Weber vierailivat senioriliiton kokouksissa.

EPP:n kongressin yhteydessä oli ESU:n ja Kansallisen senioriliiton yhteinen seminaari Digital Europe – a Threat or an Opportunity for Seniors’, johon osallistui senioreita useista Euroopan maista, ja Suomesta paikalla oli noin 70 henkilöä. Keskustelun avasi Euroopan komission varapuheenjohtaja Jyrki Katainen. Avausluennon piti Finanssiala ry:n toimitusjohtaja Piia-Noora Kauppi. Tilaisuudessa puhui myös valtiotieteiden tohtori, Euroopan investointipankin varapääjohtaja Alexander Stubb.

Seminaarissa tuotiin esille digitalisaation eri osa-alueita ja vaikutuksia erityisesti seniori-ikäisten elämään ja arkeen seuraavasti: Digitalisaation aikakaudella yhteiskuntamme kehittyy kovaa vauhtia. Digitaaliset innovaatiot ja uudet teknologiat sekä häiritsevät että helpottavat jokapäiväistä elämäämme. Se on sekä ongelma että mahdollisuus. Komissio oli vuoden 2020 digitaaliohjelmassa ottanut vastatakseen kaikkiin näihin haasteisiin vauhdittaakseen sitä kautta myös talouttamme. Erityisesti iäkkäät henkilöt ovat alttiita jäämään näiden teknologioiden tarjoamien etujen ulkopuolelle. Heidän osaltaan korostuvat perustaitojen ja teknologian saatavuuden puute. Digitaalisen kuilun kaventaminen on tekijä, joka takaa

Senioriliiton varapuheenjohtaja Marjatta Nykänen valittiin ESUn varapuheenjohtajaksi 5.11.2016.

kaikille mahdollisuuden osallistua aktiivisesti yhteiskuntaa. Kongressissa tuli esille monia kaikille maille yhteisiä kysymyksiä. Miten ikääntyneet voisivat hyötyä terveydenhuollon digitalisaatiosta? Otetaanko hallitusten aloitteissa huomioon vanhukset ja mitä voitaisiin parantaa? Tuleeko robotiikka olemaan tulevaisuudessa osa vanhempien aikuisten yksinäisyyden torjuntaa? Mikä vaikutus digitalisaatiolla on työmarkkinoihin ja miten se vaikuttaa senioreihin? Viimeisenä, mutta ei merkitykseltään vähäisimpänä kysyttiin: miten EU ratkaisee näitä kysymyksiä?

27.–28.9.2019 järjestetyssä Bulgarian Sandanskin kongressissa liittovaltuuston puheenjohtaja Leena Jääskeläinen valittiin ESU:n presidiumin viisihenkiseen varapuheenjohtajistoon seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Kongressiin osallistuivat lisäksi liiton hallituksen varapuheenjohtaja Risto Löppönen ja liittohallituksen jäsen Olavi Nieminen. Samassa kongressissa ESU:n istuva puheenjohtaja An Hermans valittiin niukalla äänimäärällä 161/164 jatkamaan toiselle kolmivuotiskaudelle.

Valtuuston puheenjohtaja Leena Jääskeläinen, liiton varapuheenjohtaja Risto Löppönen ja liittohallituksen jäsen Olavi Nieminen osallistuivat ESU:n kokoukseen Bulgariassa 28.9.2019.

An Hermans sanoi puheessaan, että ESU:n kautta on voitu vaikuttaa EPP:hen ikäihmisten asioissa. ”Teemme töitä paremman Euroopan puolesta. Meidän on oltava aktiivisia, puolustettava ikääntyviä sekä kannustettava senioreita olemaan aktiivisia nuorten kanssa. Pitää innostaa senioreita toimimaan sosiaalisella ja ekonomisella alueella. Ikäihmisten asian tulee olla kärkihanke kolmelle seuraavalle vuodelle. On saatava uusi perspektiivi siihen, että Euroopassa on hyvä tehdä töitä ja elää. Euroopan ikääntymisen tuomat haasteet on nostettava selvästi pöydälle. Me ESU:ssa työskentelemme kaikilla tasoilla vahvemman EU:n jatkokehittämisen puolesta; kukin omassa yhdistyksessään, alueellaan ja oman maansa johtotasolla. Meillä pitää olla positiivista energiaa hyvän elämän jatkamisen puolesta laadun ja terveyden avulla.”

22.–24.2.2020 Prahassa järjestetty seminaari kokoontuminen oli viimeinen ”livenä” pidetty ESU-tapaaminen, sillä korona oli iskenyt jo kaikkiin maihin. Sen seurauksena kesän perinteinen seminaari Wienissä peruttiin, samoin Madridiin marraskuuksi suunniteltu ESU:n 25-vuotisjuhla. Presidium kokoontui netin välityksellä ensimmäisen kerran syksyllä 2020, ja vuonna 2021 aloitettiin konferenssien tilalla kuukausittaisten nettitapaamisten sarja. Kokoukset pidetään Zoomin kautta ja ne simultaanitulkataan englanniksi, saksaksi ja espanjaksi.

Tammikuussa 2021 Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Herman Van Rompuy puhui Euroopan tulevaisuus- teemasta pohtien mm. miten tämä kaikki vaikuttaa EU:n tulevaisuuteen ja kuinka pandemia tulee varjostamaan tulevaisuutta? ”Moni miettii, mitä nykyisestä kriisistä jää jäljelle? Muuttuuko maailma pandemian jälkeen? Mitä opimme siitä? Pandemiaa ei tietenkään voi verrata sotaan, koska se ei ollut eikä ole maiden välinen taistelu vaan kaikkien maiden taistelu yhteistä vihollista, virusta vastaan.” Hän kysyi myös ”palaammeko me entiseen vai tuleeko uusi normaali”? Suunnitelmissa oli alkuvuodelle 2021 myös 16. helmikuuta keskustelu Euroopan komission varapuheenjohtaja Dubravka Šuican kanssa teemana ”Väestörakenteen kehitys”. 23. maaliskuuta Konferenssi Euroopan neuvoston osastopäällikkö Patrick Penninckxin kanssa teemana ”Tietoyhteiskunta”.

Kotisivuillaan (<http://esu-epp-eu>) järjestö sanoo olevansa Euroopan suurin poliittinen senioriliitto. Sillä on 27 jäsenmaan lisäksi myös useita tarkkailijajäseniä. ESU:n jäsenmääräksi vuonna 2021 ilmoitetaan noin 1 269 000. Järjestö kehottaa jäseniään politiikanteon eettisen ulottuvuuden jatkuvaan seurantaan, ja toimimaan joka päivä yhdessä sen eteen, että rauha ja menestys olisi turvattu, sillä Eurooppa ei ole vain poliitikkojen asia, vaan sen kaikkien kansalaisten.

Kansallinen senioriliitto edustaa ESU:n jäsenistön joukossa melko harvinaista, rakenteeltaan vahvaa järjestöä. Vastaavaa eläkeläis- tai seniorijärjestöä, jolla on oma toimisto, vakavarainen talous, koko maan kattava ja tehokkaasti toimiva piiri- ja jäsenkenttä sekä koko järjestön käyttöön ottamat, monipuoliset digitaaliset valmiudet ei ole helppo löytää.

Vuosien 1997 ja 2021 toimintasuunnitelmien vertailu

Yleistä asiaa vertailusta

Kansallisen senioriliiton toimintasuunnitelmien vertailu avaa mielenkiintoisen maiseman, joka tuo esiin monia liitossa ja suomalaisessa yhteiskunnassakin tapahtuneita suuria muutoksia. Koska yksittäisten muutosten läpi käyminen olisi pitkä juttu, keskitytään tässä tarkastelemaan lähinnä toimintaympäristössä sekä kumppanuuksien ja edunvalvonnan saralla tapahtuneita muutoksia. Tämä raja-
us alkoi tutkimuksen edetessä tuntua hyvältä, sillä monet muutokset ovat syntyneet dominoefektin kaltaisina ja aikaansaaneet toimenpiteitä vähän siellä täällä. Vertailussa on pyritty karttamaan aiemmin teksteissä mainittujen asioiden toistamista eli kertomaan lyhyesti tiivistäen.

Liittokokouksen hyväksymät Toiminnan ja talouden suuntaviivat sekä Yhteiskuntapoliittinen asiakirja ovat olleet pohjapapereina molempien vuosien toimintasuunnitelmien valmistelussa. Vuonna 2021 toiminnan suunnittelun taustapapereina olivat myös EETU:n Huomisen kynnyksellä -kyselytutkimuksen ja liiton oman jäsenkyselyn kautta saatu kentän viesti. Asiakirjojen laadintaprosessi on tarpeellisine liittokokouskäsitteilyineen ennallaan, mutta näiden asiakirjojen laadintaan käyttöön otetun laajemman aineiston myötä voi järjestödemokratian katsoa kasvaneen. Vuonna 1997 käyttöönotetun nimenmuutoksen jälkeen on liiton sääntöjä muutettu neljä kertaa. Valtuuston kokoonpanosta tehtiin koon mukaan joustava entisen kiinteän sijaan, vuonna 2000 liiton puheenjohtajien ja varsinaisten jäsenten toimikaudet rajattiin kahteen per tehtävä, liittokokousväli muutettiin kolmeen vuoteen ja viimeksi piti koronan aikaansaaman poikkeustilanteen takia tehdä tietokoneyhteyden käyttäminen mahdolliseksi kokouskutsujen lähettämiseen ja erikseen päätettäessä myös kokousohallistumiseen.

Vuonna 2021 noudatetaan toimintasuunnitelma-asiakirjan jaottelussa saman suuntaista painotusta kuin ennenkin, ja edunvalvontatyön merkitystä korostaen ovat yleisen toimintaympäristön jälkeen yhteiskuntapolitiikkaan liittyvät asiat edelleen kärkipaikalla. Vuoteen 1997 verrattuna tavoitteisto on konkreettisempaa ja aikaperspektiivi on lyhyempi. Nimettyjen toimintojen määrä on nyt jaettu Tiivistelmän ja Johdanto-osan jälkeen neljän pääotsikon alle: Edunvalvonta, Järjestötoiminta, Viestintä ja Talous. Vuonna 2021 ei voida tulevaan nähden olla yltiöoptimistisia, vaan asennetta kuvaa väritön ja realistinen toteamus ”tautililanteessa ja viranomaismääräyksissä mahdollisesti tapahtuvat muutokset eivät ole omissa käsissä ja – tuli mitä tuli – niitä tullaan noudattamaan”. Poikkeusolosuhteissa sähköiset kanavat hoitavat osan vaikuttamisesta ja yhteydenpidosta, mutta yksinäisyyden ja yhteisöllisyyden kannalta läsnäolo ja läheisyys ei ole korvattavissa. Rokotukset saatiin keväällä 2021 käyntiin, ja se herätti uutta uskoa siihen, että kesään mennessä tilanne voisi – ehkä – alkaa jo vähitellen muuttua.

Myllerrystä toimintaympäristössä

Vuonna 1997 sanottiin nimenmuutoksen sävyttävän liiton koko vuoden toimintaa, mutta vuonna 2021 tulevan vuoden suunnittelua sen sijaan varjosti edellisenä keväänä alkanut koronapandemia. Yleisen kehityksen osalta ennakoidaan kuitenkin – tutkijoita lainaten – myös epidemioiden yleistymistä ja mm. ilmastonmuutokseen liittyvien, yllättävien muutosten mahdollisuutta. Maailmasta on tullut konkreettisesti yhteinen osin ihmisten vapaan liikkumisen, mutta myös tekniikan kehityksen tarjoamien uusien yhteydenpitokeinojen myötä.

Yhteistä monille maiden rajat ylittävälle, ikäville ennusteille on, että ne vaikuttavat merkittävästi myös valtioiden talouteen ja luovat epävarmuuden ilmapiiiriä. Ne lisäävät myös Suomessa riskiä arvaamattomiin ja vakaviin poliittisiin ongelmiin, koska viestinnän kehitys ja vaikeasti valvottava sosiaalinen media toimivat niitä ruokkivina alustoina. Tästä on viime vuosikymmeninä ollut vakavasti otettavaa oireilua myös Suomen poliittisessa kentässä. Ongelmia tuo myös ikääntyneiden määrän todennäköinen kasvu ja huoltosuhteen heikkeneminen, mikä edellyttää väestön ikääntymiseen varautumista yhteiskunnan kaikilla tasoilla, kaikilta toimijoilta ja ehkä jopa yksilötasolla. Vuonna 1997 ”huolena” oli entistä paremmassa kunnossa eläkkeelle jäävät seniorit, joille täytyisi keksiä innostavaa toimintaa.

Vuonna 1997 senioriliitto valmistautui muun toimintansa osana juhlistamaan arvostaen Suomen itsenäisyyden 80-vuotista taivalta, ja otti roolikseen ihmisten arjesta muistuttamisen. Erilaisten tilaisuuksien joukossa haluttiin

senioriliiton yhdistyksien tapahtumissa muisteltavan aivan tavallista arkea 80 vuotta sitten. Vuonna 2021 Kansallinen senioriliitto valmistautuu juhlistamaan omaa 50-vuotista taivaltaan ja toivoo voivansa järjestää mm. juhlaristeilyn. Hakematta tulee mieleen, että viimeisen vuoden aikana on nimenomaan ihan tavallinen arki noussut arvoon arvaamattomaan ja se on useimpien toive-listalla ylimpänä. Pandemia-ajan arjen kokemuksia kerätään monin paikoin ja muisteluiden aika on myöhemmin. Korona-aika on vaatinut liitolta ja kentän toimijoilta erilaista sopeutumiskykyä kuin melko riidaton nimenmuutos. Vuoden 2021 sopeuttamistoimet tehdään tosin pakon edessä, toisin kuin nimenmuutos. Vuoden 1997 teema ”Eväitä jaksamiseen” on iätön ja yhä ajankohtainen, vuoden 2021 teema ”Rohkeasti tulevaisuuteen” -teema on optimistinen ja uskoo, että eväitä on.

Eurooppa tuo osallisuuteen muutosta

Vuonna 1997 Suomi oli pari vuotta aiemmin jo liittynyt Euroopan unioniin, mikä innoittamana liitto oli lähtenyt mukaan perustamaan Euroopan Senioreita, nykyisin ESU:a (European Seniors’ Union). Sen myötä puolueisiin sitoutumaton senioriliitto liittyi jäseneksi yhdistykseen, joka on saman Euroopan parlamentissa vaikuttavan European People’s Partyn jäsenjärjestö kuin kokoomus. Liitto pääsee yhdellä äänellään vaikuttamaan silloin tällöin mm. komission jäsenten valintaan. Jäsenyys on liiton näkyvyyden ja verkostoitumisen kannalta kuitenkin enemmän jonkinlainen ”rasti ruutuun” -jäsenyys kuin puoluepoliittinen. Liiton toimintaympäristönä kansainvälisten suhteiden merkitys on kokonaisuudessa ollut marginaalinen. Asiakirjoissa kerrotaan säännöllisestä kokouksiin osallistumisesta, muutamasta Suomessa järjestetystä tilaisuudesta ja yhteydenpidosta suomalaisiin euroedustajiin. Eläteltiinpä jonkun aikaa myös toiveita EU-jäsenyyden kautta mahdollisesti aukeavista uusista avustuskana-
vistä, mutta aukeamatta jäivät.

Yhteiskuntapolitiikka osion arvio, että Suomen EU-jäsenyyden myötä kansainvälinen taso entisestään korostuu vuonna 1997, ei tunnu varsinaisesti toteutuneen. Useimmat ikäihmisiä ja eläkeläisiä koskevat asiat kuuluvat sopimusten mukaan jäsenmaiden sisäisesti päätettäviin asioihin, tosin ns. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toteuttamista ja tavoiteohjelmien etenemistä seurataan järjestöissä koko ajan. EU:lla on ollut korona-aikana oma, vahva rooli, jonka toivotaan lisäävän jäsenmaiden yhteishenkeä ja solidaarisuutta. Myös yhä useampia asioita, tilastoja ja kehitystä verrataan Euroopan jäsenmaiden kesken, mikä tuo lisää vertailumateriaalia. Amsterdamin sopimuksen astuttua voimaan pääsi ihmisen ikä ominaisuutena listalle, jossa mukana olo tarkoittaa iän olevan sellainen *erilaisuus*, jonka takia ei saa syrjiä.

Matkustamisen lisääntynyt suosio näkyi liiton ohjelmassa jo vuoden 1997 suunnittelussa, sen jälkeen määrä kasvoi ja monimuotoistui, mutta loppui kuin seinään vuonna 2020 pandemian tultua. Matkojen antina oli aluksi toivottu solmittavan myös kontakteja kohdemaiden eläkeläisjärjestöihin, mutta tulos on jäänyt vaatimattomaksi, ja ajatus on selvästi unohtunut ajan mittaan. Konkreettinen pohjoismainen ja lähialueyhteistyö on jäänyt lähinnä liiton johdon tehtäväksi, mikä on ehkä hyvä asia, sillä vahva panostaminen kansainvälisiin asioihin vaatisi liitolta ajan ja rahan laittamista tarkoitukseen, joka ei ole suorastaan toiminta-ajatuksen velvoittama.

Edunvalvonta ja kumppanuudet

Edunvalvonnan tehostaminen edellyttää sopivien kumppaneiden löytämistä yhteistyöhön ja suuremman äänenpainon saamiseen; se kuuluu tuloksellisen toiminnan edellytyksiin. Vuonna 1997 oli liiton listalla kokoomus ensimmäisenä, ja keskeisenä tavoitteena oli lisätä yhteistyötä kaikilla tasoilla, mutta myös parantaa omaa asemaa puolueen sisällä. Toisena yhteistyöasiana mainitaan kunnallisvaalien kautta tavoiteltavien luottamustoimien saaminen yhteistyössä paikallisten kokoomusyhdistysten kanssa. Vasta kolmantena tuli yhteistyö eläkeläisjärjestöjen kanssa ja toive mm. yhteisen kattojärjestön perustamisesta edunvalvontaa hoitamaan. Liitto oli tuolloin VENK:n jäsen, mutta toimintakertomuksessa on vain maininta toiminnan selvästä tiivistymisestä. Liiton ja eläkeläisjärjestöjen edunvalvonta paineet olivat laman jälkeen kasvaneet. Poliittisiksi tavoitteiksi nostettiin toimeentuloon ja palveluihin liittyvät kysymykset, kuten maksujen oikeudenmukaisuus, ostovoima ja verotuksessa tasa-arvoinen kohtelu. Eläkeläisten määrän jatkuva kasvu ja eläkeläisjärjestöjen vakiinnutettua asemaan vakiintumisen myötä myös niiden painoarvo yhteiskunnallisessa keskustelussa kasvoi.

Vuonna 2021 ikäihmisten määrä ja eläkeläisjärjestöjen tilanne on parantunut vuoden 1997 jälkeen monin tavoin ja paljon. Takana oli ero saamattomaksi osoittautuneesta VENK:stä ja yhteistyön keskittäminen EETU:n kanssa tehtävään edunvalvontaan. Järjestöt ovat saaneet edustajia kannaltaan tärkeisiin paikkoihin ja asema lausunnonantajana on vakiintunut. Järjestöjen pitkään ajamat vanhusneuvostot ovat saaneet lain suojan ja kannustavat osaltaan jäsenistöä entistä suurempaan yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen, lähtemään ehdokkaiksi kuntavaaleissa ja tavoittelemaan luottamustoimia. Keväällä 2021 on jälleen kuntavaalit ja liiton vaaliteesit on julkaistu.

Edunvalvonnan saralla on liiton asenteessa tapahtunut selvä muutos jäsenistön liittokokouksissa usein peräänkuuluttamaan suuntaan. On nimittäin pohdittu liiton itse toteuttaman, oman edunvalvonnan suhdetta EETU:n kanssa

tehtyyn ja vaadittu sen lisäämistä. Vuodesta 1997 on liiton kyky ajaa tärkeäksi näkemiään asioita vahvistunut, ja myös omien kannanottojen määrä on kasvanut merkittävästi. Syynä on sekä oman aloitteellisuuden lisääntyminen, että aika ajoin myös aatteellisten arvojen nousu mielipiteitä jakaviksi kynnyskysymyksiksi kumppaneiden kanssa. Vuonna 2021 kokoomus puuttuu edunvalvontasiosta ja koko toimintasuunnitelmasta, vain sen läheisjärjestö KANSIO vilahuttaa ohimennen. Liitto puhuukin nyt vaikuttamisesta ja asioiden ajamisesta ”laajoja verkostojaan ja kaikkia liiton viestintäkanavia” käyttämällä. Kokoomuksen osalta toiminnanjohtaja Niiranen täsmentää keväällä 2021, että läheispuolueeseen vaikutetaan lähinnä suoraan päättäjätasolle, mutta sen lisäksi runsaasti myös epävirallisten henkilökontaktien kautta.

Varsinaiset jäsenyydet muissa yhteisöissä ovat vähentyneet vuodesta 1997 jossain määrin ja keskittyneet tärkeimpiin. Osasyynä lienee myös tuo mainittu omien viestintäkanavien käyttö eli yleinen digitalisoituminen. EETU:n lisäksi liitto mainitsee edustuksen SOSTE ry:n ja Vanhustyön Keskusliitto ry:n (VTKL) valtuustoissa, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vanhus- ja eläkeasioiden neuvottelukunnassa (VANK) ja Kelan eläkefoorumissa.

Liiton edunvalvonnan kestopäätöksiä yksin ja yhteistyössä ovat vuosikymmenten ajan olleet toimeentulo, eläkeläisten ostovoiman turvaaminen, elinolosuhteisiin vaikuttaminen ja ikäihmisiin kohdistuvan yleiseen asenteseen vaikuttaminen. Senioriliitto korostaa nykyisin eläkeläisiä voimavarana eikä kohderyhmänä. Jäsenkyselyn mukaan tärkeimpiin asioihin kuuluvat nyt terveyspalveluiden saatavuus, verotuksen oikeudenmukaisuus ja valinnanvapaus terveydenhuollossa. Vuonna 2021 liitto ilmaisee tavoitteensa teesien muodossa, jolloin ensin kerrotaan teemaotsikko, joka sitten avataan ja perustellaan tarkoin.

Senioriliiton, kuten muidenkin eläkeläisjärjestöjen yhteinen ongelma on jäsenistön suuri erilaisuus, mikä hankaloittaa jossain määrin edunvalvonnan tavoitteiden ja kohteiden määrittelyä. Osa ongelmaa on eläke- ja etuusjärjestelmien sisään vuosikymmenten mittaan luotu kasvava nimikeviidakko, jota voi pitää kryptisenä. Jäsen voi olla osa-aika-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, sairaus-, varhais-, vanhuus- jne. eläkkeellä tai eläkeputkessa. Ongelmaa on ilmennyt myös eläkepolitiikan muutosten mukanaan tuomasta kartunnan muutoksesta, sillä nykyiset, koko työuran ja tiettyjen etuuksien mukaan lasketut eläkkeet voivat olla huomattavasti suurempia kuin vanhimpien seniorijäsenten.

Kaikkien tasa-arvoinen huomioon ottaminen onkin kasvava haaste liitolle ja toimijoille. Muuttuvien monimutkaisen järjestelmien ja eläkeläisiin kohdistuvien toimien poliittisen valmistelun seuranta vaatii myös luottamushenkilöiltä entistä laajempaa asiantuntemusta ja paljon aikaa. Mm. työn alla olevan sote-uudistuksen muutoksia on liitossa seurattu jo pitkälle toistakymmentä vuotta. Se on ehkä suurin iäkkäisiin oleellisesti vaikuttava muutos mitä on tehty

vuosikymmeniin, ja se on yhä edelleen kesken. Vuoden 2021 suunnitelmassa paikallistasolla tapahtuvaa vaikuttamista ja ennen kaikkea mahdollisesti toteutuvan sote-uudistuksen seurantaa halutaan vahvistaa monin tavoin.

Jäsenistö ja järjestö

Molempien toimintasuunnitelmien yhteisenä tavoitteena on jäsenmäärän kasvattaminen, koska se lisää järjestön painoarvoa sekä yksin että yhteistyössä. Vuonna 2021 on erityisesti suuremmissa kaupungeissa nähtävissä suureksi arvioitujen jäsenpotentialien takia ilmiselvää tarvetta uusille yhdistyksille, vaikka samaan aikaan maaseudulla väki vähenee. Yhä jatkuva kaupungistuminen, ikäihmisten ja eläkeläisten määrän kasvu väestönosana puoltaisi myös uusien yhdistysten perustamista kasvaviin kaupunkeihin. Vapaaehtoisvoimin pyöritettävä toiminta tarvitsee kuitenkin yhdistysten lisäksi jatkuvasti lisää innokkaita kentän toimijoita vaativiin luottamustoimiin, mutta kilpailu ihmisten vapaa-ajasta on kova, ja toiveen toteutuminen vaatii suuria ponnistuksia kaikilta toiminnan tasoilta. Toteutumisesta vaikeuttaa vuonna 2021 pandemian takia yhdistysten muuttunut ja niukentunut tarjontapaletti, jonka houkuttelevuutta pitäisi pystyä lisäämään.

Vuonna 1997 painopiste oli yhdistysten kohdalla enemmän uusien paikkakuntien saamisessa mukaan. Liitto alkoi myös kokeilla uutuutena piirien alueellista yhteistyötä, mikä osoittautui hyväksi päätökseksi ja on selvästi vakiinnuttanut paikkansa pysyväksi toimintamuodoksi. Moni kolmen piirin kokoonpano eri puolilla Suomea kierrättää jo monen vuoden kokemuksella perinteisten, yhteisten tilaisuuksiensa järjestämisvuoroa, jolloin rasitus ei ole kenellekään kohtuuton ja jokainen voi vuorollaan saada oman puumerkinsä tilastoihin. Väestörakenteen kehityksen suunnat ja muutokset ovat vaikuttaneet molempina aikoina, mutta eri tavalla. Vuonna 1997 oli julkisuudessa uhkaksi nimetty suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen vasta edessäpäin, kun taas vuonna 2021 suurimpia ongelmia ovat syntyvien lasten vähyys ja eläkeläisten suhteellisen osuuden jatkuva kasvu.

Vuonna 1997 oli havaittu eläkkeelle jäävien olevan keskimäärin paremmassa kunnossa kuin aikaisemmin, minkä liitto otti haasteena vastaan, mutta muistutti, että vanhempakaana jäsenistöä ei saanut unohtaa, he ansaitsevat tasaveroisen kohtelun. Liiton ohjelmaan oli otettu monia uusia kursseja ja teemaprojekteja tämä huomioon ottaen. Liiton toiminnassa olikin harrastus-, virkistys- ja loma- ja kurssitoimintojen osuus vuonna 1997 vielä suuri ja keskeisessä asemassa, kuten jo lomakeskus Keikkulan kohdalla oli nähty. Ikävä tosiasia kuitenkin on, että kiinnostusten kohteet muuttuvat ja liian raskaista panostuksista johonkin osa-alueeseen voi tulla taakka. Siksi ajan mittaan kustannuksiltaan

kohtuuttomaksi nousseen kurssi- tai lomakeskuksen poistuminen toimintasuunnitelmasta oli talouden kannalta ollut pakotettu ja tärkeä ratkaisu, mutta myös nähtävissä selkeänä merkinä aikakauden muuttumisesta, uudesta ajasta. Niin oli myös kustannuksia aikaan saaneiden toimikuntien vähittäinen, mutta reipas karsiminen ja työvaliokunnan rinnalle vain muutamaa toiminnan kannalta keskeisen jättäminen.

Yhteiskunnan ja maailman tultua yhä enemmän erilaisten sähköisten palvelujen kentäksi, tuntuu siltä, että aivan näin suurta muutosta ei kuitenkaan osattu odottaa. Vuonna 2021 suuri osa mukaan tulleista senioreista on kouliintunut tekniikan monipuolisiksi käyttäjiksi jo työelämässään, ja monet ovat siinä myös omaehtoisesti aktiivisia. He eivät niinkään kaipaa uusia harrastuksia tai virkistystä, vaan virikkeitä ja konkreettista, inspiroivaa toimintaa. Tehtyjen kyselytutkimusten perusteella vaikuttaa siltä, että suunnittelussa kannattaa kiinnittää huomiota mm. jäsenistön koulutustasoon ja sukupuoleen, koska odotukset vaihtelevat juuri näistä syystä paljon. Naisten osuus jäsenistössä on suuri, mutta kiinnostus yhdessä tekemiseen ja yksinäisyyden estämiseen on sukupuolesta riippumatonta. Liiton yhdistysten vapaaehtoistoiminnan muodot ovat sekä kehittyneet että lukumääräisesti kasvaneet, ja ne kiinnostavat monia koska työ on palkitsevaa.

Vaikka käytössä oleva tekniikka kehittyy vauhdilla ja tuo paineita koulutustarpeisiin enemmän kuin ennen, ei kaikki tekniikkakoulutus ole – toisin kuin vuonna 1997 – enää vain liiton tai piirien varassa. Piirit ja jäsenistö saavat apua ja opastusta myös yhdistysten asiantuntijajäseniltä ja monien eri osa-alueiden taitajilta vapaaehtoistoiminnan muodossa. Yhdistysten omien toimintojen innovatiivisuus onkin vuosikymmenten aikana kasvanut potenssiin, vaikka osallistuminen liiton kautta tarjoutuviin projekteihin on myös vakio ja hyvin suositua. Tarjolla on silloin ulkopuolisia luennoitsijoita ja vaihtelua paikallisille toimijoille. Kierros senioriyhdistysten kotisivuilla voi toimia kenelle tahansa inspiraation lähteenä ja sitä voi suositella lämpimästi.

Vuonna 1997 ei vielä mainita jäsenkyselyjä tai ylipäättään kyselytutkimuksia, mutta vuonna 2021 olivat EETU:n ja liiton tekemät kyselyt tulleet tutuiksi. Niissä törmää elinajan odotteen nousun aikaansaamaan muutokseen, kun kyselyn kohderyhmän ikärajat nostettiin entisestä, 55–79 rajauksesta 55–84-vuotiaisiin. Samalla kun monet seniorit ovat valmiita antamaan panoksensa yhdistystoimintaan, niin monet heistä ovat tai olisivat valmiita eläkkeellä ollessaan myös tekemään osa-aikatyötä. Muuttunut eläkeläisjoukon koostumus saa tästä hankalan palan purtavaksi kuten siitäkin, että eläkeläisten ikähaarukka voi olla jopa 50 vuotta. Vuonna 1997 liiton ajatus oli tavoitella jäseniksi entistä enemmän juuri eläkkeelle jäämässä olevia, mutta tuon ryhmän tavoittaminen ja houkuttelu on vuonna 2021 varmasti eri tavalla vaikeaa, ellei jopa mahdotonta.

Vuonna 1997 liiton jäsenmäärä vuoden lopussa oli 22 507, piirejä oli 15 ja paikallisyhdistyksiä 176 sekä yksi valtakunnallinen yhdistys, joka on matkalla jäänyt pois. Järjestökoulutuksen puolella piirit järjestivät 52 koulutustapahtumaa, ja paikallisyhdistyksissä tapahtunut vapaaehtoistoiminta kirjasi tehtyjä tunteja 15 290. KANSION tilastojen mukaan oli Terveenä taipaleella tai muita terveyspainotteisia kerhoja 136 kappaletta. Kuntokorttien palautusmäärä jäi vaatimattomaksi.

Vuonna 2020 liiton jäsenmäärä oli vuoden lopussa 24 407 ja siinä oli jo covid-19 pandemian mukanaan tuomaa vähennystä. Uusia jäseniä oli liittynyt 1590. Jäsenistön keski-ikä oli hieman noussut ja oli 77 vuotta. Liiton 15 piirissä toimi 157 yhdistystä, joista 150 palautti toimintatietolomakkeen. Yhdistyksistä 122 toteutti kaikkiaan 656 kerhoa. Koulutustilaisuuksia järjestettiin etäkoulutuksena 35 kpl. Vapaaehtoistoisessa auttamistyössä autettuja henkilöitä kertyi 7 086 ja Seniorikävely tapahtumaan osallistui 2125 henkeä sauvakävellessä, mutta sekä Seniori Patina-Golf että Seniorikeilailu jouduttiin peruuttamaan pandemian takia. Paikallisyhdistysten toimintaa pyöritettiin 2331 vapaaehtoisen toimijan voimin, mikä oli noin 600 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Liiton 15 piirin toiminnasta vastasi n. 400 vapaaehtoista.

Jäsenhankinta on eläkeläisjärjestöissä jatkuva haaste. Kuvan seniorit lukevat jäsenhankintaesitettä, jossa kerrotaan yhdistysten tarjoavan mukavaa seuraa ja uusia ystäviä.

Piirien ja yhdistysten palvelut lisääntyneet

Sähköisten palvelujen räjähdysmäinen kasvu vuoden 1997 jälkeen on mullistanut ennen kaikkea yhteydenpitoa. Liiton jäsenrekisterijärjestelmän (KILTA) palvelut ovat uutta, ja monet järjestötoiminnassa tarvittavat lomakkeet saa sieltä suoraan. Mobiilisovellus, sähköinen jäseneksi liittymismahdollisuus ja toimijoiden esiin pääsy mahdollisuus podcastin kautta ovat uusia lisiä. Järjestökoulutus tapahtuu edelleen KANSIO:n kautta usein myös etäkoulutuksena. Vuonna 1997 oltiin eniten huolissaan uusien jäsenien viihtyvyydestä ja toimintamuotojen kehittamisestä. Vuonna 2021 on pääpaino sähköisten toimintojen eri osa-alueista vastaavien luottamushenkilöiden kasvaneessa koulutustarpeessa, sekä eri projektinvetäjien ja kerho-ohjaajien täsmäkoulutuksessa.

Piirien koulutusvastuuta on ajassa lisätty oleellisesti, mikä onkin osoittautunut oikeaksi ratkaisuksi. Vuonna 2020 kaikki liiton ja piirien koulutukset siirrettiin etänä pidettäväksi, ja sillä linjalla joudutaan toistaiseksi lähes kaikessa jatkamaan. Tämä vaihtoehto ei olisi voinut tulla mieleen vuonna 1997, jolloin suurin osa toiminnasta edellytti fyysistä läsnäoloa ja läheisyyttä. Etätoiminnan käyttöönotto ja sen jatkuva kehittäminen on osoittautunut mahdolliseksi myös senioreiden parissa. Toisaalta sähköisyys tuo liitolle koko ajan uusia haasteita,

Liitto avasi toimistonhoitaja Heli Peuralinnan johdolla oman verkkokauppansa vuoden 2016 lopulla. Tässä Heli markkinoi verkkokaupan tuotteita senioriliiton risteilyllä keväällä 2018.

sen kehittämisen on oltava koko ajan työn alla ja sen on seurattava aikaa. Mutta kuinka käy tärkeän fyysisen läsnäolon ja läheisyyden tunteen, kun etätoiminnot nimensä mukaisesti etäännyttävät? Myös lähimmäisten auttaminen on ollut jäsenistön kannattama teema, joka osoitti tarpeellisuutensa jälleen korona-aikana. Sen toimintamuodoissa riittää yhä kehitettävää, vaikka se on yksi senioriliiton vanhimista, ensimmäisistä toimintamuodoista. Sitä kannattaa ehdottomasti jatkaa tulevaisuudessakin. Vuonna 2019 alkanut Rohkeasti seniori -hanke on nimenomaan eläkeikäisten syrjäytymistä ja yksinäisyyttä ennakoidusti estävä. Se kannustaa yhteisöllisyyteen, vertaistuen antamiseen ja auttamiseen. Vuonna 2021 kannustetaan kaikkia, mahdollisuuksien mukaan osallistumaan ”Vie vanhus ulos”-kampanjaan.

Kunnon ylläpitämiseksi eri tavoin liikkumaan kannustaminen on ollut liiton ja yhdistysten perinteinen harrastus. Seniorikävely (tai sauvakävely), -Golf ja -Keilailu on kuitenkin toiveena järjestää vuonna 2021. Kulttuurin saralla kaiken toimintaan sisältyy tällä hetkellä ”järjestetään mahdollisuuksien mukaan” varaus. Matkojen järjestämistä ei voi suositella, kokoontumiset esim. teattereihin, museoihin tms. eivät ole sallittuja tai rajoitukset ovat tiukat jne. joten retkien ja vastaavien ulkotapahtumien suosio on selvässä nousussa. Vuonna 1997 suunnitteilla oli kaksi ulkomaan matkaa, jotka myös toteutuivat.

Jo vuosikymmeniä liitto on myynyt yhdistyksille ja jäsenille onnittelu- ja osanottoadresseja. Ne ovat myös osa seniorin oman verkkokaupan tuotevalikoimaa.

Viestintä ja talous

Tiedottamisen ja viestinnän osa-alue on laajentunut kaikkein eniten. Osin tähän on syynä viestintävälineiden kirjon monimuotoistuminen, mutta myös yleinen kehityksen vauhdittuminen. Perinteinen kirjeposti on siirtymässä historiaan ja erilaiset sähköiset viestimet kuva- ja äänivalikoineen ovat lisänneet mahdollisuuksia. Jäsenlehti Patina on kokenut suurimmat mullistukset, mutta myös osoittanut ketteryytensä elää ajassa mukana. Vaikka se on menettänyt asemansa liiton tiedotuksen ykkösvälineenä, se on sähköisenä nyt avoimesti koko kansan saatavana liiton kotisivuilta. Vuonna 1997 lehti tarjosi piireille ja yhdistyksille näkyvyyttä ja keinon tuoda toimintaansa esiin, ollen silloin siihen kirjepostin rinnalla ainoa muu mahdollisuus. Nykyisin jokaisella piirillä ja yhdistyksellä on liiton oma kotisivupohja, jossa ne voivat kertoa sanoin ja kuvin paljon laajemmin ja reaaliaikaisesti. Monet yhdistykset ovatkin ottaneet tästä mahdollisuudesta luovasti ja taitavasti paljon irti. Lisäksi kaikilla piireillä ja yhdistyksillä sekä suurella osalla jäsenistöstä on sähköpostiosoite, joka mahdollistaa suoran yhteydenpidon. Tämä on ollut suuri askel kontaktien tavoittavuuden kannalta.

Vuonna 1997 liiton talous nojasi merkittävästi erikseen haettaviin julkisiin yleisavustuksiin ja projektitukiin, joita entisen RAY:n sijaan nykyisin myöntää STEA. Liitto sai vuonna 1997 RAY:ltä kirjanpidon mukaan yleisavustusta 2 146 000 markkaa, joka euroiksi muunnettuna on n. 446 583 e. Sitä oli korotettu inflaation vaikutuksen verran. Terveenä taipaleella- ja Eväitä jaksamiseen -projekteille saatiin 400 00 mk avustusta Vanhustyön keskusliiton kautta sen hallinnoidessa kokonaisuutta. Tilikauden tulos oli 316 204 markkaa ylijäämäinen, minkä kerrottiin johtuneen mm. siitä, että jäsenmaksu oli korotettu 30 markasta 40 markkaan eli 25 %. Liitto oli saanut huomattavan testamenttilahjoituksen lisäksi myös veronpalautuksen. Myös henkilöstön palkkakulut olivat olleet arvioitua pienemmät, sillä talouspalvelu oli ulkoistettu Kansallispalvelu Oy:lle, lopetettu talouspäällikön tehtävä ja henkilökunnan luontaisedut. Toimistolla oli järjestelyistä ja sairauslomista johtunutta huomattavaa henkilöstövajasta ja lähes puolet vähemmän tehtyjä henkilötyöpäiviä kuin edellisellä vuonna.

Vuonna 2021 liiton talous on vakaalla pohjalla. Julkiset tuet eivät myöskään muodosta niin suurta osuutta kokonaisrahoituksesta kuin muilla eläkeläisliitoilla. Talous nojaa kuitenkin edelleen merkittävältä osalta erikseen haettaviin julkisiin yleis- ja hankeavustuksiin, joita myöntää sosiaali- ja terveystieteiden alainen STEA. Liiton yleisavustus on pysynyt pitkään samalla tasolla, mutta vuodesta 2018 alkaen on onnistuttu saamaan STEA:lta lisärahoitusta kohdennettuihin hankkeisiin. Jäsenyhdistyksiltä perittävien jäsenmaksujen määrä vastaa vuonna 2021 liiton talouden kokonaisuudessa STEA:lta saatavaa yleisavustussummaa eli on lähes yhtä suuri. Näin ollen senioriliiton omarahoitus

on merkittävä. Myönteisenä on nähtävä myös Patinan ilmoitustulojen kasvu-kehitys. Uutta on vielä vaatimaton verkkokaupan myyntitulo, jota ei ollut vuonna 1997. Silloin myyttiin varainhankinnan tukemiksi 296 kpl Töölön Kansallisten Senioreiden jäsenen Martta Ritvasen Suomen 80-vuotisjuhlavuodelle suunnittelemaa korua ”Porras portaalta itsenäisyyteen”. Ei ollut myöskään vielä sitä sijoitusvarallisuutta, jonka hankkiminen alkoi mahdollistua ongelmaksi muodostuneen Keikkulan myynnin seurauksena. Se tuli jatkossa tukemaan liiton vakavaraisuutta.

Talouden puolella huolen aiheena ovat tällä hetkellä jossain määrin epävarmaksi tulleet veikkausvoittovarat, niiden suuruus, mahdolliset muutokset ja tulevaisuus. Tilanne on viime vuodet ollut monien myllerrysten ja vaikutusyritysten kohteena. Niiden kautta tulevia avustuksia, joudutaan jatkossakin jännittämään vuosi kerrallaan. Viimeisimpänä on ollut esillä niiden siirtäminen valtion budjettiin ja sosiaali- ja terveysministeriön valvontaan. Silloin myös jakoperusteita tuloon melkoisella todennäköisyydellä myös arvioimaan uudestaan.

Kaiken kaikkiaan liitto on kuluneella toisella 25-vuotiskaudellaan onnistunut kehittämään toimintaansa kaikilla tasoilla ja vakiinnuttamaan asemansa muiden valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen joukossa. Liitto on yhteistyökykyinen, toimielias ja avoin muutoksille. Positiivinen asenne auttaa niin liiton jäsenkenttää kuin liiton luottamus- ja toimihenkilöitä tarttumaan tulevien aikojen haasteisiin ja vastaamaan niihin yhtä luovia ratkaisuja löytäen kuin tähänkin asti. Liikaa ei voi myöskään korostaa sen juurityön merkitystä, johon kuuluu jäsenistön herkillä korvalla kuunteleminen, huomioon ottaminen ja palvelutarpeisiin vastaaminen.

Puheenjohtaja Anneli Tainan puheenvuoro

Rohkeasti tulevaisuuteen

Viiden vuosikymmenen aikana on Suomi kehittynyt ja maailma muuttunut. Eri vuosikymmenillä Kansallisen senioriliiton edunvalvonta on ollut monipuolista ja järjestömmme on ollut mukana kehittämässä yhteiskuntaamme. Eri sukupolvien työ kantaa tähän päivään.

Nyt 2020-luvulla maailmanlaajuinen pandemia, väestörakenteen ja huolto-suhteen muutos sekä digitalisaation nopea eteneminen vaikuttavat toimintaympäristöömme ja haastavat meitä kehittämään toimintaamme ja tehostamaan edunvalvontaa.

Kansalliselta senioriliitolta edellytetään muutosvalmiutta ja kykyä sopeutua nopeaan muutokseen. Tavoitteemme on olla Suomen kiinnostavin senioritoimija. Mahdollistamme ja toteutamme antoisaa ja monipuolista toimintaa. Me suuntaamme rohkeasti tulevaisuuteen. Edessämme on uudistuksen vuodet, jolloin nykyaikaistamme säännöt ja kehitämme järjestöä toimintaympäristön muutokset ja uudet eläkeläissukupolvet huomioiden.

Tavoitteemme on olla digitaalisen toiminnan edelläkävijä. Jäsenemme keski-ikä on 77 vuotta. Haluamme lisätä jäsenemme osaamista digitaalisissa taidoissa, jotka ovat tänä päivänä arjessa tarvittavia kansalaistaitoja.

Olemme aloittaneet jäsenille suunnatun toiminnan verkossa ja juhluvuoteemme 2021 kuuluvat jäsenille tarjottavat luennot ja keskustelut verkossa. Ne tarjoavat osallistumismahdollisuudet suurelle osalle jäsenistämme. Olemme aktiivisesti mukana somessa ja jaamme tietoa nettisivuillamme. Samalla on tärkeää pitää eri tavoin yhteyttä siihen osaan jäsenistä, joita nettiyhteydet eivät tavoita. Siihen hyvän väylän tarjoaa jäsenlehtemme Patina.

Tavoitteenamme on olla rohkea ja ketterä järjestö, joka kehittää toimintaansa ja kykenee uudistumaan. Senioriliiton tavoitteena on kehittää toimintaa jäsenten toivomaan suuntaan. Mahdollisuudet ovat rajattomat, koska jäsenil-

lämme on voimavaroja, joita he haluavat hyödyntää harrastusten parissa ja vapaaehtoistyössä.

Eläkeläisten ikähaarukka on 40 vuotta eivätkä eläkeläiset ole yhtenäinen ryhmä. Joukossa on monella vuosikymmenellä syntyneitä ja erilaista elämää viettäneitä. Tulevaisuudessa monipuolista ja kiinnostavaa toimintaa on tarjottava erilaisille jäsenikäluokille. Tavoitteenamme on saada entistä enemmän mukaan ”juniorisenioreita”, juuri eläkkeelle jääviä. Se edellyttää mm. yhteisöllisen toiminnan sisällön kehittämistä uusia eläkeläissukupolvia ajatellen.

Senioriliitto muodostaa yhteisön, jonka jäseniä yhdistää samanlainen arvo maailma. Toimintamme on positiivista ja iloista. Tulevaisuus näyttää valoisalta, koska seniorit ovat entistä terveempiä ja aktiivisempia, oppimishaluisia ja tarmokkaita. Aktiivisuus tukee hyvinvointia ja vanhuuteen voimme varautua ylläpitämällä sosiaalisia suhteita.

Ikäystävällisen yhteiskunnan rakentaminen on edunvalvontamme päämäärä. Edunvalvontamme koskee kaikkea toimintaa ja kaikkia tasoja.

Senioreille tärkeää on voida elää hyvää elämää arjessa. Taloudelliset voimavarat, verotuksen oikeudenmukaisuus ja sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyys ja saatavuus ovat jäsenillemme tärkeitä. Senioriliitto haluaa vaikuttaa rohkeasti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja elinkeinoelämään ikäystävällisen yhteiskunnan rakentamiseksi. Toimimme aktiivisena edunvalvojana ja tuomme jatkuvasti esiin kantamme ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Vuonna 2021 ajankohtaisia edunvalvonnan kohteita on mm. pandemian vaikutus ikäihmisiin, soteuudistus, kotitalousvähennyksen parantaminen ja verotuksen oikeudenmukaisuus.

Ikääntyminen ei ole ongelma, se on onnistuminen. Sivistynyt yhteiskunta arvostaa seniorikansalaisten elämäkokemusta ja näkee meidät aktiivisina ja itsenäisinä yhteiskunnan toimijoina. Jos yhteiskunta haluaa menestyä, sen pitää ottaa ikääntyminen huomioon. Suomi on kaikenikäisten yhteiskunta ja tulevaisuudesta voidaan huolehtia vain ottamalla päätöksenteossa huomioon kaikkien sukupolvien tarpeet.

Tulevat vuosikymmenet ovat todennäköisesti yhä kiihtyvän muutoksen vuosikymmeniä. Teknologian kehittyminen, ilmaston muutos, asenteiden muuttuminen, kaupungistuminen ja monet muut megatrendit muuttavat isänmaatamme ja maailmaa. Rohkeasti tulevaisuuteen suuntaavan Kansallisen senioriliiton tulevat vuosikymmenet tuovat toivottavasti mukanaan iloa, sosiaalista kanssakäymistä sekä vastuuta toinen toisistamme ja maastamme. Kunnioitamme perinteitämme ja viemme viestiä eteenpäin rohkeasti hyvään tulevaisuuteen uskoen.

Kunniapuheenjohtajat
Kunniajäsenet
Puheenjohtajat
Varapuheenjohtajat
Valtuuston puheenjohtajat
Liittokokoukset ja henkilövalinnat
Liittokokouksen nimeämät teemat
Henkilökunta 1997–2021
Liiton organisaatio 1.1.2018
Liiton talouden ja julkisten avustusten kehitys
Liiton jäsenmäärän kehitys

Kunniapuheenjohtaja Elsi Hetemäki nostaa maljan hänen 90-vuotispäivänsä kunniaksi liittohallituksen järjestämällä lounaalla. Vieressä seuraa Tapani Mörttinen.

KUNNIAPUHEENJOHTAJAT

1974	Väinö P. Kekki
1984	Olavi Lähteenmäki
2008	Pentti Poukka
2012	Elsi Hetemäki-Olander

KUNNIAJÄSENET

1978	Ahto Sinkkilä
1982	Maire Juvonen
1990	Tauno I Saavalainen
1991	Pentti Poukka
1996	Arvo Niemi
2000	Seppo Vuorio
2001	Raimo Ilaskivi
2006	Elsi Hetemäki
2010	Ritva Laurila
2017	Jouni Mykkänen ja Tapani Mörttinen

PUHEENJOHTAJAT

1994–2000	Seppo Vuorio
2000–2004	Elsi Hetemäki-Olander
2004–2008	Ritva Laurila
2008–2012	Jouni Mykkänen
2012–2017	Tapani Mörttinen
2017–	Anneli Taina

VARAPUHEENJOHTAJAT

1994–1996	Matti Kinnunen
1996–2000	Irma Lähdesmäki
1998–2002	Tapio Holvitie
2000–2002	Helga Lappalainen
2002–2006	Marketta Helenius
2002–2006	Kalevi Kalkas
2006–2008	Jouni Mykkänen
2006–2010	Heikki Palola
2008–2012	Aira Saarenmaa
2010–2012	Tapani Mörttinen
2012–2017	Marjatta Nykänen
2012–2017	Leena Jääskeläinen
2017–2020	Aila Harjanne
2017–	Risto Löppönen
2020–	Paavo Peltosaari

VALTUUSTON PUHEENJOHTAJAT

1994–1998	Olavi Niemi
1998–2002	Matti Kinnunen
2002–2004	Erkki Hietamäki
2004–2008	Aira Saarenmaa
2008–2012	Antti Punkari
2012–2017	Jouni Mykkänen
2017–	Leena Jääskeläinen

Liiton puheenjohtajisto 2014–17 syysvaltuuston kokouksessa vuonna 2016. Vasemmalta varapuheenjohtajat Leena Jääskeläinen Rovaniemeltä, Marjatta Nykänen Kouvolaasta ja puheenjohtaja Tapani Mörttinen Kärkölästä.

Rovaniemen liittokokouksessa kesäkuussa 2017 valittu puheenjohtajisto: varapuheenjohtaja Aila Harjanne Turusta, puheenjohtaja Anneli Taina Tampereelta ja varapuheenjohtaja Risto Löppönen Juvalta. Tämän kolmikön toimikausi venyi 3,5-vuotiseksi, sillä kesän 2020 liittokokous jouduttiin siirtämään koronapandemian johdosta ja se pidettiin vasta 18.11.2020.

Liiton valtuuston jäseniä vuonna 2017.

Liiton hallituksen jäseniä ja valtuuston puheenjohtajistoa joululounaalla 2017. Eturivissä vasemmalta Pekka Rasku, Ritva Lampainen, Leena Jääskeläinen, Anneli Taina, Sirpa Teräväinen, Leena Tiittanen, Maija Pesonen, Aila Harjanne ja Risto Löppönen. Ylärivissä vasemmalta Soili Raitanen, Simo Hiekkalinna, Margit Sasi, Olavi Nieminen, Paavo Peltosaari, Pekka Tuhkanen, Esa Anttonen, Kaarlo Horo ja Martti Kankkunen.

Työvalikokunta syksyllä 2017.

LIITTOKOKOUKSET

HELSINKI

25-v juhlapöytä
6.–7.1996

Valinnat: puheenjohtaja Seppo Vuorio (1994-), varapuheenjohtajat: Matti Kinnunen ja Irma Lähdesmäki, valtuuston puheenjohtaja Olavi Niemi

LAPPEENRANTA

20.–21.5.1998

Valinnat: puheenjohtaja Seppo Vuorio, varapuheenjohtajat: Irma Lähdesmäki ja Tapio Holvitie valtuuston puheenjohtaja Matti Kinnunen

HYVINKÄÄ

20.–21.5.2000

Valinnat: puheenjohtaja Elsi Hetemäki-Olander, varapuheenjohtajat: Tapio Holvitie ja Helga Lappalainen. Valtuuston puheenjohtaja Matti Kinnunen

MIKKELI

25.–26.5.2002

Valinnat: puheenjohtaja Elsi Hetemäki-Olander, varapuheenjohtajat: Marketta Helenius ja Kalevi Kalkas, valtuuston puheenjohtaja Erkki Hietamäki

TURKU

15.–16.5.2004

Valinnat: puheenjohtaja Ritva Laurila, varapuheenjohtajat: Marketta Helenius ja Kalevi Kalkas, valtuuston puheenjohtaja Aira Saarenmaa

TAMPERE

12.–13.2006

Valinnat: puheenjohtaja Ritva Laurila, varapuheenjohtajat: Jouni Mykkänen ja Heikki Palola, valtuuston puheenjohtaja Aira Saarenmaa

LAHTI

15.–16.5.2008

Valinnat: puheenjohtaja Jouni Mykkänen, varapuheenjohtajat: Aira Saarenmaa ja Heikki Palola, valtuuston puheenjohtaja Antti Punkari

JYVÄSKYLÄ

20.–21.5.2010

Valinnat: puheenjohtaja Jouni Mykkänen, varapuheenjohtajat: Tapani Mörttinen ja Aira Saarenmaa, valtuuston puheenjohtaja Antti Punkari

LAPPEENRANTA

24.–25.5.2012

Valinnat: puheenjohtaja Tapani Mörttinen, varapuheenjohtajat: Marjatta Nykänen ja Leena Jääskeläinen, valtuuston puheenjohtaja Jouni Mykkänen

VAASA

12.–13.6.2014

Valinnat: puheenjohtaja Tapani Mörttinen, varapuheenjohtajat: Leena Jääskeläinen, Marjatta Nykänen, valtuuston puheenjohtaja Jouni Mykkänen Kokousväliksi 3 vuotta.

ROVANIEMI

17.–18.6.2017

Valinnat: puheenjohtaja Anneli Taina, varapuheenjohtajat: Aila Harjanne ja Risto Löppönen, valtuuston puheenjohtaja Leena Jääskeläinen.

HELSINKI

(etäkokous)
18.11.2020

Valinnat: puheenjohtaja Anneli Taina, varapuheenjohtajat: Paavo Peltosaari ja Risto Löppönen, valtuuston puheenjohtaja Leena Jääskeläinen

VUOSITTAISIA TEEMOJA

1997	EVÄITÄ JAKSAMISEEN, TERVEENÄ TAIPALEELLA
1999	VUOSIIN ELÄMÄÄ
2000–2002	USKALLA RIKKOA RAJASI
2003	YHDESSÄ JAKSAMME PAREMMIN
2004	SUOMI EUROOPASSA – EUROOPPA SUOMESSA
2005	TURVALLINEN KOTI
2006	LIIKU ENEMMÄN – LUULET VÄHEMMÄN
2007	SENIORIT VAIKUTTAJINA
2008	LÄHIMMÄISEN JA AUTTAMISEN VUOSI (Seniori, enemmän ystäviä – vähemmän yksin)
2009	SENIOREISSA NUORTUU
2010	SENIORIENERGIA LIIKKEELLE
2011	YHDESSÄOLOA JA EDUNVALVONTAA – JO 40 VUOTTA
2012–2014	SENIORIT AJASSA MUKANA
2015–2017	SENIORIT – ILOISTA IKÄÄNTYMISTÄ
2018–2020	SENIORIT NETTIAJASSA
2021–2023	ROHKEASTI TULEVAISUUTEEN

HENKILÖKUNTA 1997–2021

Pääsihteerit ja toiminnanjohtajat

Pääsihteeri Matti Skyttä kevät 1988–1.9.1997
Toiminnanjohtaja Ismo Suksi 1.8.1997–1.9.2001 (toimivapaalla 1.9.2001–27.4.2003)
Toiminnanjohtaja Erkki Sipilä 15.8.2001–1.10.2008 (toimen sijainen 31.5.2003 asti)
Toiminnanjohtaja Marjo Palomäki 1.10.2008–30.4.2016
Toiminnanjohtaja Matti Niiranen 1.4.2016–11.6.2021
Toiminnanjohtaja Maarit Kuikka 1.8.2021–

Muu henkilökunta

Toimistos sihteeri, tiedotussihteeri Hilkka Männynsalo 16.5.1983–31.7.2003
Järjestösihteeri Ritva Kykkänen 1.9.1989–31.12.2002
Talouspäälikkö Satu Käpy 1.2.1991–2.7.1997
Toimistos sihteeri Anja Sundberg 7.1.1997–20.4.2006
Toimistoapulainen, toimistos sihteeri Minna Siltala 1.6.2001–31.8.2007
Järjestösihteeri Marjo Palomäki 17.2.2003–30.9.2008
Toimitussihteeri Hannele Vuori 4.8.2003–31.12.2014
Toimistos sihteeri, toimistonhoitaja Kirsti Voutilainen 5.2.2007–31.8.2014
Toimistos sihteeri Heidi Vuorenoja 1.12.2008–30.11.2011
Järjestösihteeri, kehittämisspäälikkö Susanna Käki-Kouki 29.7.2008–30.9.2016
Järjestösihteeri, järjestö- ja koulutusvastaava Pia Nyman 9.1.2017–31.12.2020,
järjestöpäälikkö 1.1.2021–
Toimistonhoitaja Heli Peuralinna 6.8.2014–14.2.2020 (opintovapaa 1.8.2019–14.2.2020),
toimistovastaava 8.3.2021–
Toimistonhoitajan sijaiset Johanna Ahti 22.7.–18.11.2019 ja
Veera Honka 7.1.–31.8.2020
Toimistovastaava Merja Lepistö 1.9.2020–16.2.2021
Projektisihteeri, viestinnän asiantuntija Petri Rytönen 9.1.2017–
Edunvalvonnan suunnittelija Timo Vuori 3.12.2018–8.9.2019,
hankekoordinaattori 9.9.2019–
Hankekoordinaattori Tiina Hailla 18.3.–6.9.2019
Hanketiedottaja Ritva Castren 18.3.–23.6.2019
Hankesuunnittelija Jenna Hirvonen 10.2.–1.11.2020
Vaikuttamistyön suunnittelija Tiina Saari 18.2.2020–4.1.2021
Hankesuunnittelija Henry Kontkin 9.9.2019–28.2.2020, 9.11.2020–

Keikkulan henkilökunta

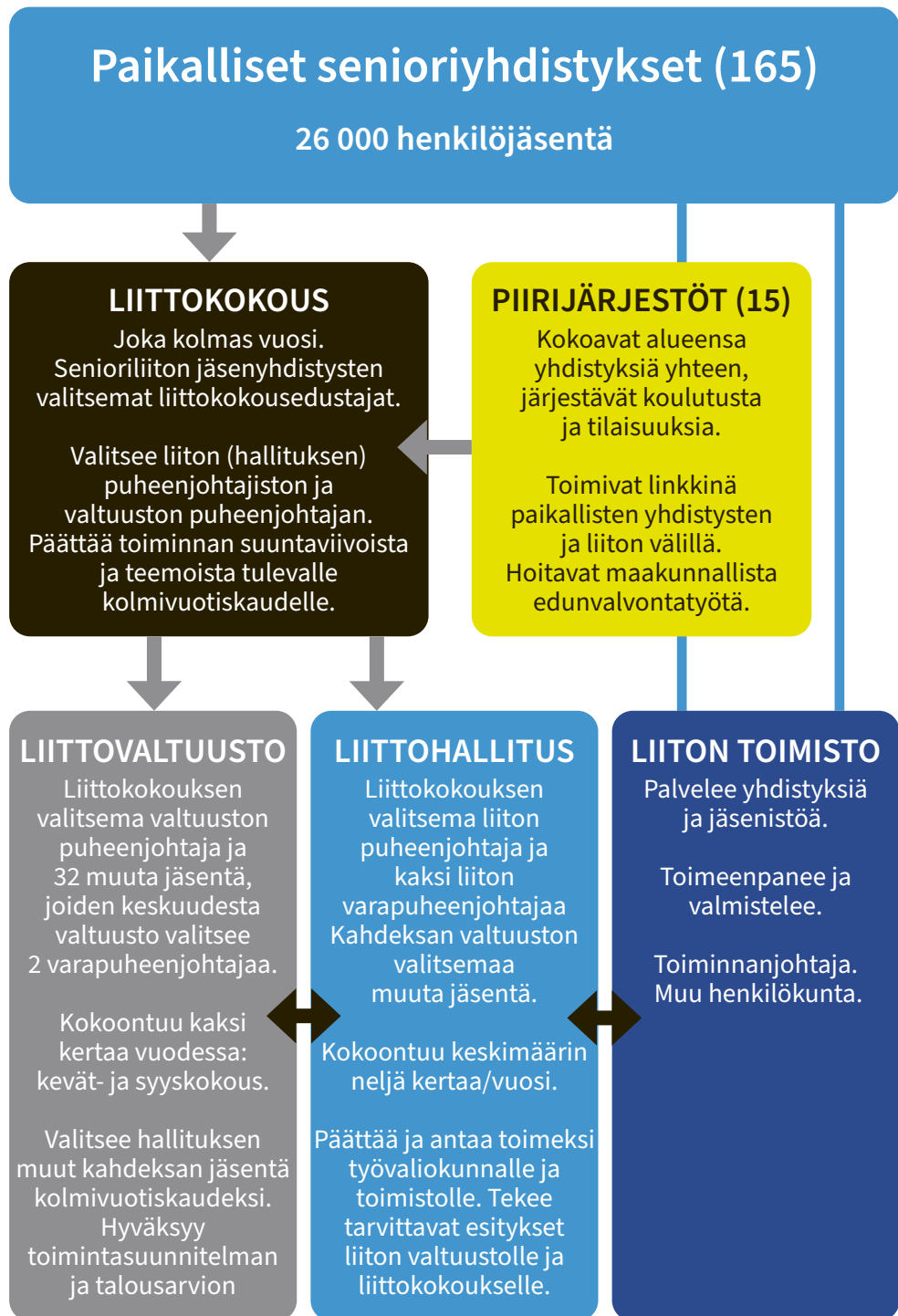
Keikkulan johtaja Maria Siimes 2.5.1988–20.10.2005
Keikkula kurssisihteeri Minna Forssé 19.2.1996–20.10.2005
(äitiysloma 25.8.2003.–6.8.2004)
Kurssisihteerin sijaiset Henni Väistö 1.9.–4.12.2003 ja
Minna Pöllänen 13.1.2004–6.8.2004
Projektisihteeri Raija Järvinen 1.4.1998–31.12.1999
ATK-projektisihteeri Merja Kivimäki 1997
Muistijumppa-projektisihteeri Tiina Kuosmanen 1.5.2001–28.2.2002

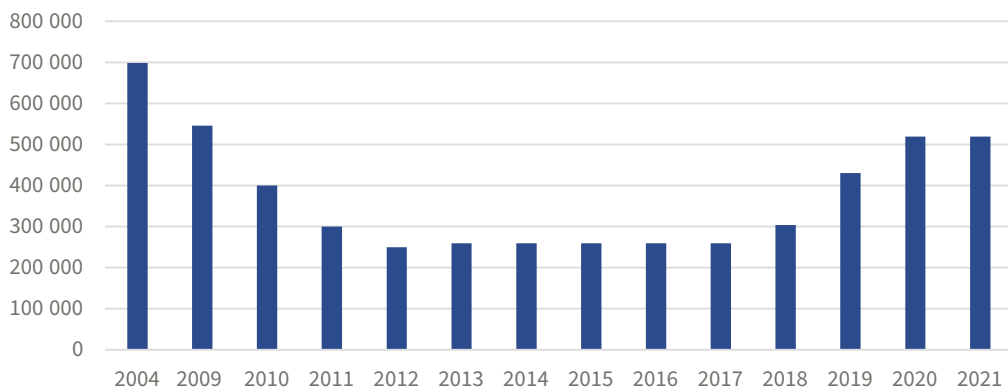
Liiton toimiston väki kesäkuussa 2019 retkellä Helsingin Vallisaarella. Edessä vasemmalta Matti Niiranen, Heli Peuralinna ja Pia Nyman. Takana vasemmalta Petri Rytönen, Timo Vuori, Tiina Hailla ja Ritva Castren.

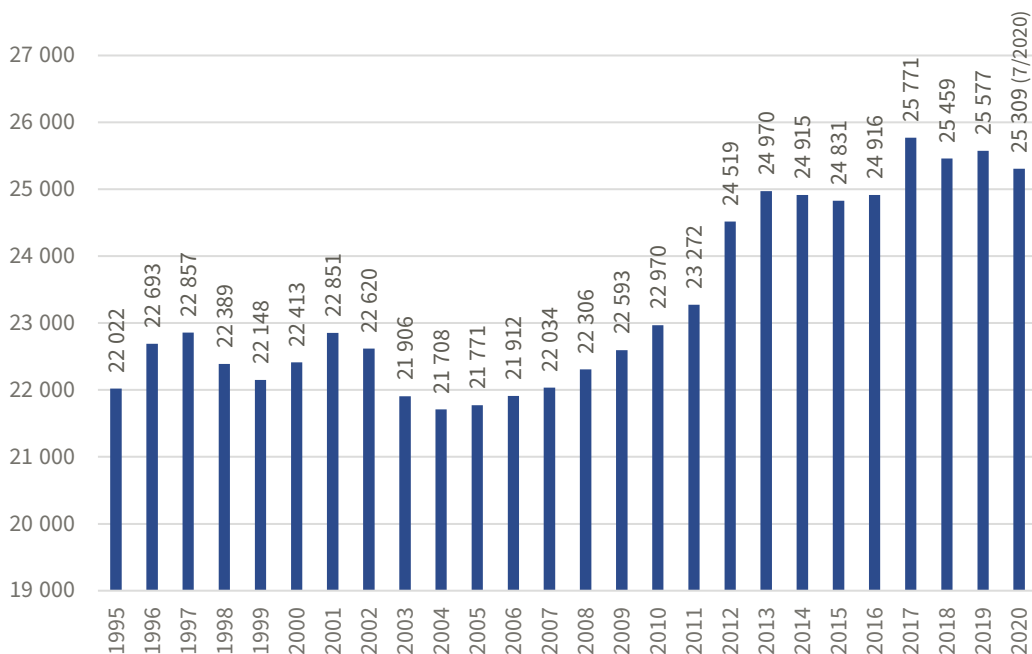
Toimistovastaavat Johanna Ahti ja Heli Peuralinna työssään.

KANSALLISEN SENIORILIITON AVUSTUKSET RAY JA STEA 2004–2021

KANSALLISEN SENIORILIITON JÄSENMÄÄRÄN KEHITYS 1994–2020

Henkilöhakemisto

A

Aho, Esko 69
Ahti, Johanna 218, 219
Airisto, Lenita 111
Anttila, Riitta 165
Anttonen, Esa 214
Apila-Airaksinen, Alsike 142
Arponen, Leena 42

C

Castren, Ritva 218, 219

E

Ekman, Reijo 139
Eskola, Aulis 42

F

Fallström, Ritva 184
Forssé, Minna 218

H

Hailla, Tiina 218, 219
Harjanne, Aila 42, 112, 160, 212, 213, 214, 216
Harju, Pertti 151
Heikola, Raino 163
Helenius, Marketta 30, 212, 216
Hellsten, Matti 35, 36
Hermans, An 191, 194, 195
Hetemäki(-Olander), Elsi 17, 22, 24, 29, 51, 52, 99, 181, 212, 216
Hiekkalinna, Simo 158, 214

Hietamäki, Erkki 181, 212, 216
Hirvonen, Jenna 218
Holkeri, Harri 68
Holvitie, Tapio 22, 212, 216
Honka, Veera 218
Horo, Kaarlo 214
Häikiö, Martti 116, 174
Hämäläinen, Unto 40

I

Iivari, Tapani 173
Ilaskivi, Raimo 51, 52, 56, 68, 212

J

Jaatinen, Matti 29, 141
Jokela, Erkki 158
Jokinen, Raina 141
Jungner, Mikael 34
Juvonen, Juhani 111
Juvonen, Maire 212
Järvinen, Raija 218
Jääskeläinen, Leena 30, 83, 106, 144, 192, 194, 212-214, 216

K

Kalkas, Kalevi 212, 216
Kankkunen, Martti 214
Kantalainen, Kari 98
Katainen, Jyrki 56, 58, 80, 193
Kauppi, Piia-Noora 193
Kekki, Väinö P 212
Kemppi, Anssi 41

Kinnunen, Matti 22, 30, 170, 190, 212, 216
Kiuru, Krista 60
Kivikari, Helmi Helena 180
Kivimäki, Merja 218
Kivistö, Kalevi 41
Koivuniemi, Paula 167
Kokko, Timo 27, 41
Kontkin, Henri 218
Korhonen, Martti 41
Koskinen, Pirkko 30
Kuikka, Maarit 218
Kulmuni, Katri 87
Kuosmanen, Tiina 218
Kykkänen, Ritva 218
Käki-Kouki, Susanna 218

L

Lahtinen, Matti 81
Laitinen, Marja-Leena 143, 144
Lampainen, Ritva 214
Lappalainen, Helga 22, 30, 212, 216
Larema, Ensio 153
Laurila, Ritva 25-27, 31, 37, 51, 52, 56, 80, 212, 216
Lauslahti, Sanna 81
Lausvaara, Anni 65
Lehtinen, Teemu 64
Lepistö, Merja 218
Lipponen, Paavo 35, 71, 74
Loukojärvi, Kerttu 42
Lähdesmäki, Irma 212, 216
Lähtenmäki, Olavi 51, 212

Löppönen, Risto 83, 194,
212–214, 216

M

Marin, Sanna 87, 88
Matikainen-Kallström,
Marjo 56
Mykkänen, Jouni 3, 7, 9,
30–33, 35, 37–39, 49, 51,
52, 56, 58, 77–80, 184,
191, 192, 212, 216
Mykkänen, Kai 118
Myllypakka, Veikko 164
Mäkelä, Kari 173
Mäkijärvi, Erja 146
Mäki-Lohiluoma,
Kari-Pekka 65
Mäkinen, Paula 161
Männikkö, Olli 32, 139
Männynsalo, Hilikka 218
Mänty, Marjatta 30
Mäntyniemi, Mikko 2
Mörttinén, Tapani 7, 9, 36,
38, 39, 42, 49, 51, 52, 58,
59, 61, 81, 103, 117, 212,
213, 216

N

Nerg, Päivi 65
Niemi, Arvo 166, 212
Nieminen, Olavi 194, 214
Niemi, Olavi 48, 179, 212,
216
Niinistö, Sauli 53, 70, 143,
170
Niiranen, Matti 2, 7, 30, 38,
39, 41, 42, 44, 61, 82, 83,
90, 104, 105, 172, 173,
200, 218, 219
Norrback, Ole 92
Nurmi, Hannu 145, 174
Nykänen, Marjatta 78, 141,
192, 193, 212, 213, 216
Nyman, Pia 117, 122, 218,
219
Närvänen, Raili 153

O

Ollikainen, Kaija 153
Orvasaari, Pentti 146

Orpo, Hannu 7, 25, 78
Orpo, Petteri 27, 61

P

Paassilta, Simo 41
Paatero, Pekka 59, 87
Paavola, Silja 87
Palola, Heikki 139, 212,
216
Palomäki, Marjo 7, 25, 30,
32, 33, 36, 38, 42, 58, 78,
80, 101, 103, 104, 172,
184, 185, 218
Parikka, Tiina 173
Pekonen, Aino-Kaisa 41,
43, 92
Peltola, Terttu 42
Peltosaari, Paavo 46, 212,
214, 216
Penninckx, Patrick 195
Penttinen, Valma 179, 180,
184
Perho, Maija 24, 53
Pesola, Helena 80
Pesonen, Maija 214
Petäjäniemi, Tuulikki 46,
57
Peuralinna, Heli 204, 218,
219
Peuralinna, Martti 219
Pietikäinen, Sirpa 55, 56,
133
Poukka, Pentti 7, 12, 13,
47, 48, 51, 67, 68, 212
Punkari, Antti 212, 216
Pöllänen, Minna 218

R

Raitanen, Hannu 185
Raitanen, Soili 184, 214
Rantala, Jukka 81
Rasku, Pekka 214
Ratia, Urpo 158
Rinne, Antti 62, 86, 87
Risikko, Paula 34, 35, 53,
56, 58, 83, 84, 170
Ritvanen, Martta 207
Rusanen, Pirjo 190
Rytönen, Petri 2, 125,
175, 218, 219

Rämä, Kari 142
Räty, Laura 58

S

Saarenmaa, Aira 7, 26, 27,
32, 49, 182, 183, 212, 216
Saari, Tiina 175, 218
Saavalainen, Tauno I 212
Sailas, Raimo 26
Salo, Päiviö 97
Sasi, Margit 149, 214
Siimes, Maria 185, 218
Siimes, Suvi Anne 64
Siirilä, Unto 30
Siitonen, Eva-Riitta 59
Sillantaus, Pentti 51
Siltala, Minna 218
Sinkkilä, Ahto 212
Sipilä, Erkki 25, 26, 31, 78,
101, 181–183, 218
Sipilä, Juha 61, 62
Skyttä, Matti 18, 218
Sorolainen, Erik 163
Sorvali, Leena 173
Stubb, Alexander 59, 193
Šuica, Dubravka 195
Suksi, Ismo 30, 170, 189,
218
Sundberg, Anja 218
Suominen, Ilkka 167

T

Taina, Anneli 6, 38, 39, 41,
42, 44, 51, 52, 60, 61, 82–
87, 90, 95, 107, 117, 191,
208, 212–214, 216
Tallgren, Terttu 42
Tenhiälä, Hannu 80
Teräväinen, Sirpa 97, 214
Teuronen, Jorma 134
Tiittanen, Leena 214
Toropainen, Hannele 3, 7,
9
Tuhkanen, Pekka 214
Tujunen, Taru 56, 184

U

Uosukainen, Riitta 17, 52,
99, 168, 170, 174
Uotinen, Jorma 107, 145

Urkola, Anna-Maija 7, 12,
13

V

Vahvaselkä, Veli-Pekka 173
Valtonen, Olli 112
Vanhanen, Matti 76
Van Rompuy, Herman 195
Vienonen, Hilppa 165
Viinanen, Iiro 70
Viitasalo, Mikko 78
Vilen, Jari 175
Viren, Lasse 167
Voutilainen, Kirsti 111, 218
Vuorenoja, Heidi 218
Vuori, Hannele 2, 171, 218
Vuorio, Seppo 19, 21, 23,
24, 52, 212, 216
Vuori, Timo 106, 125, 218,
219
Väistö, Henni 218

W

Weber, Manfred 191, 193
Widenius, Taisto 164
Winter, Jorma 144

Kansallinen senioriliitto perustettiin nimellä Kansallinen Eläkeläisliitto Tuusulan kunnallisopistolla Aleksis Kiven päivänä 10.10.1971. Historiansa aikana senioriliitto on vakiinnuttanut toimintansa suurena valtakunnallisena kansalaisjärjestönä, jonka tarkoitus on ikääntyneiden hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen.

Jouni Mykkäsen ja Hannele Toropaisen kirjoittama teos *Rohkeasti tulevaisuuteen* luo lukijalle kuvan Kansallisen senioriliiton toiminnasta vuosina 1997–2021. Se on historiikki, jonka tarkastelujaksona on senioriliiton toinen 25-vuotiskausi.

Liiton ensimmäisestä 25-vuotistaipaleesta valmistui helmikuussa 1996 Pentti Poukan ja Anna-Maija Urkolan kokoama historiikki *Murroksen vuodet*. Sen tarkastelujaksona on liiton ensimmäinen 25-vuotiskausi 1971–1996. Liiton ensimmäinen historiikki esitellään tiivistelmänä Mykkäsen ja Toropaisen kirjoittaman teoksen alussa.

www.senioriliitto.fi